Industridepartementet.

Vedlegg til St. prp. nr. 1, 1977—78, Vassdrags- og elektrisitetsvesenet.

MEDDELTE VASSDRAGSKONSESJONER

(ERVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIETILLATELSER)

TILLATELSER MEDDELT I 1976

Kraftleietillatelser på under 20 000 kW gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen i 1975, er ikke tatt med her. De er innbundet i egne bøker og finnes i Vassdragsavdelingen, Industridepartementet.

Innholdsfortegnelse.

Side

1. A/S Årdal og Sunndal Verk. Konsesjon til å overføre deler av Fardalsvassdraget i Årdal. Kongelig resolusjon 9. januar 1976 5
2. A/S Gausdal Elektrisitetsverk. Regulering av Ropptjern. Endring av manøvreringsreglement. Industridepartementets samtykke 13. januar 1976, jfr. bind 1973, nr. 12 19
3. Troms Kraftforsyning. Erverv av bruksrett til fallrettigheter i Devidselven. Industridepartementets samtykke 10. februar 1976, jfr. bind 1970, nr. 35 19
4. Granvin Elektrisitetsverk. Regulering av Krokavatn i Folkedalselva. Ytterligere fristforlengelse. Industridepartementets samtykke 11. februar 1976 19
5. Norsk Wallboard A/S. Konsesjon på kraftleie fra Vest-Agder El.verk. Kongelig resolusjon 26. mars 1976 20
6. Skipsreder Johan Horn. Konsesjon på erverv av aksjer i A/S Vadheim Elecktrochemiske Fabriker. Industridepartementets samtykke 66. april 1976 22
7. Odd Gleditsch A/S. Konsesjon på erverv av aksjer i Vera Fabrikker A/S. Industridepartementets samtykke 9. april 1976 22
8. Trondheim El.verk. Tillatelse til å fravike pkt. 3 i Manøvreringsreglement for regulering av Nea-Nesjø Dam. Kongelig resolusjon 9. april 1976, jfr. bind 1968, nr. 28 23
9. Oslo Lysverker. Tillatelse til å fravike manøvreringsreglement for Ustevann. Kongelig resolusjon 21. mai 1976, jfr. bind 1970, nr. 15 25
10. Driva Kraftverk. Tillatelse til å fravike manøvreringsreglement for Gjevilvatn. Kongelig resolusjon 28. mai 1976, jfr. bind 1969, nr. 32 og bind 1974, nr. 4 27
11. Nord-Trøndelag El.verk og Helgeland Kraftlag A/L. Tillatelse til erverv- og regulering av Abjøravassdraget m. v. Kongelig resolusjon 4. juni 1976 28
12. Statsregulering av Eidfjord Nord. Fastsettelse av reguleringsbestemmelser. Kongelig resolusjon 4. juni 1976 34
13. A/S Salten Kraftsamband. Tillatelse til erverv og regulering av Lomivassdraget i Fauske kommune. Kongelig resolusjon 11. juni 1976 39
14. Hedmark kraftverk. Tillatelse til utbygging av Nye Osa Kraftverk. Kongelig resolusjon 11. juni 1976 47
15. Troms Kraftforsyning. Tillatelse til erverv og regulering av Skibottselva m. v. Kongelig resolusjon 25. juni 1976 55
16. Sameiet Skogfoss Kraftlag. Tillatelse til utbygging av Melkefoss Kraftverk. Kongelig resolusjon 25. juni 1976 61
17. Sør-Trøndelag Kraftselskap. Mørre Kraftverk. Regulering av Storvatn. Endring av manøvreringsreglement. Industridepartementets samtykke 8. juli 1976, jfr. bind 1971, nr. 10 77
18. Tinfos Jernverk A/S. Konsesjon på kraftleie fra Norsk Hydro A/S. Kongelig resolusjon 17. september 1976 78
19. Falconbridge Nikkelverk A/S. Konsesjon på kraftleie fra Kristiansand Elektrisitetsverk. Kongelig resolusjon 17. september 1976 80
20. H.r.advokat Helge Haavind. Konsesjon på erverv av aksjer i A/S Mesna Kartonfabrik. Industridepartementets samtykke 4. oktober 1976 82
21. A/S Union. Konsesjon på kraftleie fra Drammens Elektrisitetsverk. Kongelig resolusjon 15. oktober 1976 83
22. Saugbrugsforeningen. Konsesjon på kraftleie fra Statskraftverkene. Kongelig resolusjon 15. oktober 1976 85
23. Elkem-Spigerverket A/S, Christiania Spigerverk. Konsesjon på kraftleie fra Oslo Lysverker. Kongelig resolusjon 15. oktober 1976 89
24. A/S Norcem. Konsesjon på kraftleie fra Buskerud Kraftverker m. fl. Kongelig resolusjon 22. oktober 1976 93

Side

25. Elkem-Spigerverket A/S PEA. Konsesjon på kraftleie fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap. Kongelig resolusjon 22. oktober 1976 99
26. Hedmark Kraftverk. Tillatelse til erverv av fall og ekspropriasjon av rettigheter i forbindelse med utbygging av Braskereidfoss. Kongelig resolusjon 29. oktober 1976 109
27. Glommens og Laagens Brukseierforening. Regulering av Savalen og Unndalen. Planendring. Kongelig resolusjon 11. november 1976 138
28. Svensk kraktanlegg. Utbygging ved Strängsfors i Klaraälven. Kongelig resolusjon 3. desember 1976 160
29. A/S Follum Fabrikker. Konsesjon på kraftleie fra Buskerud Kraftverker. Kongelig resolusjon 3. desember 1976 163
30. Rena Kartonfabrik A/S. Konsesjon på kraftleie fra Rena Kraftselskap. Kongelig resolusjon 17. desember 1976 167

1. A/S Årdal og Sunndal Verk.

(Konsesjon til å overføre deler av Fardalsvassdraget i Årdal.)

Kongelig resolusjon av 9. januar 1976.

A/S Årdal og Sunndal Verk (ÅSV) har i brev av 8. juni 1970 søkt om tillatelse til å overføre øvre del av Fardalsvassdraget i Årdal kommune til eksisterende driftstunnel til Fortun Kraftverk. Søknaden har vært forelagt Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, som i brev av 11. februar 1975 har avgitt følgende uttalelse:

«Fra A/S Årdal og Sunndal Verk er innkommet følgende søknad datert 8. juni 1970:

«Vårt selskap har utarbeidet planer om overføring av øvre del av Fardalsvassdraget i Årdal kommune til Bærdalen i Luster kommune, hvorfra vannet føres videre gjennom vår eksisterende driftstunnel frem til Fortun Kraftverk.

Vi har ved overenskomst og skjønn overtatt alle nødvendige rettigheter for å iverksette overføringen av vassdraget.

Herved tillater vi oss å søke om konsesjon for erverv av fallrettighetene m. v. og til den ovenfor nevnte overføring, i henhold til konsesjonsloven av 14. desember 1917 nr. 16 og lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 nr. 17.

Fardalselven har sitt tilløp fra fjellpartiene vest for Hurrungane i Sogn. Elven har en lengde på ca. 10 km og løper ut i Årdalsvannet ved Øvre Årdal.

Øvre del av vassdraget faller relativt hurtig ned mot Åresete på kote ca. 600 hvorfra fallet gjennom selve Fardalen er noe slakere over 3—4 km strekning ned mot Haug på kote ca. 500. Herfra faller elven steilt ned mot Årdalsvannet.

Nedslagsfeltet tilhørende den del av vassdraget som planlegges overført til Fortun går ned til kote 1050. Mot øst begrenses nedslagsfeltet ved Austabottindane og strekker seg herfra 10—11 km i vestlig retning. Nordlig begrensning er omtrent ved Bærdalsvandet og ut strekningen mot syd er ca. 4—5 km.

Fardalselvens totale nedslagsfelt er ca. 93 km². Den del som planlegges overført er 38 km², eller 40 pst.

I hovedtrekkene går planen ut på å avskjære elvene fra Austabotn og Langedalen et stykke ovenfor deres nåværende samløp. Fra avskjæringspunktet på kote ca. 1050 føres vannet via en ca. 7,8 km tunnel frem til den eksisterende overføringstunnel ved Bærdalsvannet.

I stedet for det nåværende inntak i Bærdalsvannet vil det bli anlagt 2 nye inntak ovenfor Bærdalsvannet på kote ca. 1050 og ca. 1055 for de 2 elvene som i dag renner ned i Bærdalsvannet. Sammen med vannet fra Fardalen føres så vannet fra disse 2 elvene utenom Bærdalsvannet og ned i den eksisterende tunnel. Det eksisterende inntak i Bærdalsvannet vil bli gjenstøpt.

En nærmere redegjørelse for planen med særlig omtale av de hydrologiske forhold og magasineringsmulighetene, produksjonsberegning og omkostningsoverslag er gitt i vedlagte tekniske beskrivelse utarbeidet av rådgivende ingeniør A. B. Berdal, Oslo, bilag 1 til søknaden.

I tillegg til ingeniør Berdals redegjørelse opplyses at inntakene ved Murane vil bli utstyrt med stengningsmekanismer.

Bortsett fra forholdene i og ved Bærdalsvannet vil ikke det foreliggende prosjekt berøre våre tidligere reguleringer i området. Våre tidligere reguleringer er foretatt i henhold til konsesjoner vedrørende Fortun—Grandfastavassdragene av henholdsvis 25. januar 1957 og 1. juli 1960 med tilhørende manøvreringsreglement av samme datoer.

Overføringen av den øvre del av Fardalsvassdraget vil medføre at Fardalselven med tilløpselvene fra Austabotn og Langedalen blir tørrlagt på strekningen fra inntaket ved Murane på kote 1050 til Stokkesete, hvor elven mottar det neste tilløp av noen betydning. Herfra og nedover blir elven etterhvert tilført vann fra de omkringliggende nedslagsfelt, slik at elven ved Åbøle ca. 7½ km nedenfor inntaket får en vannføring på omkring halvparten av den nåværende. Den reduserte vannføring vil få betydning for fisket i elven og for elvens verdi som selvgjerde.

I perioder med overvann over demningen i Skålavatn vil Fardalselven imidlertid få full vannføring, idet ovennevnte stengningsmekanisfe på inntaket ved Murane da vil bli benyttet. Flomperiodene oppstår normalt i tiden juni—august og faller således sammen med turistsesongen.

Bærdalsvannet vil som følge av de nye elveinntak og gjenstøpningen av det eksisterende tunnelinntak i fremtiden ikke bli regulert, men det naturlige tilløp vil i stor utstrekning elimineres. Et nedslagsfelt på ca. 2 km² som i dag utnyttes vil dog etter at den omsøkte overføring er foretatt bli uutnyttet og ha sitt tilløp til Bærdalsvannet.

En bekk som nå løper i Bærdalselven like nedenfor vannets utløp, vil kunne ledes ned i Bærdalsvannet, hvilket vil få en viss betydning for fiskebestanden i vannet, idet man derved oppnår bedre sirkulasjon.

Forandringene i tilløpsforholdene vil sannsynligvis medføre skade på fiske i Bærdalsvannet utover den skade som voldes ved den tidligere overføring og som erstattes i henhold til overenskomst og skjønn. Bærdalsvannets areal er bare 38 dekar, og fisket har derfor relativt liten økonomisk betydning.

Kraftutbyttet av overføringen er i ingeiør Berdals redegjørelse beregnet på basis av driftsrapporter fra Fortun Kraftverk over en periode på 4 år. Resultatet av hans beregning er en gjennomsnittlig nyttbar vannmengde i Fortun på 27 mill. m³/år. Sivilingeniør Kåre Myrtveit ved A/S Årdal og Sunndal Verks bygningsavdeling har foretatt en tilsvarende beregning på basis av avløpsforholdene ved Yttri bro over 30-årsperioden 1918—1948, og er på grunnlag av denne mere fullstendige gjennomgåelse kommet til en gjennomsnittlig nyttbar vannmengde på 29 mill. m³/år. Den tilsvarende kraftproduksjon blir 64 GWh/år. Sivilingeniør Myrtveits notat, datert 2. april 1970, følger vedlagt som bilag 1 a.

Utbyggingsomkostningene er av ingeniør Berdal etter dagens priser beregnet til 14,5 mill. kroner. Dette gir en utbyggingspris for overføringen på ca. 23 øre/kWh.

Fallrettighetene i Fardalselven er ervervet ved ovenskomst med elveeierne, inngått som rettsforlik 17. juni 1969 i forbindelse med skjønn ved Indre Sogn herredsrett. Overenskomsten omfatter også erstatning for skader ved forringelse av elven som naturlig gjerde. Ved etterfølgende skjønn av Indre Sogn herredsrett er fastsatt erstatninger for de øvrige skader og ulemper som overføringen av Fardalselven vil volde. Vederlag for fallrettigheter og erstatninger for skader og ulemper utgjør totalt ca. kr. 385 000. Kopi av skjønnet med rettsforliket følger vedlagt som bilag 2. Som det fremgår av skjønnet, gjelder skadene utelukkende fiske, ved siden av forringelsen som gjerde. Samtlige elveeiere var parter i overenskomsten og skjønnet.

Det er ikke tatt opp forhandlinger med eierne av Bærdalsvannet.

Virkningen av overføringsplanen på naturforholdene kan beskrives således:

Fardalselven vil som ovenfor nevnt bli tørrlagt fra de 2 inntak ned til Stokkesete, strekninger på ca. 2,5 km fra hvert av inntakene. Ved Stokkesete får eleven et betydelig tilløp, og videre nedover kommer ytterligere tilløp slik at elven på den nedre strekning før fallet mot Årdal får en vannføring på ca. halvparten av den naturlige. I flomperioder vil elven også i fremtiden få sin fulle naturlige vannføring, idet lukeinntakene som ovenfor nevnt forutsettes å skulle stenges i de perioder da det er overløp i Skålavatn.

På Bærdalsiden vil nåværende tilløp til Bærdalsvannet bli tørrlagt på en strekning av ca. ½ km før vannet. På den annen side vil regulering av vannet falle bort.

Av stentipper vil det bli en på ca. 60 000 m³ ved Murane på Fardalsiden og en på ca. 50 000 m³ syd for Bærdalsvannet. Det vises til ingeniør Berdals tegninger nr. 527 002 og 527 001, bilag til hans utredning. Tippene vil bli tildekket når arbeidene er avsluttet.

Som manøvreringsreglement for overføringen foreslås at overføringen skal skje ved hjelp av faste overløpsterskler og at tunnelinntakene skal skje ved hjelp av faste overløpsterskler og at tunnelinntakene skal være stengt i de perioder av året da det er overløp i Skålavatn.

Videre foreslås manøvreringsreglementet for den ytterligere regulering av Fortun-Grandfastavassdragene ifølge konsesjon av 1. juli 1960 endret slik at bestemmelsene om regulering av Bærdalsvatn utgår.»

Av den tekniske utredningen som medfulgte framgår at inntaket i Berdalen i dag ligger i Berdalsvatn på ca. kote 1027. Når avløpet fra Fardalen kommer til, vil denne plasseringen gi for liten overføringskapasitet på tunnelen videre til Skålavatn, og dette er årsaken til at det er funnet nødvendig å anlegge nye inntak ovenfor Berdalsvatnet.

Om produksjonsberegningene heter det i utredningen:

«En beregning av den oppnådde produksjonsgevinst ved overføringen vil være beheftet med adskillig usikkerhet. Foruten vurdering av det initiale flomtap over inntakene, vil selve overføringskapasiteten for en såvidt lang overføringstunnel ikke være mulig å bestemme helt nøye, og ikke minst vil overføringskapasiteten være avhengig av den vannstand man greier å holde på mottagerstedet, inntaksmagasinet i Skålavatn. Til Skålåvatn er som kjent også overført avløpet fra Fivlemyrene, og det samme forhold vil her gjøre seg gjeldende.

Foruten disse usikkerheter hva angår mengden av overført vann, vil utnyttelsesgraden av det overførte vann fra Fardal være avhengig av ledig maskinkapasitet i Fortun Kraftverk.

En beregning av produksjonsgevinsten er gjennomført på et noe forenklet grunnlag for en periode på 4 år fra 1963—1967. Perioden omfatter år med årlig avløp på mellom 92 pst. og 111 pst. av middelavløpet. Bortsett fra de tre mest vannrike sommermåneder, vil hele avløpet fra Fardalsfeltet kunne utnyttes. For disse tre sommermåneder vil forholdet disse 4 år være således:

1. Juni måned:
   Intet nyttbart av avløpet
2. Juli måned:
   Intet nyttbart i 2 år
   Alt nyttbart i 2 år
3. August måned:
   Intet nyttbart i 2 år
   Alt nyttbart i 2 år

Midlere utnyttet vannmengde for disse 4 år vil utgjøre ca. 27 mill. m³ pr. år.

I Fortun Kraftverk vil dette gi en produksjon på ca. 60 GWh.»

Søknaden ble kunngjort på vanlig måte i Norsk lysingsblad (26. og 29. juni 1970) og i 3 lokalaviser i distriktet. Dokumentene har vært lagt ut på postkontorene i Øvre Årdal og Skjolden. Søknaden har også vært forelagt distriktet og Landbruksdepartementet, som

den gang forestod utredninger om fiske. Vidare ble Kommunaldepartementet gjort kjent med søknaden.

Årdal kommunestyre har i møte 22. august 1970 anmodet konsesjonæren om å dekke steintippene slik som det er lovet i saksdokumentene, — og har for øvrig sagt seg enig med kommunens konsesjonsnemnd, jfr. nedenfor.

Årdad konsesjonsnemnd, vedtak i møte 11. august 1970:

«Fardøla renn ut i Årdalsvatnet som både er drikkevassbasseng for Årdalstangen og kloakkresipient for Øvre Årdal og som dessutan blir tilført andre forurensningar, kanskje ikkje minst frå Årdal og Sunndal Verks driftsområde. Ved overføringa vil vannmengda bli redusert med gjennomsnittleg minst 30 mill. m^3 årleg.

Ein kjenner ikkje til kor mykje i prosent dette utgjer av den vannmengde som nå årleg strøymer gjennom Årdalsvatnet, men ein veit at all reduksjon vil auke graden av forurensing og derved forverra ein situasjon som frå før er ille nok. Alle som er medansvarlege for drikkevannsforsyninga i kommunen er klar over at denne må betrast såvel i Øvre Årdal som på Årdalstangen, ei kostesam oppgåve for kommunen å løysa i tillegg til ei heil rekke andre oppgåver og tiltak som pressar seg fram i den sterke ekspansjonsperioden som Verkets siste utbygging har ført kommunen opp i.

Det første leddet i ei forbetring av drikkevannssituasjonen på Årdalstangen må vera å få senka inntaket i vatnet frå den djupna på 3—4 m som inntaket ligg på nå og ned til 30—40 m.

På noko lengre sikt må ein likevel sjå seg om etter nye kjelder og det mest aktuelle alternativet ser for tida ut til å vera å leggja vannledningen frå Årdalstangen til det nye byggefeltet i Seimsdalen med slike dimensjonar at ein med tida — etter som større deler av dalen blir utbygt kan leggja nytt vassverk ved Seimsdøla og forsyna Årdalstangen med drikkevatn derifrå. Kostnaden med det førstnemnde tiltaket har ein ikkje oversikt over enno, men når det gjeld hovedledning Årdalstangen—Seimsdalen veit vi at det vil koma på nærare 2 mill. kroner.

Konsesjonsnemnda finn det difor rimeleg om kommunen — på grunnlag av den auke i forurensingsgraden av drikkevatnet, og dei krav om nye nye bustadfelt som Verkets utbygging fører med seg — set fram krav om å få med som konsesjonsvilkår at A/S Årdal og Sunndal Verk blir pålagd etter nærare fastlagde retningsliner å inngå eit forpliktande samarbeid med kommunen om løysinga av vannforsynings-spørsmålet på Årdalstangen både på kortare og lengre sikt.

Av naturvernomsyn såvel som av den tidlegare nemnde skadeverknad må det ellers bli eit konsesjonsvilkår at lukeinntaka blir avstengde ved overløp i Skålavatn.»

Årdal formannskap har etter møte 3. september 1970 oversendt brev fra Årdal jeger- og fiskerforening 2. s. m., idet det ber om at det blir tatt hensyn til de forhold som der er omtalt.

Årdal jeger- og fiskeforenings brev lyder:

«Etter det me har sett i lokalpressa har Årdal formannskap gjeve konsesjon for regulering av Fardalsvassdraget.

Årdal Jeger- og Fiskerforening vil i denne anledning be formannskapet, om dei ikkje alt har gjort det, prøva å få med i konsesjonsavtalen oppsetting av nokre dammar (brygger) i elveleiet i Fardøla frå Murane og nedover mot Høysete, for i denne elva vil det vel ikkje bli att nemneverdig med vatn.

Me trur at oppsetting av nokre dammar vil vera til hjelp for fisken, for ikkje å snakka om naturen i sin heilheit.»

Årdal jordstyre har i møte 13. august 1970 tilrådd «at konsesjon vert gjeven då det lite berører jordbruksinteresser».

Luster kommunestyre, vedtak i møte 30. oktober 1970:

«Kommunestyret vil rå til at det vert gjeve konsesjon på vilkår av at dei krav jordstyret og innenlandsfiskenemnda har peika på vert oppfylte.»

Fra kommunens forberedende saksbehandling hitsettes:

«Jordstyret har i møte 12. september 1970 gjort dette samrøystes vedtak: «Jordstyret vil tilråde at konsesjon vert gjeven i samsvar med heradagronomen si fråsegn.»»

Heradagronomen har gjeve slik fråsegn 11. september 1970:

«Ein vil råde til at Luster jordstyre gjev tilråding i denne sak, med desse atterhald.

1. At det vert teke naturvernomsyn både i plan og utføring av anlegget, slik at ein får minst muleg sår i landskapet, at tunneltippar o. a. vert tildekka med jord og får gro til med gras og anna vegetasjon.
2. Om at plan og utføring vert slik at Berdalsvatnet ikkje vert redusert som fiskevatn.
3. At grunneigarane i Berdalen Sameige og andre som har grunneigarrett får full erstatning for verde av vassrettar og for skade og ulemper.»

Innlandsfiskenemnda v/formann Johs. Hauge, Skjolden har gjeve slik fråsegn 14. oktober 1970:

«Berdalsvatnet vil som følge av nye elveinntak få sitt tilløp sterkt redusert og dette vil føra til stor skade på fiske i vatnet. Årdal og Sunndal Verk må verta pålagd og setja ut yngel i vatnet kvart år.

Den bekken som renn ut i Berdalselvi nedanfor vatnets utløp må Årdal og Sunndal Verk verta pålagde og leda ned i Berdalsvatnet for å oppnå ei betre gjennomstrøyming i vatnet. Dersom det trass i nemnde tiltak skulle visa seg at reguleringi skulle føra til skade på fiske må grunneigarane ytast full erstatning.»

Fylkeslandbruksstyret i Sogn og Fjordane, vedtak i møte 28. september 1970:

«Fylkeslandbruksstyret går ikkje mot søknaden frå A/S Årdal og Sunndal verk om utbygging av Fardalsvassdraget i Luster og Årdal kommunar.»

Elektrisitetsforsyninga i Sogn og Fjordane, uttalelse av 30. november 1970:

«Så vidt meg bekjent går ikke Fardalsvassdraget inn i noe annet utbyggingsprosjekt. En selvstendig utbygging av vassdraget kunne neppe bli aktuell. Den omsøkte utnyttelse er beregnet å skulle gi 64 mill. kWh til en utbyggingspris av 23 øre pr. kWh, hvilket må karakteriseres som gunstig. Jeg vil anbefale at konsesjon gis.»

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, som 4. desember 1970 har oversendt innkomne distriktsuttalelser, «har ikkje merknader å gjere og seier seg samd i tilrådinga frå elektrisitetsforsyninga».

Landbruksdepartementet, brev av 21. november 1970:

«Saken har vært forelagt fiskerikonsulenten i Vest-Norge, som har uttalt seg slik vedlagte fotokopi av hans brev av 5. november 1970 viser.

Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske har i brev hit av 16. november 1970 erklært seg enig i fiskerikonsulentens uttalelse og bl. a. anført.

> «Når det gjelder dyrearter for øvrig, vil en regulering kunne få innvirkning, idet f. eks. en reduksjon av vannstanden vil kunne innvirke på vegetasjonen og dermed på viltets miljø. I dette tilfelle synes imidlertid den regulering som er planlagt å få liten innvirkning på faunaen.
>
> En går ut fra at de tidligere gitte konsesjonsbetingelser for fisket m. v. for Fortun-Grandfastevassdragene også kommer til å omfatte denne regulering og at A/S Årdal og Sunndal Verk leder en mindre bekk inn i Bærdalsvatn i samsvar med deres eget forslag.»

En viser til de avgitte uttalelser som en ikke har noe å bemerke til.»

Fiskerikonsulenten i Vest-Norges nevnte brev lyder:

«Det aktuelle området ble befart den 26. august 1970.

Når det gjelder selve beskrivelsen av vassdraget henvises til side 1—3 i søknaden av 8. juni 1970. Fiskeribiologisk sett må Fardalselva nedenfor elveinntakene og ned til Årdalsvatn betegnes som lav-produktiv, og den fisk som egenproduseres i elva vil ha dårlig vekst, liten lengde og mindre god kvalitet, men brukbar til å dekke et husbehov. Reguleringen medfører tørrlegging nedover til Stokkeset, men verdien av fisket på denne strekningen er liten. I det tørrlagte området må det antas at endel fisk finner tilholdssteder i større kulper og dessuten er det et fisketilsig fra områdene ovenfor bekkeinntakene når det er overløp. I de perioder det er overløp kan sannsynligvis fisket fortsatt drives. Elva videre nedover fra Stokkeset vil ha nok vann til å opprettholde fiskebestanden.

Fisket i Bærdalsvatn antas å ikke bli noe dårligere enn før, da endevann med liten gjennomstrømning, ofte har den peneste fisken. Det kan imidlertid bli problemer med rekrutteringen, men dette kan enten dekkes gjennom konsesjonsbetingelsene om utsetting av fisk eller ved, som A/S Årdal og Sunndal Verk selv foreslår, å lede en bekke inn i Berdalsvatn som nå løper ut i Bærdalselva nedenfor vannet. Riktig anordnet vil elva kunne tjene som rekrutteringskilde for Bærdalsvatn. Det bør i såfall tas med i konsesjonsbetingelsene.

Reguleringen av Fardalsvassdraget vil totalt sett medføre ubetydelige skader på fisk og fisket. Strengt tatt er det ikke nødvendig med egne konsesjonsbetingelser for denne reguleringen, men det forutsettes at de tidligere gitte konsesjonsbetingelser også utvides til å omfatte Fardalsreguleringen, samt at A/S Årdal og Sunndal Verk leder en mindre bekk inn i Bærdalsvatn, slik de selv har foreslått.»

Akershus Elektrisitetsverk som eier nabovassdraget Feigumelva, og som herfra ble forelagt søknaden, har i brev av 29. desember 1970 kommentert overføring av Fardalsvassdraget til Fortun kontra Feigum og hevder «at ÅSV's plan fører til en dårlig utnyttelse av kraftkildene i området og derfor er nasjonaløkonomisk uheldig. Planen fører til at bare en del av Fardalsvannet nyttiggjøres (64 GWh) og uten å gi nytt effekttilskudd. Utnyttet i Feigumvassdraget vil de samme reguleringsområder anslagsvis kunne nyttiggjøres til 140 GWh og da med tilhørende nytt effekttilskudd. Den dårlige utnyttelse i de bestående Fortunanlegg skyldes at det ikke er mulig å utnytte vannet i flomperioden.»

Ellers heter det i brevet:

«En overføring av Fardalsvassdraget til Feigum vil gi ny effekt. Forholdene i Feigum ligger også til rette for en relativt større effektinstallasjon p. g. a. det store fall og den korte tilførselstunnel en får der.

Spørsmålet er da hvordan utbyggingsalternativene står kostnadsmessig i forhold til hverandre.

Basert på de foreliggende oppgaver vil en overføring av Fardalsvassdraget til Feigum bringe spesifikk utbyggingskostnad ned på et nivå som straks gjør utbygging mer aktuell (fra ca. 33 øre/kWh til ca. 28 øre/kWh), dette bl. a. fordi minstetverrsnitt for tunneler utnyttes bedre. En vil da i middel få ca. 280 GWh ny kraft med tilhørende ny effektinstallasjon.

Ved overføring av Fardalsvannet til Fortun får en 64 GWh ny kraft for 23 øre/kWh, men i dette tilfelle uten å få nytt effekttilskudd.

Med disse anslag mener vi det er riktig å overføre Fardalsvassdraget til Feigum. Dette vil befordre en tidligere utbygging av Feigum og både ÅSV og AEV vil vinne energi og effekt».

De innkomne uttalelsene ble i brev herfra 11. januar 1971 oversendt søkeren, som 11. mars s. å. meddelte at planlegging av en fellesutbygging av Fardal- og Feigumvassdragene m. v. var igangsatt. Søknaden om overføring til Fortun ble derfor foreløpig lagt til side.

A/S Årdal og Sunndal Verk kom tilbake til saken i brev av 3. september 1974:

«1. Blant uttalelsene var en fremstilling fra Akershus Elektrisitetsverk i brev av 29. desember 1970, hvor det ble fremholdt at Fardalsvassdraget av nasjonaløkonomiske og ressursøkonomiske grunner ikke burde utnyttes ved den omsøkte overføring til Fortun, men ved utbygging sammen med Feigumvassdraget hvor fallrettighetene innehas av Akershus Elektrisitetsverk. Som vi meddelte i vårt brev til NVE av 11. mars 1971, tok vi Akershus Elektrisitetsverks anmodning til følge, idet vi sa oss villige til sammen med Akershus Elektrisitetsverk å foreta planlegging og videre arbeide med henblikk på felles utbygging av Feigum- og Fardalsvassdragene. I nevnte brev anmodet vi om at det ble sendt ut kunngjøring i henhold til vassdragsreguleringslovens § 4 a om planleggingen. Slik kunngjøring ble utsendt, jfr. NVE's brev av 19. mars 1971 (jfr. 1700/71-V).

Før konsesjonssøknad hadde kunnet sendes inn, ble Feigumvassdraget fredet for 10 år ved Stortingets vedtak om verneplan for vassdrag.

Da fellesutbyggingen av Feigum- og Fardalsvassdragene etter dette i hvert fall for tiden ikke lar seg realisere, tillater vi oss å be søknaden om overføring av Fardalsvassdraget til Fortun tatt opp til fortsatt behandling.

2. De tekniske planer for overføringen er uforandret fra søknaden av 8. juni 1970. Dette gjelder således de vannmengder som skal overføres og kraftutbyttet.

Utbyggingsomkostningene blir imidlertid øket og er etter 1973-priser beregnet til 23 mill. kroner. Dette gir en utbyggingspris for overføringen på ca. 35 øre/kWh.

3. Det er reist spørsmål om hvorvidt overføringen til Fortun vil påvirke muligheten av en realisering av det totale Feigum-Fardalprosjekt dersom båndleggelsen av Feigumvassdraget blir opphevet etter utløpet av 10-årsperioden.

Dette spørsmål er under behandling mellom Akershus Elektrisitetsverk og vårt selskap med henblikk på en avtale om felles utbygging av de 2 vassdrag dersom dette blir mulig i fremtiden.

Vi har vurdert hvorvidt utbygging av det østlige tunnelsystem som inngår i Feigum-Fardalprosjektet fremdeles blir økonomisk regningssvarende etterat overføringen til Fortun er gjennomført. En beregning av dette er foretatt i et notat av overingeniør Per Aakvaag av 24. juni d. å., hvorav kopi vedlegges. Vi peker på følgende hovedpunkter i notatet:

Overføringen til Fortun vil redusere utbyggingsomkostningene for Feigum-Fardal med anslagsvis 10,5 mill. kroner, vesentlig ved reduksjon av dammen i Feigumvann og ved reduserte installasjoner i kraftanlegget.

Utbyggingsomkostningene for det østlige tunnelsystem økes fra 30 til 34,4 øre pr. kWh.

For prosjektet som helhet øker utbyggingsomkostningene fra 35 til 37,3 øre pr. kWh. (Samtlige priser 1973.)

De priser som fremkommer etter overføringen, såvel for det østlige tunnelsystem som prosjektet som helhet, ligger trygt innenfor de omkostningsgrenser som i dag aksepteres. Vi viser for så vidt til St. meld. nr. 100 for 1973—74 «Energiforsyningen i Norge i fremtiden», hvor det på side 7 er gitt en skjematisk oversikt over nyttbar ikke utbygd vannkraft og hvor laveste kostnadsklasse går opp til 45 øre pr. kWh basert på priser januar 1974. Som grensekostnad for utbygging er på samme side angitt 70—75 øre pr. kWh.

Det er for øvrig grunn til å legge vesentlig vekt på at man ved overføring til Fortun oppnår et kraftutbytte på 65 GWh pr. år til rimelig pris i det antall år som vil forløpe før Feigumvassdraget eventuelt blir frigitt for kraftutbygging.

4. I anledning av de innkomne uttalelser vil vi få gi følgende kommentarer:

Det Kgl. Landbruksdepartement, i brev av 21. november 1970, refererer uttalelse fra Direktoratet for Jakt, Viltstell og Ferskvannsfiske, hvor det gås ut fra at tidligere gitte konsesjonsbetingelser for fisket i Fortun-Grandfastavassdragene også kommer til å omfatte denne regulering og at en mindre bekk ledes inn i Bærdalsvatn.

Det konsesjonsvilkår det er tale om er formodentlig § 20 i konsesjon av 1. juni 1960 til ytterligere erverv og regulering i Fortun-Grandfastavassdragene, om utsettelse av yngel eller settefisk. Denne bestemmelse er gjeldende for Bærdalsvatn.

Vi bekrefter at den omhandlede bekk som nå løper ut i Bærdalselven like nedenfor utløpet fra Lærdalsvannet, vil bli ledet inn i vannet, som angitt i konsesjonssøknaden side 3.

Årdal kommune, i vedtak 22. august 1970, slutter seg til krav fra Konsesjonsnemnda om at ÅSV blir pålagt å inngå et forpliktende samarbeide med kommunen om løsning av vannforsyningsspørsmålet på Årdalstangen. Kravet er begrunnet i reduksjon av vanntilførselen fra Fardalselven.

Denne reduksjon utgjør gjennomsnittlig 29 mill. m^3 pr. år. Den totale vannføring i Årdalsvassdraget ved utløpet av Årdalsvann er som gjennomsitt for årene 1911—1940 beregnet til 1 443 mill. m^3 pr. år. Vannføringsreduksjonen ved overføringen utgjør således ca. 2 pst.

Vannet fra Fardalselven kommer inn i

øvre ende av Årdalsvannet og blir gjenstand for de samme forurensninger, vesentlig i form av kloakker fra Farnes, som hovedmengden av de øvrige tilløp til vannet.

Avgjørende er at det allerede under de nåværende forhold, og helt uavhengig av planen om overføring av Fardalsvassdraget, ansees nødvendig å gå til tiltak for å bedre drikkevannsforsyningen til Årdalstangen. Derunder er undersøkt en løsning ved å ta inn vann fra Årdalsvann fra større dybde. Denne løsning er forkastet fordi man ikke vil få tilstrekkelig rent vann selv fra en dybde på 30—40 meter. Det gjøres nå forsøk med å skaffe drikkevann ved dypboring.

Planen om overføring av Fardalselven har således ingen innvirkning på løsningen av vannforsyningen til Årdalstangen, og det er følgelig ikke grunnlag for kommunens krav på dette punkt.

For øvrig kan opplyses at ÅSV har gått inn i et samarbeide med kommunen om løsning av vannforsyningen på Årdalstangen. Foreløpig er avtalt at ÅSV betaler halvparten av utgiftene til den prøvebrønn som anlegges. Overensstemmende med det vi har fremholdt ovenfor mener vi imidlertid at det ikke er grunnlag for å treffe noen bestemmelse om dette som konsesjonsvilkår og vi må motsette oss at dette gjøres.

I vedtak av 3. september 1970 anbefaler Årdal formannskap forslag fra Årdal jeger- og fiskerforening om at det skal anlegges terskler i elven fra Murane nedover mot Høysete.

Vi vil i den forbindelse bemerke at fisket i elven er av liten betydning, jfr. Indre Sogn herredsretts skjønn av 1969, hvorav kopi er vedlagt søknaden. Anlegg av terskler vil etter vår oppfatning være uforholdsmessig.

Luster kommunestyre, i vedtak 30. oktober 1970, tiltrer forslag fra herredsagronomen og Innlandsfiskenemnda. Disse forslag for så vidt de ikke også er fremsatt av andre instanser og behandlet i det foregående, er blant annet at steintipper tildekkes. Vi bekrefter at dette vil bli gjort, jfr. søknaden side 4.»

Fylkesfriluftsnemnda i Sogn og Fjordane har i brev til Miljøverndepartementet januar 1975 uttalt:

«Det vert vist til ÅSV sin søknad av 8. juni 1970 og telefonsamtale med byråsjef Kjell Hauge primo januar 1975. På grunnlag av fråsegn frå Luster friluftsnemnd, ovannemnde saksdokument og lokalkunnskap erhverva ved synfaringar i området i tidlegare saker vil ein gje fylgjande fråsegn:

Fylkesfriluftsnemnda er i prinsippet samd i at det vert gjeve løyve til overføring av øvre del av Fardalsvassdraget slik det går fram av søknaden og tilrår at konsesjon vert gjeve.

Til konsesjonen bør det knytast fylgjande vilkår:

1. Eksisterande inntak i Bærdalsvatn må støypast igjen, vassnivået må haldast konstant og den vesle bekken som renn ut like nedanfor Bærdalsvatn må leiast inn i Bærdalsvatn for å betre sirkulasjonen og tilhøva for fiskebestanden.
2. På strekninga Murane—Stokkesete—Åresete—Høysete må det utarbeidast plan for bygging av tersklar og planen må gjennomførast så langt det er mogeleg.
3. Tippmassene ved Murane på Fardalssida og syd for Bærdalsvatnet på Lustersida må tilpassast nøye til terrenget og det må leggjast stor vekt på plassering og tilsåing.
4. Ein del av tippmassene bør brukast til opparbeiding av parkeringsplassar. Idrettslaga bør få høve til å vurdere og kome med framlegg for bruk og plassering av tippmasse til idrettsanlegg, t. d. leikeplassar, ballplassar, anlegg vinteridrett m. m.
5. Eventuelle brakkebyar med fellesanlegg må planleggast og byggast slik at dei eventuelt kan verte permanente og overførast til idrettslag, turlag, Røde Kors eller liknande. Spesielt bør sanitæranlegg oppførast slik at dei seinare kan nyttast av overnemnde organisasjonar og i samband med friluftsaktivitetar i området. Det må i slike tilfelle søkjast om permanent utsleppsløyve for kloakk og byggjast med dette for auge.
6. Alle sår i terrenget som fylgjer av anleggsarbeidet må utbetrast, midlertidige byggverk, skur, brakker, materiell og andre leivningar må fjernast innan ein kort og tidfest frist etter at sjølve anleggsarbeidet er fullført. Deretter må det haldast ei sluttsynfaring med representantar for Fylkesfriluftsnemnda og dei lokale friluftsnemndene for å sikre at oppryddinga er tilfredsstillande utført.

Fylkesfriluftsnemnda vil peike på at Fardalen er svært mykje nytta som friluftsområde av folk i Årdal både sommar og vinter. Årdal kommune har i 1974 fått tilskot frå Miljøverndepartementet til oparbeiding av ein mindre parkeringsplass og til sanitæranlegg i Fardalen friluftsområde som først og fremst er eit skiutfartsområde. Det trengst imidlertid større innsats for å gjere tilhøva fullgode, og representantar for friluftsnemnd, idrettslag, turlag, Årdal Jeger- og Fiskerforening m. fl. bør trekkjast med i aktivt planleggingsarbeid.»

A/S Årdal og Sunndal Verk har 30. januar 1975 bemerket:

«I uttalelsen er gitt forslag om konsesjonsvilkår i 6 punkter. Endel av de vilkår som foreslås er omhandlet i vårt brev av 3. september 1974, og vi henholder oss for så vidt til de uttalelser vi har gitt. I det følgende skal vi kommentere de forslag vi ikke tidligere har uttalt oss om i den utstrekning det kan være foranledning til kommentarer:

Gjenstøping av tidligere inntak i Bærdalsvatn (punkt 1).

Gjenstøping av det tidligere inntak er et nødvendig ledd i den tekniske plan for anleg-

get, se bilag 1 til konsesjonssøknaden av 8. juni 1970, utredning fra ingeniør A. B. Berdal av 13. mars 1970, side 1.

Plassering av tippmasser (punkt 3 og 4).
Plassering av stentipper er vist på de tegninger fra ingeniør A. B. Berdal som vedlå konsesjonssøknaden av 8. juni 1970. Når det gjelder den endelige utforming av tippene vil anlegget naturligvis være undergitt vanlig gjeldende retningslinjer fra NVE. Dersom det i den forbindelse skulle bli spørsmål om å jevne av en tipp for at den skal kunne brukes til parkering, vil det neppe være noe å innvende fra vår side. Vi kan imidlertid ikke se at det er hjemmel for å pålegge anlegget ekstra omkostninger til transport av tippmasser til lekeplasser eller idrettsanlegg etc. som nevnt av Fylkesfriluftsnemnda.

Brakker (punkt 5).
De brakker som vil bli brukt er transportable brakker som mest sannsynlig vil tilhøre entreprenøren. Det er forutsetningen at brakkene skal fjernes når anlegget er ferdig. Brakkene vil ikke være av slik type at de vil egne seg til permanente anlegg for friluftsformål. For øvrig vil vi anføre at det ikke kan sees å være hjemmel for å påføre anlegget økede omkostninger til de formål som Fylkesfriluftsnemnda nevner.»

Hovedstyret vil bemerke:
A/S Årdal og Sunndal Verk, som også har vassdragskonsesjoner i Tyavassdraget i Årdal, fikk ved kronprinsregentens resolusjon 25. januar 1957 og kongelig resolusjon 1. juni 1960 tillatelse til å erverve og regulere Fortun-Grandfastavassdragene i Luster. Hovedkraftverket i Fortun utnytter et fall på 967 m fra Skålavatn. Inn på driftstunnelen er ført avløpet fra seks delfelter i Bergselvi og fra Berdalen. Innføringa skjer delvis ved en i alt ca. 9 km lang takrennetunnel fra Berdalsvatn.

Søknaden som nå foreligger, går ut på å forlenge denne tunnelen 7—8 km i sydlig retning for derved gjennom to inntak å fange opp avløpet fra elvene i Langedalen og Austabotn. Disse elvene har naturlig avløp til Fardalselva som munner ut i Årdalsvatnet nær Øvre Årdal.

Normalt avløp fra de to feltene er ca. 2,0 m³/sek. eller 63 mill. m³ pr. år. Imidlertid vil det av flere grunner ikke være teknisk/økonomisk mulig å få nyttiggjort mer enn omtrent halvparten av denne vannmengden ved den omsøkte overføring, først og fremst fordi den eksisterende tunnelen fra Berdalen har for liten kapasitet. Det nåværende inntaket i Berdalsvatnet vil riktignok bli flyttet ovenfor vatnet for å øke trykkhøyden ca. 25 m, men overføringsevnen vil likevel være relativt begrenset. I tillegg kommer at magasinforholdene i nedre delen av Fortun-Grandfastavassdragene ikke er særskilt gode og at det derfor ofte vil bli overløp ved Skålavatn. Selv med full utnyttelse av pumpen i Herva pumpekraftverk og med full drift i Fortun kraftverk vil det i middels vannrike år måtte regnes med overløp fra Skålavatn i 20—25 døgn. I bedre vannår vil man neppe kunne utnytte nevneverdige mengder av tilløpet fra Fardalen i sommertiden i det hele tatt. Hovedstyret har ikke noe vesentlig å bemerke til de beregningene som er lagt fram om dette av søkeren og som konkluderer med at man over en årrekke vil kunne overføre i gjennomsnitt 29 mill. m³, tilsvarende 64 GWh pr. år.

Etter Hovedstyrets beregninger vil overføringen øke regulert vassføring i Fortun kraftverk med 0,3 m³/sek. i et bestemmende år. Tilsvarende kraftøking i henhold til vassdragsregleringsloven blir ca. 4 000 nat.-hk.

Overføringen var i 1970 kostnadsregnet til 14,5 mill. kroner. Dette beløpet er revidert av søkeren høsten 1973 og forhøyet til 23 mill. kroner. Etter dagens priser vil Hovedstyret anta at overslaget må ytterligere forhøyes til ca. 26 mill. kroner. De rene overføringskostnadene vil derved bli ca. 40 øre/kWh.

Skader og ulemper.
I de periodene overføring vil finne sted, vil Fardalsvassdraget være mer eller mindre tørrlagt fra overføringsstedet ved Murane og nedover til Stokksete—Åresete. Fisket vil bli skadet, men er av sakkyndige betegnet å være av liten verdi på denne øvre strekningen. Heller ikke i Berdalsvatnet vil det etter de sakkyndiges syn bli skader av betydning for fisket, idet de mulige følger for reproduksjonen ved at vatnet får mindre gjennomstrømning etter flytting av inntaket for overføringstunnelen, fullt ut vil kunne kompenseres ved enkle tiltak.

Ellers vil overføringen få virkning for Fardalselvas betydning som sjølgjerde. Denne betydning må likevel være relativt liten, i og med at det i rettsforliket i forbindelse med A/S Årdal og Sunndal Verks overenskomst med grunneierne om kjøp av vassdraget i 1969 bare er fastsatt erstatninger (engangs-) på i alt kr. 50 000 i denne forbindelse.

Tørrleggingen vil medføre noe skjemmet utseende i vassdraget. Tidligere var det lite ferdsel i dalen ovenfor bebyggelsen, men i de senere år er det åpnet en sambindingsveg (bomveg) mellom Årdal og Fortun, åpen bare om sommeren og særlig for turisttrafikk. Denne vegen er i det vesentlige en utbedring av en tidligere anleggsveg som A/S Årdal og Sunndal Verk bygget i forbindelse med framføringen av kraftledningen mellom de to stedene.

Samlet må de totale skadene og ulempene karakteriseres som ytterst små, og etter Ho-

vedstyrets syn er vilkårene i vassdragsreguleringslovens § 8 utvilsomt oppfylt.

Imidlertid er det i denne saken et annet forhold som i noen grad virker kompliserende, nemlig at Fardalsvassdraget ligger naturlig til rette for utbygging på en annen måte, — ved overføring vestover til Feigumvassdraget. Det var da også dette som var bakgrunnen for at Hovedstyret i 1970 brakte Akershus Elektrisitetsverk som eier Feigum inn i bildet, noe som i sin tur syntes å lede fram mot en samlet utbygging av de to vassdragene. Planlegging med dette for øye var i full gang, men ble stanset da Stortinget vedtok at Feigumvassdraget foreløpig skulle vernes i 10 år.

Ved utbygging mot Feigum ville Fardalsvassdraget kunne utnyttes på en langt mer produktiv måte, idet nær sagt alt avløp kunne overføres, mens som anført ovenfor knapt halvparten blir nyttiggjort i Fortun. Selv om detaljerte planer ikke foreligger, synes det videre mulig i Feigum å ta med ytterligere felter østenfor Murane, således avløpet fra Kyrevatn og fra to delfelter i Avdalen i Utla.

Det som derfor nå kunne være et åpent spørsmål er hvorvidt den omsøkte overføring til Fortun ville ødelegge mulighetene for gjennomføring av den åpenbart mer rasjonelle og økonomiske Feigumplanen, dersom dette vassdraget etter utløpet av den 10-års verneperioden skulle bli frigitt for vanlig konsesjonsbehandling. Etter anmodning fra Hovedstyret har A/S Årdal og Sunndal Verk gitt en fremstilling av den kostnadsmessige side av saken og har ment at Feigumprosjektet som helhet vil bli fordyret med 2,3 øre/kWh., idet kostnadene — etter prisnivået i 1973 — vil gå opp fra 35,0 øre/kWh til 37,3 øre/kWh.

I fremstillingen har selskapet lagt til grunn at det kan innspares bl. a. 4 mill. kroner på dammen ved Feigumvatn etter overføring fra Fardal til Fortun. Hovedstyret finner det ikke riktig å regne med noen besparelse her. Det vannet som går til Fortun er i reguleringssammenheng det «beste», således hele vinteravløpet, mens toppene i sommerhalvåret fortsatt blir igjen til Feigum. Uten innsparing ved dammen vil kostnadene ved Feigumprosjektet stige til 38,0 øre/kWh. Hovedstyret er likevel enig med selskapet i at kostnadene ved Feigumutbyggingen fortsatt ligger innenfor de grenser som kan aksepteres, og overføring til Fortun vil ikke i vesentlig grad påvirke prosjektets økonomi.

Etter dette vil Hovedstyret anbefale at søknaden imøtekommes på vilkår som oppstilt i vedlagte utkast.

Til enkelte av postene vil man bemerke:

Konsesjonstid, post 1.

Konsesjonstiden er foreslått satt til 60 år fra den første konsesjons datum, 25. januar 1957.

Avgifter, post 2.

Ingen av kommunene har berørt avgiftsspørsmålet i sine uttalelser. Overføringen er ikke av de økonomisk mest fordelaktige, idet de rene overføringskostnadene som angitt ovenfor vil beløpe seg til ca. 40 øre/kWh.

Hovedstyret mener derfor at prosjektet ikke bør belastes med særlig høye avgifter og vil foreslå kr. 1,50 pr. nat.-hk til staten og kr. 5,00 pr. nat.-hk til kommuner. Man vil for øvrig peke på at Årdal kommune, som etter vanlig praksis må forvente å få omtrent halvparten av kommuneavgiftene, også vil få de fordeler prosjektet medfører i form av øket kraftilførsel til A/S Årdal og Sunndal Verks produksjonsanlegg i kommunen. Luster på sin side vil i tillegg til sin avgiftsandel få økte skatteinntekter fra Fortun kraftverk.

Fiske, post 11.

De fiskesakkyndige har antydet at det strengt tatt er unødvendig med eget fiskevilkår, men har likevel forutsatt at tidligere fastsatte vilkår for Fortunreguleringene utvides til å omfatte også Fardaloverføringen.

Hovedstyret vil etter dette anbefale at post 20 i selskapets tillatelse av 1. juni 1960 gjøres gjeldende så langt den passer. Dette vil innebære at det pålegges plikt til utsetting av yngel og/eller settefisk og til å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser. Derimot anser man det overflødig å ta med bestemmelse om anbringelse av sperregitter og om avgivelse av vann for drift av laksetrapper, — begge disse bestemmelsene er med i Fortunvilkåret.

Man forutsetter at A/S Årdal og Sunndal Verk utfører den bekkeomlegging ved Berdalsvatnet som er omtalt i søknaden, men finner ikke grunn til å ta dette inn som særskilt punkt i fiskevilkåret.

Grunndammer, post 12.

Innkomne uttalelser gjengitt foran viser at såvel Sogn og Fjordane fylkesfriluftsnemnd som Årdal jeger- og fiskerforening — støttet av Årdal kommune — ønsker bygget grunndammer i Fardalen ut fra hensynet til fiske og naturvern.

Hovedstyret foreslår at det tas inn vilkår som gir adgang til å pålegge grunndambygging. Man vil imidlertid understreke at Hovedstyret ikke har hatt anledning til å foreta synfaring i vassdraget og at man således for tiden heller ikke har noen av-

gjort mening om nødvendigheten eller ønskeligheten av et slikt tiltak. Før endelig avgjørelse om bygging av grunndammer blir truffet, må det derfor på vanlig måte vurderes bl. a. om kostnadene står i et rimelig forhold til det som kan oppnås.

De øvrige postene trenger formentlig ingen kommentarer.

Manøvreringsreglement.

I manøvreringsreglementet, fastsatt ved kongelig resolusjon 1. juli 1960, foreslås at det i pkt. 1, om overføringer til Fortun kraftverk, blir gjort en endring i 2. avsnitt, 1. punktum, slik at denne setningen kommer til å lyde:

«Feltene over ca. kote 1055 i Langedalen og Austabotn (begge i Fardalen i Årdal), og i Berdalen, og over ca. kote 1030 i Riingsdalen, Skagastølsdalen og Helgedalen føres inn i driftstunnelen.»

Øvrige bemerkninger.

A/S Årdal og Sunndal Verk har søkt om konsesjon på sitt kjøp av fallene i Fardalen. For den overføringsplan som er lagt fram, vil imidlertid en reguleringstillatelse være tilstrekkelig. Den gjenværende delen av vassdraget antas isolert sett ikke å være nyttbar, og ervervskonsesjon vil følgelig heller ikke der være nødvendig. Som omtalt tidligere i saken, går Hovedstyret ut fra at også denne delen vil kunne utnyttes ved overføring, nemlig til Feigum dersom dette vassdraget blir tillatt utbygget.

Når det gjelder enkelte av de vilkår fylkesfriluftsnemnda har foreslått knyttet til tillatelsen, viser Hovedstyret til søkerens bemerkninger, som man i det vesentlige slutter seg til. Ellers vil man peke på at det i det ordinære naturvernvilkåret (post 16) er tatt inn bestemmelse om offentlig tilsyn bl. a. vedrørende tippenes utforming og plassering.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i Hovedstyrets møte 10. februar 1975.»

Hovedstyrets forslag til konsesjonsvilkår er sålydende:

«1.

Konsesjonen gjelder i 60 år regnet fra 25. januar 1957. Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte overføringsanlegg eller andel av disse kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Ved utløpet av den i konsesjonen fastsatte tid har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse overføringsanleggene med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til overføringen. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vasskraften som ved overføringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 1,50 pr. nat.-hk.

Til de fylkes-, herreds- eller bykommuner som Kongen bestemmer kr. 6 pr. nat.-hk.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som overføringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med den bestående regulering. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som innvunnet øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntrer etter hvert som den innvunne vasskraft tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 15 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulige å utnytte.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske va-

rer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger og bruer, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger og bruer som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri benyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende overføringsanleggene, slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggenes eier.

11.

Konsesjonæren plikter årlig å sette ut det antall yngel og/eller settefisk som vedkommende departement anser påkrevd i relasjon til inngrepene. Konsesjonæren bærer alle utgifter som følger med pålegget.

Dersom departementet finner det nødvendig med års mellomrom å foreta fiskeribiologiske undersøkelser i de vannområder som berøres av overføringen plikter konsesjonæren å bære utgiftene til disse undersøkelser.

12.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av departementet å utføre og vedlikeholde grunndammer (terskler) i Fardalsvassdraget nedenfor overføringstunnelens inntak.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og gjennomføres så snart som mulig deretter. Utførelsen undergis offentlig tilsyn. De med planlegging og tilsyn forbundne utgifter utredes av konsesjonæren.

13.

Vasslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

14.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

15.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved overføringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringene som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

16.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens Naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plasseringen av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd også med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i

drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

17.

Den sikkerhetsstillelse for et beløp av kr. 100 000 som er betinget i konsesjonen av 25. januar 1957, post 29, gjøres gjeldende også for denne konsesjon.

18.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 13, 15 eller 18, første eller annet ledd, medfører at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12, post 17, annet ledd.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpantning.

19.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke overføringen kan medføre forpliktelser.»

Miljøverndepartementet har i brev av 30. april 1975 avgitt følgende uttalelse i anledning Hovedstyrets innstilling:

«En viser til Deres brev av 20. februar d. å. med oversendelse av hovedstyrets innstilling i saken.

Departementet har mottatt uttalelse i saken fra fylkesfriluftsnemnda i Sogn og Fjordane av januar 1975 (med vedlegg), Statens forurensningstilsyn av 21. mars 1975, Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk av 24. mars 1975 og Historisk Museum, Universitetet i Bergen av 21. april 1975, jfr. vedlegg.

Departementet har ikke merknader til at prosjektet blir gjennomført og slutter seg til forslaget til vilkår fra Statens forurensningstilsyn. For øvrik vises til uttalelsene.»

Uttalelsen fra Statens forurensningstilsyn til Miljøverndepartementet lyder:

«Det vises til Deres ekspedisjon av 20. januar 1975, jnr. 140/75 F.

A/S Årdal og Sunndal Verk søker om konsesjon for overføring av øvre del av Fardalsvassdraget i Årdal kommune til Bærdalen i Luster kommune og videre via eksisterende driftstunnel fram til Fortun Kraftverk.

Fardalselva kommer fra fjellpartiene vest for Hurrungane. Elva har en lengde på ca. 15 km og renner ut i Årdalsvatn ved Øvre Årdal.

Fardalselvas totale nedbørfelt er ca. 93 km^2. Den del som planlegges overført er ca. 38 km^2, det vil si ca. 40 pst.

Normalt avløp fra det overførte felt er ca. 2 m^3/sek. eller ca. 63 mill m.^{3} pr. år. Imidlertid vil det av flere grunner ikke være teknisk/økonomisk mulig å få nyttiggjort mer enn omtrent halvparten av denne vannmengden. Søkeren konkluderer med at det over en årrekke vil kunne overføres i gjennomsnitt 29 mill. m^3.

Overføringen av den øvre del av Fardalsvassdraget vil medføre at Fardalselva med tilløpselvene fra Austabotn og Langedalen blir tørrlagt på strekningen fra inntaket ved Murane (kote ca. 1050) til Stokkesete, ca. 3 km, hvor elva mottar det neste tilløp av noen betydning.

Herfra og nedover blir elva etter hvert tilført vann fra de omkringliggende nedbørfelt, slik at elva ved Åbøle, ca. 8 km nedenfor inntaket får en vassføring på omkring halvparten av den nåværende.

Fardalselva renner ut i Årdalsvatnet. Den totale vassføring i Årdalsvassdraget ved utløpet av Årdalsvatnet er av søkeren, som gjennomsnitt for årene 1911—1940, beregnet til ca. 1 443 mill. m^3 pr. år. Den omsøkte overføringen er av søkeren beregnet til ca. 29 mill. m^3 pr. år. Det vil si en reduksjon på ca. 2 pst.

En er lite kjent med forholdene i Fardalen. Årdal kommune har i sin uttalelse om konsesjonssøknaden ikke pekt på noen vassforsyningsinteresser eller resipientinteresser i Fardalen. Av kartet framgår at det er noe bebyggelse i den nederste del av dalen. I dette området antas den resterende vassføring anslått til i gjennomsnitt ca. 2 m^3/sek. å være tilstrekkelig for å kunne motta eventuelle kloakkutslipp.

Noe annerledes stiller det seg med hensyn til eventuell framtidig vannforsyning fra Fardalselva. Kommuneingeniøren opplyser at man tidligere har vurdert å nytte Fardalselva til vannforsyning av et boligområde ved utløpet av Fardalen.

En reduksjon i vassføringen på ca. 50 pst. til ca. 2,5 m^3/sek. i gjennomsnitt vil da muligens kunne gjøre vassdraget mindre egnet til vannforsyning idet en må forutsette at det kommer kloakktilsig til elva. Det bør derfor tas forbehold om eventuell fremtidig utnyttelse av vassdraget.

Det er nå ført vei opp gjennom dalen og over til Fortun. Veien er bare åpen om sommeren og nyttes særlig for turisttrafikk.

Såfremt turisttrafikken skulle danne grunnlag for utbygging av eventuelle servicetiltak, vil den omsøkte overføring kunne føre til

bestemte avløpsmessige restriksjoner, eventuelt ekstra tiltak.

Vi vil derfor foreslå at det i en eventuell konsesjon stilles krav om:

Konsesjonæren kan tilpliktes å bekoste en forholdsmessig del av eventuelle vannforsynings- og avløpsanlegg for fremtidig bebyggelse i det berørte området i den øvre del av Fardalen. Det samme gjelder for eventuell fremtidig bruk av nedre del av vassdraget til vannforsyning, alt basert på merkostnadene mellom regulert og uregulert vassføring.

Hvem som skal ha tilskott og størrelsen av eventuelle tilskott avgjøres, i mangel av minnelig overenskomst mellom Årdal kommune og konsesjonæren for hver gang ved rettslig skjønn.

Når det gjelder forholdene i Årdalsvatnet, både vannforsynings- og avløpsforholdene, vil vi anta at den omsøkte regulering neppe kan føre til endringer av betydning.

Sakens dokumenter følger vedlagt.»

Uttalelsen fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk til Miljøverndepartementet lyder:

«Departementets oversendelse av 26. februar 1975. (Ref. 1014/75 N AA/KS.)

Direktoratet har ingen merknader til Hovedstyrets innstilling idet våre merknader og forslag som ble fremmet i brev fra fiskerikonsulenten i Vest-Norge av 26. august 1970 og Landbruksdepartementets uttalelse av 21. november 1970, er etterkommet i innstillingen. Det har heller ikke fremkommet nye opplysninger i saken etter 1970 som gir grunnlag for å endre vår tidligere uttalelse angående vilt og ferskvannsfisk.

Direktoratet mottok fire eksemplarer av Hovedstyrets innstilling. Tre av disse returneres.»

Uttalelsen fra Universitetet i Bergen til Miljøverndepartementet lyder:

«Historisk museum kan på grunnlag av noverande kjennskap til området ikkje sjå at nemnde søknad vil få innverknad på arkeologiske interesser.»

Departementet skal bemerke:

A/S Årdal og Sunndal Verk (ÅSV) søker i brev av 8. juni 1970 om tillatelse til å overføre øvre del av Fardalsvassdraget i Årdal til Luster kommune.

A/S Årdal og Sunndal Verk har ved konsesjoner av 25. januar 1957 og 1. juli 1960 fått tillatelse til erverv, regulering og overføring i Fortun-Grandfastavassdragene. Selskapet søker nå om tillatelse til å foreta ytterligere overføring.

Planen går ut på å overføre øvre del av Fardalsvassdraget til eksisterende tunnel ved Berdalsvatn og videre til driftstunnelen for Fortun Kraftverk. På grunn av for liten fallhøyde når vannet fra Fardalen kommer til, må det anlegges 2 nye inntak ovenfor Berdalsvatn for de 2 elvene som i dag renner ned i Berdalsvatn. Sammen med vannet fra Fardalen føres så vannet fra disse 2 elver utenom Berdalsvatn og til eksisterende tunnel. Det gamle inntaket i Berdalsvannet skal gjenstøpes.

Normalt avløp fra det felt som søkes overført er ca. 63 mill. m^3 pr. år (2,9 m^3/sek.). Av tekniske og økonomiske årsaker vil man over en årrekke imidlertid bare kunne få overført i gjennomsnitt 29 mill. m^3. Dette tilsvarer 64 GWh/år.

Overføringen vil øke den regulerte vannføring i Fortun Kraftverk med 0,3 m^3/sek. i et bestemmende år, tilsvarende en økning på ca. 4 000 nat.-hk.

Overføringen antas i 1975 å ville koste ca. 26 mill. kroner noe som gir en kraftpris på ca. 40 øre/kWh.

Overføringen av Fardalsvassdraget til Feigumelva, som eies av Akershus Elektrisitetsverk, kunne ha gitt en vesentlig bedre utnyttelse av vannet. I Feigumvassdraget kunne vannet etter opplysninger fra Akershus Elektrisitetsverk ha gitt ca. 140 GWh. ÅSV innledet samarbeide med Akershus Elektrisitetsverk om en samlet utbygging av de to vassdragene, men arbeidet stanset da Stortinget vedtok at Feigumvassdraget foreløpig skulle fredes til 1982 (Verneplan for vassdrag). Etter dette gikk ÅSV tilbake til sine opprinnelige planer. Hovedstyret mener at kostnadene ved en eventuell Feigumutbygging fortsatt ligger innenfor de grenser som kan aksepteres, og overføringen til Fortun vil ikke i vesentlig grad påvirke prosjektets økonomi. Industridepartementet slutter seg til dette.

Overføringen antas ikke å ville føre til særlig store skader og ulemper.

Som følge av overføringen var Fardalsvassdraget bli nesten tørrlagt på strekningen Murane—Stokksete/Åresete. Dette vil føre til skader på fisket, men ifølge fiskerisakkyndige er verdien av fisket på denne strekningen liten. I Berdalsvannet blir gjennomstrømmingen redusert etter flytting av inntaket fra overføringstunnelen. Den reduserte gjennomstrømming antas av fiskerisakkyndige ikke å ville resultere i dårligere fiske. Rekrutteringen kan antagelig sikres ved å lede en bekk som nå renner ut i Berdalselven inn i Berdalsvatn. Industridepartementet forutsetter at dette blir gjort.

Om dette ikke skulle vise seg tilstrekkelig til å sikre reproduksjon i vannet, vil antagelig utsetting kunne gi tilfredsstillende resultater.

Tørrleggingen av en del av Fardalselven vil medføre et skjemmende utseende, men i turisttiden vil Fardalselven normalt ha ordinær vannføring slik at skadene på naturbildet derfor ikke får så stor betydning. Fra distriktshold er det hevdet at skadene kan reduseres ved bygging av terskler i elveleiet, og at dette også vil ha positiv innvirkning på fisket.

Årdal kommune har pekt på at en reduksjon av vanntilførselen til Årdalsvatn vil øke forurensningen. Årdalsvannet tjener som drikkevannsbasseng for Årdalstangen og kloakkresipient for Øvre Årdal. Reduksjonen på grunn av Fardalsoverføringen er ikke på mere enn ca. 2 pst. og man finner ikke grunn til å gi noen pålegg av den grunn.

Saken har vært forelagt Miljøverndepartementet som uttaler at det ikke har noen merknader til at prosjektet blir gjennomført.

Landbruksdepartementet har ikke motsatt seg at søknaden innvilges.

Industridepartementet finner at vilkårene etter vassdragsreguleringslovens § 8 må anses oppfyllt.

ÅSV har søkt om ervervskonsesjon for sitt kjøp av fallrettighetene i Fardalen. For den omsøkte overføring er slik konsesjon ikke nødvendig. Den gjenværende delen av vassdraget antas av hovedstyret isolert sett ikke å være nyttbart. Heller ikke for de gjenværende fall vil derfor ervervskonsesjon være nødvendig.

Departementet anbefaler med hovedstyret at reguleringskonsesjon meddeles i samsvar med søknaden og slutter seg i alt vesentlig til hovedstyrets forslag til vilkår og manøvreringsreglement.

I samsvar med hva som nå er vanlig praksis når det gjelder kraftutbygging som skal foretas av en industribedrift, er tillatelsen gitt under den forutsetning at den økede kraftproduksjon som denne overføring vil gi ikke kan disponeres uten samtykke av Industridepartementet.

Om de enkelte vilkår bemerkes: Det er foreslått at konsesjonen gis for 60 år regnet fra 25. januar 1957 som er datoen for den opprinnelige reguleringskonsesjon for Fortun-Grandfastareguleringene.

Hverken Årdal eller Luster har berørt spørsmålet om årlige avgifter i sine uttalelser. Utbyggingen er ikke av de økonomisk mest fordelaktige. Prisen blir ca. 40 øre/kWh. De skader og ulemper som overføringen volder er heller ikke av en slik størrelse at avgiftene bør settes særlig høyt. Departementet finner med hovedstyret at avgiften til staten bør settes til kr. 1,50 pr. nat.-hk.

Avgiften til kommunene har hovedstyret foreslått satt til kr. 5,00 pr. nat.-hk. Departementet foreslår at den heves til kr. 6,00 pr. nat.-hk. Departementet finner etter omstendighetene ikke grunn til å ta inn noen betingelse om opprettelse av næringsfond.

Det pålegges vilkår om utsetting av fisk etter nærmere bestemmelser av Miljøverndepartementet, likesom det forutsettes at ÅSV utfører den bekkeomlegging som er omtalt i søknaden.

Det er i post 12 tatt inn vanlige bestemmelser om grunndammer, jfr. for øvrig hovedstyrets bemerkninger om denne bestemmelse.

Departementet finner ikke tilstrekkelig grunn til å pålegge ÅSV et forpliktende samarbeid med Årdal kommune for å sikre vannforsyningen. Den forverring av vannforholdene som reguleringen medfører for nåværende bebyggelse, vil antagelig bli ganske ubetydelig. Departementet har likevel etter forslag fra Statens forurensningstilsyn tatt inn en bestemmelse om plikt til å yte bidrag til vannforsynings- og avløpsanlegg for eventuell fremtidig bebyggelse i Fardalen. Som post 20 i vilkårene tas derfor inn følgende bestemmelse:

«Konsesjonæren kan tilpliktes å bekoste en forholdsmessig del av eventuelle vannforsynings- og avløpsanlegg for fremtidig bebyggelse i det berørte området i den øvre del av Fardalen. Det samme gjelder for eventuell fremtidig bruk av nedre del av vassdraget til vannforsyning, alt basert på merkostnadene mellom regulert og uregulert vassføring.

Hvem som skal ha tilskott og størrelsen av eventuelle tilskott avgjøres, i mangel av minnelig overenskomst mellom Årdal kommune og konsesjonæren for hver gang ved rettslig skjønn.»

Det er bedt om at en del av tippmassene brukes til opparbeidelse av parkeringsplasser i Fardalen etter nærmere samråd med Årdal kommune. Departementet finner ikke grunn til å stille opp et vilkår for dette, men antar at dette vil la seg ordne. Departementet antar videre at det ikke er grunnlag for å pålegge ÅSV å sørge for varige brakker og sanitæranlegg, da en må gå ut fra at dette vil føre til uforholdsmessige utgifter.

Det forutsettes som vanlig at departementet er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer, og å foreta endringer i manøvreringsreglementet som er en følge av disse.

I det manøvreringsreglement for Fortun-Grandfastareguleringene som ble fastsatt ved kongelig resolusjon av 1. juli 1960, har hovedstyret foreslått at det under pkt. 1 om overføringer til Fortun Kraftverk blir foretatt en endring i 2. avsnitt 1. pkt., slik at denne setningen kommer til å lyde:

«Feltene over ca. kote 1055 i Langedalen og Austabotn (begge i Fardalen i Årdal), og i Berdalen, og over ca. kote 1030 i Riingsdalen, Skagastølsdalen og Helgedalen føres inn i driftstunnelen.»

Departementet slutter seg til dette.

For øvrig blir manøvreringsreglementet av 1960 også gjeldende for denne overføringen.

Etter det opplyste at på grunn av for liten kapasitet i den nåværende tunnel fra Berdal og det må regnes med overløp fra Skålavatn vil overføringen fra Fardalen til tider ikke bli benyttet. Vannet vil da gå som før. Da man ikke kan være sikker på om mennesker eller dyr befinner seg i det tørrlagte elveleiet, forutsetter man at konsesjonæren har dette for øyet når vannet skal slippes i det overførte vassdrag. En antar at vannet i begynnelsen bør slippes litt etter litt slik at de som måtte befinne seg der kan komme seg unna.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 om vassdragsreguleringer gis Årdal og Sunndal Verk tillatelse til å overføre deler av Fardalsvassdraget i Årdal, i det vesentlige i samsvar med fremlagte planer, og på de vilkår og under de forutsetninger som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 9. januar 1976.
2. Det foretas endring i manøvreringsreglement for Fortun-Grandfastavassdragene fastsatt ved kongelig resolusjon av 1. juli 1960 i samsvar med det i ovennevnte tilråding inntatte forslag som gjeldende inntil videre.

2. A/S Gausdal Elektrisitetsverk.

(Regulering av Ropptjern. Endring av reguleringsreglement.)

Industridepartementets samtykke 13. januar 1976.

Departementet finner på grunnlag av det foreliggende å kunne fastsette HRV til kote 827,80 istedenfor 828 som tidligere bestemt. Manøvreringsreglementet blir å endre tilsvarende.

Elverket og mulige andre interesserte bes underrettet.

Elverkets erklæring av 26. 9 1975 om frafall av rett til senere oppdemming returneres vedlagt.

3. Troms Kraftforsyning.

(Erverv av bruksrett til fallrettigheter i Devdiselven.)

Industridepartementets samtykke 10. februar 1976.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 om konsesjon for vannfall, bergverk og annen fast eiendom § 4 og fullmakt for Industridepartementet gitt ved kongelig resolusjon av 14. august 1970 tillates Troms Kraftforsyning å erverve bruksrett til fallrettigheter i Devdiselven og Divielven, og å erverve eiendomsrett til fallrettigheter i Divielven i det vesentlige på de vilkår som er fastsatt i kongelig resolusjon av 14. august 1970.

Tillatelsen omfatter:

1) Erverv av ca. 13 ensidige fallmetre i Divielven på strekningen fra Devdiselvens utløp i Divielven til kraftstasjons avløpstunnels utløp i Divielven.
2) Erverv av bruksrett til ca. 13 ensidige fallmetre i Divielven på samme strekning som ovenfor nevnt.
3) Erverv av bruksrett til fallrettighetene i Devdiselven fra Devdisvann på ca. kote 410 til Devdiselvens utløp i Divielven på ca. kote 137.

Vilkårene for ervervs- og bruksrettskonsesjonene ble innarbeidet i de betingelser som ble satt i forbindelse med reguleringskonsesjonen av 14. august 1970. I foredraget til kongelig resolusjon av 14. august 1970 heter det bl. a.:

«Disse (dvs. vilkårene for reguleringstillatelsen) er utformet også under forutsetning av at nødvendig ervervs- og bruksrettskonsesjon vil bli meddelt.»

Som følge av at ervervsloven ble endret den 21. juni 1974, er det foretatt en endring i vilkårenes post 2, 2. ledd. Denne bestemmelse skal nå lyde:

«Etter 20 år fra konsesjonens datum kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse. Ny prøvelse av avgiftene kan deretter skje hvert 10. år.»

Man vil komme nærmere tilbake til vilkårene for konsesjonen så snart de foreligger trykt.

4. Granvin Elektrisitetsverk.

(Regulering av Krokavatn i Folkedalselva. Ytterligere fristforlengelse.)

Industridepartementets samtykke 11. februar 1976.

Hovedstyret for NVE har i brev av 18. desember 1975 anbefalt at Deres søknad om fristforlengelse imøtekommes.

I medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 § 12 pkt. 1 og bemyndigelse for Industridepartementet gitt ved kongelig resolusjon 28. juni 1946 bestemmer departementet:

Den i kommunens reguleringstillatelse av 2. juli 1942, stadfestet ved kongelig resolusjon 13. september 1946, fastsatte frist for fullføring av reguleringsarbeidene ved Krokavann som senere er blitt forlenget ved departementets brev av 16. juni 1951, 23. mai 1960 og 9. juli 1970, forlenges ytterligere til 2. juli 1979.

Vedtaket kan påklages til Kongen innen 3 uker fra mottagelsen, jfr. forvaltningslovens §§ 28—31. Eventuell klage skal begrunnes, og sendes til Industridepartementet, som også vil kunne gi nærmere opplysninger om klageadgangen.

5. Norsk Wallboard A/S.

(Konsesjon på kraftleie fra Vest-Agder Elektrisitetsverk.)

Kongelig resolusjon av 26. mars 1976.

I brev av 30. oktober 1975 søker Norsk Wallboard A/S om konsesjon på leie av ytterligere 2 000 kW primakraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk tidsbegrenset til 1. januar 1980.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 3. mars 1976 avgitt følgende uttalelse:

«1. *Innledning.*

Ved kongelig resolusjon av 23. februar 1973 ble Norsk Wallboard A/S gitt tillatelse til å leie inntil 7 000 kW fra Gjøvik Elektrisitetsverk samt inntil 4 000 kW primakraft og inntil 30 000 kW spillkraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk og Kristiansand Elektrisitetsverk. Tillatelsen er tidsbegrenset til 1. januar 1980.

2. *Søknaden.*

Søknaden av 30. oktober 1975 gjelder konsesjon på ytterligere inntil 2 000 kW primakraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk og lyder slik:

«Vi tillater oss herved å søke om utvidelse av vår konsesjon av 1. mars 1973, Id utg./73 V PR/VL, på leie av primakraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk fra 4 000 kW til 6 000 kW.

De vesentligste årsaker til økningen i kraftforbruket er en større grad av videreforedling av våre produkter, omlegging av maleprosessen for flis (defibreringsbetingelsene) i forbindelse med miljøvern, samt utskifting av eldre utstyr til større og mer effektive maskiner.

Vi vedlegger kopi av kraftleiekontrakt mellom Norsk Wallboard A/S og Vest-Agder Elektrisitetsverk.»

Vedlagt brev av 10. desember 1975 er innsendt opplysninger om selskapet, erklæring fra styret og selskapets vedtekter.

3. *Kraftleiekontrakten.*

Ifølge kraftleiekontrakten av 4. mars 1975 forplikter Vest-Agder Elektrisitetsverk (VAE) seg til å stille til disposisjon for Norsk Wallboard A/S (NW) 5 500 kW og 30 GWh, med rett til inntil 500 kW overforbruk med en brukstid på inntil 120 timer pr. år. Kraften leveres ved ytterveggen av NW's transformatorstasjon på Vigeland som 3-faset vekselstrøm av 50 per. pr. sek. og med ca. 5 kV spenning.

For de 5 500 kW betales kr. 285 pr. kW og år. Effektprisen er indeksregulert med kr. 1 pr. kW og år for hvert poeng konsumprisindeksen avviker fra 150 — utgangspunkt 100 poeng i 1969. Overforbruket betales med 15 øre/kWh.

Kontrakten er gjeldende i 5 år fra 1. september 1974 med rett til prisjustering hvert 2. år.

4. *Avgitte uttalelser.*

4.1. Vennesla kommunestyre har i møte 5. februar 1976 etter innstilling fra formannskapet enstemmig vedtatt Teknisk utvalgs forslag som lyder:

«Teknisk utvalg har ingen merknader til at Norsk Wallboard A/S får utvidet sin konsesjon av 1. mars 1973 på leie av spillkraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk fra 4000 kW til 6 000 kW.»

4.2. Fylkesmannen i Vest-Agder har i brev til NVE av 11. februar 1976 ikke heller fra sin side noe å innvende mot at selskapet får utvidet sin kraftleiekonsesjon.

5. *NVE's uttalelse.*

Norsk Wallboard A/S fikk som nevnt ved kongelig resolusjon resolusjon av 23. februar 1973 tillatelse til å leie inntil 7 000 kW fra Gjøvik Elektrisitetsverk samt inntil 4 000 kW primakraft og inntil 30 000 kW spillkraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk og Kristiansand Elektrisitetsverk. Tillatelsen er gitt med en tidsbegrensning til 1. januar 1980.

Søknaden av 30. oktober 1975 gjelder konsesjon på leie av ytterligere inntil 2 000 kW primakraft fra VAE. Det økte kraftbehov skyldes en omlegging av maleprosessen for flis, grunnet miljøverntiltak, samt utskifting

av eldre utstyr og en større grad av videre foredling av selskapets produkter.

NVE har for sin del ikke noe å bemerke til søknaden og vil anbefale at Norsk Wallboard A/S gis tillatelse til å leie ytterligere inntil 2 000 kW fra VAE til drift av selskapets anlegg i Vennesla kommune.

Tillatelsen foreslås gitt med samme tidsbegrensning som konsesjonen av 1973—1. januar 1980.

Konsesjonen foreslås dessuten i det vesentligste gitt med de samme vilkår som tidligere, herunder om helt norsk styre og med vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW.»

Departementet skal bemerke:

Norsk Wallboard A/S har i dag konsesjon på leie av i alt 11 000 kW primakraft og 30 000 kW spillkraft, tidsbegrenset til 1. januar 1980. Selskapet søker nå konsesjon på leie av ytterligere 2 000 kW primakraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk.

Søknaden har vært forelagt Vennesla kommunestyre og fylkesmannen i Vest-Agder som ikke har hatt innvendinger til at kraftleiekonsesjonen blir utvidet. Når det gjelder uttalelsen fra Vennesla kommune har departementet 22. mars 1976 fått bekreftet at «spillkraft» er feilskrift for «primakraft».

Industridepartementet har ikke noe å bemerke til søknaden og vil anbefale at Norsk Wallboard A/S gis konsesjon på følgende vilkår:

1. *Leietid.*

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Vest-Agder Elektrisitetsverk måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1980.

2. *Styre.*

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve

opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilråår:

1) I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16, kap. IV tillates Norsk Wallboard A/S å leie ytterligere inntil 2 000 kW primakraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk for tidsrommet frem til 1. januar 1980, til drift av selskapets anlegg i Vennesla kommune.
2) Ovennevnte tillatelse gis på vilkår som er foreslått i Industridepartementets tilråding av 26. mars 1976.

6. Skipsreder Johan Horn.

(Konsesjon på erverv av aksjer i A/S Vadheim Elektrochemiske Fabriker.)

Industridepartementets samtykke 6. april 1976.

I medhold av lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eienrom m. v. av 14. desember 1917 § 36 og bemyndigelse gitt ved kongelig resolusjon av 9. januar 1976 meddeles De konsesjon på erverv av i alt 3 708 aksjer i A/S Vadheim Elektrochemiske Fabriker hvorav 3 300 er preferanseaksjer ervervet i 1970 og 398 er ordinære aksjer ervervet i 1970 og 1971.

7. Odd Gleditsch A/S.

(Konsesjon på erverv av aksjer i Vera Fabrikker A/S.)

Industridepartementets samtykke 9. april 1976.

I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16 § 36 og bemyndigelse gitt ved kongelig resolusjon av 9. januar 1976 gis Odd Gleditsch A/S konsesjon på erverv av i alt 138 aksjer i Vera Fabrikker A/S hvorav 56 er ervervet i 1973, 23 i 1974 og 59 i 1975.

Konsesjonen gis uten vilkår.

8. Trondheim Elektrisitetsverk.

(Tillatelse til å fravike pkt. 3 i manøvreringsreglement for regulering av Nea-Nesjø dam fastsatt ved kongelig resolusjon 23. august 1968.)

Kongelig resolusjon av 9. april 1976.

Trondheim Elektrisitetsverk (TEV) har i brev av 18. mars 1976 til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen søkt om å få fravike manøvreringsreglement for regulering av Øvre Nea, fastsatt ved kongelig resolusjon 23. august 1968. Søknaden har denne ordlyd:

«Søknad om tillatelse til å senke Nesjøen våren 1976, for om mulig å redusere virkningen av forventet skadeflom.

Det vises til Manøvreringsreglementet for ytterligere regulering i Øvre Nea, fastsatt ved kongelig resolusjon av 23. august 1968.

Ifølge pkt. 3 i manøvreringsreglementet kan det i løpet av et reguleringsår, ikke tappes mer fra Nesjøen enn 90 pst. av normalt årstilløp, såfremt vannstanden derved underskrider kote 723.

Siste høst var sjøen full og med det tilsig som er målt i vinter, kan den derfor i vår ifølge reglementet ikke senkes lavere enn kote 723.

Bunnmagasinet, mellom kote 723 og nedre reguleringsgrense kote 706, utgjør 265 mill. m³ og det er dette det søkes tillatelse til å tappe ut, helt eller delvis, før vårflommen begynner.

På grunn av uvanlig store snømengder i nedslagsfeltet kan det i år ventes en meget stor vårflom. Omgivelsene til Selbusjøen er i tilfelle mest utsatt. Ved stort tilsig og flomstigning i sjøen er det det naturlige utløpet i Trangfossen som bestemmer avløpet. Vi har derfor ingen annen kontroll med flommen enn det vi kan oppnå med størst mulig ledig magasinkapasitet i Selbusjøen og i magasinene i Nea.

Fra Selbusjøen tappes det allerede forbi kraftverkene for å senke sjøen til ca. kote 158 før vårflommens begynnelse.

Vannstanden i Selbusjøen vil normalt kulminere før Sylsjøen og Nesjøen er fylt, men ved langvarig og sen vårflom kan en risikere stor avrenning etter at sjøene er fylt. Størst mulig ledig magasin i Nesjøen vil derfor kunne bidra vesentlig til å redusere flomfaren i Selbu, hvor en del sagbruk med til dels store materiallagre, et gårdsbruk og dyrket mark ligger utsatt til.

Situasjonen i Nesjøen og Sylsjøen pr. 8. mars 1976, ved begynnelsen av uke 11, og forventet utvikling fram til vårflommen er som følger:

Ledig magasin Nesjø—Sylsjø pr. 8. mars 1976		290 mill. m³
Maks. gjennom Nea kraftverk 8. mars—16. mai, 10 uker	290 mill. m³	
Forventet tilsig 8. mars—16. mai	70 » »	220 » »
Antatt ledig magasin pr. 16. mai 1976		510 mill. m³

Tilsiget er her antatt å bli det samme som målt i årets 10 første uker.

Med disse forutsetningene blir Sylsjøen tom pr. 16. mai, mens Nesjøen ender på kote 723,5, som er 0,5 m høyere enn den vannstand den i år etter reglementet kan senkes til.

Målt snømagasin pr. 8. mars 1976; 0,91×615	560 mill. m³
Forventet snøakkumulering 8. mars—16. mai	70 » »
Til fylling av Nesjø—Sylsjø	630 mill. m³
Overskudd 630 mill. m³ ÷ 510 mill. m³	120 mill. m³

Snømålingene er utført av institutting. John Tveit, NTH. Tilsvarende omfattende målinger er gjort de 3 forutgående år, i månedskiftet april/mai, og med resultat 50—55 cm tykt vannlag, som i år pr. 8. mars er målt til 91 cm.

Allerede nå kan vi derfor si at ca. halvparten av bunnmagasinet i Nesjøen kan tappes ut uten fare for vesentlig produksjonstap. Ytterligere tapping kan avgjøres senere i perioden når nye nedbørs- og tilsigstall foreligger. Ekstra tapping kan mest hensiktsmessig gjøres ved full kjøring hele døgnet gjennom Vessingfoss med 80 m³/sek. For å få unna kvanta av betydning før kulminasjonen i Selbusjøen, haster det med å komme igang med ekstra tapping. Vi håper derfor at denne søknaden behandles raskt.»

Selskapet har i brev av 24. mars 1976 fremkommet med ytterligere opplysninger om faren for flom i vassdraget våren 1976. Brevet med vedlegg lyder slik:

«Ekstra senking av Nesjøen våren 1976.

Det vises til vårt brev av 18. mars 1976 og telefonsamtale med overing. Gudal den 23. mars 1976.

Når det gjelder faren for storflom i Neavassddraget til våren, har vi hatt henvendelse fra Selbu kommune ved kontorsjef Aashaug og ordfører Kulseth. Dessuten har vi gjennom h.r.adv. Kåre Ødegaard på vegne av Selbusjøen grunneierlag, fått anmodning om å tappe magasinene mest mulig.

Kopi av brev følger vedlagt.

Siv.ing. Ånund Killingtveit, NTH, har funnet at det er god sammenheng mellom målt nedbør ved stasjonen i Hegra og uregulert tilløp til Selbusjøen. Som nedenstående tabell viser har han beregnet at Selbusjøen i år, 1. april—1. august vil få et uregulert tilsig på 3 600 mill. m³ under forutsetning av normal nedbør i perioden 1. mars—1. august.

Dette er som det fremgår av oppstillingen, 350 mill. m³ mer enn målt tilsig i samme periode i 1938. Nå har vi derimot fjellsjøene som tilsammen kan ta ca. 650 mill. m³ pluss eventuelt ytterligere tapping fra Nesjøen.

Hegra nedbørstasjon — tilsig Selbusjøen:

			1937/38	1975/76	
Målt nedbør	1. 10.—1. 3.,	mm	522	1 024	
Normal nedbør	1. 10.—1. 3.,	»	570	570	
Målt nedbør	1. 3.—1. 8.,	»	816	*466*	(forv.)
Normal nedbør	1. 3.—1. 8.,	»	466	466	
Tilsig til Selbusjøen	1. 4.—1. 8.,	mill. m³	3 150	*3 600*	(beregn.)
Normalt tilsig til Selbusjøen	1. 4.—1. 8.,	»	2 100	2 100	

Man skjønner uten videre at det til våren, til tross for de utførte reguleringer, kan bli virkelig storflom.

Vedlegg.

Selbusjøen.

Fra Selbusjøen grunneierlag har jeg mottatt meddelelse om at det i år er særlig store snømengder i Neas nedslagsfelt i Tydalen, samtidig som vannstanden i fjellmagasinene på grunn av nedbørforholdene i høst og redusert kraftetterspørsel i vinter synes å være langt høyere enn vanlig på denne årstid.

Grunneierne ved Selbusjøen er engstelige for at vårflommen skal bli sterkt forøket som følge av reguleringene, dersom magasinet nå ikke tappes ned til det nivå som er vanlig før snøsmeltingen tar til.

For å unngå unødige skadevirkninger og eventuelle erstatningskrav, må jeg derfor på vegne av grunneierlaget henstille til elektrisitetsverket om at magasinene nå blir tappet ned mest mulig slik at de kan ta imot de store vannmengdene som snøsmeltingen i år vil gi.

Så vidt jeg kan se vil en nedtapping av magasinene nå ikke bety noen økonomisk belastning for E-verket. Samtidig vil magasinene, så vidt grunneierne har oversikt over, bli fylt opp på vanlig måte og flomtapet vil også dermed bli redusert i omfang.

Jeg ville for øvrig være takknemlig om jeg kunne få tilsendt en oversikt over magasinfyllingen pr. i dag, og de tappemulighetene elektrisitetsverket har i tiden fremover.

Gjenpart av dette brev er sendt Selbu kommune.»

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har den 26. mars 1976 avgitt denne innstilling i saken:

«Vedlagt oversendes brev m/ bilag fra Trondheim Elektrisitetsverk (TEV) 18. og 24. mars 1976, der det søkes om at pkt. 3 i gjeldende manøvreringsreglement må kunne fravikes i inneværende tappeperiode.

Nevnte bestemmelse er tatt inn utelukkende med henblikk på å sikre at oppfyllingen av Nesjøen skulle bli vesentlig bedre i vannfattige år enn om tappingen hadde foregått fritt, — jfr. s. 41—42 i St. prp. nr. 82 for 1967—68.

Slik forholdene ligger an foran kommende vårløsning, synes det åpenbart at det ikke vil oppstå problemer med manglende fylling. Man vil derfor anbefale at søknaden imøtekommes, slik at det derved gjennom forhåndsnedtapping blir mulig å redusere en eventuell skadeflom.

For ordens skyld vil man peke på at TEV bare i meget liten grad kan gjøre seg nytte av nedtappingen til kraftproduksjon, idet det bare er Vassingfoss kraftverk med en fallhøyde på 40—50 m som har stor nok kapasitet til å ta mot den økte vassføringen. De øvrige verkene, først og fremst Nea kraftverk, kjører allerede fra før for fullt.

TEV's henvendelse skjer således ikke primært ut fra hensynet til egen fordel, men må betraktes som et forslag om å stille sine magasiner til disposisjon i flomdempingsøyemed.

Man kan ikke se at økt tapping i tida før vårflommen tar til kan tenkes å føre til skader eller ulemper, og man har derfor ikke funnet grunn til å forelegge saken for distriktet. Det er en forutsetning at dersom det mot formodning skulle inntreffe en sterk kuldebølge som kunne medføre isulemper i vassdraget nedenfor Hegsetfoss, må tappingen reduseres til det normale.

Dersom fravikelse av gjeldende reglement skal få full virkning, sier det seg selv at økt tapping bør komme i gang så snart som mulig. Man slutter seg derfor til TEV's ønske om at søknaden blir behandlet raskt.»

Departementet vil bemerke:

I forbindelse med søknaden om regulering av Nea-Nesjø dam, ble det utredet 2 alternative demningshøyder. Det ene alternativet med HRV på kote 721 og LRV på kote 706 forutsatte at TEV skulle stå fritt i disponeringen av det innvunne magasin. Det annet alternativ med HRV på kote 729 forutsatte at TEV skulle stå fritt i å disponere et like stort magasin som ved det første alternativ, men at disponeringen av tilleggsmagasinet skulle undergis visse begrensninger.

Departementet gikk i St. prp. nr. 82 for 1967—68 inn for alternativet med HRV på kote 721.

Et mindretall i industrikomitéen (Innst. S. nr. 260 for 1967—68) gikk inn for å avslå søknaden. Flertallet gikk inn for utbygging etter alternativet med HRV på kote 729. Om

valg av reguleringshøyde uttaler flertallet i komitéen:

«Fleirtalet har også vurdert dei to aktuelle alternativ, regulering til kote 721 og 729.

Etter fleirtalet si vurdering blir skadeverknaden ved reguleringa omlag like stor ved begge desse alternativa. Men sett frå naturvernsynsstad er fleirtalet av den meining at oppdemning berre til kote 721 vil vera det alternativ som vil verka mest skjemmande i landskapet. Som utkastet til manøvreringsreglement viser har regulanten etter dette alternativ rett til kvart år — om det trengs — å tappa ned vatnet til kote 706, dvs. at det meste av det store arealet som elles er neddemt blir tørrlagd.

Etter Hovedstyret og fleirtalet i komitéen sitt framlegg om regulering til kote 729 er det føresetnaden at magasinet i normale nedbørsår ikkje kan tappast lenger ned enn til kote 723. Ein unngår på den måten tørrlegging av det store området. Lenger nedtapping, seier Hovedstyret, kan «bare tillates i relativt dårlige reguleringsår og bare i forbindelse med redusert kraftproduksjon».

Vidare har ein lagt vekt på at kote 729 er den beste sett fra økonomisk synsstad. At den gjev høve til oppsamling av vatn i eit område der det i dag er dårleg med magasin, meiner fleirtalet der må leggjast vekt på.»

På denne bakgrunn ble pkt. 3 i manøvreringsreglementet gitt denne ordlyd:

«Det skal ved manøvreringen has for øye at flomvassføringen i vassdraget så vidt mulig ikke forøkes.

Bortsett fra fløtingsvatn skal det ikke tappes vatn fra Nesjø i perioden fra vårflommens begynnelse til 1. oktober før vasstanden overstiger kote 728.

I løpet av et reguleringsår, regnet fra en vårfloms begynnelse til neste, kan det ikke tappes mer fra Nesjø enn 90 pst. av normalt årstilløp, såfremt vasstanden derved underskrider kote 723. I de nevnte 90 pst. er inkludert den andel av fløtingsvatn og øvrig sommertapping som ellers kunne ha vært magasinert pr. 1. oktober. Normaltilløpet til Nesjø ansettes inntil videre til 786 mill. m^3 pr. år.

Dersom denne bestemmelse brytes, skal det betales en mulkt til statens konsesjonsavgiftsfond for hver kWh som blir eller kunne bli produsert som følge herav. Mulktens størrelse skal reguleres i samme forhold om statskraftprisen for den alminnelige forsyning. Til den av Stortinget fastsatte pris på kr. 159,90 pr. kW pr. år med 6 000 timers brukstid, som gjelder pr. 1. januar 1967, svarer en mulkt på 10 øre pr. kWh. Mulkten beregnes av produksjonen i samtlige kraftverk nedenfor magasinet. Under nåværende utbyggingssituasjon regnes vatnet å bli nyttet i et samlet fall på 610 m, slik at 1 m^3 vatn svarer til 1,36 kWh.

For øvrig kan det tappes etter konsesjonærens behov.»

Det var ønsket om å sikre en rimelig fylling av Nesjø som foranlediget de inntatt innskrenkninger i adgangen til å tappe fra magasinet. Hovedstyret fant at tilsvarende restriksjoner på tappingen med HRV på kote 721 ville ødelegge prosjektets økonomi.

Om tapping av Nesjø til under kote 723 (ved alternativet med HRV på kote 729) uttaler Hovedstyret:

«Tapping av Nesjø lavere enn til kote 723 har man foreslått bare tillates i relativt dårlige reguleringsår og bare i forbindelse med redusert kraftverksdrift. Man er kommet til at en reduksjon på 10 pst. i forhold til normalavløpet vil gi kraftverkene noenlunde tilfredsstillende driftsmuligheter samtidig som fyllingsmulighetene blir relativt gode, og man vil derfor tilrå at dette legges til grunn.»

Departementet er enig med NVE i at hensikten med bestemmelsen i manøvreringsreglementet pkt. 3 er å sikre en rimelig oppfylling i dårlige vannår. Når en slik oppfylling kan oppnås selv om det tappes under kote 723, antar departementet at slik tapping bør tillates. I det foreliggende tilfelle er det all grunn til å regne med at det kan oppstå betydelige flomskader i vassdraget hvis ikke magasineringskapasiteten økes, og dette tilsier også at en slik uttapping som TEV har søkt om godtas. Ekstratappingen kan bare i beskjeden grad nyttiggjøres for kraftproduksjonsformål, og den vil ikke føre til vesentlige endringer i isforholdene i Nesjøen.

Departementet vil med hjemmel i manøvreringsreglementets pkt. 8 tilrå at TEV får adgang til å iverksette den omsøkte uttapping av Nesjø-magasinet. Det forutsettes at tappingen innstilles dersom det mot formodning skulle inntreffe en streng kuldeperiode med isulemper i vassdraget nedenfor Hegsetfoss.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av manøvreringsreglementet for Nea-Nesjø dam, fastsatt ved kongelig resolusjon 23. august 1968, § 8 tillates Trondheim Elektrisitetsverk å tappe Nesjø til under kote 723 i forbindelse med vårflommen 1976 slik som angitt i brev av 18. mars 1976 og på de forutsetninger som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 9. april 1976.

9. Oslo Lysverker.

(Tillatelse til å fravike manøvreringsreglement for Ustevatn fastsatt ved kongelig resolusjon 3. april 1970.)

Kongelig resolusjon av 21. mai 1976.

Oslo Lysverker har i brev av 22. april 1976 til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen søkt om å få fravike manøv-

reringsreglementet for regulering av Ustevann fastsatt senest ved kongelig resolusjon 3. april 1970. Hovedstyret har i brev av 5. mai 1976 avgitt følgende uttalelse i anledning søknaden:

«Oslo Lysverker har sendt NVE følgende søknad datert 22. april 1976:

«Det vises til Deres rundskriv av 9. april 1976 om eventuell nedtapping av magasinene i forbindelse med de uvanlig store snømengdene i de vestlige strøk av Østlandsfjellene.

Ifølge manøvreringsreglementet for Ustereguleringen av 20 juli 1962 og 19. oktober 1962 skal all tapping av magasinvann fra Ustevann innstilles senest 1. mars.

På grunn av stort tilsig og generatorrevisjoner ligger det igjen ca. 20 mill. m³ vann i Ustevann.

Som antydet i Deres rundskriv, har også vi konstatert at det er store snømengder i fjellet og faren for skadeflom er til stede.

For å minske flomfaren søker en herved om tillatelse til å overføre 20 mill. m³ vann fra Ustevann til Rødungen. I tilfelle tillatelse blir gitt, kan vi tenke oss å begynne overføringen tidligst 1. mai. Videre søkes det om tillatelse til å overføre ca. 50 mill. m³ vann fra Ustevann til Rødungen under snøsmelteperioden, dog på en slik måte at en skal ha for øye at Ustevann er fylt opp til kote 984,00 innen turistsesongen starter for alvor.

Snømagasinet for Rødungen er i år lite.

Søknaden gjelder bare inneværende år.»

I anledning søknaden har Hol formannskap den 3. mai 1976 fattet følgende vedtak:

«Formannskapet vil sterkt tilrå at søknaden blir imøtekommet slik tilhøva nå er.»

Hovedstyret vil bemerke:

Ifølge gjeldende manøvreringsreglement for Ustevatn m. v. skal tapping fra dette i tiden 1. mars til 1. mai ikke overskride naturlig tilsig og overføring av vatn for lagring i Rødungen kan først begynne når vasstanden i Ustevatn — Sløtfjord har nådd kote 984,00, ɔ: HRV — 1,0 m. Bestemmelsen tar sikte på å skape minst mulig vansker for ferdselen over isen på ettervinteren samt å gi best mulige fyllingsforhold i sommertiden.

Ut fra den oversikt som foreligger nå, antas at snømengdene i Uste — Finsevatn-feltet utgjør ca. 140 pst. av det normale. Sammen med normalt tilsig fra nedbør i fyllingstiden skulle dette kunne ventes å gi oppfylling av Ustevatn — Sløtfjordmagasinet selv om dette er tappet helt ned og selv om det overføres 50 mill. m³ til Rødungen under oppfyllingen. Noen nye skadevirkninger kan således ikke antas å ville oppstå, mens derimot den ekstraordinære tappingen er ønskelig både ut fra flomdempingshensyn og ut fra et kraftproduksjonssynspunkt.

Rødungen har ca. 57 mill. m³ gjenliggende magasin og samlet magasinkapasitet her er ca. 154 mill. m³. Snømagasinet i dette feltet er under det normale.

Hovedstyret anbefaler søknaden innvilget.

Departementet skal bemerke:

I forbindelse med de uvanlig store snømengdene i år i bl. a. de vestlige strøk av Østlandsfeltene og Hardangervidda, sendte NVE ut et rundskriv datert 9. april 1976 til de berørte regulanter. I rundskrivet ba NVE om at regulantene nøye vurderte magasinfyllingen, og eventuelt overveide nedtapping som kunne virke flomdempende.

I Uste — Finsevatn-feltet, som reguleres av Oslo Lysverker, utgjør snømengdene nå ca. 140 pst. av det normale.

I henhold til post 2 i manøvreringsreglementet for Usteregureringen m. v., skal all tapping av magasinvann fra Ustevatn innstilles senest 1. mars. Fra 1. mars til 1. mai skal tappingen ikke overskride naturlig tilsig, liksom overføring av vann for lagring i Rødungen først kan begynne når vannstanden i Ustevatn — Sløtfjord har nådd kote 984,0 ɔ: HRV — 1,0. Bakgrunnen for disse bestemmelsene er å skape minst mulig vansker for ferdselen over isen på ettervinteren samt gi best mulige fyllingsforhold i sommertiden.

I nåværende situasjon har Oslo Lysverker opplyst at det ligger igjen ca. 20 mill. m³ i Ustevatn. Dette skyldes stort tilsig samt generatorrevisjoner. Dermed foreligger fare for skadeflom, når de store snømengdene som er i fjellet vil smelte. For å avhjelpe denne situasjon, har Oslo Lysverker søkt om å få overføre 20 mill. m³ fra Ustevatn til Rødungen. Videre søkes om tillatelse til å overføre ca. 50 mill. m³ vann fra Ustevatn til Rødungen under snøsmelteperioden. Det siste forutsettes å skje på en slik måte at Ustevatn er fylt opp til kote 984,0 innen turistsesongen starter for alvor.

Det er for øvrig opplyst at snømagasinet for Rødungen er lite i år. Rødungen har ca. 57 mill. m³ gjenliggende magasin og en samlet magasinkapasitet på ca. 154 mill. m³.

Søknaden er anbefalt av Hol formannskap og av Hovedstyret, NVE. Hovedstyret peker på at det ikke antas å oppstå nye skadevirkninger ved den omsøkte tappingen. Hovedstyret venter at det beregnede tilsiget vil gi oppfylling av Ustevatn — Sløtfjordmagasinet, med en tapping og overføring som omsøkt. På den annen side vil slik ekstraordinær tapping være ønskelig ut fra hensynet til såvel flomdemping som kraftproduksjon.

Departementet vil med hjemmel i manøvreringsreglementets pkt. 6 tilrå at Oslo Lys-

verker får tillatelse til å iverksette den omsøkte overføring fra Ustevatn — Sløtfjord til Rødungen.

Overføringen under snøsmelteperioden forutsetter departementet skjer slik at man får en oppfyllingshastighet av Ustevann som minst tilsvarer oppfyllingshastigheten i et normalår.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av § 6 i manøvreringsreglementet for reguleringen av Ustevatn m. v., fastsatt ved kongelig resolusjon av 3. april 1970, tillates Oslo Lysverker å overføre 20 mill. m^3 vann fra Ustevatn til Rødungen. I tillegg tillates overføring av ca. 50 mill. m^3 vann fra Ustevatn til Rødungen under snøsmelteperioden, under forutsetning av at oppfyllingshastigheten av Ustevatn minst tilsvarer det normale. Tillatelsen gjelder for året 1976.

10. Driva Kraftverk.

(Tillatelse til å fravike manøvreringsreglement for Gjevilvatn fastsatt ved kongelig resolusjon av 31. oktober 1969 og 26. april 1974.)

Kongelig resolusjon av 28. mai 1976.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 18. mai 1976 avgitt følgende uttalelse i anledning Driva Kraftverks søknad om dispensasjon fra fyllingsbestemmelsene for Gjevilvatn:

«Vedlagt oversendes brev fra Driva Kraftverk 27. april 1976 der det søkes om dispensasjon fra fyllingsbestemmelsene for Gjevilvatn.

Gjeldende manøvreringsreglement er utarbeidet ut fra den forutsetning at vintertappingen normalt skal være avsluttet 15. mai, jfr. bl. a. St. prp. nr. 146 for 1968—69, s. 43. For at fyllingen av magasinet skal kunne skje så raskt som mulig, er det i reglementet bestemt at kraftverket skal stanses dersom vassstanden i Gjevilvatnet ligger lavere enn

4 m under HRV pr. 1. juni
3 m under HRV pr. 15. juni
2 m under HRV pr. 1. juli
og 1 m under HRV pr. 15. juli

Den foreliggende søknaden tar utgangspunkt i de særdeles store snømengdene i Drivas nedbørfelt i år og utsiktene for storflom. Forhåndstapping i den første del av flomperioden vil kunne redusere maksimalflommen, men vil naturlig nok føre til at oppfyllingen av Gjevilvatnet går noe langsommere enn hva den ellers ville ha gjort. NVE regner imidlertid med at det selv med maksimal uttapping gjennom kraftverket vil kunne bli fullt magasin pr. 15. juli.

Søknaden har vært forelagt distriktet. Formannskapene i Oppdal og Sunndal har begge gitt sin tilslutning, førstnevnte dog «under forutsetning av at totaloppfyllinga skjer til rett tid». Også fylkesmennene, såvel i Sør-Trøndelag som i Møre og Romsdal, har anbefalt dispensasjon. Avtrykk av distriktsekspedisjonene følger vedlagt.

Man har etter dette ikke noe vesentlig å tilføye, og vil tilrå at gjeldende manøvreringsreglement for Gjevilvatn kan fravikes i nødvendig utstrekning i perioden 15. mai—15. juli 1976 for så vidt angår fyllingsbestemmelsene, dog slik at vasstanden pr. 15. juli ikke må være lavere enn 1 m under HRV.»

Departementet skal bemerke:

I forbindelse med de uvanlig store snømengdene som i år ligger i fjellet, sendte NVE ut et rundskriv datert 9. april 1976 til de berørte regulanter. I dette rundskrivet ba NVE om at regulantene nøye vurderte magasinfyllingen, og eventuelt overveide nedtrapping som kunne virke flomdempende.

I Drivas nedbørfelt er det i år særdeles store snømengder, slik at man står overfor muligheten av storflom. Slik flom kan reduseres ved at det foretas tapping fra magasinene i første del av flomperioden.

Driva kraftverk har på denne bakgrunn i brev av 27. april 1976 søkt om tillatelse til slik forhåndstapping fra Gjevilvatn. Den omsøkte tappingen innebærer at oppfyllingen av Gjevilvatnet vil gå noe langsommere enn forutsatt i gjeldende manøvreringsreglement. I dette heter det at kraftverket skal stanses dersom vass-standen i Gjevilvatnet ligger lavere enn:

4 m under HRV pr. 1. juni
3 m under HRV pr. 15. juni
2 m under HRV pr. 1. juli
og 1 m under HRV pr. 15. juli

Selv med den omsøkte ekstraordinære tappingen, regner NVE med at magasinet igjen vil bli fullt pr. 15. juli 1976.

Søknaden har vært forelagt distriktet, ved formannskapene i Oppdal og Sunndal, som har gitt sin tilslutning. Oppdal formannskap har dog satt som betingelse at «totaloppfyllinga skjer til rett tid».

NVE, liksom fylkesmennene i Sør-Trønde-

lag og i Møre og Romsdal, har gått inn for den omsøkte dispensasjonen.

På bakgrunn av ovenstående tilrår Industridepartementet at Driva kraftverk gis tillatelse til å fravike manøvreringsreglementet for Gjevilvatn i nødvendig utstrekning i perioden 15. mai—15. juli 1976 for så vidt angår fyllingsbestemmelsene, dog slik at vass-standen pr. 15. juli ikke må være lavere enn 1 meter under HRV.

Industridepartementet
tilrår:

Industridepartementet tillater med dette at Driva kraftverk fraviker gjeldende manøvreringsreglement for Gjevilvatn i nødvendig utstrekning i perioden 15. mai—15. juli 1976 for så vidt angår fyllingsbestemmelsene. Det er en forutsetning for tillatelsen at vass-standen pr. 15. juli 1976 ikke må være lavere enn 1 m under HRV.

11. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk og Helgeland Kraftlag A/L.

(Tillatelse til erverv og regulering av Åbjøravassdraget m. v.)

Kongelig resolusjon av 4. juni 1976.

Stortinget har i møte den 10. mai 1976 fattet følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i at Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk og Helgeland Kraftlag A/L får tillatelse til ekspropriasjon, erverv og reguleringer i Åbjøravassdraget for utbygging av Kolsvik kraftverk, samt at statens fallrettigheter som omfattes av utbyggingen tillates solgt, alt i det vesentlige i samsvar med Industridepartementets foredrag av 9. januar 1976.»

Vedtaket var i samsvar med innstilling fra industrikomitéen i Innst. S. nr. 248 for 1975—76. Denne bygget på departementets tilråding i St. prp. nr. 85 samme år, men fravek proposisjonen når det gjaldt utkastet til reguleringsbestemmelser, på følgende punkter:

1. Konsesjonsavgiftssatsen til kommuner er hevet til kr. 7,50 pr. nat.-hk. Konsesjonsavgiften til staten er senket til kr. 1,50 pr. nat.-hk. I St. prp. nr. 85 for 1975—76 var avgiftene foreslått satt til kr. 7 pr. nat.-hk til kommunene og kr. 2 pr. nat.-hk til staten.
2. Det årlige beløpet konsesjonæren skal innbetale til Lappefogden i Nordland til fremme av reindriftsnæringen, er hevet til kr. 30 000. I St. prp. nr. 85 for 1975—76 var det årlige beløpet satt til kr. 20 000.

Etter at de av Stortinget vedtatte endringer er innarbeidet, blir ervervs- og reguleringsvilkårene sålydende:

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd, og vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Dersom vassfall som ikke tilhører staten eller norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeiere i anlegget, gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 60 år fra konsesjonens datum. Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vassfalleieres andeler i anlegget staten uten vederlag.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte regulerings- og overføringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. nat.-hk., beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som de konsederte vassfallene etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 7,50 pr. nat.-hk., beregnet på samme måte.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiften tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntrer etter hvert som vasskraften tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 22 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres

innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 100.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Det kan pålegges konsesjonæren, etter vedkommende departements nærmere bestemmelse, helt eller delvis å bære utgiftene til vedkommende kommunes alminnelige forebyggende helsetjeneste og alminnelige sosiale tiltak.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 50 000 til rådighet for allmenndannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig

råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Opprydningen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidig hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for almenheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

11.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsetting av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse.

Anleggsvegen fra E 6 til Øvre Kalvvatn skal likevel inntil videre stenges ved Frøyningen for all ferdsel som ikke har tilknytning til reguleringen, kraftverksdriften, reindriften eller driften av de faste eiendommene i området. Nærmere regler om stengingen fastsettes av departementet.

Konsesjonæren plikter å bygge vei fra Setermoen i Åbygda til Åbjørvatn av hensyn til tømmertransporten.

12.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vassføring eller vannstand, kan departementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskninger m. v. for å redusere skadevirkninger. Tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan departementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Konsesjonæren tilpliktes å betale eventuelle merkostnader for vannforsynings- og avløpsanlegg for eksisterende og fremtidig bebyggelse i Åbygda, basert på merkostnadene mellom uregulert og regulert vannføring. Avgjørelsen av hvem som i tilfelle skal ha tilskott og størrelsen av dette fastsettes av vedkommende departement.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

13.

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom intet annet blir pålagt konsesjonæren skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 1,5 m høye, eller har over 5 cm stammediameter målt 25 cm fra bakken. Gjenstående stubber skal være maksimalt 25 cm lange. I rimelig grad kan departementet pålegge ytterligere rydding.

Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen ,skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Ryddingen av reguleringssonen skal være gjennomført senest 2 år etter første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i henhold til lov av 29. juni 1951 nr. 3, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er igang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Vasslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vasslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 10 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

16.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

17.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement eller den dette bemyndiger

a) å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, fôring og transport av den fisk som skal settes ut,
b) å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen og reguleringen,
c) å dekke utgifter med ekstraordinært jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden,
d) å påse at hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidene og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingen, reguleringen og den øvrige drift av anleggene,
e) å betale utgiftene til nødvendige tiltak, herunder laksetrapper, for å reparere skadene på viltet og fisket i den utstrekning omkostningene står i rimelig forhold til det som oppnås.

18.

I den utstrekning vedkommende departement finner det påkrevet, plikter anleggenes eier av hensyn til reindriften å bekoste:

a) bygging av bruer og gjerder, herunder sperregjerder,
b) oppføring/eventuelt flytting av reinvokterhytter,
c) andre tiltak for å redusere skader og ulemper for reindriften, f. eks. sperreanordning for å hindre rein i å komme i tunnelinntakene.
d) Rydding av nye flyttveier.

19.

Konsesjonæren plikter å innbetale til lappefogden i Nordland kr. 30 000 pr. år til fremme av reindriften i de reinbeitedistrikter som blir berørt av reguleringen. Midlene disponeres av lappefogden i samsvar med planer som han utarbeider i samråd med distriktsformennene i de berørte reinbeitedistrikter og lappefogden i Nord-Trøndelag. Planene skal godkjennes av vedkommende departement.

Etter 10 år kan konsesjonsmyndighetene ta fastsettelsen av det årlige beløp opp til ny prøvelse.

20.

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprenging i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

21.

Når konsesjon er gitt, plikter anleggenes eier å innbetale til Bindal kommune og Namsskogan kommune henholdsvis kr. 3 000 000 og kr. 500 000 som avsettes i næringsfond for kommunene.

Fondene anvendes etter nærmere bestemmelse av de enkelte kommunestyrer til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for næringsfondene skal være undergitt godkjennelse av vedkommende departement.

22.

Konsesjonæren plikter å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner.

Fordeling av kraften bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt .

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 3. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

23.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren etter vedkommende departements nærmere fastsatte regler.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 15, 22 og 23, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i ervervslovens § 26 og vassdragsreguleringslovens § 12, post 17.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

24.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene og overføringene kan medføre forpliktelser.

Stortinget har vedtatt følgende manøvreringsreglement for regulering av Åbjøra:

1.

A. Reguleringsmagasiner.

	Nat. vst.	Reguleringsgrenser Øvre	Nedre	Reg. høyde m
Øvre Kalvvatn	484,0	519,0	484,0	35,0
Øvre Ringvatn	612,6	613,6	608,6	5,0
Nedre Ringvatn	597.0	597,0	594,5	2,5
Nilsinetjern ..	515,3	521,0	515,3	5,7
Kalvvatn	740,0	741,0	730,0	11,0

Høydene for Øvre Kalvvatn refererer seg til NVE's vassdragsnivellement FM 16 med høyde 486,099. De øvrige høydene refererer seg til NGO's høydesystem.

B. Overføringer.

Avløpet fra følgende nedbørfelter overføres til Øvre Kalvvatn:

Nedre Ringvatn (17,0 km^2), Kalvvatn kote 740 (10,1 km^2), Nilsinetjern (10,7 km^2), to

felter i Storelva, Frøyningsdalen (6,0 km² og 19,5 km²).

Avløpet fra to felter i Grytendalen (2,6 km² og 2,0 km²) føres inn på driftstunnelen.

2.

Ved manøvreringen skal has for øye at vassdragets flomvassføring så vidt mulig ikke økes.

For øvrig kan tappingen skje etter Kolsvik kraftverks behov.

3.

Det avgis det til den alminnelige fløting i vassdraget nødvendige vatn dersom ikke fremføringen av tømmeret ordnes på annen måte overensstemmende med overenskomst eller skjønn.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringen består.

5.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

6.

Mulig tvist om forståelse av dette reglement avgjøres med bindende virkning av departementet.

7.

Viser det seg at vannslippingen etter reglementet medfører skadelige virkninger for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann fastsette de endringer i reglement som finnes nødvendig.

Endringer i reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Departementet skal bemerke:

Departementet tilrår at det gis tillatelse til erverv og regulering i Åbjøravassdraget på de vilkår som er vedtatt av Stortinget. Videre tilrår departementet at det gis tillatelse etter vassdragslovens § 148 til å ekspropriere de nødvendige fallrettighetene for utbyggingen.

Industrikomitéen har understreket at den pålagte vegbygging mellom Abjøravatn og Setermoen må være ferdig senest når reguleringen i vassdraget tar til. Industridepartementet forutsetter at dette overholdes.

Industrikomitéen har merket seg de problemer som melder seg for reindriftsnæringen og bemerket at tiltak for å lette problemene for næringen bør gjøres så snart som mulig i anleggsperioden og på det tidspunkt som gir maksimal nytte. Kraftutbyggeren bør også i planlegging og utførelse av anlegget ta med i vurderingen hensynet til reindriftsnæringen.

Departementet henstiller til konsesjonæren å foreta de tiltak og ta de hensyn som her er nevnt.

Komitéen har understreket at det årlige beløp som skal innbetales til lappefogden ikke skal tas i betraktning når skjønnsretten skal vurdere erstatninger og andre tiltak.

Komitéen peker også på Landbruksdepartementets uttalelse om at en vesentlig del av næringsfondet så vidt mulig bør gå til primærnæringene, herunder reindriften.

Videre har komitéen bedt departementet vurdere og medvirke til at det blir foretatt en beitegranskning på øya Leka. Industridepartementet skal ta kontakt med Landbruksdepartementet om dette spørsmål.

Komitéen har også bedt departementet vurdere om vanlig ferdsel på anleggsveien fra E-6 til Øvre Kalvvatn bør tillates som en forsøksordning for en kort tid midt på sommeren. Departementet vil ta kontakt med Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet, som representerer de grupper som er interessert i veien, samt de lokale myndigheter.

Komitéen ser det som meget vesentlig at Bindal kommune er blitt garantert en tilfredsstillende kraftforsyning og at det vil bli gitt betydelig statsstøtte, om nødvendig også til fordelingsnettet i Bindal. Komitéen har bemerket at en snarest bør ta fatt på linjebyggingen slik at Bindal kan få tilfredsstillende krafttilførsel. Videre finner Komitéen det naturlig at NTE overtar alt ansvar for kraftforsyningen, også distribusjonen i Bindal. Det er en forutsetning at de arbeidsplasser som i dag er knyttet til A/L Bindal Kraftlag forblir i kommunen.

Industridepartementet forutsetter at det er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer, herunder de endringer av manøvreringsreglementet som slike planendringer måtte betinge.

Industridepartementet
t i l r å r :

1. I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 og vassdragsreguleringsloven av samme dato gis Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk og Helgeland Kraftlag A/L tillatelse til erverv og reguleringer i Åbjøravassdraget på de vilkår og under de forutsetninger som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 4. juni 1976.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringene og overføringene i samsvar med det i ovennevnte foredrag inntatte utkast som gjeldende inntil videre.
3. I medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 § 148 tillates Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk og Helgeland Kraftlag A/L å ekspropriere de fallrettigheter i Åbjøravassdraget som er nødvendig for utbygging av Kolsvik Kraftverk.

12. Eidfjord Nord.

(Statsregulering. Fastsettelse av reguleringsbestemmelser.)

Kongelig resolusjon 4. juni 1976.

Stortinget har ifølge meddelelse fra dets Presidentskap i møte den 1. april 1976 gjort følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i ytterlegare regulering av Sysenvatn m. v. og i fastsetjing av reguleringsbestemmelser for tilleggsregulering i samsvar med Industridepartementet si tilråding dagsett 14. november 1975 og industrinemnda si tilråding.»

Vedtaket er overensstemmende med Innst. S. nr. 227 for 1975—76.

Innstillingen fraviker St. prp. nr. 54 for 1975—76 på følgende punkter:

1) Konsesjonsavgiftene til kommunene er foreslått hevet fra kr. 7 til kr. 8 pr. nat.-hk.
2) Tilskuddet til planleggingsarbeide som departementet foreslo fastsatt til kr. 250 000 er hevet til kr. 350 000 for hver kommune.

Et forslag fra mindretallet i komitéen om å føre avløpet fra Tinnhølenfeltet tilbake til Bjoreia ble ikke bifalt av Stortinget.

Vilkårene for statsregulering av Osa, Sima, Bjoreio (Eidfjord Nord) vil etter dette lyde:

«1.

Reguleringsbestemmelsene gjelder i ubegrenset tid, men kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år regnet fra 18. mai 1973.

2.

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringene og overføringene erlegges følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1,50 pr. nat.-hk.

Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer: Kr. 8,00 pr. nat.-hk.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiften tas opp til ny prøvelse.

Økningen av vannkraften beregnes på grunnlag av den økning av lavvassføringen som reguleringene og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en slik måte at vassføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringene og overføringene innvunne øking av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntrer etter hvert som den ved reguleringene og overføringene innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

For overføring av Tinnhølenfeltet settes konsesjonsavgiften til kommuner til kr. 4,00 pr. nat.-hk.

4.

Nærmere bestemmelser om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 16 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Reguleringsanleggenes eier skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke

å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra reglene om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulgt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

5.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

6.

Reguleringsanleggenes eier er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan kraftverket etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

7.

Reguleringsanleggenes eier er forpliktet til å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på regulantens bekostning. Veier, bruer og kaier som anleggenes eier bygger, skal kunne benyttes av almenheten, med mindre NVE treffer annen bestemmelse.

Ferdselsveier og stier som er i bruk må omlegges etter skjønnets bestemmelse dersom de demmes ned eller skades på annen måte.

De stedlige myndigheter skal tas med på råd ved valg av trasé for de forskjellige veianlegg.

8.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingene, reguleringene og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdrakene, anordne sperregitter foran tappetunneler og utløpet av kraftstasjonene hvis kostnadene med tiltakene står i rimelig forhold til det som oppnås.

Etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement eller den dette bemyndiger, kan konsesjonssøkeren tilpliktes følgende:

1. å bekoste og drive kompenserende fiskekultur, herunder fiskeribiologiske undersøkelser og kontrolltiltak i de berørte vassdrag, forutsatt at arbeidet står i et rimelig forhold til nytteverdien,
2. å bekoste ekstraordinært jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden,
3. å bekoste viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser, i områder som berøres av vassdragsreguleringene,
4. å gi et tilskudd på kr. 200 000 til oppretting av et fiskefond,
5. å bekoste bygging av et anlegg for utklekking av settefisk og yngel, og ta del i utgiftene til vedlikehold og drift av anlegget.
6. å bekoste andre tiltak til fremme av vilt- eller fiskebestand dersom det skulle oppstå uforutsette ting i forbindelse med reguleringene og disse kan dekkes av de øvrige konsesjonsvilkår og dersom omkostningene står i et rimelig forhold til det som derved kan vinnes.

9.

De neddemte områder ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye eller har over 8 cm stammediameter målt i 25 cm's høyde. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye. Høyden regnes vinkelrett mot bakken. Ryddingen skal være fullført senest to år etter første neddemming av vedkommende areal.

10.

Reguleringsanleggenes eier er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

11.

Reguleringsanleggenes eier plikter før arbeidet påbegynnes og sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 70 000 til rådighet for almendannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

12.

Fra det tidspunkt reguleringsbestemmelsene blir fastsatt plikter anleggenes eier å innbetale til Ullensvang kommune 4 mill. kroner og til Ulvik kommune 5 mill. kroner som avsettes til et næringsfond for kommunen. Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av næringslivet i kommunen.

Reguleringsanleggenes eier plikter å innbetale et tilskudd på kr. 350 000 til hver av kommunene Ullensvang og Ulvik, til planleggingsarbeide.

Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt godkjennelse av vedkommende departement.

13.

Reguleringsanleggenes eier plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringS- og overføringsanleggene, slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette betales av anleggenes eier.

14.

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

15.

Reguleringsanleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

16.

Reguleringsanleggenes eier er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vannfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter

2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

17.

Reguleringsanleggenes eier skal etter skjønnets bestemmelse treffe tiltak eller innbetale et beløp til Ullensvang og Ulvik kommuner for å kompensere for økede utgifter ved avkloakkering og vannforsyning av områder som berøres ved kraftverksutbyggingen. Skjønnet tar i denne forbindelse hensyn til en rimelig fremtidig økning av utslippene i området, og til mulige skjerpede rensekrav i medhold av nye bestemmelser.

Utbyggeren bekoster en jevnlig kontrollundersøkelse i det berørte vassdragsavsnitt etter nærmere bestemmelse av Statens Forurensningstilsyn.

18.

Ved reguleringsanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at reguleringsanleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Reguleringsanleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anlegget som skjer i krigsøyemed.

19.

Reguleringsanleggenes eier plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Eieren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Eieren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Ved plassering av stein- og jordmasser skal også de stedlige myndigheter tas med på råd. Eieren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Eieren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet, herunder opprydding av de gamle anleggsområdene i Osa. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av eieren.

Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for almenheten, dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke. Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

20.

Reguleringsanleggenes eier plikter dersom departementet finner det nødvendig, å utføre og vedlikeholde grunndammer (terskler) i de elvestrekningene som berøres av reguleringene og overføringene. Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig deretter. Utførelsen undergis offentlig tilsyn. Utgifter i forbindelse med planlegging og tilsyn utredes av kraftverket.

21.

Reguleringsanleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av reguleringsanleggenes eier etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

22.

Reguleringsbestemmelsene skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen og overføringen kan medføre forpliktelser.»

Det vedtatte forslag til midlertidig manøvreringsreglement for Osa, Sima, Bjoreio (Eidfpord Nord) lyder:

1.

A. *Reguleringer.*

	Nat.-vst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senking m	Reg.høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Sysenvatn	878,9	940,0	874,0	61,1	4,9	66,0
Rembesdalsvatn	879,4	905,0	860,0	25,6	19,4	45,0
Skruelsvatn	1 115,1	1 115,1	1 100,0	0	15,1	15,1
Grøndalsvatn	1 153,2	1 160,0	1 148,0	6,8	5,2	12,0
Kvilinganutvatn	1 139,9	1 145,0	1 130,0	5,1	9,9	15,0
Rundavatn	1 032,0	1 040,0	1 032,0	8,0	0	8,0
Austdalsnutvatn	1 013,0		1 013,0	27,0	0	27,0
Langvatn	1 122,1	1 158,0	1 110,0	35,9	12,1	48,0

Høydegrunnlaget er:
Skruelsvatn: Widerøes niv. B-6151 Norddøla FM 12 ..... = 118,348 m o. h.
Rundevatn: Widerøes niv. B-6155 Austdøla FM 12 ..... = 907,805 »
Rembesdalsvatn: Vassdr. niv. L.nr. 522 Rembesdalselv FM 6 ..... = 893,576 »
Sysenvatn: Vassdr. niv. L.nr. 329 Leiro FM 1 ..... = 880,229 »
Langvatn: Fotogram bestemt høyde av Langevatn ..... =1 122,1 »
Kvilinganutvatn: Widerøes niv. B-6155 Austdøla FM 3 ..... =1 141,717 »
Grøndalsvatn: Widerøes niv. B-6155 Austdøla FM 2 ..... =1 161,642 »
Alle høyder er søkt henført til N 60's Normal Null 1954.

B. *Overføringer.*

a. Avløpene fra Norddøla (15,9) og Tverrelvi (1,8), tilsammen 17,7 km², overføres til Rundavatn via Floskefonndalen.
b. Avløpet fra Øvre Austdøla, 15,1 km², føres over til Holmavatn i Nordelvi.
c. Avløpet fra Nedre Demmevatn i Rembesdalselvi, 11,6 km², overføres til Holmavatn i Nordelvi.
d. Avløpet fra Nordelvi, 28,0 km², og avløpene under b. og c., tilsammen 54,7 km², overføres til Langvatn.
e. Avløpet fra Langvatn, 26,9 km², og avløpene under b., c. og d., tilsammen 81, 6 km², føres til kraftstasjonen ved Simafjorden.
f. Avløpet fra Nedre Austdøla, 66,0 km², (inkludert 6,9 km² i Grøndalselvi og 16,1 km² i Grjotrustelvi med egne magasin) føres sammen med avløpet under a., totalt 82,7 km², til kraftstasjonen ved Simafjorden.
g. Avløpet fra Bjoreio, 135,6 km², overføres til Sysenvatn.
h. Avløpene fra Isdøla (27,7) og Skykkjedalselvi (10,4), tilsammen 38,1 km², kan overføres til Sysenvatn.
i. Avløpet fra Leiro (211,2) sammen med avløpene under g. og h. overføres til Rembesdalsvatn etter eventuell magasinering i Sysenvatn.
j. Avløpene fra Rembesdalsvatn (39,5), Rembesdalsbekken (4,0), Skredågilet (3,6), Åsåni (3,9) og avløpene under g., h. og i., i alt 435,0 km², overføres til tilløpstunnelen for Sy-Sima kraftstasjon og videre til Simafjorden.

2.

I tiden 1. juni til 15. september slippes tilstrekkelig vatn i Bjoreio til å opprettholde en minstevassføring i Vøringsfossen på 12 m³/sek. Det manøvreres slik at flommene i vassdragene ikke økes, men for øvrig tappes etter kraftverkets behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander. Dersom det forlanges, observeres og noteres regnmengder, temperatur m. v.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som tilsettes av Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

5.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

Departementet vil tilrå at det fastsettes

reguleringsbestemmelser og midlertidig manøvreringsreglement overensstemmende med Stortingets vedtak.

Industrikomitéen understreker viktigheten av å arbeide både sentralt og lokalt med tanke på å finne en løsning på arbeidsplassproblemet i de berørte kommuner og fremholder betydningen av kommunenes deltagelse i dette arbeidet. På denne bakgrunn er det foreslått at tilskuddet til planleggingsarbeidet skal forhøyes til kr. 350 000.

Komitéen påpeker også viktigheten av å skaffe distriktet elektrisk kraft på rimelige vilkår og understreker at Ullensvang nå må komme i forhandlingsposisjon for å forsøke å få til en løsning av spørsmålet. Departementet finner det ikke riktig å innlede forhandlinger med Ullensvang kommune nå om vilkårene for levering av konsesjonskraft, da spørsmålet om hva som er rimelig pris for konsesjonskraft fortsatt verserer for domstolene i forbindelse med Sira-Kvina-utbyggingen.

Komitéen anser det uheldig at skjønnet skal avgjøre hvilke tiltak som skal iverksettes for å sikre vannforsyningen og kloakkeringen og foreslår at slike spørsmål for ettertiden overveies overlatt til vedkommende fagorgan. Departementet bemerker at Statens Forurensningstilsyn er med i alle vassdragssaker der resipientinteresser berøres. Dette kan imidlertid vanskelig erstatte skjønnets fastsettelser f. eks. med hensyn til ny vannforsyning.

Industridepartementet forutsetter at det er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer og til å foreta de endringer i manøvreringsreglementet som måtte nødvendiggjøres av slike planendringer.

Industridepartementet
t i l r å r :

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 fastsettes reguleringsbestemmelser for statsregulering av Osa, Sima, Bjoreio (Eidfjord Nord) i samsvar med Industridepartementets foredrag av 4. juni 1976.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for statsregulering av Osa-Sima-Bjoreio som gjeldende inntil videre i samsvar med det i ovennevnte foredrag inntatte utkast.

13. A/S Salten Kraftsamband.

(Tillatelse til erverv og regulering av Lomivassdraget i Fauske kommune.)

Kongelig resolusjon 11. juni 1976.

Stortinget har i møte 26. mai 1976 fattet følgende vedtak:

«Stortinget samtykkjer i at A/S Salten Kraftsamband får løyve til erverv og reguleringar i Lomivassdraget for bygging av Lomi Kraftverk, samt at statens fallrettar som omfattes av utbygginga vert tillatt leigd ut, alt i de vesentlege i samsvar med Industridepartementet sitt foredrag av 9. april 1976.»

Vedtaket var i samsvar med innstilling fra Industrikomitéen i Innst. S. nr. 345 for 1975—76. Denne bygget på departementets tilråding i St. prp. nr. 147 samme år.

Vilkårene Stortinget har vedtatt for reguleringstillatelsen har følgende ordlyd:

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Dersom vassfall som ikke tilhører staten eller norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeiere i anlegget, gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 60 år fra konsesjonens datum. Ved konsesjonstidens utløp kan staten kreve disse vassfallseieres andeler i anlegget avstått uten vederlag.

Det utførte anlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vasskraften som ved reguleringen og overføringene tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1,50 pr. nat.-hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 7,00 pr. nat.-hk.

Etter 10 år fra konsesjonens datum kan konsesjonsavgiftene tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften i Lomi kraftverk skal beregnes på grunnlag av den øking av lavvassføringen som reguleringen og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. For fall nedenfor Langvatn skal økingen av vasskraften beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringen og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med de tidligere gjennomførte reguleringer i vassdraget.

Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringene i lavvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen og overføringene innvunne øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Hvis det blir vedtatt lovendring i vassdragsreguleringsloven med avgiftsregler som også gjelder for flerårsmagasiner, skal avgiften fra denne endrings ikrafttreden beregnes etter de nye regler.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntrer etter hvert som den ved reguleringen og overføringene innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 20 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av departementet.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist på 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra departementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 1 000.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Departementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av departementet en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Departementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 25 000

til rådighet for allmenn dannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Opprydddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidig hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmenheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

11.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsetting av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten mer mindre departementet treffer annen bestemmelse.

12.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vassføring eller vasstand, kan departementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskninger m. v. for å redusere skadevirkninger. Tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan departementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

13.

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom intet annet blir pålagt konsesjonæren skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 1,5 m høye, eller har over 5 cm stammediameter målt 25 cm fra bakken. Gjenstående stubber skal være maksimalt 25 cm lange. I rimelig grad kan departementet pålegge ytterligere rydding.

Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Ryddingen av reguleringssonen skal være gjennomført senest 2 år etter første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i henhold til lov av 29. juni 1951 nr. 3, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først med arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis ved-

kommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

I.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og driften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av reguleringen. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensing av vassdragene.

II.

For å avhjelpe skadevirkninger av reguleringene skal konsesjonæren dersom vedkommende departement eller den dette bemyndiger finner det nødvendig:

a) Sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, fôring og transport av den fisk som skal settes ut.
b) Bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av reguleringene, herunder også vannanalyser for kontroll av forurensingssituasjonen i vassdraget.
c) Foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringene fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.
d) Dekke utgifter med utvidet jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden.

III.

Konsesjonæren kan pålegges av vedkommende departement eller den dette bemyndiger å bygge et klekkeri i Sulitjelma-området etter planer utarbeidet av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.

IV.

Dersom det som følge av reguleringene oppstår skader som berører vilt- og fiskebestanden i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

V.

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovennevnte vilkår og pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

16.

Konsesjonæren plikter:

å la planene for drikkevassforsyningen fra Lomielv bli forelagt for og godkjent av Sosialdepartementet,

å la planene for drikkevassforsyningen fra Rupsi og Klarabekken bli forelagt for og godkjent av fylkesmannen i Nordland og det lokale helseråd,

å bekoste omlegging av drikkevassforsyningen,

å utrede hvorvidt det kan oppstå ugunstigere forhold for deponimassene fra A/S Sulitjelma Gruber og i tilfelle, etter nærmere pålegg fra vedkommende departement bekoste og la utføre tiltak for å redusere disse. Utredningsarbeidet skal utføres i samråd med A/S Sulitjelma Gruber og SFT.

Videre plikter konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Statens Forurensningstilsyn:

å bekoste og la utføre omlegging av all kloakk som går ut i elvene Rupsi, Giken, Lomi og Valfajokka og å lede denne til Langvatn,

å la planene for omkloakkeringen bli forelagt for og godkjent av Fylkesmannen i Nordland,

å ta del i tiltak for å redusere utslipp til Giken av surt drensvatn fra gruvene,

å la utføre en jevnlig kontrollundersøkelse i Sjønståelva og Øvrevatn,

i rimelig utstrekning å bekoste eventuelle andre tiltak som skyldes forurensningsvirkninger som står i forbindelse med reguleringen.

17.

Når konsesjon er gitt, plikter anleggenes eier å innbetale til Fauske kommune 1 mill. kroner, som avsettes til et næringsfond for kommunen. Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av næringslivet i kommunen.

Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt Kommunal- og arbeidsdepartementets godkjennelse.

18.

Vasslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som departementet godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspro-

priasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vasslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulgt til staten av inntil kr. 5 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelser.

19.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

20.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen og overføringene innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av departementet.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

21.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte reguleringsgs effekt.

22.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til deres benyttelsee. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

23.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av departementet til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 18, 20 eller 23, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort, i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12, post 17, annet og tredje ledd.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

24.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Departementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen og overføringene kan medføre forpliktelser.»

Vilkårene som er vedtatt av Stortinget for ervervstillatelsen lyder:

1.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets aksjer eller parter skal lyde på navn. De kan ikke med rettsvirkning tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller med vedkommende departements godkjennelse andre norske banker eller selskaper. Bestemmelse herom skal påføres aksje- eller partsbrevene. Dog skal selskapets kapital for den overveiende del eies av kommuner.

Selskapets vedtekter så vel som senere forandringer i disse blir å forelegge vedkommende departement til godkjennelse.

2.

Konsesjonen gjelder for den tid leieforholdet mellom A/S Salten Kraftsamband og staten står ved makt.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år fra konsesjonens datum. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

3.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1,50 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vassfall etter den foretatte utbygging og regulering kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 7,00 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

Etter 10 år, regnet fra konsesjonens datum, kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntrer etter hvert som vasskraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 12, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Utbygging av vassfallet må påbegynnes innen 2 — to — år fra konsesjonens datum, og vassbyggingsarbeidene må fullføres og anleggets drift påbegynnes innen en ytterligere frist av 5 — fem — år.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva der måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune etter post 12 og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke noen sinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet en løpende mulkt stor kr. 200 — to hundre kroner — pr. dag hvori vedkommende frister oversittes.

6.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillinger — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra ut-

landet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

7.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

9.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Opprydningen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg som forutsettes å bli permanente skal planlegges med dette for øye. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

10.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsetting av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig økt ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse.

11.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i henhold til lov av 29. juni 1951 nr. 3, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er igang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter bekjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år, regnet fra konsesjonens datum.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttak av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

..Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

13.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontroll erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 3, 5, 12 eller 13, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26, annet ledd.

14.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.»

Stortinget har vedtatt følgende reglement for regulering av Lomivassdraget.

«1.

A. *Reguleringsmagasiner.*

Magasin	Naturlig vassstand	Rgulerings-grenser		Rgulerings-høyde m
		Øvre	Nedre	
Lomivatn ..	707,0	709,3	650,0	59,3
Lonene	688,5	695,0	688,5	6,5
Nedre Duoldagopjavrre	794,2	799,0	794,2	4,8

Høydene refererer seg til NGO's høydefastmerke L 13 N. 69, Lomivatn Turisthytte, H = 717,702.

Reguleringsgrensene skal angis med faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

B. *Overføringer.*

Avløpet fra følgende nedbørsfelter overføres via tunneler til Lomivatn:

Rupsi	36,5	km²
Gikenelv	23,5	»
«Mindre bekk»	2,8	»
Valfajokka	9,0	»

I tiden fra 1. september til vårflommens begynnelse overføres til Lomielv så meget av avløpet fra Rupsi, Gikenelv og «Mindre bekk» som er nødvendig for å sikre vassforsyningen til Sulitjelma.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at flomvassføringen i Lomi elv så vidt mulig ikke økes. Hvis der er flomoverløp fra Lomivatn, skal overføringene fra elvene Rupsi og Giken stenges.

For øvrig kan vasslippingen foregå etter Sulitjelmas vassbehov og etter Lomi kraftverks behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringene består.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Mulig tvist om forståelse av dette reglement avgjøres med bindende virkning av departementet.

6.

Viser det seg at vasslippingen etter reglementet medfører skadelige virkninger for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Endringer i reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

Departementet tilrår at det gis tillatelse til erverv og regulering i Lomivassdraget på de vilkår som er vedtatt av Stortinget.

Industrikomitéen har sluttet seg til departementets forslag til konsesjonsavgifter på bakgrunn av at det er tatt hensyn til den tørrårsreserven magasinet representerer.

Komitéen har videre sagt seg fornøyd med de tiltakene som er pålagt for fiske, næringsfondet og regulantens plikter når det gjelder vannforsyningen til Sulitjelma og kloakkeringen i de vassdragene som blir regulerte.

Industridepartementet forutsetter at det er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer, herunder de endringer av manøvreringsreglementet som slike planendringer måtte betinge.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 og vassdragsreguleringsloven av samme dato gis A/S Salten Kraftsamband tillatelse til erverv og regulering i Lomivassdraget på de vilkår og under de forutsetninger som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 11. juni 1976.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringene og overføringene i samsvar med det i ovennevnte foredrag inntatte utkast som gjeldende inntil videre.

14. Hedmark kraftverk.

(Tillatelse til utbygging av Nye Osa Kraftverk.)

Kongelig resolusjon 11. juni 1976.

Stortinget har i møte 26. mai 1976 gjort følgende vedtak:

«1. Hedmark Kraftverk får løyve til å overta fallrettar og bruksrett til fallrettar i Søre Osa og til ekspropriasjon m. v. for utbygging av Nye Osa Kraftverk.
2. Åmot kommune overtek alle aksjar i Rena Kraftselskap A/S.
3. Konsesjonen av 3. august 1917 for Rena Kraftselskap si overtaking av Osfallet blir gjeldande på ubegrensa tid.
4. Det vert gjort ei endring av manøvreringsreglementet for regulering av Osensjøen

alt i samsvar med Industridepartementets foredrag av 20. februar 1976 og industrinemnda si tilråding.»

Vedtaket er i samsvar med Innst. S. nr. 304 for 1975—76. Denne bygget på departementets tilhåding i St. prp. nr. 111 for samme år, med fravek proposisjonen på to punkter når det gjaldt forslaget til vilkår.

1. Konsesjon til kommuner er satt til kr. 7,50 pr. nat.-hk. I proposisjonen var det foreslått kr. 7,00.
2. Når det gjaldt minstevannføringen i Osa om vinteren var det i proposisjonen foreslått at den skulle være fra 1 m^3/sek. til 2,5 m^3/sek. Stortinget hevet den øvre grense til 3 m^3/sek.

Man har også i samsvar med Industrikomitéens merknader funnet det riktig å foreta en endring i post 1 pkt. b, 5 i vilkårene for tillatelsen etter vassdragsloven. Den vil bli nærmere omtalt nedenfor i forbindelse med departementets bemerkning.

Man legger ved et eksemplar av proposisjonen og innstillingen.

Etter Stortingets vedtak blir vilkårene for tillatelsen til erverv av fall og bruksrett til fall sålydende:

«1 .

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år fra konsesjonens datum. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd, og for øvrig § 2, post 17, annet ledd, som gis tilsvarende anvendelse.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1,50 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 7,50 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

Etter 10 år, regnet fra konsesjonens datum, kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntrer etter hvert som vannkraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 11, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Utbygging av vannfallet må påbegynnes innen 2 — to — år fra konsesjonens datum, og vannbyggingsarbeidene må fullføres og anleggets drift påbegynnes innen en ytterligere frist av 5 — fem — år.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva der måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune etter post 12 og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke noen sinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet en løpende mulkt stor kr. 200 — to hundre kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris ikke med mer enn 10 pst .overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg til sammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkomer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren pålegges å gi et tilskudd til Deset grendehus på kr. 300 000,00. Forutsetningen for dette er at Åmot kommune sørger for det resterende beløp og at huset brukes til forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anlegget. Skulle disse forutsetninger ikke kunne oppfylles, kan departementet bestemme at konsesjonæren i stedet for sørger for et midlertidig forsamlingslokale.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 25 000,00 til rådighet for almendannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes, å forelegge NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkomemnde anlegget slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av NVE. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggets eier.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse.

12.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal sendes Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vannfallet etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år, regnet fra konsesjonens datum.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttak av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt

i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris. Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

Åmot kommune skal fra begynnelsen av år 2000 kunne ta opp med Hedmark Kraftverk spørsmålet om levering av kraft som skal gå til Rena Kartonfabrik A/S etter 1. januar 2003 med sikte på å oppnå vilkår som gir fabrikken grunnlag til å fortsette sin produksjon. Dersom partene ikke blir enige avgjøres saken av Industridepartementet.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Ved plassering av stein og jordmasser skal også stedlige myndigheter tas med på råd. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 11 eller 13, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26, annet ledd.

16.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.

17.

Når konsesjon er gitt, plikter anleggenes eier å innbetale til Åmot kommune 1,5 mill. kroner som avsettes til næringsfond for kommunene.

Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt godkjennelse av vedkommende departement.»

De av Stortinget vedtatte vilkår for tillatelse etter vassdragslovens §§ 62, 148, 104 og 105 til ekspropriasjon av grunn og rettigheter til utbygging av fallet mellom Osensjøen og Rena elv:

«1.

a.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre,

tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt og fiskebestandene som berøres av utbyggingen og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene, anordne sperregitter foran tappetunneler og utløpet av kraftstasjonene hvis kostnadene med tiltakene står i rimelig forhold til det som oppnås.

b.

For å avhjelpe skadevirkninger av utbyggingen plikter konsesjonæren etter nærmere bestemmelser av vedkommende departement eller den dette bemyndiger.

1. å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, fôring og transport av den fisk som skal settes ut,
2. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen,
3. å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom utbyggingen fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold,
4. å dekke utgiftene ved utvidet jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden og
5. å bekoste og å sørge for bygging av fisketrapp i Søre Osa.

c.

Hedmark Kraftverk plikter å foreta korreksjoner i elveleiet og bygge grunndammer i Søre Osa av hensyn til utseendet og fiskens gang etter Industridepartementets bestemmelser.

d.

Dersom det som følge av utbyggingen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

2.

Konsesjonæren skal avsette et fond til hver av kommunene Åmot og Trysil på henholdsvis kr. 400 000,00 og kr. 400 000,00 som kan brukes etter kommunenes nærmere bestemmelse til fremme av fisket. Vedtekter for fondene skal godkjennes av vedkommende departement.

3.

a.

Hedmark Kraftverk skal etter skjønnets nærmere bestemmelse treffe tiltak og/eller innbetale et beløp til de berørte kommuner for å kompensere for eventuelt økte utgifter til vann- avløpsanlegg for områder som berøres av utbyggingen.

Søkeren skal betale en årlig avgift til kommunen basert på merutgiftene for eventuelle overføringer og drift av renseanlegg i det berørte området. Avgiftene fastsettes til enhver tid av fylkesmannen.

b.

Utbyggeren bekoster undersøkelser av resipientforholdene i det berørte vassdrag etter departementets nærmere bestemmelse.

4.

Av hensyn til utseende, fiskens gang og forurensning plikter søkeren å slippe vann i Søre Osa. I tiden 1. juni—15. september slippes 6,0 m^3/sek. I tiden 20. september—31. mai slippes den vannmengde som departementet til enhver tid fastsetter mellom 1,0 m^3/sek. og 3,0 m^3/sek.

I tiden 16. september—20. september reduseres slippingen gradvis fra sommervannstand til vintervannstand.

Etter departementets nærmere bestemmelse plikter utbyggeren å sørge for og bekoste undersøkelser for å søke å fastsette den endelige vintervassføring.

5.

Utbyggeren plikter etter bestemmelse av NVE å sikre sjø- og elvebredder, herunder elve- og bekkeutløp, mot økt erosjon som følge av utbyggingen.

6.

Andre tiltak eller ytelser enn dem som er nevnt i disse vilkår kan i mangel av minnelig overenskomst fastsettes av skjønnet, idet det som er fastsatt i lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 § 16 post 3, annet ledd og § 19 post 1 får tilsvarende anvendelse.»

De av Stortinget vedtatte vilkår for tillatelse for Åmot kommune til erverv av samtlige aksjer i Rena Kraftselskap A/S lyder:

«1.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Forandringer i selskapets vedtekter skal

forelegges vedkommende departement til godkjennelse.

2.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år fra konsesjonens datum. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. ervervslovens § 4, 3. ledd, og for øvrig § 2, post 17, annet ledd, som gis tilsvarende anvendelse.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

3.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1,50 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet og årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 6 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

Etter 10 år, regnet fra konsesjonens datum kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntrer etter hvert som vannkraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vannfallet etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om angivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år, regnet fra konsesjonens datum.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningstnettet, hva enten ledningen tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttak av ledningen økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller locout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lokout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

5.

Nærmere bestemmelser som betalingen av avgifter etter post 3 skal med bindende virkning fastsettes av vedkommende departement.

6.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen dekkes av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 3 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26, annet ledd.

7.
Konsesjonen skal tinglyses for konsesjonærens regning, jfr. ervervslovens § 2.»

Videre har Stortinget samtykket i følgende endringer av manøvreringsreglementet for regulering av Osensjøen:

«a) endret post 3.
Fra det tidspunkt da brukene i nedre Glomma ikke lenger trenger tilskudd av vann, eller senest fra 10. april og inntil lavvannsperioden inntrer nedenfor i Glomma, dog ikke utover 1. november, tappes magasinet således at Nye Osa kraftverk får vann etter behovet, inklusive minstevassføring forbi kraftstasjonen, inntil 15 m³/sek. i ukemiddel fra Osensjøen. Fra 1. november tappes det med henblikk på Nye Osa kraftverk så lenge lavvannsperioden varer i nedre Glomma, dog ikke utover 10. april.
Alt med den begrensning som følger av bestemmelsene i post 5.
Vassføringen fra Osensjøen kan korttidsreguleres i Osensjøen etter Osa kraftverks behov og etter avtale med de nedenforliggende bruk. De tillatte grenser for korttidsregulering for Løpet Kraftverk må herunder ikke overskrides.
b) tillegg til post 4.
Til Søre Osa skal slippes den minstevassføring som til enhver tid er bestemt av Industridepartementet. Endringer i vassføring skal så vidt mulig skje med myke overganger.

c) endret post 5.
Når snøsmeltingen inntrer, skal det iakttas at årets smeltevann ikke skal nyttes i kraftproduksjonen før vannstanden i sjøen overstiger kote 436,30, og vannstanden skal deretter ikke senkes under nevnte kotehøyde i månedene juni, juli og august. Magasinert vann fra foregående år er derimot disponibelt til enhver tid.
Dog skal regulanten i snørike år og når det for øvrig er fare for skadeflom gjøre henvendelse til Vassdragsvesenets hydrologiske avdeling for å avtale eventuell tapping og utnytting av vann. Herunder has for øye at vannstanden i sjøen likevel skal opp til kote 436,30 innen 1. juni og at fløting skal kunne foregå til rimelig tid.»

Departementet skal bemerke:
Departementet tilrår at det gis tillatelse til erverv av fallrettigheter i Søre-Osa, til tillatelse etter vassdragslovens § 62, 104, 105 og 148 til ekspropriasjon m. v. for utbygging av Nye Osa Kraftverk, tillatelse for Åmot kommune til erverv av aksjer i Rena Kraftselskap A/S, om samtykke til at konsesjonen av 3. august 1917 om erverv av Osfallet blir gjeldende på ubegrenset tid og til endring av manøvreringsreglement for regulering av Osensjøen. Tillatelsene gis henholdsvis på de vilkår som er nevnt foran. I tillatelsen til utbygging inngår også nødvendig tillatelse i henhold til lov om vern mot vannforurensing § 10, første ledd, jfr. § 4.
Når det gjelder Stortingets vedtak om å heve den øvre grensen for vintervannføringen i Osa til 3 m³/sek. uttaler Industrikomitéen:

«Osa er rekna for ei av Austlandets beste fiskeelvar og det må såleis vera av ålmen interesse framleis å oppretthalda den til ei attraktiv fiskeelv.
Nemnda vil difor peike på at av omsyn til fisken i elva må det sleppast så mykje vatn vinterstid at elva ikkje botnfrys og at fisken kan overleve.
Utfrå det som her er sagt vil nemnda difor streke under at ein må starte med ei vintervassføring i elva som ligg på om lag 2,5 m³/sek. Ein vil så etter kvart få røynsle for om det er forsvarleg å gå under eller ein i visse periodar må gå over nemnde vassføring for framleis å vere sikra Osa som fiskeelv.
Nemnda segjer seg tilfreds med det som vert opplyst i proposisjonen om at slike undersøkingar blir starta opp alt no slik at ein kan ha eit best mogleg grunnlag for å vurdera minstevassføringa når kraftverket startar opp.»

Departementet vil ta opp med Hedmark kraftverk spørsmålet om å starte undersøkelsene snarest mulig og man vil videre be Miljøverndepartementet og Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk om å være behjelpelig med at slike undersøkelser blir igangsatt og utført så snart som mulig.
Når det gjelder spørsmålet om fisketrapp var det i proposisjonen foreslått et vilkår som gikk ut på at konsesjonæren — for å avhjelpe skadevirkninger — plikter å bekoste og å sørge for bygging av fisketrapp i Søre Osa dersom dette antas å ville gi tilfredsstillende resultater.
Komitéen uttaler om dette at det er meget som taler for at det blir gjort positivt vedtak for bygging av fisketrapp ved Valmen. Komitéen går ut fra at gjennomføringen blir gjort i samarbeid mellom kommunene, utbyggeren og faglige instanser på det sentrale plan.
Industridepartementet antar at Stortinget med dette har villet styrke kravet til fisketrapp i forhold til hva som var foreslått i proposisjonen og har derfor, som nevnt foran, i vilkårenes post 1 pkt. b, 5 sløyfet forbeholdet om at byggingen av fisketrapp bør antas å gi tilfredsstillende resultater. Departementet antar likevel at det ved beslutningen om at fisketrapp skal bygges må man legge en viss øko-

nomisk vurdering til grunn. Skulle det oppstå tvil på dette punkt skal avgjørelsen tas av Miljøverndepartementet.

Komitéen uttaler videre at den finner det rimelig at det blir arbeidet videre med spørsmålet om fiskesperre i inntakstunnelen ved Gorvika med sikte på å finne en praktisk løsning. Departementet vil be Hedmark kraftverk å arbeide med denne saken eventuelt i samarbeid med Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, lokale fiskeforeninger, eller andre som kan tenkes å ha innsikt i slike spørsmål.

For øvrig har komitéen understreket betydningen med myke overganger fra minstevannføring til sommervannføring og plikten til sikre sjø og elvebredder, herunder elve- og bekkeutløp mot økt erosjon som følge av utbyggingen.

Komitéen uttaler til slutt:

«Nemnda har under handsaminga av denne saka vorte gjort merksam på at då falla i Søndre Osa er selt, kan det ved eit skjønn framkome tvil om tiltakshjemlane kan nyttast for å kompensere skadeverknadene for dei eigedomane som ligg ved elva. Dette gjeld millom anna skade for sportsfiske.

Nemnda vil uttale at då sportsfiske etter det ein har fått opplyst betyr så mykje for denne delen av elva, ber nemnda om at eventuelle skadeverknader som oppstår for dette fiske vert erstatta eventuelt på billighetsgrunnlag.»

Departementet vil gjøre utbyggeren kjent med komitéens oppmoding.

Komitéen har i sin innstilling kommet inn på spørsmålet om heving av reguleringsavgifter for eldre reguleringer. Spørsmålet er tatt opp generelt og retter seg for så vidt i mindre grad til Hedmark kraftverk. For så vidt kan det sies at uttalelsen mer er rettet mot regulanten Glommen og Laagens Brukseierforening. Komitéen uttaler:

«Nemnda har fått oppmoding fra dei to kommunane, Åmot og Trysil, om å taka opp spørsmålet om ei heving av dei reguleringsavgiftene som gjeld ved den tidlegare Osenreguleringa.

Nemnda viser i denne samanhengen til sin uttale i Innst. O. nr. 58 for 1973—74 i samband med heving av maksimalsatsane for konsesjonsavgifter til kommunane.

Nemnda gjekk då ut frå at staten på billighetsgrunnlag foretok ei justering og for eldre statsreguleringar og uttala vidare:

> «For eldre reguleringar foretatt av andre enn staten er det etter komitéen si meining ynskjeleg om også desse verkene kunne gå med på ein tilsvarande revisjon, og komitéen vil rette ei oppmodig til desse om ei slik billighetsjustering.»

Nemnda er kjend med at departementet, overfor andre utbyggjarar enn statskraftverka, har oppmoda om at nemnda sitt ynskjemål vart fylgt opp, men at reaksjonen til no diverre har vore negativ.

Nemnda vil på prinsipielt grunnlag på ny streke under det som den uttala om dette spørsmålet i 1974 og finn det urimeleg at andre utbyggjarar enn staten, ikkje fylgjer den praksis som no gjeld for statskraftverka, med omsyn til revisjon av eldre reguleringar.

Nemnda viser til dette også i samband med den sak vi her handsamar i det ein ved tidlegare Osenregulering såleis har med ei eldre reguleringssak å gjera.»

Industridepartementet vil føye til at den etter å ha mottatt et brev fra bl. a. Reguleringsforeningenes Landssammenslutning om spørsmålet hvor det bl. a. ble foreslått å sette ned et utvalg uttalte følgende i brev av 11. mai 1976 til Landssammenslutningen:

«Departementet kan for sin del vanskelig se noen grunn til å koble spørsmålet om frivillig justering av konsesjonsavgiftene sammen med de øvrige ytelser som regulantene er pålagt overfor berørte interesser. Etter departementets oppfatning er det nå på høy tid at spørsmålet om justering av konsesjonsavgiftene blir løst. Departementet er ikke enig i en forutgående utvalgsbehandling.

Da det ved lovendringen i 1959 ble åpnet adgang til å foreta en revisjon av avgiftene etter 20 år, var det tanken at man så langt det var praktisk mulig skulle søke å opprettholde den reelle verdi av avgiften.

Spørsmålet om justering av avgiftene for eldre konsesjoner kom opp igjen i forbindelse med lovendringen 21. juni 1974. I sin innstilling forutsatte Industrikomitéen at Statskraftverkene — på samme måte som gjennomført etter revisjonen av 1959 — skulle foreta justering av avgiftene for de tidligere konsesjonene. Statskraftverkene har gjennomført dette.

Komitéen rettet også en oppfordring til andre regulanter om å foreta en tilsvarende revisjon. Oppfordringen er ikke blitt fulgt.

Industridepartementet vil sterkt henstille til regulantene om å gjennomføre Stortingets anmodning om å revidere avgiftssatsene.»

Departementet vil når man finner en passende anledning gjøre kjent industrikomitéens ovennevnte uttalelse.

Komitéen har også pekt på det som den på generelt grunnlag uttalte i 1974 med omsyn til en justering av de årlige erstatninger til grunneiere. Den anmoder i den anledning Hedmark kraftverk om på billighetsgrunnlag å foreta en justering av de årlige erstatninger til grunneiere som ble fastsatt ved Osenreguleringen.

Departementet vil gjøre Hedmark kraftverk kjent med Stortingets anmodning og vil for øvrig opplyse at spørsmålet om en lovendring om dette er tatt opp med NVE. En eventuell lovendring vil imidlertid ikke kunne gjøres gjeldende for eldre reguleringer, men vil på samme måte som for reguleringsavgiftene måtte skje på frivillig basis.

Når det gjelder endringene av gjeldende manøvreringsreglement for Osensjøen vises til hva som er uttalt i proposisjonen om varslingsanlegg som alarmerer foran hver større vassføringsendring i elveløpet. Departementet har her forutsatt at Hedmark kraftverk utarbeider planer for slikt varslingsanlegg. Planene skal forelegges de stedlike myndigheter. Godkjenningen bemyndiger departementet NVE til å foreta. Dersom et slikt varslingsanlegg skulle vise seg ikke å virke tilfredsstillende, forutsettes at Hedmark kraftverk søker å finne andre måter å unngå fare på. Dersom det blir aktuelt å ta inn bestemmelse i forbindelse med dette manøvreringsreglementet, forutsettes at Industridepartementet er bemyndiget til dette.

Industridepartementet forutsetter at det er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer herunder de endringer av manøvreringsereglementet som slike planendringer måtte betinge.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 gis Hedmark kraftverk tillatelse til erverv av fallrettigheter og erverv av bruksrett til fallrettigheter i Søre Osa på de vilkår som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 11. juni 1976.
2. I medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 §§ 62, 104, 105 og 148 til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter og til utbygging av fallet mellom Osensjøen og Rena elv i Åmot kommune på de vilkår som er nevnt i Industridepartementets ovennevnte foredrag.
3. I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 § 36 gis Åmot kommune tillatelse til å erverve samtlige aksjer i Rena Kraftselskap A/S på de vilkår som er nevnt i Industridepartementets ovennevnte tilråding.
4. I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 § 2, post 22 siste punktum gjøres konsesjonen av 3 .august 1917 for Rena Kraftselskaps erverv av Osfallet gjeldende på ubegrenset tid.
5. I manøvreringsreglementet for regulering av Osensjøen fastsatt ved kongelig resolusjon av 14. september 1928 foretas endringer i samsvar med forslag inntatt i Industridepartementets ovennevnte tilråding som gjeldende inntil videre.

15. Troms Kraftforsyning.

(Tillatelse til erverv og regulering av Skibottselva m. v.)

Kongelig resolusjon 25. juni 1976.

Stortinget har ifølge meddelelse fra dets Presidentskap i møte 26. mai 1976 gjort følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i at det blir tillatt Troms kraftforsyning å foreta erverv og regulering av Skibottselva m. v. i samsvar med Industridepartementets foredrag av 25. oktober 1975. Industridepartementets brev til industrikomitéen datert 29. april 1976 og industrikomitéens innstilling.»

Vedtaket er i overensstemmelse med Innst. S. nr. 306 for 1975—76 som med unntak av tekniske endringer på grunn av reviderte hydrologiske data, er i samsvar med industrikomitéens første innstilling, nemlig Innst. S. nr. 189 for 1975—76.

Begge innstillingene bygger på St. prp. nr. 35 for 1975—76.

Det kan her særlig bemerkes at minstevannføringen i Innst. S. nr. 306 for 1975—76 er satt til 6 m^3/sek. ved Skibotn bru, men begrenset til naturlig tilsig i tiden fra vårflommen inntrer til vintertapping begynner. I Innst. S. nr. 189 var minstevannføringen her satt til 8 m^3/sek., mens den i St. prp. nr. 35 for 1975—76 var foreslått foreløpig satt til 10 m^3/sek.

For øvrig fraviker Innst. S. nr. 306 for 1975—76 Stortingets proposisjon nr. 35 for 1975—76 på følgende punkter:

1) Konsesjonsavgiftene til kommunen er foreslått hevet fra kr. 7 til kr. 8 pr. nat.-hk.
2) Det gis et tilskudd på kr. 350 000 til kommunen, som bl. a. kan brukes til opprettelse av et tiltakskontor i kommunen.
   Noe slikt tilskudd var ikke foreslått i proposisjonen.
3) Industrikomitéen foreslår at Storfjord kommune tas med på råd om stenging av anleggsveien, sammen med Landbruksdepartementet som foreslått i St. prp. nr. 35. Spørsmål om stenging av anleggsveien avgjøres av NVE.

De av Stortinget vedtatte vilkår for Troms kraftforsynings tillatelse til erverv, bruksrett til erverv og regulering av Skibottselva m. v. lyder:

«1.

Konsesjonen gis for den tid leiekontrakten angående statens fall varer.

Ved utløpet av konsesjonstiden tilfaller anleggene staten uten vederlag.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd, og vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringS- og overføringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. nat-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som de konsederte vassfallene etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 8,00 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

For den ved reguleringene og overføringene innvunne økning av vasskraften i de øvrige utbygde fall skal konsesjonæren betale en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. nat.-hk, og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 6,00 pr. nat.-hk.

Økningen av vasskraften beregnes på grunnlav av den økning av lågvassføringen, som reguleringene og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring, som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne økning forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringene og overføringene innvunne økning av vasskraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiften tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntrer etter hvert som vasskraften tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbru-

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris ikke med mer enn 10 pst .overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg til sammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Det kan pålegges konsesjonæren, etter vedkommende departements nærmere bestemmelse, helt eller delvis å bære utgiftene til vedkommende kommunes alminnelige forebyggende helsetjeneste og alminnelige sosiale tiltak.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkomer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestem-

ket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 21 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkomemnde departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 100,00.

melse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 50 000 til rådighet for allmenndannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidig hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for almenheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

11.

Vasslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vasslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 10 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

12.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsetting av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse, ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier

som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av allmennheten med mindre NVE treffer annen bestemmelse. Spørsmålet om stenging av anleggsveier i fjellet blir å avgjøre av NVE i samråd med Landbruksdepartementet og Storfjord kommune. Ved utstikking av anleggsveger skal samtlige berørte myndigheter tas med på råd.

14.

I.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingene, reguleringene og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren

a. forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene,
b. slippe inntil 120 000 m³ som lokkeflommer fra Galgujav'ri for å lette laksens oppgang ovenfor kraftstasjonen,
c. anordne sperregitter foran tappetunneler og utløpet av kraftstasjonen hvis kostnaden med tiltakene står i rimelig forhold til det som oppnås,
d. dekke utgiftene til ekstraordinært jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden,
e. foreta rydding av neddemte arealer, herunder finrydding av garnplasser etter nærmere bestemmelse av departementet eller den dette bemyndiger, samt med års mellomrom etter at reguleringene er satt i verk, å foreta etterryddinger og fjerning av løst trevirke som er til vesentlig ulempe for utøvelse av fiske.

II.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser av vedkommende departement eller den dette bemyndiger

a. å sørge for fangst eller produksjon av den stamfisk som er nødvendig for at utsettingspålegg som gis i henhold til punkt b, til enhver tid kan effektueres,
b. å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) i det antall, av de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
c. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene,
d. å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringene fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.

III.

Dersom det som følge av kraftutbyggingene og reguleringene oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet eller den dette bemyndiger bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

IV.

Dersom konsesjonæren unnlater å effektuere de årlige pålegg om tiltak som blir bestemt, kan han av departementet ilegges en løpende bot som minst motsvarer det gitte påleggs kostnad for regulanten, inntil pålegget er effektuert.

15.

Konsesjonæren plikter, dersom departementet finner det nødvendig, å utføre og vedlikeholde grunndammer (terskler) i de elvestrekninger som berøres av reguleringene og overføringene.

Videre plikter konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen å utføre sikringsarbeidet i reguleringsmagasinenes strandsoner og i Skibottselva nedenfor kraftstasjonen.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig deretter. Utførelsen undergis offentlig tilsyn. Utgifter i forbindelse med planlegging og tilsyn utredes av konsesjonæren.

16.

De neddemte områder ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye eller har over 8 cm stammediameter målt i 25 cm's høyde. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye. Høyden regnes vinkelrett mot bakken. Rydding skal være fullført senest to år etter første neddemming av vedkommende areal.

Ryddingen skal så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for småvilt.

17.

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

18.

De partier av isen på reguleringsmagasinene som mister sin bæreevne på grunn av reguleringene og overføringene skal markeres slik:

Så snart isen er farbar om høsten, innsirkles det svekkede parti med tau festet til påler som settes fast i isen med passende mellomrom. Tauet skal til enhver tid ha en fri høyde over is- eller snøoverflaten på mellom 0,5 og 1 m.

19.

Når konsesjonen er gitt, plikter anleggenes eier å innbetale til Storfjord kommune kr. 3 000 000 som avsettes til næringsfond for kommunene.

Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt godkjennelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren plikter videre å innbetale et tilskudd på kr. 350 000 til Storfjord kommune, til planleggingsarbeide.

20.

Konsesjonæren plikter å innbetale til lappefogden i Troms kr. 20 000 årlig til opphjelp av reindriften i de reinbeitedistrikter som blir berørt av reguleringene og overføringene. Midlene disponeres av Lappefogden i samsvar med planer som han utarbeider i samråd med formennene for hvert av de berørte reinbeitedistrikter. Planene skal godkjennes av vedkommende departement.

Etter 10 år kan konsesjonsmyndighetene ta fastsettelsen av det årlige beløp opp til ny prøvelse.

21.

Konsesjonæren plikter å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som de konsederte vassfallene etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner.

Konsesjonæren er videre forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den innvunne øking av kraften i de øvrige fall (beregnet som angitt i post 2).

Fordeling av kraften bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2,00 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

22.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på

fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg får en best mulig landskapsarkitektonisk utforming. Plassering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd også med vedkommende kommune. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig rådighet over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelse av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for allmenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

23.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren etter vedkommende departements nærmere fastsatte regler.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 11, 21 og 23, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i ervervslovens § 26 og vassdragsreguleringslovens § 12, post 17.

24.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eien-

«1.

A. *Reguleringer.*

Vatn	Normal som.v.st. kote	Øvre reg.-grense kote	Nedre reg.-grense kote	Oppdem. m	Senking m	Reg.-høyde m	Høyeste flom m
Galgujav'ri	502,5	503,0	502,5	0,5	—	0,5	—
Riep'pejav'ri	469,0	486,0	445,0	17,0	24,0	41,0	487,0
Gåv'dajav'ri	709,3	708,0	684,0	—	25,3	—	—

dommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene og overføringene kan medføre forpliktelser.»

Det foreslåtte manøvreringsreglementet for den nye utbyggingsplanen, har følgende ordlyd:

Råg'gejav'ri kan senkes permanent fra normal sommervasstand kote 502,75 til kote 500/497,4 avhengig av vassføringen.

Dammene utføres med faste overløp. Ved overløp over dammen i Riep'pejav'ri stenges overføringstunnelene til Råg'gejav'ri og fra Gåv'dajav'ri, mens derimot sideelvene som tas inn på driftstunnelen og overføringen av avløpet fra Boikiharjojav'ri ikke forutsettes utstyrt med avstengningsorganer.

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Høydene refererer seg til NVE's nivellement nr. 499 (Galgujav'ri) og 498 (Riep-pejav'ri).

B. *Overføringer.*

Biedjujåkka, Did'nujåkka — 109 km² — med tillegg av avløpet fra Galgujav'ris nedbørfelt på 191 km² — tilsammen 300 km² — overføres til Råg'gejav'ri.

Avløpet fra 5,0 km² av Boikiharjojav'ris nedbørfelt i Kittdalsvassdraget føres over til Gåv'dajav'ri i Signaldalssvassdraget. Det samme er tilfelle med avløpet fra 14 km² av øverste del av Lav'kajåkka. Det samlede avløp til Gåv'dajav'ri (51 km²) føres tilbake til Lav'kajåkka og via kraftverkets tilløpstunnel til Riep'pejav'ri. Tilløpstunnelen tar også opp avløpet fra i alt 80 km² nedbørfelt til: Lav'kajåkka, Luccajåkka, navnløs bekk, Læi'bejåkka (Nordalselv) og Kvitlielva på Skibottsdalens sydside.

2.

Det gjelder følgende begrensing for variasjoner i tappingen for kraftverksdriften fra vinterapping starter til vårflommen er begynt:

I løpet av ett døgn skal minste tapping gjennom kraftverket ikke være mindre enn 75 pst. av den maksimale i det samme døgn. Den maksimale tapping skal ikke endres mere enn 20 pst. fra ett døgn til det etterfølgende.

Ved Skibottn bru holdes en minimumsvass-

føring på 6 m³/sek., men begrenset til naturlig tilsig i tiden fra vårflommen inntrer til vintertapping begynner.

Alle endringer i tappingen skal skje med så myke overganger som mulig.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

4.

Viser det seg at slipping etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

Departementet vil tilrå at Troms kraftforsyning gis tillatelse til erverv og regulering på de vilkår og med det manøvreringsreglement som fremgår av Stortingets vedtak.

Industrikomitéen peker på at det er et påtrengende behov for å få etablert industri i Storfjord kommune for å stanse utflyttingen og for å redusere pendling, og ber om at stat, fylke og kommune arbeider videre for å finne prosjekter som kan løse arbeidskraftsituasjonen i kommunen. Komitéen regner med at en god del arbeidskraft fra distriktet blir engasjert i anleggsperioden, slik at man får en midlertidig løsning av behovet for arbeidsplasser. Komitéen viser videre til næringsfondet og tilskuddet til planlegging som virkemidler for å skape arbeidsplasser, slik at man unngår et tilbakeslag når anleggsperioden går mot slutten.

Industridepartementet forutsetter at det er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer og til å foreta de endringer i manøvreringsreglementet som måtte nødvendiggjøres av slike planendringer.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 og lov om konsesjon for vannfall, bergverk og annen fast eiendom m. v. av 14. desember 1917, gis Troms kraftforsyning tillatelse til erverv og regulering av Skibottselva m. v. i samsvar med Industridepartementets foredrag av .... 1976.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringen i samsvar med det i ovennevnte foredrag inntatte utkast.
3. I medhold av lov om vassdragene av 15. mars 1940 § 62 og § 148, gis Troms kraftforsyning tillatelse til å ekspropriere privateide fallrettigheter i Skibottselva samt nødvendige grunnarealer og rettigheter for utbyggingen.

16. Sameiet Skogfoss Kraftlag.

(Tillatelse til utbygging av Melkefoss Kraftverk.)

Kongelig resolusjon 25. juni 1976.

I brev av 14. april 1975 har A/S Sydvaranger og Varanger Kraftlag A/L søkt om elektriske konsesjoner for Melkefoss Kraftverk i Pasvikelven. Søkerne har i søknaden forutsatt at det foreligger gyldig tillatelse etter vassdragsloven for utbygging av Melkefoss, gitt ved kongelig resolusjon 12. desember 1958.

Tillatelsen fra 1958 ble gitt til A/S Sydvaranger etter vassdragslovens §§ 104, 105 og 62 til utbygging og ekspropriasjon av grunn og rettigheter for bygging av Skogfoss Kraftverk. Tillatelsen gjaldt bygging av et kraftverk i to byggetrinn i Skogfoss og Melkefoss i Pasvikelven. Etter planendring ble imidlertid Skogfoss Kraftverk bygget ut av A/S Sydvaranger og Varanger Kraftlag A/L i fellesskap i fallavsnittet Skogfoss. Melkefoss er først nå planlagt utnyttet i en separat kraftstasjon. Departementet har funnet at ny tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105 må foreligge før Melkefoss kan utbygges etter de foreliggende planene.

Melkefoss Kraftverk skal etter planen utnytte et fall på 10 m over en elvestrekning på ca. 1 km beliggende 5 km nedenfor Skogfoss Kraftverk. Kraftverket vil få et aggregat på 26 MVA med maksimal vannføring på 260 m³/sek. Midlere årsproduksjon er beregnet til 120 GWh.

A/S Sydvaranger leier fallrettighetene i Melkefoss og Skogfoss av staten etter en avtale som ble inngått i 1961.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 24. februar 1976 avgitt innstilling i saken. NVE har forutsatt at tillatelsen gitt i 1958 fortsatt er gyldig for utbygging av Melkefoss og har kommet med forslag om tilleggsvilkår til denne tillatelsen.

Hovedstyrets innstilling lyder:

«I forbindelse med søknad fra A/S Sydvaranger om konsesjon for de elektriske anlegg for ovennevnte utbygging, henvendte Vassdragsdirektoratet seg til selskapet i brev av 12. mai 1975 der det bl. a. ble uttalt:

«Vi bør få søknad tilsendt etter vassdragslovens § 125 med særlig sikte på å få belyst hvilke endringer i skadene som måtte oppstå ved en separat utbygging av Melkefoss. Vi vil legge saken ut til offentlig gjennomsyn og så komme tilbake til spørsmålet om mulige endringer av tillatelsen av 12. desember 1958.»

NVE mottok deretter følgende utredning datert 16. juli 1975:

«Vi viser til Deres brev av 12. mai d. å. til A/S Sydvaranger som vi har fått gjenpart av. Videre vises til møtet i Vassdragsdirektoratet 25. f. m. Etter dette møte har vi muntlig mottatt beskjed om at Vassdragsdirektoratet finner at det ikke foreligger noen tidsfrist som angir når utbyggingen av Melkefossen må være påbegynt.

Etter avtale skal vi orientere om de endringer i skadevirkningene som den separate utbygging av Melkefoss vil medføre i relasjon til de skadevirkninger som ville oppstått dersom Melkefossen var blitt utnyttet i en fellesutbygging med Skogfoss Kraftverk. Først skal vi imidlertid kort omtale de generelle forhold og planene for den separate utbygging av Melkefoss Kraftverk.

1.0 *Orientering.*

Melkefoss i Pasvikelven omfatter flere stryk med i alt 10 m fall over en elvestrekning på ca. 1 000 m.

Fossen ligger vel 1 km fra R.V. 885 og 5 km nedenfor Skogfoss Kraftstasjon.

Nedbørsområdet er ca. 17 250 k^2 og middelvannføringen ca. 175 m^3/s. Ca. 250 km^2 er lokalt felt mellom Skogfoss og Melkefoss, og av dette feltet tilhører det alt vesentlige Husmoseelven med en antall middelvannføring på 2,5 m^3/s. Den munner ut 2 km ovenfor Melkefoss, nedenfor Skogvannet, som er betegnelsen på den stilleste del av elvestrekningen som også danner undervann for Skogfoss Kraftstasjon. Fallet mellom Skogvannet og fossenakken ved Melkefoss er ca. 40 cm ved midlere vannføring.

2.0 *Beskrivelse av Melkefoss Kraftverk.*

Vedlagte tegning 833—018 viser kart over området med kraftanlegget inntegnet.

En lav dam over elven nær fossenakken vil gjøre det mulig å holde overvannstanden på k. 31.6 for vannføringer lavere enn 230 m^3/s. Dette er ca. 25 cm høyere enn den naturlige middelvannstand og ca. 70 cm høyere enn naturlig lavvannstand på stedet. Dammen blir utstyrt med flomluker som er slik dimensjonert at for vannføringer større enn 230 m^3/s. vil overvannstanden bli holdt på sitt naturlige nivå. («Naturlig» referer seg til dagens forhold).

Kraftstasjonen blir liggende i dagen, ca. 75 m innenfor den norske elvebredd, og får installert 1 Kaplanturbin med slukeevne 260 m^3/s., samt generator med ydelse 26 MVA.

Vannveiene blir utført som åpne kanaler, gravet og sprengt ut dels innenfor og dels langsmed den norske elvebredd. Kanalene antas å få bunnbredder på 20—25 m, og dybder under naturlig terreng på fra 4—5 m til nesten 20 m. Tilløpskanalens lengde blir knapt 200 m, avløpskanalens vel 700 m.

Det vil bli nybygget ca. 1,5 km permanente adkomst-veier i tilknytning til anlegget. Det vil også bli bygget en ca. 2 km lang 132 kV-linje fra koblingfeltet utenfor kraftstasjonen frem til den eksisterende 132 kV-linjen mellom Skogfoss og Kirkenes.

Bare en mindre del av gravings- og sprengningsmassene fra kraftstasjon og vannveier vil kunne nyttiggjøres. Ca. 300 000 m^3 sprengstein vil derfor bli lagt på tipp i en lone i elven oppstrøms for tilløpskanalen, og ca. 100 000 m^3 løsmasser vil bli tippet innover i terrenget nær tilløpskanalen. Maksimal tipphøyde er 4—5 m.

3.0 *Skadevirkninger ved å utnytte Melkefossen i et separat kraftverk i forhold til i et fellesanlegg.*

3.1 Vannføringer og vannstander.

3.1.1 Separatutbyggingen.

Elvestrekningen fra inntaksterskelen på toppen av Melkefossen ned til undervannet for Melkefoss Kraftverk vil bli tørrlagt, bortsett fra flomtider hvor det må slippes vann forbi kraftverket.

Vannspeilet like ovenfor Melkefossen vil bli hevet 25 cm over naturlig middelvannstand. Dette vil også medføre en viss oppstuving i Skogvannet der middelvannstanden kan ventes å stige ca. 10 cm. Ved vannføringer større enn 230 m^3 pr. sek. vil som foran nevnt vannstandsforholdene bli som i dag.

3.1.2 Fellesutbyggingen.

Elvestrekningen langsetter Melkefoss ville få et vanntilsig fra lokalfeltet som gjennomsnittlig tilsvarte 2 pst. av den naturlige vannføring. Da elvebunnen i det vesentlige har et dekke av grov stein ville en slik liten vannføring i praksis gi inntrykk av at elveleiet er tørrlagt.

Det meste av elvestrekningen fra Skogfoss ned mot Melkefossen, inkl. Skogvannet, ville blitt liggende uten gjennomstrømning. Den senkning av vannspeilet som ville blitt en følge av dette kan for den nedre elvestrekning, nærmest Melkefoss, anslås til minst 2 m For Skogvannet mangler vurderingsgrunnlag, men også her antas senkningen å ville blitt betydelig. Ved flom i vassdraget, eller ved driftstans, ville imidlertid gjennomstrømningen blitt gjenopptatt, slik at senkningen ikke kunne ansees som permanent.

3.2 Inngrep i terrenget. Deponering av tippmasser.

3.2.1 Separatutbyggingen.

Vannveiene utføres som nevnt som åpne kanaler. Når kanalene blir fylt med vann blir imidlertid høyden fra terreng ned til vannflaten ikke stor og det vil bli lagt vekt på å tildanne sideskråningene med sikte på at utseendet blir tiltalende.

Det forutsettes at sprengningsmassene legges på tipp i overvannet, mens løsmassene plasseres i terrenget, for det meste i nærheten av tilløpskanalen. Totalt dreier det seg om ca. 400 000 m³.

3.2.2 Fellesutbyggingen.

Planen forutsatte en samlet tunnellengde på ca. 6,5 km hvorav 5 km under byggetrinn II, utnyttelse av Melkefoss. Da turbinene i Skogfoss Kraftverk kan utnytte en vannføring på 300 m³/sek., ville formodentlig tunneltverrsnittet blitt minst 150 m².

Synktverrslag og tunnelutslaget ved foten av fossen villle p. g. a. det flatlendte landskap og dyptliggende fjelloverflate krevet lange, knallignende forskjæringer, som man imidlertid også ved dette alternativ må regne med ville blitt arrondert på en ordentlig måte.

Tippmassene ville utgjøre bortimot 1 300 000 m³ og tippen måtte således få et stort omfang.

3.3 Veier.

Omfanget av og de mulige skader ved veibygging anslåes til å ville blitt noenlunde like etter begge utbyggingsplaner.

4.0 *Diverse.*

Det regnes med at Melkefoss Kraftverk vil bli kjørt i takt med Skogfoss Kraftverk slik at vannstandsvariasjoner i Skogvannet mest mulig unngås selv om belastningen varierer. Oppvatning av islagte vassdrag, noe som kan skje under dagens forhold ved lastvariasjoner, vil dermed kunne unngåes etter at Melkefoss Kraftverk er kommet i drift og et mer sammenhengende vannspeil mellom de to kraftverk er etablert.»

Utredningen ble sendt til uttalelse i distriktet og kunngjort i pressen i samsvar med vassdragslovens § 125. I brevet av 22. juli 1975 til fylkesmannen i Finnmark uttaler Vassdragsdirektoratet følgende:

«Som kjent fikk A/S Sydvaranger ved kgl. res. 12. desember 1958 tillatelse etter vassdragslovens §§ 62, 104 og 105 til utbygging av Melkefoss og til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter i den forbindelse. Tillatelsen omfattet utbygging under ett av Skogfoss og Melkefoss oppdelt i to byggetrinn. Leie av fall og grunnrettigheter av staten ble behandlet senere, og da Stortinget i 1961 ga samtykke til bortleien, var utbyggingsplanene endret til å omfatte to separate kraftverk i Skogfoss og Melkefoss, jfr. St. prp. nr. 124 (1960—61) og Innst. S. nr. 251 s. å. Det fremgår av nevnte dokumenter at det var satt utbyggingsfrist på tilsammen syv år for Skogfoss, mens det for så vidt angår Melkefoss ble bestemt at Departementet måtte være påbegynt. Noen slik ny frist er ikke satt, og den nevnte tillatelse til utbygging av fallet må antas å gjelde.

Tillatelse fra Sovjet til separat utbygging ble gitt 10. februar 1962.

Virkningen på almene interesser ved den separate utbygging av fallet har i og for seg ikke vært behandlet, og A/S Sydvaranger har i samråd med oss utarbeidet en redegjørelse, datert 16. ds. for de vesentlige virkninger den endrede plan vil få.

3 eks. av redegjørelsen m/ bilag vedlegges idet en ber om uttalelse fra Sør-Varanger kommune og eventuelt andre interesserte om mulige endringer i vilkårene for gjeldende tillatelse for den felles utbygging. Disse vilkår vedligger til orientering.

En ber også om at et eksemplar av utredningen legges ut ved Sør-Varanger kommunale kontor.

Fristen for merknader settes til 1. oktober d. å.

Saken vil herfra også bli forelagt Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk via Miljøverndepartementet.»

Etter fristens utløp — 10. november 1975 — er det innkommet følgende uttalelser:

Sør-Varanger kommunestyre behandlet saken med følgende resultat på møte 13. september 1975:

«Formannskapets innstillinger nr. 559/75 og 616/75:

Sør-Varanger kommunestyre har merket seg at Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen i brev til fylkesmannen i Finnmark 22. juli 1975 uttaler at tillatelse til utbygging må antas å være gitt med den tillatelse som er gitt ved kgl. res. av 12. desember 1958.

Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen ber i samme brev om uttalelser til mulige endringer i vilkårene for tillatelsen.

Det er misnøye, diskusjon og uklarhet om gjeldende vilkår, og kommunestyret mener at de må gjøres klarere og endres til gunst for Pasvikdalen og Sør-Varanger kommune.

Sør-Varanger kommunestyre mener at etterfølgende vilkår, må tilføyes de oppgitte vilkår for utbyggingen:

1. Det må opprettes et fond til utbygging og styrking av næringsgrunnlaget i Sørvaranger, fortrinnsvis Pasvikdalen. Avkastningen av fondet må kunne nyttes til utbyggingstiltak innenfor jordbruk, vannforsyningsanlegg, annen næringsvirksomhet og kulturtiltak.
2. Det må utbygges og drives et komplett settefiskanlegg der innlandsfisk må være den viktigste av kultiveringen.
   Fiskerikonsulenten for Finnmark vil i november/desember i år legge fram en rapport om fiske i Pasvikelva. Kommunestyret forbeholder seg rett til å komme tilbake til saken når rapporten foreligger.
3. Samarbeidet med Sovjetsamveldet om fiskekultivering søkes etablert. Fisketrapper ved Boris Gleb, Melkefoss og Skogfoss tas opp som egen sak.
4. R.V. 885 Håbet kryss—Vaggetem bygges ut med fast dekke.
5. Konsesjonsavgiften må være av en slik størrelsesorden at den betyr noe, og må tilfalle Sør-Varanger kommune.

Konsesjonsavgiften må justeres i henhold til kroneverdien.
6. De arbeidsplasser som driften av kraftstasjonene innebærer bør besettes av innbyggere fortrinnsvis fra dalen.
7. Under utbyggingen må det tas hensyn til at minst mulig natur skades.
8. Før endelige vilkår for utbyggingen fastsettes må kommunen få uttale seg i saken.
9. Det er uviktig for kommunen hvem som bærer kostnaden som forannevnte vilkår innebærer, men en mener at Pasvikdalen må få kompensert for de ressurser som dalen bidrar med i fellesforbruket av naturherligheter.
10. Kommunestyret vil også peke på den ikke gjenreiste krigsskade som mellomriksveg over Pasvikdalen til Finland innebærer.

Senterpartiet v/Per Inge Hansen foreslo at saken utsettes.

Subsidiært fremsatte han følgende forslag:

Sør-Varanger kommunestyre mener at det må en ny konsesjonsbehandling av utbyggingsplanen som følge av:
1. Konsesjonen av 1958 synes utgått som foreldet etter vassdragsloven.
2. Utbyggingsplanen er vesentlig endret.
3. Landbruksforskning viser negative utslag i klima og vekstforhold som følge av tidligere utbygginger.
4. Fiskeribiologiske undersøkelser som følge av et redusert fiske i Pasvikelva etter tidligere utbygginger, er ikke avsluttet.
5. Skaper nye forurensinger av Pasvikelva som drikkevannskilde for flere, blant annet Skotnes vannanlegg.
6. Større verneinteresser for kommende generasjoner i dag enn i 1958.
7. Reindriftsnæringen får ulemper og hvor et nytt reingjerde må oppsettes.
8. Nye miljøforstyrrelser midt i ei bygd som har stor verdi som en betydelig jordreserve for hele Finnmark på lang sikt.
9. Alternativt er det muligheter for kraftimport fra Sovjet.

Utsettelsesforslaget ble forkastet med 23 mot 3 stemmer.

Sosialistisk enhetsliste v/Rolf Eriksen fremsatte følgende forslag:

I formannskapets innstilling pkt. 1, 1. setning strykes ordene «Sør-Varanger» og «fortrinnsvis».

Ved alternativ votering ble formannskapets innstilling vedtatt med 23 mot 3 stemmer, som ble avgitt for senterpartiets forslag.

Til slutt ble det votert over Sosialistisk enhetslistes endringsforslag, som ble forkastet med 18 mot 8 stemmer.»

Finnmark fylkes elektrisitetsforsyning uttaler den 15. september 1975 bl. a.:

«Av Berdals redegjørelse av 16. juli 1975 mener vi at skadevirkningene ved den separate utbygging er mindre enn ved en fellesutbygging.

Ved fellesutbygging ville hele elvestrekningen fra ovenfor Skogfossen til under Melkefoss bli nesten helt tørrlagt. Ved den separate utbygging blir bare selve fossestrykene tørrlagt. Vannspeilet mellom Melkefoss og undervann i Skogfoss vil kunne holdes stabilt i motsetning til nå da det varierer med belastningen i Skogfoss kraftverk.

En får på den annen side to kraftstasjoner og en kort kraftlinje ut fra Melkefoss kraftverk. Fordelene i selve elven vil imidlertid telle mer.

Ut fra dette finner vi at det neppe kan være grunnlag for endrete vilkår i forhold til de tidligere gitte for fellesutbygging. Hvorvidt det er grunnlag for å kreve endringer i vilkårene ut fra erfaringene med disse hittil, kan vi ikke uttale oss om.

Vi kan imidlertid understreke behovet for denne utbygging. Det gjelder energiproduksjonen, 120 GWh, som deles med en halvpart på hver, Varanger Kraftlag A/L og A/S Sydvaranger.

Det gjelder ikke minst den avlastning av behovet for overføring langt vestfra som denne utbygging vil gi. Melkefoss kraftverk er også det anlegg som kan være hurtigst ferdig, og avhjelpe begge de ovennevnte forhold, energibehov og overføringsbehov.»

Fylkesmannen i Finnmark har i brev av 12. november 1975 uttalt:

«Saken har vært sendt til uttalelse til Sør-Varanger kommune, fylkesfriluftsnemnda, laks- og innlandsfiskenemnda, Finnmark Naturvern, Finnmark Landbruksselskap og Finnmark Kraftforsyning.

En har mottatt uttalelser fra Sør-Varanger kommune og Finnmark Kraftforsyning. En er også gjort kjent med uttalelsen av 8. september 1975 fra Aksjonsutvalget for bevaring av Melkefoss. Avskrift av disse uttalelsene vedlegges.

Saken ble behandlet av fylkesutvalget i møte den 5. november 1975 (sak 264/75). Kopi av fylkesmannens forelegg i saken vedlegges. Fylkesmannens tilråding ble enstemmig vedtatt.»

Av fylkesmannens forelegg av 27. oktober 1975 for fylkesutvalget siteres:

«Som nevnt ovenfor, er en bare bedt om uttalelse til spørsmålet om mulige endringer i de vilkårene som ble satt i 1958 i tillatelsen for den felles utbygging. Som også nevnt antas tillatelsen til å bygge ut Melkefoss fremdeles å gjelde. Fylkesmannen skal derfor ikke komme inn på spørsmålet om utbygging av Melkefoss bør foretas. Det synes å fremgå av utredningen av 16. juli 1975, som også anført av Finnmark Kraftforsyning, at en løsning med 2 separate kraftverk er gunstigere enn en fellesutbygging. I sistnevnte tilfelle ville hele elvestrekningen et stykke ovenfor Skogfoss til et stykke nedenfor Melkefoss ha blitt nesten helt tørrlagt. Ved en separat utbygging vil bare selve fossestrykene blir tørrlagte. En vil m. a. o. få et sammenhengende vannspeil mellom de to strykene. Dessuten vil vannspeilet mellom Melkefoss og undervann i Skogfoss kunne holdes stabilt i motsetning til nå da det varierer med belastningen i Skogfoss kraftverk.

Da en separat utbygging synes å være gunstigere enn en fellesutbygging ville ha vært, tilsier dette i og for seg ikke at en stiller strengere vilkår nå enn det som ble gjort i

tillatelsen av 1958. Da holdningen til videre kraftutbyggings i dag har endret seg endel på de 15—20 årene siden tillatelsen til utbygging av Melkefoss ble gitt, ville vilkårene kanskje ha vært strengere i dag. En har derfor vurdert de vilkårene som bør stilles uten hensyn til hvilke vilkår som er satt tidligere. På dette grunnlag vil fylkesmannen slutte seg til forslaget fra Sør-Varanger kommune om at konsesjonæren må tilpliktes å sørge for opprettelsen av et fond til styrking og utbygging av næringsgrunnlaget lokalt. En har i denne forbindelse lagt vekt på at Pasvikdalen har bidratt i forholdsvis langt større utstrekning til en utbygging av vannkraften enn sikkert de fleste andre områder i dette landet.

Når det gjelder pkt. 2 i kommunestyrets vedtak, kan en ikke se at det skulle være nødvendig med noe nytt punkt om settefiskanlegg. Dette er allerede tatt inn i pkt. 6 i någjeldende vilkår. Hvis forholdene ikke er tilfredsstillende, må dette tas opp med vedkommende departement i henhold til pkt. 6.

En annen ting er såvidt fylkesmannen har forstått, at erfaringene fra andre vasdrag med utsetting av settefisk har vist at resultatet ikke alltid har svart til forventningen. Det har med andre ord ikke alltid vært mulig å opprettholde den fiskebestanden en hadde før. En går ut fra at dette henger sammen med åteforholdene i vassdraget. Et alternativ eller supplement til settefiskanlegg vil derfor kanskje være å treffe tiltak for fremme av fisket i andre vassdrag. I denne forbindelse skal nevnes at det som kjent har vært arbeidet i lengre tid med å få gjennomført et mer effektivt oppsyn i Finnmark. Dette henger bl. a. sammen med en erkjennelse av at uansett hvilke fiskefremmende tiltak en enn treffer, vil de ikke gi resultater med mindre en får en bedre kontroll med utøvelsen av fisket.

Fylkesmannen vil derfor foreslå at det settes et vilkår om at konsesjonæren av vedkommende departement kan pålegges å bidra økonomisk til andre fiskefremmende tiltak som et alternativ eller supplement til settefiskanlegg.

En er også enig i at konsesjonsavgiften bør tilfalle Sør-Varanger kommune.

For øvrig kan en ikke gå inn for at konsesjonæren tilpliktes å bære utgiftene med de øvrige konkrete forslag som kommunen har nevnt i sitt vedtak.

T i l r å d i n g :

Fylkesutvalget slutter seg til fylkesmannens merknader til spørsmålet om endrede vilkår for en utbygging av Melkefoss kraftverk i Pasvikelva.»

Med departementets brev av 16. september 1975 fikk NVE oversendt til uttalelse følgende brev av 8. s. m. fra A k s j o n s u t v a l g e t f o r b e v a r i n g a v M e l k e f o s s :

«Aksjonsutvalget for bevaring av Melkefoss ser med forferdelse på det som nå skjer i denne sak.

I åpent folkemøte på Svanvik Folkehøgskole, den 12. november 1974, ble det, på direkte spørsmål svart av direktør Lund- Andersen i A/S Sydvaranger, at Sameiet Skogfoss kraftverk ikke hadde konsesjon for de nye planer for utbygging av Melkefoss.

Senere har en hørt at noen tror konsesjonen er i orden, mens atter andre påstår at konsesjonen er i orden. Et faktum er at på tross av denne uoverensstemmelse er det allerede foretatt forberedelse til bygging av innkjøringsvei til det planlagte anleggsområdet.

Ved Kgl. resolusjon av 12. desember 1958 er bestemt:

Aktieselskabet Sydvaranger tillates i medhold av lov om vassdragene av 15. mars 1940 §§ 104, 105 og 62 å bygge og drive Skogfoss kraftverk og å ekspropriere grunn og rettigheter som trenges for utbyggingen i det vesentlige i samsvar med søknad av 24. januar 1958 og på de vilkår og under den forutsetning som er inntatt i Industridepartementets tilråding av 12. desember 1958.

Vårt aksjonsutvalg kan ikke godta påstandene om at konsesjonen for utbyggingen av Melkefoss etter de nye planer er i orden.

I den konsesjon som ble gitt på utbyggingen av Skogfoss kraftverk, var Melkefoss tatt med som et 2. byggetrinn, mens de nye planer går ut på å bygge et helt selvstendig anlegg. Konsesjonen ble gitt i samsvar med søknad av 24. januar 1958, og da forelå ikke de planene som det arbeides med i dag.

Vi viser til lov om vassdragene § 104 pkt. 2 og 3, og vil opplyse at etter den gamle utbyggingsplanen ville alt vannet fra Sametielven ha gått gjennom Melkefoss og opprettholdt «den frie fiskegang». Dertil ville vannet til kraftverket blitt ført i tunnel, slik at «hinder eller ulempe av noen betydning for almen ferdsel» ville ha blitt minimal.

Etter de nye utbyggingsplaner vil Melkefoss for det meste være tørrlagt, og i de få tilfelle da vann slippes over flomlukene, vil demningen hindre den frie fiskegang. Dertil vil vannet til og fra kraftverket bli ført i en åpen kanal som vil hindre og sterkt redusere den almene ferdsel.

Etter dette mener vi at den gamle konsesjonen ikke kan overføres til den nye selvstendige utbyggingsplan for Melkefoss. Vi viser for øvrig til lov om vassdragene § 111 om foreldelse av konsesjon.

Industridepartementet har ved brev av 31. desember 1958 underrettet Aktieselskabet Sydvaranger om ovennevnte resolusjon og dessuten uttalt:

Vilkårene for tillatelsen er sålydende:

— — — — — —
— — — — — —
— — — — — —

Post 6.

Selskapet er forpliktet til årlig å sette ut i vassdraget settefisk og/eller yngel etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Hvis det viser seg å være umulig å skaffe settefisk av den art og kvalitet og i det antall som departementet bestemmer, fra eksisterende anlegg, plikter selskapet etter nærmere bestemmelse fra vedkommende departement å bekoste, bygge og drive et komplett settefiskanlegg.

Om departementet finner det nødvendig med års mellomrom å la foreta fiskeribiologiske undersøkelser av vassdraget plikter selskapet å bære omkostningene til disse undersøkelser.

Til post 6 skal bemerkes at det med uttrykket «et komplett settefiskanlegg» menes et stamfiskbasseng, kleggeri og settefiskanlegg.

Folk i Sør-Varanger har alltid betraktet Pasvikvassdraget som et godt og sikkert sted å skaffe seg matfisk, særlig ørret, harr og sik. Dette er da også nevnt i Magnus Bergs bok. Det var han som var oppnevnt som fiskerisakkyndig for skjønnsretten i forbindelse med den tidligere kraftutbygging i Pasvikvassdraget.

I forbindelse med skjønnsretten for utbyggingen av Skoltefoss og Skogfoss kraftverker, var det vel ingen av de berørte parter i Pasvikdalen som kunne tenke seg at en utbygging i Pasvikelva kunne få noen innflytelse på fisket. Dertil virket elva for stor og pålitelig for dem. Når så post 6 var tatt med i skjønnsforutsetningene, følte de seg helt trygge.

Imidlertid er forholdet i dag at de 3 overnevnte fiskesorter helt eller delvis er forsvunnet fra vassdraget.

Under byggingen av Skogfoss kraftverk ble det også bygget et klekkeri for laks og ørret. Den eneste følingen Pasvikelva har hatt med dette anlegget er at gyteørret er tatt fra elva uten at en til dags dato har fått en eneste yngel eller settefisk tilbake. Hele produksjonen av ørret er ført til andre vann og vassdrag. Derimot ble det i 1972 satt ut i Pasvikvassdraget 30 000 laksyngel fra klekkeriet på Skogfoss. Av disse ble en laks på 450 gram gjenfanget i 1975, noe som av de ansvarlige ble slått opp i lokalpressen som noe helt sensasjonelt.

I forbindelse med kraftverksutbyggingen av Hestefoss, skulle riksvei 885 gjennom Pasvikdalen utbedres i hele sin lengde. Imidlertid ble dette arbeidet avsluttet før fullførelsen. Noen påstår at resten av de bevilgede pengene til veiarbeidet ble brukt til innkjøp av maskiner til Statens Vegvesen, mens andre hevder at restbeløpet er blitt overført til andre veianlegg utenfor Pasvikdalen. Rett eller urett, resultatet er at en rekke mennesker har tapt troen på de løfter som er blitt gitt.

I motsetning til de som krever erstatning for de tap som Pasvikdalen lider ved en utbygging av Melkefoss, vil aksjonsutvalget for bevaring av Melkefoss, på vegne av de 1 202 som har underskrevet vår resolusjon av 7. mai 1975, protestert mot utbygging.

Vi viser til lov om vassdragene § 106, pkt. 1, som lyder:

> «Tillatelse etter § 104, pkt. 2—4, og § 105 kan bare gis når det antas at tiltaket medfører slik nytte for samfunnet at skaden for de offentlige eller almene interesser mer enn oppveies.»

Aksjonsutvalget ber derfor det ærede departement om et klart utsagn om hvorvidt man anser konsesjonsforholdene for å være i orden.»

Det foreligger også følgende brev av 3. november 1975 fra Aksjonen Bevar Melkefoss, jfr. Departementets ekspedisjon av 7. s. m.:

«Idet vi viser til nevnte skriv, tillater vi oss å gjøre oppmerksom på følgende:

Tillatelse til utbygging ble gitt etter vassdragslovens §§ 104 og 105. Samme lovs § 111 setter en total foreldelsesfrist på 7 år. Det er nå gått mer enn 14 år siden tillatelsen ble gitt, og fristen skulle således være utløpt. Likevel sier NVE i sitt skriv at de antar at tillatelsen fremdeles gjelder.

Vår protest grunner seg i det faktum at NVE har fremmet denne saken for Fylkesmannen i Finnmark, som igjen har fremmet den for Sør-Varanger kommune. Alt dette er basert på en antakelse om at tillatelsen gjelder. Etter vår mening burde konsesjonsspørsmålet vært bragt på det rene før en går så langt.

Det foruroliger oss at utbyggerne på ovennevnte grunnlag har satt i gang omfattende forarbeider og kunngjort at utbygging av Melkefoss vil bli igangsatt våren 1976.

På vegne av 1 202 personer som har skrevet under en resolusjon mot utbygging av Melkefoss, ber vi om at konsesjonsspørsmålet nå blir endelig klarlagt.»

Finnmark Bonde- og Småbrukarlag har uttalt seg slik i brev av 3. oktober 1975:

«Finnmark Bonde- og Småbrukarlag har i møte den 27. oktober d. å. under sak 65/75 behandlet utbyggingsplanene for Melkefoss i Pasvikdalen, etter anmodning fra Pasvik Bonke- og Småbrukarlag.

En er imidlertid av den oppfatning at etter Lov om vassdragene av 15. mars 1940 har ikke Sameiet Skogfoss kraftverk gyldig konsesjon for dette prosjektet. Av den grunn vil en be Norsk Bonde- og Småbrukarlag få klarlagt dette spørsmålet, eventuelt gjennom advokat.

En viser også til at organisasjoner og lag tviler på at dette er tilfelle, særlig fra jordbrukshold, hvor det er bedt om utsettelse inntil det foreligger utredninger om den totale skadevirkningen utbygging vil medføre.»

Til de siterte uttalelser har Sameiet Skogfoss kraftverk bemerket følgende i brev av 6. januar 1976:

«Av hensyn til fremtidig korrespondanse ber vi om å få gi følgende orientering:

Byggherrene Varanger Kraftlag, Vadsø og A/S Sydvaranger, Oslo har nedsatt en byggekomité som, via Sameiet Skogfoss Kraftverk, er gitt de nødvendige fullmakter for saksbehandlinger og økonomiske disposisjoner.

Byggekomitéen består av følgeide 4 medlemmer:

Styreformann i Varanger Kraftlag, ordfører A. Isaksen, Kirkenes.
Direktør K. Aukrust, Varanger Kraftlag, Vadsø.
Overingeniør O. Henriksen, A/S Sydvaranger, Kirkenes (Elektro).
Overingeniør O. T. Rønning, A/S Sydvaranger, Kirkenes (Bygnings).

Fremtidig korrespondanse bes adressert Sameiet Skogfoss Kraftverk, Kirkenes, med

gjenpart til A/S Sydvaranger, Oslo og Varanger Kraftlag, Vadsø.

I foreliggende sak ønskes våre (Selskapets) bemerkninger til følgende mottatte uttalelser:

1) Aksjonsutvalgets brev av 8. september 1975.
2) Finnmark Bonde- og Småbrukarlags brev av 3. oktober 1975.
3) Aksjonen bevarer Melkefoss' brev av 3. desember 1975.
4) Fylkesmannens brev av 12. november 1975 med underbilag:
   a) Særutskrift av Sør-Varanger kommunestyres protokoll 13. september 1975.
   b) Finnmark Fylkes Elektrisitetsforsynings brev av 15. september 1975.
   c) Fylkesmannens forelegg av 27. oktober 1975.

Byggekomitéen har i møte 5. januar 1976 vedtatt følgende bemerkninger i forbindelse med Deres brev:

Ad 1) Aksjonsutvalgets brev.

Forberedende undersøkelser er foretatt i henhold til eksisterende kontrakt og med samtykke fra grunneier.

Ny innkjøringsvei var påtenkt men blir neppe aktuell. Det forutsettes brukt eksisterende veier frem til anlegget, med nødvendige forbedringer, kfr. NVE's brev av 20. november 1975.

Konsesjonsspørsmålet må være avklaret med NVS's brev av 22. juli 1975 til fylkesmannen.

Fiskeriproblemene kan vanskelig bedømmes før sakkyndig uttalelse foreligger. — Skadevirkningene må antas å bli mindre ved den nu påtenkte separate utbygging bl. a. fordi vannspeilet mellom Melkefoss og undervann Skogfoss bibeholdes uforandret.

Spørsmålet om veiarbeidet i forbindelse med utbyggingen av Hestefoss bør vel Statens Veivesen, om nødvendig, uttale seg om.

Aksjonsutvalgets oppfatning av tiltakets nytte for samfunnet tilbakevises — da praktisk talt samtlige ansvarlige offentlige og politiske myndigheter på høyeste plan i fylket går inn for prosjektet. El.kraften vil bli brukt i Sør-Varanger kommune.

Ad 2) Finmark Bonde- og Småbrukarlag.

Kfr. bemerkninger ovenfor under 1).

Ad 3) Aksjon bevar Melkefoss.

I forbindelse med konsesjonsspørsmålet, kfr. foran under 1).

Påstanden om at omfattende forarbeider er igangsatt er feil.

På det planlagte anleggsstedet med kraftgater og eksisterende veier er utelukkende foretatt målinger og grunnundersøkelser samt avsatt stolper for inngjerdinger av 4 områder for fortidsminner, kfr. Tromsø Museum.

Noen trær i siktelinjer er i forståelse med Statens Skoger felt.

Planlegging på konsulentbasis har pågått med sikte på igangsettelse ca. juni 1976 under forutsetning av at alle formaliteter er bragt i orden.

Ad 4) Fylkesmannens brev.

Fylkesmannens tilråding vedtatt av Fylkesutvalget 5. november 1975 tas til etterretning med følgende tilførsel:

«Veibygging m. v. i Pasvikdalen må være konsesjonsinnehaveren uvedkommende. Ved utbyggingen av Skogfoss hadde for øvrig Sameiet betydelige utlegg for forsterkning av veien Kirkenes—Skogfoss, bl. a. ved store forskutteringer av beløp til Staten Veivesen.

Hva angår konsesjonsavgift som av Sør-Varanger kommune er foreslått betydelig hevet, henvises til St .prp. nr. 124 for 1960—61), der både NVE og Industridepartementet har gått inn for en årlig avgift til Staten på kr. 0,50 og til kommunen på kr. 1,00 pr. nat.-hk, fordi: (side 10) Skogfosskraften er dyr å bygge ut og overføringsutgiftene til det store området faller kostbar — og når det gjelder kommunene antar en at den overveiende interesse går ut på å få tilstrekkelig elektrisk kraft til mest mulig rimelig pris. Når det gjelder Sydvaranger står selskapet overfor meget store investeringer, og prisforholdene på jernmalmproduktene kan være noe usikre.

Hovedstyret synes derfor at selskapet har vist seg romslig ved sin medvirkning i den her omhandlede finansiering m. v.

Melkefosskraften er ikke billigere enn Skogfosskraften. De øvrige forhold kan ytterligere fremheves i dag og må ikke bli ytterligere forsterket ved krav om store avgifter til kommunen.

Næringslivet i Sør-Varanger bør være tilstrekkelig styrket ved at det skaffes til strekkelig kraft, og noe fond bør ikke komme på tale.»

Formannen, ordfører Isaksen, deltok ikke ved behandlingen av ovennevnte del av pkt. 4.

Når det gjelder de viktige fiskeriproblemene i Pasvikdalen som berører Sameiet regner byggekomitéen med å få uttale seg om dette når redegjørelsen fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk foreligger.»

Finnmark fylkes friluftsnemnd fattet dette vedtak i møte 12. januar 1976:

«Finnmark fylkes friluftsnemnd vil tilrå at Melkefoss i Pasvikelva utbygges på følgende vilkår:

1. Fiske.

Regulanten plikter etter nærmere bestemmelse fra vedkommende departement:

a. Å sette ut settefisk og/eller yngel i Pasvikvassdraget.
b. Å foreta stamfiske i Pasvikvassdraget.
c. Å bekoste og drive et komplett settefiskanlegg (stamfiskbasseng, klekkeri og settefiskanlegg).
d. Å foreta andre tiltak til fremme av fisket i Pasvikvassdraget, herunder opprensking og rydding av elveløp, bl. a. Ellenelv.
e. Å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser i Pasvikvassdraget, herunder også langtidsundersøkelser.
f. Å avsette midler til et fiskefond.
g. Å dekke utgiftene til et forsterket fiskeoppsyn i anleggstiden for Melkefoss kraftverk.

h. Regulanten plikter å påse at han selv, kontraktører og andre som har med anleggsarbeid og kraftverksdrift i Melkefoss å gjøre, gjennomfører de nødvendige tiltak for å hindre tilslamming og annen forurensing av vassdraget.
i. Det må slippes en vannmengde i Melkefossen som er stor nok til å opprettholde ørretens og harrens gyte- og oppvekstområder.
j. Et tilstrekkelig antall ansatte ved kraftanleggene, med kompetanse for fiskekultivering, må kunne ta seg av driften og ansvaret for settefiskanleggene.
Utbyggeren dekker også kostnadene ved utsetting av fisken.
k. Samarbeid med Sovjetsamveldet om fiskekultivering i grensevassdraget søkes å få en fast etablering. Her må fisketrapp ved Boris Gleb, Melkefoss og Skogfoss tas opp som egen sak.

2. Tippmasser.
Tippmassene må nyttiggjøres i størst mulig grad. Utbyggeren må om nødvendig bekoste konsulenthjelp for Sør-Varanger kommune i den forbindelse. Om tippmassene ikke tas til nyttige formål, bør det stilles krav om planering og tilplanting med skog.

3. Andre forhold.

Den utbygginga som har funnet sted i Passvikvassdraget har ført til forandringer i naturforhold og redusert verdien av området til friluftsliv.
Utbygging av Melkefossen vil forsterke dette. Det er derfor naturlig å stille krav om kompensasjon overfor de grupper som nytter Pasvikdalen som friluftsområde. En slik kompensasjon bør gis i form av et fond til friluftsog naturvernformål. Midlene nyttes til opparbeiding av områder for friluftsformål (rasteplasser o. l.) og som tilskott til de foreninger som driver aktivt naturvernarbeid og vilt- og fiskepleie i Sør-Varanger (Sør-Varanger naturvern, Varangeravd. av Norsk Ornitologisk Forening, Jeger og Fiskerforening o. l.).
Vedtaket var enstemmig.»

Finnmark fylkes laks- og innlandsfiskenemnd har fattet dette vedtak i møte 9. januar 1976:

«Saka bør utsettes til det er nærmere avklart hvorvidt det kan kreves egen konsesjonssøknad for utbygginga av Melkefoss. Dersom konsesjon kreves, forutsetter Finnmark fylkes lakse- og innlandsfiskenemnd at saka kommer opp til ny behandling.»

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler følgende i brev av 16. januar 1975:

«Vedlagt oversendes to eksemplarer av rapporten fra fiskerikonsulenten i Finnmark vedrørende fisket i Pasvikelva. Direktoratet slutter seg til fiskerikonsulentens uttalelse. Direktoratet vil videre få gi uttrykk for at vilkårene for laksefisk i Pasvikvassdraget i dag er vesentlig forringet i forhold til tidligere uregulert tilstand. Dette gjelder også før utbyggingen av Melkefoss. Direktoratet vil derfor ikke gå imot en utbygging av Melkefoss.
Før Pasvikelva ble bygget ut til kraftverksformål, gikk hovedmengden av laksen opp til Skoltefoss, ca. 4 km fra sjøen. Enkelte laks, særlig smålaks kunne imidlertid gå videre oppover til Harefossen som ligger ca. 3,5 km lengre opp i vassdraget.
Laksestammen i Pasvikvassdraget var av en hurtigvoksende type. Av den offisielle laksestatistikken framgår at 1963 var et toppår for fangst av laks og sjøørret i vassdraget. Det ble da fanget 2 270 kg. For øvrig har det etter 1946 vært store svingninger i avkastningen, men det er flere år registrert en samlet fangst på over 1 000 kg laks og sjøørret. Videre er det av spesiell betydning at det også forekommer en stamme av storvokst ørret i vassdraget. Etter at reguleringene ble gjennomført har imidlertid bestandene av de nevnte fiskearter gått sterkt tilbake, samtidig som fiskearter som gjedde og abbor har økt sterkt i antall og utbredelse. Denne forskyvning i fiskeartenes bestandssammensetning er en følge av reguleringene i vassdraget.
Tapt sjøfiske etter laks og ørret som følge av redusert produksjon i Pasvikelva, kompensenes gjennom utsettinger av yngel/settefisk og smolt. Til dels har utsettingene foregått i andre vassdrag i Sør-Varanger. Etter reguleringene har imidlertid befolkningen i Pasvikområdet fått reduserte muligheter til å drive sportsfiske etter laksefisk i Pasvikvassdraget. Det synes derfor naturlig at befolkningen ved utbyggingen av Melkefoss, delvis får kompensert tapte fiskemuligheter gjennom kulturtiltak i sidevassdragene til Pasvik og i andre vassdrag i Sør-Varanger.
Av fiskerikonsulentens uttalelse går det fram at reguleringen har fratatt vassdraget den store variasjonsbredde en hadde, med stryk, kulper, stilleflytende elver og store vann. Dette har nok også hatt sin innflytelse på fuglelivet i området.
Hele Pasvikvassdraget blir betegnet som svært gode fuglebiotoper, med rasteplasser, hekkeområder og oppvekstområder. Det området som berøres av en utbygging av Melkefoss ligger innen dette gode området, men utgjør en liten del totalt sett. Det opplyses at magasinet blir lik, og en antar at en utbygging ikke vil ha avgjørende betydning for fugleviltet i området.
Dersom tillatelsee til utbygging av Melkefoss blir gitt, anmoder direktoratet om at de vilkår av hensyn til vilt og fiske som er foreslått nednfor blir fastsatt, og at dette gjøres gjeldende også for Skogfoss.

Forslag til konsesjonsvilkår

I.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingene, reguleringene og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren søke å forebygge forurensning og tilslamming av vassdraget.

II.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement eller den dette bemyndiger

a. å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, fôring og transport av den fisk som skal settes ut.
b. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen.

III.

Derhom det som følge av kraftutbyggingen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

IV.

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av overnevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår dekkes av konsesjonæren.»

Til direktoratets forslag har søkeren bemerket følgende i brev av 27. januar 1976:

«I mellomtiden har byggekomitéen mottatt kopi av Direktoratet for vilt og forskvannsfisk's brev til Dem av 16. januar 1976.

Saken er behandlet i byggekomitémøte i dag 27. januar 1976.

Byggekomitéen sender vedlagt til Deres orientering kopi av kontorsjef Laudals notat datert 26. januar 1976 som gjør rede for de tiltak som hittil er foretatt i Sameiet Skogfoss Kraftverks regi.

Byggekomitéen har ellers intet å bemerke til Direktoratets forslag til konsesjonsvilkår fremsatt i brev av 16. januar 1976.

En håper hermed å ha besvart Deres brev av 28. november 1975 i sin helhet.»

Det nevnte notat av 26. januar 1976 fra kontorsjef Landal lyder slik:

«For Sameiet Skogfoss Kraftverks regning er det foretatt stamfiske, stryking, klekkink og delvis startfôring av all yngel og settefisk som er utsatt i Aust-Finnmark de siste 15 år.

Dessuten har Sameiet hjulpet fagetaten for innlandsfiske med klekking og yngel til en rekke andre vassdrag i fylket.

I Sør-Varanger er det utsatt betydelige kvanta yngel og startfôret fisk av laks, sjøørret, ørret og bastard (kryssing laks/ørret).

I Pasvikområdet, vassdragene Pasvik- og Langfjordvassdraget er det satt ut følgende:

Pasvikvassdraget:		
Laks .... 104 800 i elva og 16 andre steder		
Ørret ... 53 300 på 56 steder		
Bastard .. 1 700 på 6 steder		159 800
Dessuten er det satt ut laks 2.-hvert år på en neddemmet myr — Hvalmyrdammen — hvor laksen har gått i 2 år før naturlig utslipp har foregått.		
Samlet utsatt		160 000
Langfjordvassdraget:		
Laks .... 24 000 i elva og 4 andre steder		
Sjø-ørret 2 000 på 2 steder		
Ørret ... 2 200 på 7 steder		28 200
Sum		348 000

I Sør-Varanger er det samlet satt ut:		
Yngel av laks og ørret	1 020 000	
Startfôret, laks, ørret, bastard	110 000	
		1 130 000

All utsetting er foretatt etter retningslinjer eller avtale med fiskerikonsulent og med hjelp av jeger- og fiskerforeninger og koordinert av innlandsfiskenemnda.

Endel av utsettingene er foretatt som forsøk etter oppfordring fra fagetaten, men det meste er satt ut etter ønske fra lokalbefolkningen der det er funnet forsvarlig.

Fagetaten har flere ganger muntlig og skriftlig berømmet Sameiet for arbeidet med å bevare — opphjelpe — laksebestanden.

For innlandsfisk er det betydelig verre å finne frem til botemidler i Pasvikområdet hvor bestanden hovedsaklig består av øst-fisk.

I andre deler av kommunen er det oppnådd meget gode resultater, spesielt i fisketomme vatn.»

Sameiet Skogfoss Kraftverk har også gitt følgende uttalelse datert 9. februar 1976:

«1) Finnmark Fylkes Lakse- og Innlandsfiskenevnds vedtak i sak 2/76 ble behandlet i byggekomitéens møte 27. januar 1976 og byggekomitéen gjorde under sak 60) følgende vedtak:

«Nemnden underrettes om at konsesjon er gitt.
Kopi sendes Fylkesmannen.»

Vedlagt: Kopi av byggekomitéens brev av 28. januar 1976 til Finnmark Fylkes Lakse- og innlandsfiskenevnd.

2) Finnmark Fylkes Friluftsnevnds møteprotokoll av 12. januar 1976, Sak 2, blev behandlet i byggekomitémøte 9. februar 1976 og følgende vedtak blev gjort:

Ad 1. *Fiske & 3, andre forhold:*
«Flere av disse postene går igjen i Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfisk's forslag til konsesjonsvilkår av 16. januar 1976 hvor det under Vilkår III er antydet ytterligere tiltak som departementet måtte bestemme, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.
Byggekomitéen har i brev til Dem av 27. januar 1976 akseptert direktoratets forslag.
For øvrig henvises til byggekomitéens brev til Dem av 6. januar 1976.

Ad 2. *Tippmasser.*
«I NVE, Vassdragsdirektoratets brev av 20. november 1975 til Sameiet Skogfoss Kraftverk står det under pkt. Generelt følgende:

Generelt.
«Det forutsettes en skikkelig opprydding i anleggsområde, selve anleggsområde gis en begrensning før byggestart. Alle inngrep slik som anleggsveger, skråninger på permanent veg, vassledning, kloakkledning, kanalsider, stasjonsområde, masse-tak m. m. planeres, gjødsles, tisåes eller tilplantes med skog. Disse tiltak vil vi komme tilbake til under byggingen.
Om disse ting som vi har påpekt blir fulgt opp, tror vi at utbyggingen kan få en tilfredsstillende landskapsmessig løsning.»

Hovedstyret vil bemerke:
Etter opprettet avtale i 1957 mellom Sovjet og Norge om utskifting av den felleseide vasskraften i Pasvikelva fikk Norge tildelt det midtre fallkompleks fra Fjærvatn på kote 51,87 til Sundvatn på kote 21,0. Fallet ligger innen en elvestrekning på ca. 6,5 km, men er delt i et øvre fall — Skogfoss — på ca. 20 m og et nedre — Melkefoss — på ca. 10 m. Hvert av fallene er konsentrert over en elvestrekning på ca. 1 km og atskilt av det ca. 4,5 km lange Skogvatn med en midlere vasstand på kote 31,35.

Den opprinnelige utbyggingsplan omfattet en fellesutbygging av de to fallstrekninger, og A/S Sydvaranger fikk ved kongelig resolusjon 12. desember 1958 tillatelse i medhold av vassdragslovens § 104, 105 og 62 — på nærmere fastsatte vilkår — til utbygging og til å foreta nødvendige ekspropriasjoner av grunnarealer i den forbindelse. For så vidt vedkommende fallrettighetene på norsk side av elva, tilhørte de staten ved Landbruksdepartementet, og den nødvendige leiekontrakt ble forutsatt opprettet senere. De nevnte vilkår omfattet teknisk kontroll, anvendelse av norske arbeidere og varer, erstatning av økede veivedlikeholdsutgifter, opphjelp av fisket, plikt til rydding og til hydrologiske observasjoner samt vilkår om tiltak av hensyn til bygdefolkets interesser.

Da leiesaken kom opp, jfr. St. prp. nr. 124 for 1960—61, var utbyggingsplanen av økonomiske grunner endret til å gjelde separate utbygginger av de to fall og med Skogfoss som det aktuelle prosjekt. Dessuten var Varanger Kraftlag A/L kommet med som 50 pst. parthaver. Den endrede plan ble gjort kjent og lagt til grunn ved opprettelsen av kontrakt mellom Finnmark Jordsalgskommisjon og A/S Sydvaranger om leie av bl. a. fallrettighetene i hele fallkomplekset Skogfoss-Melkefoss (kontrakt 1). Likeledes ble den lagt til grunn for kontrakt mellom staten og selskapet om vilkårene for utbyggingen av de samme fallrettigheter (kontrakt 2). Disse sistnevnte vilkår er i samsvar med dem som etter 19. juni 1969 oppstilles i forbindelse med bruksrettskonsesjon etter ervervslovens § 4 ved bortleie av statens fall. Begge kontrakter har en gyldighetstid på 60 år.

Varanger Kraftlag A/L har den 20. november 1962 medunderskrevet kontraktsettet, og begge parter i Sameiet Skogfoss Kraftverk deler ved det rettighetene til det samlede fallkompleks.

Skogfoss kraftverk ble satt i drift i 1964, og sameiet vil nå foreta utbygging av Melkefoss. Det vil bli bygget en lav dam som vil heve vasstanden på toppen av fossen til kote 31,6 — ca. 0,25 m høyere enn naturlig middelvasstand — tilsvarende vasstanden ved 230 m³/sek. Kraftverket blir liggende i dagen og får installert ett aggregat på 26 MVA (Q Maks. = 260 m³/sek.). Det blir bygget tilløps- og avløpskanaler på 200, respektive 700 m. Midlere årsproduksjon er beregnet til 120 GWh, og anleggskostnaden andrar til 80 mill. kroner (prisnivå medio 1974).

En oppdelt utbygging har vært behandlet tidligere og ansett etter forholdene som den beste teknisk/økonomiske løsning. Hovedstyret har for så vidt ikke noe å bemerke til planen. Det spørsmålet nå gjelder er om utbyggingstillatelsen av 12. desember 1958 i henhold til vassdragslovens §§ 104 og 105 fortsatt er gyldig for en oppdelt utbygging og om den i tilfelle er dekkende med hensyn til vilkårene for den nye planen.

Som det går fram av uttalelsene, hevdes det at tillatelsen er foreldet i henhold til vassdragslovens § 111. Etter Hovedstyrets syn må tillatelsen utvilsomt gjelde fortsatt. Den nevnte bestemmelse sier riktig nok at tillatelse etter § 104 og 105 taper sin gyldighet hvis

arbeidet ikke er påbegynt innen 2 år og fullført innen en ytterligere frist på 5 år, men det heter videre: «Under særlige omstendigheter kan dog andre frister fastsettes.» I «bruksrettskonsesjonsvilkårene» (kontrakt 2) er det i post 3 fastlagt en byggefrist på 2+5 år for Skogfoss, mens det angående Melkefoss sies at «Departementet kan sette en frist på 2 år innen hvilken arbeidet med sikte på utbygging av Melkefoss skal være påbegynt.» Noen slik frist er ikke satt senere. Hovedstyret mener derfor at det ikke løper noen avgrenset byggefrist for Melkefoss og at dette er hjemlet i den siterte del av § 111.

Fra sovjetisk side er den oppdelte utbygging godkjent den 9. februar 1962.

Generelt vil Hovedstyret bemerke at de forandringer i skader og ulemper som en oppdelt utbygging medfører i forhold til fellesutbyggingen dels er positive og dels negative. De økede skader framkommer ved at Melkefoss tørrlegges i større grad — og nå vel nærmest totalt — ved inntak av avløpet fra det mellomliggende nedbørfelt på ca. 250 km². Dette har et midlere årlig avløp på ca. 2,5 m³/sek. som i det alt vesentlige kommer fra Husmoselva. Man kan etter det som foreligger neppe anta at dette får noen vesentlig betydning for f. eks. fisken. Dens situasjon er i det store og hele bestemt av de øvrige foretaatte utbygginger og har ført til øket utbredelse av gjedde og abbor på bekostning av de edlere fiskeslag.

Forurensning antas heller ikke å utgjøre noe stort problem. På en såvidt kort utbyggingsstrekning og med kraftverkets vassveg i nær tilknytning til elva, kan det ikke skjønnes at dette vil bli noe stort problem i framtiden heller.

Rent estetisk vil vekkføringen av det lokale tilsig virke negativt samtidig som kraftverket med tilløps- og avløpskanal sannsynligvis også vil virke mere framtredende i terrenget. Imidlertid vil en mere stabil og høyere vasstand i Skogvatn være en fordel både utseendemessig og for eventuell ferdsel på strekningen. Alt tatt i betraktning mener derfor Hovedstyret at separat utbygging medfører uvesentlig endring av de samlede skader. Ved revisjon av vilkårene er imidlertid ikke dette avgjørende. Utbygging av Melkefoss har ikke vært oppe som egen utbyggingssak, og det må være rimelig å ha for øyet vilkår som i dag oppstilles for slike utbygginger.

Om tilleggsvilkårene bemerkes:

Vasslipping, post 1.

Vilkåret inneholder oppdemmingsgrensen kote 31,6 i inntaket og bestemmelse om at lukene ved større vassføringer skal manøvreres slik at de naturlige vasstander ikke overskrides. Forløpet av flomkurven er imidlertid usikker på grunn av manglende målinger. Melkefoss og Skogfoss kraftverker skal kjøres i takt slik at det ikke er forutsatt større svingninger ved innttaket for Melkefoss, men det anses for å være nødvendig ved den praktiske manøvrering å ha adgang til en variasjon av vasstanden på 10 cm over og 10 cm under HRV.

Fisket, post 2.

Fra flere hold er det fremmet forslag til vilkår i denne forbindelse, men Hovedstyret holder seg til forslaget fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk som dekkende for disse interesser. Søkeren har ingen vesentlige merknader til vilkåret som synes å være i samsvar med tidligere praksis. Fylkesutvalget har pekt på at utbyggeren bør kunne tilpliktes å bidra økonomisk til andre fiskefremmende tiltak som et alternativ eller supplement til settefiskanlegg. Sameiet Skogfoss Kraftverk har bekostet all utsetting i Aust-Finnmark de siste 15 år og føler således et utstrakt ansvar for fisket i området. Imidlertid går Hovedstyret ut fra at fylkesutvalgets forslag dekkes av pkt. III i direktoratets forslag.

Byggefrist, post 3.

En foreslår i henhold til post 3 i kontrakt 2 at det fastsettes at Melkefossutbyggingen skal være påbegynt innen 2 år fra nå. For øvrig henvises til nevnte post 3 som gjeldende bestemmelse.

Godkjenning av planer, rydding og naturvern

er oppstillet i den form de nå får ved utbygginger, jfr. postene 4, 5 og 6.

For øvrig gjelder vilkårene i kontrakt 1 og 2 så langt de ikke erstattes av de som er foreslått ovenfor.

Som det framgår har Sør-Varanger kommune stillet en rekke krav. Disse er kommentert av fylkesutvalget i Finnmark, og Hovedstyret viser til dette og finner for sin del heller ikke å kunne støtte dem. Hovedstyret vil særlig peke på at det ikke kan antas å foreligge hjemmel for opprettelse av næringsfond i henhold til vassdragsloven. Videre er de «konsesjonsavgifter» som vil påløpe fastlagt i post 12 i kontrakt 2. Disse avgifter — kr. 0,50 pr. nat.-hk til staten og kr. 1 til kommuner — kan først tas opp til ny prøvelse etter 20 år, regnet fra 12. juni 1961. Ervervslovens § 2 pkt. 3 som i post 13 i kontrakt 2 er gjort gjeldende så langt den passer, har etter 21. juni 1974 bestemmelse ov justeringsadgang etter 10 år. Det er imidlertid her naturlig å se kontrakt 2 i analogi med bruksrettskonsesjoner som ble fastsatt i

tiden mellom lovendringene i 1959 og 1974. I slike tilfeller ble det tatt inn i konsesjonsvilkåret justeringsadgang etter 20 år.

Når det gjelder departementets anførsel i siste avsnitt i brev til NVE av 1. juli 1975 om hvorledes kraften fra Melkefoss skal disponeres, bemerkes at Hovedstyret vil ta dette spørsmål opp i forbindelse med behandlingen av saken etter el.loven av 19. juni 1969.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i Hovedstyrets møte 23. februar 1976.

Departementet skal bemerke:

1. *Innledning.*

A/S Sydvaranger og Varanger Kraftlag A/L har tidligere bygget ut Skogfoss Kraftverk i Pasvikelven. A/S Sydvaranger fikk tillatelse etter vassdragsloven til utbygging og ekspropriasjon av grunn og rettigheter for Skogfoss Kraftverk ved kongelig resolusjon 12. desember 1958. Tillatelsen gjaldt bygging av et kraftverk i to byggetrinn som omfattet både Skogfoss og Melkefoss. Fallene utgjør midtre avsnitt i den delen av Pasvikelven som grenser mot Norge.

Staten eier fallene på den norske siden av elven. Etter overenskomst med Sovjetsamveldet av 18. desember 1957 har staten rådighet over fallene og den grunn m. v. på russisk side av grensen som trengs for utbygging av Skogfoss og Melkefoss. Sovjet har til gjengjeld rett til å utnytte øvre og nedre fallavsnitt i den norske delen av Pasvikelven.

Stortinget ga i 1961 samtykke til utleie av fallrettighetene i Skogfoss og Melkefoss til A/S Sydvaranger.

Samtidig med utleieavtalen godkjente Stortinget en avtale om endring av planen for Skogfossutbyggingen som hadde vist seg å bli for kostbar. Endringen gik ut på at A/S Sydvaranger skulle bygge ut fallet i Skogfoss i et separat kraftverk i samarbeid med Varanger Kraftlag A/L. Departementet skulle kunne sette en frist på 2 år for påbegynnelsen av utbygging av Melkefoss. Det ble ikke satt noen tidsbegrensning for fasttettelsen av 2-årsfristen. Utbygging av Melkefoss har ikke vært aktuell før nå.

Separat utbygging av Melkefoss er antatt å medføre små forandringer i de samlede skadene sammenlignet med den opprinnelige fellesutbyggingen. Imidlertid er det 18 år siden virkningene av fellesutbyggingen ble vurdert. Synet på vassdragsutbyggingen har forandret seg siden 1958.

Den tekniske løsningen av den foreliggende utbyggingsplanen for Melkefoss er totalt forskjellig fra de opprinnelige planene hvor utbyggingen av fallavsnittet skulle være et byggetrinn i Skogfoss Kraftverk. Den separate utbyggingen av Melkefoss kan derfor etter departementets oppfatning ikke sies å være vurdert etter vassdragsloven, og dette gjøres derfor i nærværende sak.

2. *Planen.*

Melkefoss Kraftverk skal utnytte et fall på 10 meter over en elvestrekning på ca. 1 000 meter i Pasvikelven. Fallavsnittet ligger ca. 5 km nedenfor Skogfoss Kraftstasjon. Planen går ut på bygging av en lav dam over fossenakken. Vannstanden blir hevet til kote 31,6 ved en vannføring på 230 m³/sek. Vannstanden blir 25 cm høyere enn naturlig middelvannstand og 70 cm høyere enn naturlig lavvannstand. Ved større vannføringer enn 230 m³/sek. vil overvannet bli holdt på sitt nåværende naturlige nivå.

Kraftstasjonen er pålagt bygget i dagen, ca. 75 m innenfor den norske elvebredden. Installasjonen blir en kaplanturbin med maksimalvannføring 260 m³/sek. Generatorens ytelse blir på 26 MVA. Midlere årsproduksjon i kraftverket er beregnet til 120 GWh. Anleggskostnadene ble i midten av 1974 beregnet til 80 mill. kroner som gir en utbyggingspris på 0,67 øre/kWh.

Tilløps- og avløpskanalene til kraftverket vil bli henholdsvis 200 og 700 meter lange. Disse vil bli liggende åpne i terrenget på den norske siden av elvebredden. Kanalene vil få bunnbredder på 20 til 25 meter og dybder under naturlig terreng varierende fra 4 til 20 meter. Høyden fra terrenget til vannflaten vil ikke bli stor når kanalene fylles med vann. Gravings- og sprengningsmassene fra kraftstasjonsområdet og kanalene vil bare kunne nyttiggjøres i liten grad. I en lone i elven oppstrøms tilløpskanalen vil det bli lagt en tipp på ca. 300 000 m³ sprengstein. Ca. 100 000 m³ løsmasser er planlagt tippet innover i terernget nær tilløpskanalen med en maksimalhøyde på 4—5 m.

I tilknytning til anlegget må det bygges ca. 1,5 km permanente adkomstveier.

Elvestrekningen fra dammen på toppen av Melkefoss ned til undervannet for Melkefoss Kraftstasjon vil bli tørrlagt ved utbyggingen. Under flom vil det bli sluppet vann forbi kraftverket. Hevingen av middelvannstanden like ovenfor Melkefoss vil også medføre heving av vannstanden i Skogvann. Middelvannstanden ventes å stige 10 cm. Ved større vannføringer enn 230 m³/sek. vil vannstandsforholdene i Skogvann bli som i dag.

Melkefoss Kraftverk vil bli kjørt i takt med Skogfoss Kraftverk. Vannstandsvariasjoner i Skogvann vil derfor bli mest mulig unngått.

Dette er en fordel bl. a. fordi variasjoner i vannstanden kan forårsake oppvatning når vassdraget er islagt.

Melkefossområdet har verdi for friluftslivet i distriktet. Verdien som fritidsområde knytter seg vesentlig til fossen som er det eneste gjenværende frie stryk i Pasvikelven. Utbyggingen med sine åpne kanaler vil ødelegge naturlige rasteplasser i området og to av de mest brukte fiskeplassene. Området nedenfor utløpskanalen vil kunne opprettholdes som fiskeplass.

Pasvikelven har fra tidligere vært en god fiskelv med laks, ørret, harr og sik. Vilkårene for laksefisken er blitt vesentlig forringet i forhold til tidligere uregulert tilstand ved de kraftutbygginger som allerede er foretatt i vassdraget. De nevnte fiskearter har gått sterkt tilbake. Samtidig har artene gjedde og abbor økt sterkt i utbredelse. I Melkefossområdet finnes en stamme av storvokst pasvikørret og harr. Den planlagte utbyggingen vil i stor grad virke negativt på forekomsten av disse artene.

3. *Innkomne uttalelser.*

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk har opplyst at tapt sjøfiske som følge av redusert produksjon i Pasvikelven kompenseres ved utsetting av yngel/settefisk og smolt. Utsettingene har til dels foregått i andre vassdrag i Sør-Varanger. Befolkningen i Pasvikområdet har imidlertid fått reduserte muligheter til å drive sportsfiske i Pasvikvassdraget. Direktoratet har funnet det naturlig at tapte fiskemuligheter i forbindelse med utbygging av Melkefoss, blir kompensert gjennom kulturtiltak i andre vassdrag i kommunen. Fylkesmannen i Finnmark har også påpekt tiltak i andre vassdrag som et alternativ eller supplement til settefiskanlegg.

Pasvikvassdraget har svært gode fuglebiotoper. Strekningen som berøres av Melkefossutbyggingen ligger innenfor det gode området, men utgjør en liten del totalt sett. Det er antatt at utbyggingen ikke vil få avgjørende betydning for fuglelivet i området.

Flere funnlokaliteter av boplasser som antas å være flere tusen år gamle finnes i området omkring Melkefoss. Disse er fredet i henhold til lov om fornminner § 1 jfr. § 2. Tromsø museum har sagt seg villig til å grave ut de lokalitetene som direkte berøres av utbyggingen. Utbyggingen vil imidlertid sterkt forringe det naturmiljø som fortidsminnene ligger i.

Pasvik Bonde og Småbrukarlag har uttalt frykt for at oppdemmingen ovenfor inntaksdammen for kraftverket skal medføre klimaforandring i området omkring Melkefoss der det blir drevet jordbruk. Innsamlet materiale om tidligere oppdemminger i vassdraget påstås å indikere slike forandringer. I følge en undersøkelse foretatt av utvalget for landbruksmeteorologisk forskning i forbindelse med Altautbyggingen vil ikke forsinket opptining av islagte basseng om våren få noen innvirkning på vekstforholdene i området. Tilsvarende forhold skulle gjelde i Pasvikdalen.

Pasvik Bonde og Småbrukarlag har gått inn for at vurderingen av om det skal gis tillatelse til Melkefossutbyggingen må utsettes i minst 10 år. Finnmark Bonde og Småbrukarlag går primært imot utbyggingen og subsidiært inn for at utbyggingsplanene tas opp om 10 år dersom en vet nok om skadevirkningene. Fylkeslandbruksstyret i Finnmark har mot 2 stemmer rådd til at utbyggingstillatelsen blir gitt. Mindretallet foreslår utbyggingen utsatt inntil videre. Landbruksdepartementet har ikke motsatt seg utbyggingen, men har bedt om at faren for temperatursenking og redusert plantevekst søkes avdempet. Industridepartementet har ikke funnet tilstrekkelig grunn til å innta særskilte vilkår om dette, på grunn av de svake indikasjoner som er fremkommet angående utbyggingens innvirkning på klimaforholdene.

Finnmark fylkes Lakse- og innlandsfiskenemnd har uttalt at utbygging av Melkefoss bør sees i sammenheng med andre vassdragsreguleringssaker i Finnmark. Nemnda tilrår utbyggingen under forutsetning av at Altavassdraget spares. Finnmark fylkes friluftsnemnd har gått inn for utbyggingen. Nemnda har krevet en rekke vilkår, hovedsakelig angående fisket. Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk har ikke gått imot utbyggingen idet vassdraget allerede er vesentlig forringet for fisket.

Aksjonen Bevar Melkefoss fikk i 1975 1 202 underskrifter på en resolusjon mot utbygging av Melkefoss.

Statens forurensningstilsyn har uttalt at forurensningsbelastningen ved utbyggingen synes svært liten, og vil ikke fraråd utbyggingen.

Miljøverndepartementet har ikke motsatt seg at konsesjon blir gitt. For sitt samtykke har departementet satt enkelte vilkår som er tatt til følge i Industridepartementets forslag nedenfor.

Kommunaldepartementet har bedt om at de krav som er reist fra kommunalt og fylkeskommunalt hold om konsesjonsavgifter og næringsfond må bli inngående vurdert.

Finnmark fylkesting har med 27 mot 7 stemmer gått inn for utbyggingen av Melkefoss på de vilkår Sør-Varanger formannskap har stilt som betingelse for utbyggingstillatelsen.

Mindretallet har gått inn for utsettelse av realitetsbehandlingen av saken.

Sør-Varanger kommunestyre har med 31 mot 6 stemmer tilrådd at utbyggingstillatelsen blir gitt dersom endel foreslåtte tilleggsvilkår blir imøtekommet. Det gjelder krav om høyere konsesjonsavgifter, næringsfond, fiskefond og utbedring av riksveg 885. Kommunestyrets krav er noe mer omfattende enn de vilkårene som ble vedtatt av formannskapet og tilrådd av fylkestinget.

Industridepartementet antar for sin del at skadene og ulempene ved utbyggingen av Melkefoss i Pasvikelven er av mindre betydning i forhold til nytten ved den kraftmengden som kan innvinnes i et område av Finnmark fylke hvor behovet for ytterligere krafttilførsel er stort.

Tillatelse fra Sovjet til separat utbygging av fallavsnittene ble gitt ved brev til den norske ambassaden i Moskva 9. februar 1962. Utbyggingsplanene må forelegges for Sovjet to måneder før igangsettelsen av utbyggingsarbeidet.

Departementet tilrår at det gis tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105 til utbygging av Melkefoss. I denne tillatelsen inngår også nødvendig tillatelse i henhold til lov om vern mot vannforurensning § 4, jfr. § 10, første ledd.

Angående vilkårene for tillatelsen antar departementet at Sør-Varanger kommunestyres krav om økonomiske fordeler for kommunen til en viss grad bør imøtekommes. Det er ikke vanlig å pålegge konsesjonsavgifter og næringsfond ved tillatelser etter vassdragsloven. Utbyggingskommunene vil imidlertid ofte innkassere konsesjonsavgifter pålagt ved tidligere foretatte reguleringer i vassdraget. Reguleringsmagasinet for Pasvikelven er Enaresjøen i Finland. Reguleringstillatelsen gir ikke hjemmel for utbetaling av konsesjonsavgifter.

De sovjetiske utbyggingene har ikke gitt kommunen økonomiske fordeler. Ved Skogfossutbyggingen fikk kommunen kr. 1 pr. nat.-hk i avgift. Distriktet har ydet meget av sine naturressurser til kraftutbygging uten å ha fått en kompensasjn for dette som man i dag ville funnet rimelig.

Kommunen vil med hjemmel i leieavtalen fra 1961 få kr. 1 pr. nat.-hk i årlig avgift ved Melkefossutbyggingen. Beløpet er fastsatt etter nivået for avgifter i 1961. Det synes utilstrekkelig at det ved en ny utbygging skal betales avgifter etter satser som ble fastsatt 15 år tilbake, og derfor er departementet kommet til at det nå bør pålegges årlige avgifter og næringsfond. Vilkårene kan pålegges med hjemmel i vassdragslovens § 126 pkt. 2. En vil nedenfor komme tilbake til størrelsen av næringsfondet og avgiftene under bemerkningene til postene 2 og 3 i vilkårene.

For øvrig foreslås tillatelsen gitt på de vilkår som er foreslått av Hovedstyret med enkelte endringer og tillegg som vil bli omtalt nedenfor.

4. *Vilkår.*

Om vilkårene for utbyggingstillatelsen bemerkes:

Post 1. Vannslipping.

Vilkåret inneholder bestemmelser om oppdemmingsgrensene for dammen ved Melkefoss.

Post 2. Avgifter.

Sør-Varanger kommune har reist krav om konsesjonsavgift tilsvarende lovens maksimum pr. nat.-hk. Departementet foreslår en avgift som for tiden er vanlig ved tilsvarende vassdragsutbygginger. En foreslår kr. 6 pr. nat.-hk til Sør-Varanger kommune. Plikten til å betale avgift til kommunen etter post 12 i leieavtalen mellom staten og Syd-Varanger bortfaller. En har ikke funnet å pålegge utbyggeren å betale ytterligere avgift til staten enn det som følger av ovennevnte kontrakt.

Post 13. Næringsfond.

Sør-Varanger kommune har krevet et næringsfond på kr. 2 000 000. Departementet foreslår et næringsfond på kr. 1 000 000 i samsvar med fylkesutvalgets krav. En ber om at kommunen ved disponeringen av midlene prioriterer anvendelse i Pasvikdalen.

Post 4. Fisket.

Hovedstyrets forslag til vilkår angående fisket er i samsvar med forslag fra Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk. Forslaget er funnet dekkende for de fleste krav som er fremsatt angående fisket. Hovedstyret har antatt at pkt. III i forslaget gir hjemmel for å pålegge utbyggeren å bidra økonomisk til andre fiskefremmende tiltak som et alternativ eller supplement til settefiskanlegg. Direktoratet for Vilt- og ferskvannsfisk har gått ut fra at vilkåret bare gir hjemmel for pålegg i andre deler av Pasvikvassdraget. For å tilfredsstiller behovet for tiltak i andre vassdrag har Sør-Varanger kommune og Finnmark fylkesting krevet et fiskefond på kr. 300 000. I likhet med Miljøverndepartementet antar imidlertid Industridepartementet at vassdragsloven gir hjemmel til å pålegge kulturtiltak for opphjelp av fisket også i andre vassdrag i Sør-Varanger kommune. En antar derfor at post 4 pkt. III i forslaget til vilkår gir hjemmel for å pålegge tiltak også utenom Pasvik-

vassdraget. På denne bakgrunn har departementet ikke funnet å kunne imøtekomme kommunens krav om et eget fiskefond.

Post 5. Vannforurensning.

Vilkåret er tatt med etter forslag fra Miljøverndepartementet og er en forutsetning for tillatelsen etter lov om vern mot vannforurensning.

Post 6. Byggefrist.

Det foreslås fastsatt vanlig frist for gjennomføring av utbyggingen.

Post 7, 8 og 9. Godkjenning av planer, rydding og naturvern.

Vilkårene er oppstilt som vanlig ved utbyggingstillatelser. Av hensyn til vern av kjente boplasslokaliteter som ikke blir gravd ut før utbyggingen foretas, har departementet etter Miljøverndepartementets ønske i tillegg tatt inn et forslag til vilkår fremsatt av Tromsø Museum som 3. ledd i post 9.

Post 10. Vegvedlikehold.

Forslaget til vilkår er tatt med av hensyn til vedlikehold av riksveg 885 fra Håbet til Melkefoss. Veien vil bli benyttet av utbyggeren under anleggstiden. Departementet har ikke funnet å kunne pålegge utbyggeren å utbedre veien, som tiltak i forbindelse med utbyggingen. En vil imidlertid anmode utbyggeren om å være velvillig innstilt overfor utbedring av vegstrekningen utover det som strengt tatt er nødvendig av hensyn til anleggsdriften.

Vilkår for tillatelse meddelt A/S Sydvaranger ved kongelig resolusjon 12. desember 1958 til utbygging av Skogfoss — Melkefoss i Pasvikvassdraget:

1.

Vasshøyden i inntaksbassenget for Melkefoss kraftverk kan heves permanent til kote 31,6 (NGO — 1954) tilsvarende nåværende vasstand ved vassføring 230 m³/sek. Ved større vassføringer manøvreres lukene så vidt mulig slik at de antatt naturlige vasstander ikke overskrides.

Det kan foretas korttidsregulering i et reguleringsområde på 10 cm over og 10 cm under HRV.

Den tillatte reguleringsgrense skal betegnes med fast og tydelig vasstandsmerke som godkjennes av NVE.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander, samt observeres og noteres — om det forlanges — regnmengder, temperatur m. v. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som utbyggeren plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til Sør-Varanger kommune av kr. 7,00 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet etter den foretatte utbygging, kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiften tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntrer etter hvert som vasskraften tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Når konsesjon er gitt, plikter anleggenes eier å innbetale til Sør-Varanger kommune kr. 1 000 000 som avsettes til næringsfond for kommunen.

Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt godkjennelse av vedkommende departement.

4.

I.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingene — reguleringene og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren søke å forebygge forurensing og tilslamming av vassdraget.

II.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement eller den dette bemyndiger

a) å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, foring og transport av den fisk som skal settes ut.
b) å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen.

III.

Dersom det som følge av kraftutbyggingen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

IV.

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovennevnte vilkår etter pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår dekkes av konsesjonæren.

5.

Konsesjonæren pålegges å bekoste en jevnlig kontroll og oppfølgingsundersøkelse av vassdraget oppstrøms og nedstrøms kraftstasjonen etter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

6.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 100.

7.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt departementet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Opprydningen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidig hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for almenheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

8.

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom intet annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 1,5 m høye, eller har over 5 cm stammediameter målt 25 cm fra bakken. Gjenstående stubber skal være maksimalt 25 cm lange. I rimelig grad kan departementet pålegge ytterligere rydding.

Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen. skal den ryddes etter de samme retningslinjer som ellers er angitt i denne posten.

Ryddingen av reguleringssonen skal være gjennomført senest 2 år etter første neddemming og bør så vidt unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsynet med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

9.

Utbyggeren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historike grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Utbyggeren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i henhold til lov av 29. juni 1951 nr. 3, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses. Utbyggeren plikter å sette opp et lavt, solid gjerde i en avstand av fem meter rundt det området som av Tromsø museum er betegnet som fornminne V, og å merke områ-

dene betegnet som I, IV og V med skilt som beskriver fornminnet.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av ofefntlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse.

Industridepartementet

t i l r å r :

I medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 §§ 104 og 105 tillates Sameiet Skogfoss Kraftlag å bygge og drive Melkefoss Kraftverk i samsvar med utredning av 16. juli 1975 og på de vilkår som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 25. juni 1976.

17. Sør-Trøndelag Kraftselskap.

(Mørre Kraftverk. Regulering av Storvatn. Endring av manøvreringsremlement.)

Industridepartementets samtykke 8. juli 1976.

Departementet har fastsatt som gjeldende inntil videre nytt manøvreringsreglement for reguleringen av Storvatn i Arnevikselva etter det reglement som ble vedtatt ved kongelig resolusjon av 7. mai 1971.

Manøvreringsreglementet lyder nå som følger:

«1.

Vatn	Normal som.vst. kote	Øvre reg.grense kote	Nedre reg.grense kote	Oppdemming m	Senking m	Reg.-høyde m
Storvatn	84,88	84,88	74,18	—	10,7	10,7
Skjærbuvatn	84,88	84,88	84,18	—	0,7	0,7

Høydene referer seg til NGO's høydesystem.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Ved manøvreringen skal has for øye at de naturlige flomvassføringene i Arnevikelva ikke økes.

Etter lavvassperiodens slutt om våren fylles Storvatn så raskt som mulig opp til kote 82,88, og magasinet kan ikke tappes under denne grense før 15. september.

3.

For øvrig kan tappingen skje etter Sør-Trøndelag Kraftselskaps behov.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanlegget til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

4.

Viser det seg at slipping etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Vedtaket er i overensstemmelse med Norges vassdrags- og elektrisitetsvesens utkast til manøvreringsreglement i brev av 6. januar 1976 som vedlegges.

Departementet har intet å innvende mot den planlagte terskel forutsatt at grunneierne ikke har satt seg imot dette.

18. Tinfos Jernverk A/S.

(Tillatelse til å leie 100 GWh fra Norsk Hydro A/S for tidsrommet 1. juli 1975 til 30. juni 1976.)

Kongelig resolusjon 17. september 1976.

I brev av 15. mai 1975 søker Tinfos Jernverk A/S om konsesjon på leie av 100 GWh fra Norsk Hydro A/S for tidsrommet 1. juli 1975 til 30. juni 1976.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 31. juli 1975 gitt følgende uttalelse:

«Departementets påtegning av 30. mai 1975.

Ved kongelig resolusjon av 15. november 1974 fikk Tinfos Jernverk A/S tillatelse til å leie 100 GWh fra Norsk Hydro A/S for tidsrommet 1. juli 1974 til 30. juni 1975 til produksjon av ferrolegeringer i Notodden, jfr. departementets brev av 15. november 1974 — 5954/74 V — til Tinfos Jernverk A/S og NVE's brev av 5. august 1974 til departementet.

I brev av 15. mai 1975 til departementet har Tinfos Jernverk A/S søkt om ny konsesjon for tidsrommet 1. juli 1975 til 30. juni 1976 på leie av 100 GWh fra Norsk Hydro A/S. Det er vist til at det ennå ikke er i orden med kraftkontrakt med NVE. Ut fra dette har selskapet funnet det riktig å sikre seg 100 GWh fra Norsk Hydro A/S for nok ett år.

Søknaden har av Elektrisitetsdirektoratet vært forelagt Norsk Hydro A/S og Direktoratet for statskraftverkene, som ikke har hatt noe å innvende, jfr. brever av 2. juli 1975.

Det er fra NVE's side heller ikke noe å innvende mot at Tinfos Jernverk A/S gis ny konsesjon for tidsrommet 1. juli 1975 til 30. juni 1976 på leie av 10 GWh fra Norsk Hydro A/S til produksjon av ferrolegeringer i Notodden.

Konsesjonen foreslås gitt på samme vilkår som konsesjonen av 15. november 1974, herunder vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.»

Kraften er brukt til produksjon av ferrolegeringer i Notodden.

Tinfos Jernverk A/S' kraftleiekontrakter er ikke tilstrekkelige og selskapet har søkt om mer statskraft. Inntil søknaden er avgjort har selskapet sikret produksjonen i Notodden med kortsiktige kraftleiekontrakter med andre leverandører bl. a. Norsk Hydro A/S.

Saken har ligget i departementet i påvente av overveielsene i forbindelse med den kraftkrevende industris kraftbehov. Jfr. St. prp. nr. 165 om kraftleiekontrakter til kraftkrevende industri.

Departementet vil i tilslutning til NVE anbefale at Tinfos Jernverk A/S gis konsesjon på omhandlede kraftleie på følgende vilkår:

«1. *Leietid.*

Tillatelsen gjelder til 30. juni 1976.

2. *Styre.*

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-

land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilråår:

1. I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates Tinfos Jernverk A/S å leie 100 GWh fra Norsk Hydro for tidsrommet 1. juli 1975 til 30. juni 1976 til produksjon av ferrolegeringer i Notodden.
2. Ovennevnte tillatelse gis på vilkår som er foreslått i Industridepartementets tilråding av 17. september 1976.

19. Falconbridge Nikkelverk A/S.

(Tillatelse til å leie 8 500 kW fra Kristiansand Elektrisitetsverk for tidsrommet 1. juli 1975 til 1. juli 1983.)

Kongelig resolusjon 17. september 1976.

I brev av 22. april 1975 søker Falconbridge Nikkelverk A/S om fornyet konsesjon på leie av 8 500 kW kraft fra Kristiansand Elektrisitetsverk.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 29. juli 1975 gitt følgende uttalelse:

«1. *Innledning.*

Ved kongelig resolusjon av 23. oktober 1953 og 7. februar 1958 ble Falconbridge Nikkelverk A/S gitt tillatelse til å leie henholdsvis inntil 5 000 kW og inntil 3 500 kW fra Kristiansand Elektrisitetsverk. Tillatelsene var tidsbegrenset til 1. juli 1975.

I brev herfra av 4. november 1974 til selskapet minnet man om konsesjonens utløp og ba innsendt søknad om fornyelse hvis kraftleieforholdet aktes opprettholdt.

2. *Søknaden.*

Søknaden er av 22. april 1975 og lyder slik:

«Vi viser til Deres brev av 4. november 1974 og vårt foreløpige svarbrev av 5. november 1974.

Det er nå kommet i stand en avtale med Kristiansand Elektrisitetsverk om fortsatt leie av 5 000 og 3 500 kW, tilsammen 8 500 kW, frem til 1990.

Gjenpart av ny avtale vedlegges.

Vi gjør oppmerksom på at avtalen ennå ikke er endelig styrebehandlet og heller ikke er behandlet i formannskap og bystyre.

Den angjeldende kraftmengde vil på samme måte som ved den utløpende konsesjon bli anvendt til å opprettholde vår produksjon av nikkel, kobber og biprodukter.

Våre nåværende kraftkontrakter gir oss anledning til å ta ut i alt 51 MW maksimal effekt som primakraft, og dette har vist seg å dekke våre behov. I tillegg tar vi ut en varierende kraftmengde som spillkraft til våre elektrokjeler, opptil 10 MW.

For å opprettholde vår produksjon er vi helt avhengig av å få levert denne mengde primakraft, og vi søker derfor herved om å få fornyet konsesjonen på de ovenfor nevnte 8 500 kW.»

I brev av 9. mai 1975 gis opplysninger om selskapet og erklæring fra styret samt vedlegges vedtektene.

Vedlagt brev av 1. juli 1975 mottok NVE kopi av kraftleiekontrakt av 18. juni 1975.

3. *Kraftleiekontrakten.*

Ifølge kraftleiekontrakten av 18. juni 1975 forplikter Kristiansand Elektrisitetsverk seg å levere til selskapet inntil 8 500 kW utover de 42 500 kW som er omhandlet i tidligere kontrakter. Kraften leveres som 3-faset vekselstrøm med en spenning av 50 000 V og 50 per./sek. ved bestående apparatanlegg i Rosindalen. Kraften måles samme sted, hvor det er satt opp nødvendig måleutstyr. For kraften skal betales kr. 300 pr. kW år. Prisen skal reguleres i samme forhold som effektprisen i verkets industritariff T-1. Kontrakten er gjort gjeldende for tidsrommet 1. juli 1975 til 1. juli 1990.

4. *Avgitte uttalelser.*

4.1. Kristiansand bystyre har i møte 25. juni 1975 med 69 stemmer mot 5, atter forslag fra formannskapet, fattet følgende vedtak:

«Kristiansand bystyre har ikke noe å bemerke til søknaden fra Falconbridge Nikkelverk A/S om konsesjon på leie av 8 500 kW fra K.E.V.»

4.2. Fylkesmannen i Vest-Agder har i påtegning 9. juli 1975 til NVE anbefalt søknaden imøtekommet.

5. *NVE's uttalelse.*

Falconbridge Nikkelverk A/S har foruten de 2 nevnte konsesjoner av 23. oktober 1953 og 7. februar 1958 på leie av i alt inntil 8 500 kW fra Kristiansand Elektrisitetsverk ytterligere 4 konsesjoner på leie av ialt inntil 42 500 kW fra K.E.V. gitt:

17/6	1960	på leie av	inntil	18 000	kW,	tidsbegrenset til 1/7 1983
31/8	1966	på leie av	inntil	2 000	kW,	tidsbegrenset til 1/7 1983
24/5	1968	på leie av	inntil	2 000	kW,	tidsbegrenset til 1/7 1983
16/11	1973	på leie av	inntil	3 500	kW,	tidsbegrenset til 1/7 1978
		og	inntil	17 000	kW,	tidsbegrenset til 1/7 1983

Samtlige tillatelser er i det vesentligste gitt med like vilkår, herunder vilkår om at styrets flertall skal være norske statsborgere. Tillatelsene av 1953, 1958 og 1960 er gitt med vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1 og kommuner av kr. 1 av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, beregnet etter formelen: kWh/0760 = kW. Tillatelsene av 1966, 1968 og 1973 er gitt med vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 2. Vilkår om kraftavståelse er sløyfet.

Konsesjonsavgiften er betalt til og med for

året 1974. For 1974 var den på tilsammen kr. 64 424 til staten og kr. 26 266 til kommuner.

Søknaden fra Falconbridge Nikkelverk A/S av 22. april 1975 gjelder fornyet tillatelse til å leie inntil 8 500 kW fra Kristiansand Elektrisitetsverk. Kraften skal som tidligere anvendes til produksjon av nikkel, kobber og biprodukter.

NVE har for sin del ikke noe å innvende mot søknaden og vil anbefale at selskapet gis den omsøkte tillatelse.

Tillatelsen foreslås gitt med samme tidsbegrensning som hovedparten av de tidligere gitte tillatelser, dvs. til 1. juli 1983.

Videre foreslås tillatelsen gitt med de samme vilkår som konsesjonen av 16. november 1973, herunder vilkår om at styrets flertall, herunder formannen, skal være norske statsborgere og om en årlig avgift til staten av kr. 2 av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW. Vilkår om kraftavståelse til kommuner forutsettes fortsatt sløyfet i samsvar med praksis.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.»

Departementet skal bemerke at selskapet fortsatt foredler kanadiske råstoffer til nikkel, kopper, kobolt og andre biprodukter. De kanadiske myndigheters politikk går i retning av å trekke foredlingsvirksomheten tilbake til Canada, men hittil har Kristiansand-bedriften klart å oppnå de nødvendige dispensasjoner. Den søker stadig nytt råstoffgrunnlag, men det er en meget vanskelig oppgave da verdens sulfidiske nikkelforekomster er begrenset og domineres av de tre store nikkelprodusenter i verden. Også i Norge leter selskapet etter nikkelforekomster.

Saken har ligget i påvente av Stortingets behandling av St. prp. nr. 165 Om kraftleiekontrakter til kraftkrevende industri.

Departementet vil i tilslutning til NVE anbefale at det gis Falconbridge A/S konsesjon på omhandlere kraftleie.

«1. *Leietid.*

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Kristiansand Elektrisitetsverk måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1.7.1983.

2. *Styre.*

Selskapet skal ha sitt sete her i riket. Styrets flertall, herunder formannen, skal til enhver tid være norske statsborgere.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt

utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.»

Industridepartementet

tilrår:

1) I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates Falconbridge Nikkelverk A/S å leie 8 500 kW fra Kristiansand Elektrisitetsverk for tidsrommet 1. juli 1975 til 1. juli 1983 til produksjon av nikkel, kobber og biprodukter.
2) Ovennevnte tillatelse gis på vilkår som er foreslått i Industridepartementets tilråding av 17. september 1976.

20. H.r.advokat Helge Haavind.

(Konsesjon på erverv av aksjer i A/S Mesna Kartonfabrik.)

Industridepartementets samtykke 4. oktober 1976.

I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16 § 36 og bemyndigelse gitt ved kongelig resolusjon av 9. januar 1976 gis Fr. Falck Fräs A/S konsesjon på ervervet den 14. juni 1973 av i alt 350 aksjer i serie A og 50 aksjer i serie B i A/S Mesna Kartonfabrik.

Konsesjonen gis uten vilkår.

21. A/S Union.

(Tillatelse til å leie 16 000 kW spillkraft fra Drammens Elektrisitetsverk for tidsrommet 1. januar 1975 til 1. juli 1983.)

Kongelig resolusjon av 15. oktober 1976.

I brev av 22. november 1974 søker A/S Union om konsesjon på leie av 16 000 kW elektrisk kraft (spillkraft).

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 29. juli 1975 gitt følgende uttalelse:

«1. *Innledning.*

Ved kongelig resolusjon 19. mars 1965 ble A/S Union (Union Co.) gitt tillatelse til å leie inntil 12 000 kW spillkraft fra Drammens Elektrisitetsverk til drift av elektrisk dampkjel ved selskapets anlegg i Drammen. Tillatelsen var tidsbegrenset til 1. januar 1975.

I NVE's brev av 4. november 1974 ble selskapet minnet om konsesjonens utløp og bedt søke om fornyelse, hvis kraftleieforholdet aktes opprettholdt.

2. *Søknaden.*

Søknaden fra A/S Union (Union Co.) av 22. november 1974 lyder slik:

«Vi viser til Deres brev av 4. d. m.

Vår konsesjon om kraftleie, gitt ved kongelig resolusjon 19. mars 1965 på leie av inntil 12 000 kW spillkraft fra Drammen Elektrisitetsverk utløper 1. januar 1975.

Nåværende spillkraftkontrakt som gjelder for inntil 12 000 kW vil bli fornyet. Vi har overfor Drammen Elektrisitetsverk gitt uttrykk for at vi ønsker å heve kontraktens effektgrense til 16 000 kW.

Vi tillater oss herved å søke om konsesjon på leie av 16 000 kW elektrisk kraft (spillkraft) til elektrisk dampkjel til vårt fabrikkanlegg i Drammen, tidligere Forenede Papirfabrikker.

Så snart vi har mottatt den nye kraftleiekontrakten fra Drammen Elektrisitetsverk, vil vi sørge for at De får tilsendt en kopi av denne.

Av de 1 mill. aksjer à kr. 10 i vårt selskap, eies for tiden 494 av utenlandske statsborgere eller andre som etter den alminnelige konsesjonslovs § 19 bare med kongelig tillatelse kan erverve fast eiendom.

Så snart vi har innhentet styremedlemmenes underskrift vil De få ettersendt den erklæring styret må avgi i anledning konsesjonssøknaden.

Nærværende søknad i 3 — tre — eksemplarer.»

Vedlagt brever av 9. desember 1974 og 21. februar 1975 mottok NVE nevnte erklæring og kopi av kraftleiekontrakten.

3. *Kraftleiekontrakten.*

Ifølge spillkraftkontrakten av 6./18. februar 1975 skal Drammens Elektrisitetsverk levere inntil 16 000 kW spillkraft til en elektrisk dampkjel i Unions fabrikk. Leveringens omfang skal helt ut bestemmes av Drammens Elektrisitetsverk, jfr. kontraktens § 1.

Kraften leveres i det elektriske kjelhus som 3-faset vekstelstrøm med en spenning på ca. 10 000 V og 50 per. pr. sek. Verket setter opp kWh-måler med maksimalviser. For den leverte energi skal det betales en kWh-pris basert på prisen for fyringsolje.

Kontrakten gjelder fra 1. juli 1974 til 30. juni 1984.

4. *Avgitte uttalelser.*

4.1. Styret for Drammens Elektrisitetsverk har, i henhold til fullmakt fra bystyret, i påtegning av 21. mars 1975 anbefalt at konsesjon blir gitt.

4.2. Fylkesmannen i Buskerud har i brev til NVE av 2. juli 1975 ikke noe å bemerke til at søknaden blir imøtekommet.

4.3. Industridepartementet har i brev til NVE av 11. desember 1974 ikke noe å merke til at selskapet får konsesjon på leie av inntil 16 000 kW mot tidligere 12 000 kW.

5. *NVE's uttalelse.*

I tillegg til konsesjonen av 19. mars 1965 på leie av inntil 12 000 kW spillkraft har selskapet en konsesjon gitt ved kongelig resolusjon av 30. september 1966 og gjelder leie av inntil 7 000 kW spillkraft fra Skiensfjordens komm. kraftselskap med tidsbegrensning til 1. januar 1976.

Videre er selskapet ved kongelig resolusjon av 27. juni 1975 gitt tillatelse til å leie inntil 3 000 kW primakraft fra Drammens Elektrisitetsverk med tidsbegrensning til 1. juli 1983.

Spillkraftkonsesjonen av 19. mars 1965, som må søkes fornyet og utvidet, ble gitt med vilkår om helt norsk styre og ifølge praksis, når det gjelder spillkraft, uten vilkår om avgift. Vilkår om kraftavståelse ble sløyfet i samsvar med loven slik den lød inntil endringen i 1969.

Søknaden av 22. november 1974 gjelder fornyet og utvidet tillatelse til å leie inntil 16 000 kW spillkraft fra Drammens Elektrisitetsverk til drift av elektrisk dampkjel ved selskapets anlegg i Drammen.

NVE har for sin del ikke noe å innvende mot at A/S Union (Union Co.) gis den omsøkte tillatelse.

Tillatelsen foreslås gitt med samme tidsbegrensning som tillatelsen av 27. juni 1975, dvs. til 1. juli 1983.

For øvrig foreslås tillatelsen gitt med i

det vesentligste samme vilkår som tidligere, herunder vilkår om helt norsk styre, men i samsvar med praksis uten vilkår om avgift og kraftavståelse.

Det vises ellers til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.»

Kraften forutsettes brukt til drift av elektrisk dampkjel ved selskapets anlegg i Drammen.

For øvrig skal det bemerkes at A/S Union i tillegg til de konsesjoner som er nevnt i NVE's brev pkt. 5, har en konsesjon på 4 500 kW primakraft fra Drammen Elektrisitetsverk gitt 26. mars 1976 av NVE.

Departementet vil i tilslutning til NVE anbefale at det gis A/S Union konsesjon på omhandlede kraftleie på følgende vilkår:

«1. *Leietid.*

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Drammens Elektrisitetsverk måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. juli 1983.

2. *Styre.*

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

8. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 7 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Selskapet plikter innen 1. mai hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 7.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.»

Industridepartementet

t i l r å r :

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates A/S Union å leie inntil 16 000 kW spillkraft fra Drammen Elektrisitetsverk på de vilkår som er tatt inn i Industridepartementets foredrag av 15. oktober 1976.

22. Saugbrugsforeningen.

(Tillatelse til å leie i alt inntil: 1. 16,5 MW/99 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets industrianlegg i Halden og Berg kommuner. 2. 20 MW/181 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets industrianlegg i Halden kommune.)

Kongelig resolusjon 15. oktober 1976.

Saugbrugsforeningen har i brev til NVE av 29. mai 1974 søkt om tillatelse til å leie ytterligere inntil 10 MW/121 GWh pr. år fra Statskraftverkene.

Selskapet har dessuten i brev av 10. juni 1974 søkt om fornyelse av dets to konsesjoner av 26. august 1966 og 13. mars 1970 på kraft fra Statskraftverkene.

N o r g e s v a s s d r a g s - o g e l e k t r i s i t e t s v e s e n har i brev av 6. januar 1975 gitt følgende uttalelse:

«1. *Innledning.*

Ved kongelig resolusjon av 26. august 1966 fikk Saugbrugsforeningen tillatelse til å leie inntil 16,5 MW/99 GWh pr. år fra statskraftverkene til drift av selskapets anlegg i Halden og Berg kommuner med tidsbegrensning til 1. januar 1976.

Ved kongelig resolusjon av 13. mars 1970 er Saugbrugsforeningen gitt tillatelse til å leie ytterligere inntil 10 MW/60 GWh pr. år til drift av anlegget i Halden kommune samt inntil 18 000 kW spillkraft fra A/S Hafslund til dampfremstilling. For de ytterligere 10 MW fra statskraftverkene er tillatelsen tidsbegrenset til 1. januar 1976 og for de 18 000 kW spillkraft er tillatelsen tidsbegrenset til 1. januar 1980.

I tillegg til disse kraftkvanta har Saugbrugsforeningen i brev til NVE av 29. mai 1974 søkt om tillatelse til å leie ytterligere inntil 10 MW/121 GWh pr. år fra statskraftverkene.

Videre har selskapet i brev av 10. juni 1974 søkt om fornyelse av dets to kraftleiekonsesjoner av 26. august 1966 og 13. mars 1970.

2. *Søknadene.*

Søknaden av 29. mai 1974 har slikt innhold:

«I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917, kap. 4, tillater vi oss å søke Hovedstyret om kraftleiekonsesjon på leie av kraft fra Statskraftverkene til drift av selskapets anlegg i Halden kommune. Kraften skal anvendes til produksjon av papir, kartong og cellulose i våre industrianlegg i Halden.

Som det fremgår av vedlagte fotostatkopi av skrivelse fra Statskraftverkene, datert 26. mars 1974, er det totale kontraherte statskraftkvantum, gjeldende fra 1. januar 1975, 280 GWh henholdsvis 36,5 MW levert Hasle 50 kV. Av dette kvantum har vi allerede kraftleiekonsesjon, datert 24. september 1966, på 16,5 MW/99 GWh pr. år. Videre har vi kraftleiekonsesjon, datert 16. april 1970, på 10 MW/60 GWh pr. år. Det totale kvantum som vi hittil har fått kraftleiekonsesjon på utgjør følgelig 26,5 MW/159 GWh pr. år. I tillegg til dette kvantum søker vi hermed om kraftleiekonsesjon for 10 MW/121 GWh pr. år.

Nærværende skrivelse med bilag oversendes i 5 eksemplarer.

Vi tør be Hovedstyret om velvilling behandling av vårt andragende.»

Søknaden av 10. juni 1974 lyder som følger:

«Vi henviser til deres skrivelse av 6. ds. og tillater oss herved å søke om fornyelse av våre to kraftleiekonsesjoner, nemlig:
1) Fornyelse av kraftleiekonsesjon gitt ved kongelig resolusjon av 26. august 1966 på leie av inntil 16,5 MW/99 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av Selskapets anlegg i Halden kommune.
2) Fornyelse av kraftleiekonsesjon gitt ved kongelig resolusjon av 13. mars 1970 på leie av 10 MW/60 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av Selskapets industrianlegg i Halden kommune.

Nærværende skrivelse oversendes i 5 eksemplarer.
Vi tør be Hovedstyret om velvillig behandling av vårt andragende.»

3. *Avgitte uttalelser.*

Søknaden har vært forelagt:

3.1. Halden Elverk, som i brev av 1. juni 1974 til Halden kommune har anført:

«De konsesjoner som det er søkt om berører ikke våre anlegg og er nødvendige for driften av Saugbrugsforeningens anlegg i Halden og bør derfor anbefales innvilget.»

3.2. Halden kommunestyre, som i møte 17. september 1974 etter innstilling fra formannskapet enstemmig vedtok å anbefale søknadene.

3.3. Fylkesmannen i Østfold, som i brev til NVE av 24. september 1974 har meddelt at han ikke har noen bemerkninger og anbefaler konsesjon gitt.

3.4. Industridepartementet har i brev til NVE av 8. november 1974 meddelt at departementet intet har å innvende mot innvilgelse av søknadene.

3.5. Direktoratet for statskraftverkene, som i brev av 24. juni 1974 til Elektrisitetsdirektoratet har uttalt:

«Vi viser til de forbehold som Hovedstyret har tatt ved siste statskrafttildeling til bedriften. Forbeholdene av betydning for de organisasjonsmessige forhold fremgår av side 2 i vårt brev av 26. mars 1974 som var vedlagt søknaden.
For øvrig har vi ikke noe å bemerke i anledning av Saugbrugsforeningens konsesjonssøknad.»

Brevet av 26. mars 1974 fra Direktoratet for statskraftverkene har følgende ordlyd:

«Under henvisning til Deres søknad av 13. desember 1973 om tildeling av ny statskraft skal meddeles at NVE's hovedstyre i sitt møte 11. mars 1974 vedtok å tildele Dem følgende kvanta:
I tallene er inkludert tidligere kontraktfestet fastkraft slik at Deres totale statskraftrettighet vil bli:

	Fra 1. juli 1974	Fra 1. januar 1975 ytterligere	Fra 1. juli 1975	Fra 1. juli 1975
Totalt	159 GWh/år	58,4 GWh/år	280 GWh/år	280 GWh/år
Herav fordelt 1. septbr.—30. april	106 GWh	33,2 GWh	164 GWh	164 GWh
Års/vinterkraft	26,5/0 MW	10/0 MW	36,5/0 MW	36,5/0 MW
1. mai—30. september	53 GWh	25,2 GWh	116 GWh	116 GWh
Årskraft	26,5 MW	10 MW	36,5 MW	36,5 MW

Ovennevnte tildelinger ble av Hovedstyret godkjent med følgende forutsetninger:
a) Nye kontraktsvilkår med bl. a. betalingsplikt for både effekt og energi innføres fra det tidspunkt Stortinget har vedtatt den.
For all ny årskraft og for all vinterkontraktskraft gjennomføres dog som hittil betalingsplikt fra leveringens begynnelse.
b) Det tas forbehold om nedskjæring av de tildelte kvanta dersom krafttilgangen ikke blir som forutsatt. Særlig forutsettes at importavtalene (sperrekraft fra Sverige og kraft via Skagerakkabelen) lar seg gjennomføre som planlagt.

Den praktiske overgangsordning fra «gamle» til nye kontraktsvilkår vedrørende brukstidsvilkårene vil bli drøftet med Statskraftkjøpernes Fellesorgan (SFO). Så snart Stortingsproposisjon om vilkårene foreligger skal vi komme tilbake til disse spørsmål.
Til Deres orientering oversendes vedlagt St. prp. nr. 85 (1973—74) som omhandler de nye kontraktsvilkårene. Saken er ennå ikke behandlet av Stortinget.

For Saugbrugsforeningens vedkommende har Hovedstyret i sitt vedtak om nærværende tildeling angitt 3 år som gjensidig oppsigelsesfrist. Dette har sammenheng med den generelle vurdering som pågår om kanalisering av statskraft gjennom større elektrisitetsverkenheter.
Det forutsettes at avregningen av statskraften i effekt og energi, samt Deres eventuelle tilfeldige kraftutveksling, foretas som hittil gjennom A/S Hafslund.
Deres bedrift må selv ordne med den nødvendige kraftleiekonsesjon for det statskraftkvantum nærværende tildeling omfatter.
Vi tør be Dem snarest og innen 19. april 1974 bekrefte at ovenstående bestillinger kan kontraktfestes.»

4. *NVE's uttalelse.*

Søknaden gjelder fornyelse av tillatelser av 26. august 1966 og 13. mars 1970 til å leie i alt inntil 26,5 MW/159 GWh pr. år fra statskraftverkene. Tillatelsene er tidsbegrenset til 1. januar 1976.
Videre gjelder søknaden tillatelse til å leie

ytterligere inntil 10 MW/121 GWh fra statskraftverkene til drift av selskapets industrianlegg i Halden kommune.

De omsøkte ytterligere 10 MW er opplyst hovedsakelig å ha sin bakgrunn i foretatte investeringer som på årsbasis har økt produksjonskapasiteten for magasinpapir med ca. 25 000 tonn fra 1973.

NVE har for sin del ikke noe å innvende til søknadene og vil anbefale at Saugbrugsforeningen gis tillatelse til å leie i alt inntil:

1. 16,5 MW/99 GWh pr. år fra statskraftverkene til drift av selskapets industrianlegg i Halden og Berg kommuner.
2. Ytterligere 20 MW/181 GWh pr. år fra statskraftverkene til drift av selskapets industrianlegg i Halden kommune.

Tillatelsen foreslås gitt for et tidsrom av 10 år som vanlig, regnet fra 1. januar 1975.

For øvrig foreslås tillatelsen gitt med samme vilkår som tillatelsen av 13. mars 1970, herunder med vilkår om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten av den kraft som leies fra statskraftverkene, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW. Vilkår om 10 pst. kraftavståelse forutsettes fortsatt sløyfet.

Den årlige avgift til staten i henhold til konsesjonene av 1966 og 1970 er betalt til og med for driftsåret 1973/74. For 1973/74 var den tilsammen kr. 28 618,50.

Det vises ellers til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.»

Departementet skal bemerke:

Saugbrugsforeningen søker om fornyelse av kraftleiekonsesjonen av 26. august 1966 på leie av inntil 16,5 MW/99 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets anlegg i Halden og Berg kommuner.

Videre søker selskapet om fornyelse av kraftleiekonsesjonen av 13. mars 1970 på leie av inntil 10 MW/60 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av industrianleggene i Halden kommune.

I tillegg søkes det om ny konsesjon på leie av inntil 10 MW/121 GWh fra Statskraftverkene. Denne kraften skal også brukes til industrianleggene i Halden kommune.

Søknaden om den nye konsesjonen har hovedsakelig sin bakgrunn i foretatte investeringer som på årsbasis har økt produksjonskapasiteten for magasinpapir med ca. 25 000 tonn fra 1973.

Departementet vil etter det foreliggende i tilslutning til NVE anbefale at Saugbrugsforeningen gis tillatelse til å leie fra Statskraftverkene i alt inntil 16,5 MW/99 GWh pr. år til drift av selskapets industrianlegg i Halden og Berg kommuner, og ytterligere 20 MW/181 GWh pr. år til drift av industrianleggene i Halden kommune.

Det forutsettes at avregning av kraften i effekt og energi samt eventuelle tilfeldige kraftutveksling, foretas gjennom A/S Hafslund inntil Østfold fylke kan overta formidlingen av kraften.

En foreslår at konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Direktoratet for statskraftverkene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1985.

For øvrig vises til følgende forslag til kontraktsvilkår:

«1. *Leietid.*

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Direktoratet for statskraftverkene måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1985.

2. *Styre.*

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om

dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

For den kraft som leies fra statskraftverkene skal erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling pr. 30. juni hvert år. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

t i l r å r :

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV gis Saugbrugsforeningen konsesjon på:

1. Leie av inntil 16,5 MW/99 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets industrianlegg i Halden og Berg kommuner.
2. Leie av ytterligere inntil 20 MW/181 GWh pr. år fra Statskraftverkene til drift av selskapets industrianlegg i Halden kommune.

Konsesjonen gis på vilkår som er foreslått i Industridepartementets tilråding av 15. oktober 1976.

23. Elkem-Spigerverket A/S, Christiania Spigerverk.

(Tillatelse til å leie 45 000 kW, hvorav 37 000 kW kontraktskraft og 8 000 kW tariffmessig kraft, fra Oslo Lysverker til drift av selskapets fabrikkanlegg i Nydalen i Oslo kommune.)

Kongelig resolusjon 15. oktober 1976.

I brev av 20. desember 1973 søker Elkem-Spigerverket A/S, Christiania Spigerverk, om konsesjon på leie av 45 000 kW fra Oslo Lysverker til drift av selskapets fabrikkanlegg i Nydalen i Oslo kommune.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 22. april 1974 gitt følgende uttalelse:

«1. *Søknaden.*

Elkem-Spigerverket A/S, Christiania Spigerverk har i brev til NVE av 20. desember 1973 søkt om fornyet og utvidet konsesjon på leie av i alt inntil 45 000 kW, hvorav 37 000 kW er kontraktskraft og 8 000 kW tariffmessig kraft, fra Oslo Lysverker til drift av selskapets fabrikkanlegg i Nydalen i Oslo kommune. Søknaden lyder som følger:

«Som følge av sammenslutningen mellom Christiania Spigerverk og Elkem A/S ble Elkem-Spigerverket A/S ved kongelig resolusjon av 29. juni 1973 meddelt konsesjon for overtagelse av Christiania Spigerverks kraftleiekonsesjoner for leie av kraft fra Oslo Lysverker. Vi viser i denne forbindelse til Industridepartementets brev av 12. juni 1973 (Id utg/73 V JLP/IEA). Tillatelsen gjelder følgende kraftleiekonsesjoner:

1. Leie av inntil 25 000 kW smeltekraft meddelt ved kongelig resolusjon av 6. august 1948.
2. Leie av inntil 4 000 kW T3 tariff, meddelt ved kongelig resolusjon av 21. mars 1952.
3. Leie av inntil 12 000 kW smeltekraft, meddelt ved kongelig resolusjon av 23. august 1968.

Samtlige nevnte kraftleiekonsesjoner utløper 1. juli 1974.

Vi tillater oss herved å søke om nye kraftleiekonsesjoner for de tre kraftleieforhold, dog slik at konsesjonen for T3 kraft økes fra effektuttak 4 000 kW til 8 000 kW. Dette skyldes en generell økning av effektuttaket innen våre ferdigvareavdelinger, og vår max.-uttak er til enkelte tider ca. 8 MW. Vi regner med at det også i årene fremover vil være en viss økning.

De to nåværende konsesjoner for smeltekraft bør praktisk kunne samles i en ny konsesjon om leie av inntil 37 000 kW.

Vi vedlegger kopi av vår kontrakt med Oslo Lysverker av 27. desember 1962 og tilleggskontrakt av 1 .august 1967. Når det gjelder varigheten av konsesjonen for smeltekraft, tillater vi oss å søke til utgangen av år 2000, alt. år 2007, som er konsesjonstiden som er gitt for våre 60 kV kabler.

Under henvisning til § 24 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 vedlegger vi den påbudte erklæring fra vårt styre. Videre vedlegger vi et eksemplar av våre vedtekter.

Vi tillater oss å anmode om en snarlig behandling av denne søknad, slik at de nye kraftleiekonsesjoner kan foreligge før de nåværende konsesjoner utløper 1. juni 1974.

Dersom det ønskes ytterligere opplysninger står vi gjerne til tjeneste med dette.

Denne søknad sendes i tre eksemplarer. Vi gjør oppmerksom på at vi har sendt ett eksemplar av søknaden direkte til Oslo Lysverker til orientering.»

2. *Kraftleiekontrakt med tilleggsavtale.*

Hovedkontrakten er av 27. desember 1962 og tilleggsavtalen av 1. august 1967.

Ifølge tilleggsavtalen skal Oslo Lysverker stille til disposisjon for selskapet i Gullhaug transformatorstasjon et effektkvantum som selskapet har rett til å øke til 37 000 kW. Kraften skal leveres som 3-faset vekstelstrøm med en spenning på ca. 45 000 V. Oppgjør for levert kraft skjer på grunnlag av måleapparater som Oslo Lysverker har satt opp ved forbruksstedet.

I henhold til hovedkontrakten skal for de første 22 500 kW betales en kWh-pris etter en formel basert på basisprisen i kroner pr. tonn for stangjern. For de neste 2 500 kW skal i henhold til hovedkontrakten betales samme pris med tillegg av 2 øre/kWh for kraft uttatt over den anmeldte effektgrense i tidsrommet 15. oktober—14. april («overforbruk»), tilleggsavtalen post 2. For kraft til lys og varme betales et tillegg som i hovedkontrakten er angitt med kr. 12 000 pr. år.

I tillegg til den betaling som er fastsatt i hovedkontrakten skal ifølge tilleggsavtalen betales en årlig effektavgift på kr. 60 pr. kW for den del av det årlige anmeldte effektkvantum som overstiger 25 000 kW.

Både tilleggsavtalen og hovedkontrakten gjelder til 1. januar 1988, dog slik at selskapet kan si opp kontrakten med 1 års varsel etter 1. januar 1978. Etter 1. januar 1988 kan hovedkontrakten og tilleggsavtalen sies

opp av en av partene med 1 års varsel.

For øvrig vises til vedlagte kontraktskopier.

3. *Avgitte uttalelser.*

3.1. Oslo Lysverker, har i påtegning av 29. januar 1974 til Oslo formannskap uttalt:

«Søknaden gjelder tilsammen 37 000 kW smeltekraft og 8 000 kW primakraft (tariff T.3). Dette siste kvantum er forhøyet fra 4 000 kW, som den någjeldende konsesjon omfatter.

Oslo Lysverker leverer smeltekraft til Elkem-Spigerverket A/S i henhold til kontrakt av 21. desember—27. desember 1962 med tilleggsavtale av 1. august 1967.

Primakraft til ferdigvareavdelingene leveres etter tariff T.3 med maksimalt effektuttak omkring 8 000 kW.

Søknaden foreslås anbefalt.»

3.2. Oslo bystyre, har i møte 28. februar 1974 etter innstilling fra formannskapet enstemmig tiltrådt Oslo Lysverkers innstilling.

3.3. Fylkesmannen i Oslo og Akershus, har i brev til NVE av 31. mars 1974 meddelt:

«Det er innhentet uttalelse som nevnt i Deres brev, og Akershus E.verk er dessuten konsultert.

Fylkesmannen vil ikke ha noe å innvende mot at søknaden blir innvilget.»

Søknaden har av NVE dessuten vært forelagt

3.4. Industridepartementet, som i brev av 25. januar 1975 — jnr. 114/74 I — har tilrådd at Elkem-Spigerverket gis kraftleiekonsesjon for leie av inntil 37 000 kW smeltekraft og inntil 8 000 kW etter tariff T3 fra Oslo Lysverker.

4. *NVE's uttalelse.*

Det tidligere Christiania Spigerverk ble ved kongelige resolusjoner av 6. august 1948, 21. mars 1952 og 23. august 1968 gitt tillatelse til å leie henholdsvis inntil 25 000 kW, 12 000 kW og 4 000 kW fra Oslo Lysverker til bedriften i Nydalen i Oslo. Samtlige konsesjoner ble tidsbegrenset til 1. juli 1974 og gitt på vanlige vilkår, herunder vilkår om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilkår om kraftavståelse ble sløyfet i samsvar med ervervsloven slik den lød før lovendringen i 1969.

Den årlige avgift til staten er betalt til og med for året 1973. For 1973 var den kr. 19 331,99 i henhold til konsesjonene av 1948 og 1968 og kr. 3 991,46 i henhold til konsesjonen av 1952.

Da Christiania Spigerverk i brev av 5. november 1951 søkte om konsesjon på leie av de inntil 4 000 kW ble det opplyst at kraften skulle anvendes i bedriftens ferdigvareproduksjons- og vedlikeholdsavdelinger.

I forbindelse med sammenslutningen av Christiania Spigerverk og tidligere Elkem A/S ble det ved kongelig resolusjon av 29. juni 1973 bestemt at Elkem-Spigerverket A/S overtar Christiania Spigerverks kraftleiekonsesjoner av bl. a. 6. august 1948, 21. mars 1952 og 23. august 1968 på uendrede vilkår bortsett fra vilkårenes post 2 om styre som er endret til:

«Selskapets sete skal være her i landet. Styret skal utelukkende bestå av norske statsborgere.

Minst 80 pst. av aksjekapitalen skal til enhver tid være på norske hender.

Selskapet skal føre en fortegnelse over samtlige deltagere med angivelse av deres statsborgerskap.

Styret skal til enhver tid, om det kommer til kjennskap om at bestemmelsene om aksjenes eierforhold er overtrådt, straks innberette dette til departementet.

Styret skal når departementet ber om det avgi erklæring til departementet om at foranstående bestemmelser om selskapets sete og styre, samt om aksjonærforholdene er overholdt.

Vedtektene og senede endringer i disse skal i den utstrekning de angår konsesjonen eller de vilkår som er fastsatt for denne godkjennes av departementet.»

Da de tre konsesjoner som nevnt utløper 1. juli 1974, har Elkem-Spigerverket A/S Christiania Spigerverk, søkt om tillatelse til å fortsette leieforholdene utover denne dato; men slik at den tidligere konsesjon av 1952 på leie av 4 000 kW utvides til å gjelde inntil 8 000 kW som følge av en generell økning av effektuttaket innen bedriftens ferdigvareavdelinger.

Elkem-Spigerverket A/S, Christiania Spigerverk, har ca. 1 400 ansatte. Produksjonen omfatter bl. a. kamstål, katodestål, stangstål, ståltråd, armeringsnett og -ringer, trådstift, håndredskaper for hage, jordbruk og andre spesialprodukter. Det har vært en jevn økning i produksjonen og bedriftens ønske om å øke effektuttaket for T3 kraft fra 4 000 kW til 8 000 kW synes rimelig ifølge departementets uttalelse. Av søknaden framgår det at maksimaluttaket til enkelte tider har vært ca. 8 000 kW.

NVE har etter dette ikke noe å innvende mot at kraftleieforholdene fortsetter som omsøkt, og vil anbefale at Elkem-Spigerverket A/S, Christiania Spigerverk, gis tillatelse til å leie fra Oslo Lysverker i alt inntil 45 000 kW, hvorav 37 000 kW er kontraktsmessig kraft

og 8 000 kW tariffmessig kraft til drift av selskapets fabrikkanlegg i Nydalen i Oslo kommune.

Tillatelsen foreslås gitt for en 10-årsperiode som vanlig, regnet fra de tidligere konsesjonenes utløp 1. juli 1974.

Tillatelsen forutsettes gitt med vilkår om styre m. v. som referert foran.

For øvrig foreslås tillatelsen gitt med samme vilkår som tidligere, herunder vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilgår om kraftavståelse forutsettes fortsatt sloyfet i samsvar med praksis.

Det vises ellers til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår, som er de samme som foreslått i forbindelse med selskapets søknad om tillatelse til å leie inntil 9 000 kW fra L/L Svultingen, jfr. NVE's brev av 19. april 1974.»

Departementet skal bemerke:

Det foreligger erklæring fra styret i Elkem-Spigerverket A/S, Christiania Spigerverk etter lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 24, annet ledd.

Elkem-Spigerverket A/S, Christiania Spigerverk søker om fornyelse av konsesjonene for smeltekraft gitt ved kongelig resolusjon 6. august 1948 og 23. august 1968 på tilsammen 37 000 kW.

Dessuten søker bedriften om å få konsesjonen gitt ved kongelig resolusjon 21. mars 1952 på inntil 4 000 kW tariffmessig kraft økt til 8 000 kW. Som det fremgår av brevet fra NVE har departementet tidligere uttalt at ønsket om å øke effektuttaket for T3 kraft synes rimelig.

Overveielsene i forbindelse med den kraftkrevende industris kraftbehov, jfr. St. prp. nr. 165 om kraftleiekontrakter til kraftkrevende industri, er årsaken til at saken ikke er behandlet tidligere.

Departementet vil i tilslutning til NVE anbefale at Elkem-Spigerverket A/S, Christiania Spigerverk, gis konsesjon på leie av inntil 45 000 kW fra Oslo Lysverker, hvorav 37 000 kW er kontraktskraft og 8 000 kW tariffmessig kraft, til drift av selskapets fabrikkanlegg i Nydalen i Oslo kommune på følgende vilkår:

«1. *Leietid.*

Tillatelsen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Oslo Lysverger måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. juli 1984.

2. *Styre.*

Selskapets sete skal være her i landet. Styret skal utelukkende bestå av norske statsborgere.

Minst 80 pst. av aksjekapitalen skal til enhver tid være på norske hender.

Selskapet skal føre en fortegnelse over samtlige deltagere med angivelse av deres statsborgerskap.

Styret skal til enhver tid, om det kommer til kjennskap om at bestemmelsene om aksjenes eierforhold er overtrådt, straks innberette dette til departementet.

Styret skal når departementet ber om det avgi erklæring til departementet om at foranstående bestemmelser om selskapets sete og styre, samt om aksjonærforholdene er overholdt.

Vedtektene og senere endringer i disse skal i den utstrekning de angår konsesjonen eller de vilkår som er fastsatt for denne godkjennes av departementet.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden

om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 9 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholdes seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 9.»

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilråar:

1. I henhold til lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates Elkem-Spigerverket A/S, Christiania Spigerverk, å leie inntil 45 000 kW, hvorav 37 000 kW er kontraktskraft og 8 000 kW tariffmessig kraft, fra Oslo Lysverker til drift av selskapet fabrikkanlegg i Nydalen i Oslo kommune.
2. Ovennevnte tillatelse gis på vilkår som er foreslått i Industridepartementets tilråding av 15. oktober 1976.

24. A/S Norcem.

(Tillatelse til å leie inntil: 1. 20 000 kW — inklusive 2 000 kW Tokke-kraft — fra Buskerud Kraftverker for drift av Slemmestad Cementfabrikk og Norsk Eternitfabrikk i Slemmestad i Røyken kommune. 2. 1 800 kW fra Våle komm. elektrisitetsverk for drift av kalkstensbrudd på Langøen i Våle kommune. 3. 24 000 kW fra Skiensfjordens kommunale Kraftselskap for drift av selskapets anlegg i Porsgrunn kommune. 4. 7 200 kW/32 GWh pr. år fra Nord-Salten Kraftlag A/L for drift av selskapets anlegg i Tysfjord kommune.)

Kongelig resolusjon 22. oktober 1976.

Det fusjonerte selskap A/S NORCEM søkte 17. desember 1968 om tillatelse til å overta de kraftleiekonsesjoner som tidligere er gitt til A/S Christiania Portland Cementfabrik, A/S Dalen Portland-Cementfabrik og Nordland Portland Cementfabrik A/S.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 1. juli 1976 avgitt følgende uttalelse:

«1. *Innledning.*

Med departementets brev av 10. februar 1969 — 259/69 IDV — mottok NVE kopi av søknad av 17. desember 1968 med bilag fra A/S NORCEM i forbindelse med fusjonen av A/S Christiania Portland Cementfabrik, A/S Dalen Portland-Cementfabrik og Nordland Portland Cementfabrik A/S. Søknaden gjelder overtagelse av de kraftleiekonsesjoner m. v. som er gitt til de nevnte tre tidligere selskaper. NVE er bedt om uttalelse for så vidt søknaden angår NVE's saksområde.

Med bakgrunn i at kraftforsyningen i Nord-Salten har vært under vurdering har saken til nå vært stilt i bero.

Søknaden vil i den foreliggende uttalelse bare bli behandlet for så vidt angår overtagelse av gitte kraftleiekonsesjoner til de tre tidligere selskaper, som i generalforsamlingen av 14. november 1968 ble vedtatt sammensluttet til ett selskap, A/S NORCEM.

2. *Søknaden.*

A/S NORCEM's søknad av 17. desember 1968 lyder bl. a. som følger:

«Vi tillater oss herved å søke om konsesjon for overføring av eiendommer, aksjer og rettigheter i forbindelse med fusjonen av A/S Christiania Portland Cementfabrik, A/S Dalen Portland Cementfabrik og Nordland Portland Cementfabrik A/S. Idet vi viser til konferanse med byråsjef Normann, oversendes søknaden i 10 eksemplarer til bruk for de ærede departementers videreforsendelse til angjeldende kommuner og øvrige berørte instanser.

Som bakgrunn for søknaden kan opplyses at A/S Dalen Portland-Cementfabrikk, A/S Christiania Portland Cementfabrik og Nordland Portland Cementfabrik A/S er vedtatt sammensluttet til ett selskap, A/S NORCEM, i generalforsamlinger 14. november 1968.

Sammenslutningen gjennomføres ved at aktiva og passiva på fusjonstidspunktet i A/S Christiania Portland Cementfabrik og i Nordland Portland Cementfabrik A/S overføres til A/S Dalen Portland-Cementfabrik efter reglene i aksjelovens § 115 flg. A/S Dalen Portland-Cementfabrik endrer samtidig sitt firma til A/S NORCEM.

Det nye selskap vil få en aksjekapital på kr. 68 000 000, fordelt med kr. 30 000 000 på aksjonærene i A/S Christiania Portland Cementfabrik, kr. 30 000 000 på aksjonærene i A/S Dalen Portland-Cementfabrik og kr. 8 000 000 p åaksjonærene i Nordland Portland Cementfabrik A/S.

I Nordland Portland Cementfabrik A/S har det danske firma F.L. Smith & Co. A/S 44 pst. av aksjekapitalen og et styremedlem. Efter fusjonen vil den danske firma få ca. 5,2 pst. av aksjekapitalen på kr. 68 000 000 samtidig som en av de 18 styreplasser vil bli reservert en representant for dette firma. Vedtektene i A/S NORCEM, som følger som bilag 6, er tilpasset dette forhold.

A/S Dalen Portland Cementfabrik har endret navn til A/S NORCEM og fått en styresammensetning som nevnt i foregående avsnitt, samt vedtektsendring om at utenlandske aksjonærer kan eie inntil 10 pst. av aksjekapitalen. Under henvisning hertil ber vi om at de ærede Departementer godkjenner de nuværende eiendomsforhold på A/S NORCEM's hånd, med en meddelelse om en generell endring av konsesjonsvilkårene, slik at forholdet blir bragt i samsvar med de angitte vedtektsendringer.

I forbindelse med nevnte aksjefordeling og som et resultat av denne, utskilles visse eiendommer tilhørende A/S Christiania Portland Cementfabrik, som ikke har direkte sammenheng med selskapets produksjonsvirksomhet. Dette er følgende eiendommer som dels eies direkte og dels gjennom aksjebesittelse:

400 aksjer (80 pst.) i A/S Vestvika (Slemmestadgården).
900 aksjer (100 pst.) i A/S Tranby og Gjellebæk Kalkstensbrud. (Selskapet eier ca. 620 da av gnr. 120, bnr. 121, 124, 126, 149, 153 i Lier, — merket A på vedlagte kart — bilag 1).
Ca. 775 da. grunneierdommen i Røyken og
Ca. 429 da grunneiendommer i Asker, ennu ikke oppmålt, merket A på vedlagte kart — bilag 2.
Ca. 450 da grunneiendommer i Holmestrand, gnr. 72, bnr. 1 og 12, merket A på vedlagte kartbilag 3.
Ca. 590 da grunneiendommer i Sande, av gnr. 143 og 144, merket B på vedlagte kart — bilag 3.

Eiendommene skilles ut fra A/S Christiania Portland Cementfabrik til bokførte beløp før fusjonen finner sted. Den totale overdragelsessum er satt lik det bokførte beløp på ca. kr. 486 000. De fleste av de spesifiserte aktivaposter har vært i A/S Christiania Portland Cementfabriks eie fra lang tid tilbake, og er derfor bokført med meget lave beløp, som ligger langt under de reelle dagsverdier. Under henvisning til behandlingen av denne sak i kommunene vedrørende forkjøpsretten og i betraktning av det betydelige arbeide som er forbundet med å få fastslått de reelle verdier, finner en ikke grunn til å komme nærmere inn på verdispørsmålet.

Eiendommene overdras til et nytt driftsselskap, A/S Christiania Eiendomsselskap, som i sin helhet eies av A/S Christiania Portland Cementfabriks aksjonærer. Transaksjonen er av formell karakter, idet det er de samme personer som vil eie de omtalte eiendommer før og efter at transaksjonen har funnet sted. Disse aksjeeiere vil få aksjer i det nye selskap i forhold til hva de nu eier i A/S Christiania Portland Cementfabrik.

Det sammensluttede selskap, A/S NORCEM, skal ha fortrinnsrett til utnyttelse av eiendommene ifølge særskilte avtaler, som vedlegges til orentering, — bilag 4.

For å få en avklaring av grunnlaget for fusjonen i generalforsamlingene den 14. november 1968 ble spørsmålet om frafallelse av forkjøpsretten tatt opp med de berørte kommuner. Som et resultat av disse drøftelser har de respektive formannsskaper og kommunestyrer i Asker, Holmestrand, Lier, Røyken og Sande frafalt kommunenes forkjøpsrett til de eiendommer det gjelder på nærmere omforenede vilkår.

For øvrig vises til det vedlagte utdrag av innkallelse til ekstraordinær generalforsamling i A/S Christiania Portland Cementfabrik, som både beskriver fusjonen og overføringene til Eiendomsselskapet.

Konsesjoner for kraftleie fra Industridepartementet:

20 000 kW fra Buskerud Kraftverker, konsesjon av 19. januar 1968.

1 800 kW fra Våle kommunale elektrisitetsverk, konsesjon av 26. juni 1968.»

I brever av 26. mai og 21. juni 1976 har A/S NORCEM meddelt følgende tilleggsopplysninger:

«I Deres brev av 18. ds. ber De meddelt hvilke endringer som er skjedd når det gjelder kraftleie til våre cementfabrikker siden vår søknad av 17. desember 1968.

Når det gjelder de i Deres brev anførte punkter 1—4, er situasjonen i dag:

1. Ingen endringer, bortsett fra at Norsk Fiberglassfabrikk skal sløyfes i teksten, da denne fabrikk er overført til Gullaug i Lier og har der vanlig kommunal industrikraft (ubetydelig).
2. Ingen endringer.
3. Ingen endringer.
4. Endres til 7 200 kW/32 GWh pr. år. Ny kontrakt er tegnet med Nord-Salten Kraftlag A/S den 11. juli 1973, som sier:

Basis for årene	1973—86: 4 950 kW/22 GWh pr. år
Tillegg for årene	1973—77: 2 250 kW/10 GWh pr. år
Tilsammen for årene	1973—77: 7 200 kW/32 GWh pr. år
Tillegg for årene	1978—82: 1 125 kW/ 5 GWh pr. år
Tilsammen for årene	1978—82: 6 075 kW/27 GWh pr. år
For årene	1983—86: 4 950 kW/22 GWh pr. år
For årene	1986—87: 4 500 kW/20 GWh pr. år

Våre største innkjøp ifølge denne kontrakt vil være i årene 1973 til og med 1977 (5 år) og dette bør vel derfor legges til grunn for konsesjonen.»

Henholdsvis:

«Under henvisning til telefonsamtale fra Deres herr Skagen oversendes efter anmodning kopi av leveringskontrakter mellom

A/S NORCEM avd. Dalen og Skiensfjordens Komm. Kraftselskap.

A/S NORCEM avd. Slemmestad og Buskerud Kraftverker.

A/S NORCEM avd. Kjøpsvik og Nord-Salten Kraftlag A/L.

Vi beklager at det har tatt så lang tid å samle materialet.»

3. *Avgitte uttalelser.*

Søknaden har av NVE vært forelagt de respektive distrikter til uttalelse. Således har:

3.1. Røyken kommunestyre i møte 20. mars 1969 protokollert følgende:

«Sak 23/69 A/S Norcem — kraftleiekonsesjon.

I forbindelse med sammenslåingen av A/S Christiania Portland Cementfabrik, A/S Dalen Portland Cementfabrik og Nordland Portland Cementfabrik A/S søker det fusjonerte selskap A/S Norcem i brev av 17. desember 1968 til Departementet for Industri og Håndverk om å få overført til seg de gitte kraftleiekonsesjoner meddelt de tidligere tre selskaper.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen ber innhentet uttalelse fra Røyken kommunestyre i samsvar med ervervsloven av 14. desember 1917 for så vidt angår overføring av konsesjon av 19. januar 1960 gitt til A/S Christiania Portland Cementfabrik på leie av inntil 20 000 kW fra Buskerud Kraftverker.

Vedtak:

Enstemmig vedtatt.»

3.2. Fylkesmannen i Buskerud har i påtegning hit av 29. mars 1969 meddelt:

«En har over telefon forelagt for rådmannen i Røyken spørsmålet om hva kommunestyret ønsket å uttrykke. Rådmannen har bekreftet at det er oppstått en protokollasjonsfeil, og at det har vært meningen å anbefale at konsesjon blir gitt.

Fylkesmannen har for sitt vedkommende intet å bemerke til at konsesjon gis.»

3.3. Våle kommunestyre har i møte 10. mars 1969 enstemmig vedtatt følgende innstilling fra formannskapet:

«Formannskapet innstiller enstemmig til kommunestyret å anbefale A/S Norcem og A/S Christiania Eiendomsselskap konsesjon for overføring/ervervelse av Langøya gnr. 8 bnr. 1, 2 og 3 i Våle. Anbefalingen gjelder også selskapets kraftleie av Våle kommunale Elektrisitetsverk på 1 800 kW.»

3.4. Fylkesmannen i Vestfold har i brev hit av 20. mars 1969 anbefalt søknaden innvilget under henvisning til Våle kommunestyres vedtak.

3.5. Porsgrunn kommunestyre har i møte 30. april 1969 enstemmig vedtatt følgende forslag fra formannskapet:

«Porsgrunn kommune har ikke noe å merke til A/S Norcem's søknad av 17. desember 1968 for så vidt angår overføring av konsesjon av 26. august 1966 gitt til A/S Dalen Portland Cementfabrik på leie av inntil 24 000 kW fra Skiensfjordens komm. kraftselskap.»

3.6. Fylkesmannen i Telemark har i påtegning hit av 9. mai 1969 meddelt at han for sitt vedkommende ikke har noe å bemerke til søknaden.

3.7. Tysfjord kommunestyre har i møte 6. mars 1969 protokollert følgende:

«Sak 43/69. Søknad fra A/S Norcem om overføring av konsesjon av 1. november 1963 gitt til Nordland Portland Cementfabrik A/S på leie av inntil 6 175 kW fra Nord-Salten Kraftlag.

Formannskapets innstilling:
Tysfjord kommunestyre anbefaler overnevnte søknad om overføring av kraftleiekonsesjonen.

Vedtak: Vedtatt enstemmig.

Rolf Jørgensen var fratrådt under sakens behandling.»

3.8. Nordland fylkes elektrisitetskontor har i påtegning av 20. mars 1969 til fylkesmannen i Nordland meddelt, at det intet har å bemerke til at kraftleiekonsesjonen overføres til A/S Norcem.

3.9. Fylkesmannen i Nordland har i påtegning hit av 24. mars 1969 meddelt at han viser til Nordland fylkes elektrisitetskontors påtegning av 20. mars 1969.

4. *Tidligere gitte kraftleiekonsesjoner som nå søkes overtatt av A/S NORCEM*

4.1. A/S Christiania Portland Cementfabrik.

4.11. Ved kongelig resolusjon av 19. januar 1968 er A/S Christiania Portland Cementfabrik gitt tillatelse til å leie inntil 20 000 kW — inklusive 2 000 kW Tokke-kraft — fra Buskerud Kraftverker for drift av Slemmestad Cementfabrik, Norsk Eternitfabrik og Norsk Fiberglassfabrik i Slemmestad i Røyken kommune.

Tillatelsen som er tidsbegrenset til 30. juni 1996 for så vidt angår de 2 000 kW Tokke-kraft og for øvrig til 1. januar 1978 er gitt på vanlige vilkår, herunder om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten på kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes — bortsett fra kraft til romoppvarming og til fremstilling av damp. Vilkår om 10 pst. kraftavståelse til kommuner er sløyfet etter vanlig praksis, idet Buskerud Kraftverker som fylkesverk står som leverandør.

Den årlige avgift til staten er betalt til og med for året 1975. For 1975 var den kr. 23 039,69.

4.12. I henhold til Industridepartementets brev av 26. juni 1968 — ID 1224/68 V — er A/S Christiania Portland Cementfabrik gitt tillatelse til å leie inntil 1 800 kW fra Våle komm. elektrisitetsverk til drift av kalkstensbrudd på Langøen i Våle kommune.

Tillatelsen er tidsbegrenset til 1. januar 1978. Den er gitt på vanlig vilkår, herunder vilkår om en årlig avgift til staten på kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: kWh/8 760. Vilkår om kraftavståelse til kommuner er sløyfet etter loven, idet bedriften som er beliggende i Våle kommune får sin kraft fra kommunens eget verk.

Den årlige avgift til staten er betalt til og med for driftsåret 1974/75. For 1974/75 var den kr. 625,50.

4.2. A/S Dalen Portland Cementfabrik.

4.21. Ved kongelig resolusjon av 26. august 1966 er A/S Dalen Portland Cementfabrik gitt tillatelse til å leie inntil 24 000 kW fra Skiensfjordens kommunale Kraftselskap med tidsbegrensning til 1. januar 1977.

Konsesjonen er gitt med vanlige vilkår, herunder om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten på kr. 1,50 pr. kW av den primakraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: kWh/8 760. Vilkår om kraftavståelse til kommuner er sløyfet, da kraftforsyningen skjer fra Skiensfjordens

komm. Kraftselskap som også har den øvrige strømforsyningen i distriktet.

Avgiften til staten er betalt til og med for året 1975. For 1975 var den kr. 25 915,50.

4.3. Nordland Portland Cementfabrik A/S.

4.31. Ved kongelig resolusjon av 1. november 1963 er Nordland Portland Cementfabrik A/S gitt tillatelse til å leie inntil 6 175 kW, med inntil 27,5 GWh pr. år, fra Nord-Salten Kraftlag A/L i henhold til kraftleiekontrakt mellom partene av 20. desember 1960 resp. 3. januar 1961.

Tillatelsen er tidsbegrenset til 25 år regnet fra den tid kraftleveringen tok til den 19. februar 1963. Det vil si at tilaltelsen løper ut 19. februar 1988.

Tillatelsen er ellers gitt på vanlige vilkår, herunder om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten på kr. 1,50 kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: kWh/8 760. Vilkår om kraftavståelse (10 pst.) til kommuner er sløyfet, idet det ble antatt at Tysfjord kommune — hvor bedriften er beliggende — som medlem av kraftlaget rimeligvis vil få sitt strømbehov dekket derfra.

Den årlige avgift til staten er betalt til og med for året 1975. For 1975 var den kr. 5 693.

I forbindelse med søknad av 27. januar 1964 fra h. r.advokat Ludolf Næss på vegne av Nordland Portland Cementfabrik A/S om endring av bl. a. post 2 i konsesjonsvilkårene uttalte Hovedstyret som konklusjon i brev av 28. mai 1964 til departementet:

«Hovedstyret har etter dette for sitt vedkommende ikke noe å innvende mot at post 2 i vedkommende kraftleiekonsesjon av 1. november 1963 til Nordland Portland Cementfabrik A/S blir endret til følgende ordlyd som søkt om:

> «Selskapets styre skal ha sitt sete i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere. Dog kan med vedkommende departements tillatelse ett medlem av styret være fremmed statsborger.»»

Hovedstyret går ut fra at post 2 i vilkårene for konsesjonen av 1. november 1963 ble endret overensstemmende hermed.

5. *NVE's uttalelse.*

Den foreliggende søknad av 17. desember 1968 fra det fusjonerte selskap, A/S NORCEM gjelder bl. a. tillatelse til å overta de kraftleiekonsesjoner som tidligere er gitt til A/S Christiania Portland Cementfabrik, A/S Dalen Portland-Cementfabrik og Nordland Portland Cementfabrik A/S. Disse konsesjoner omfatter således:

1. To konsesjoner til A/S Christiania Portland Cementfabrik av henholdsvis 19. januar 1968 på leie av 20 000 kW (inkl. 2 000 kW Tokke-kraft) fra Buskerud Kraftverker for drift av selskapets anlegg i Røyken kommune og av 26. juni 1968 på leie av 1 800 kW fra Våle komm. Elektrisitetsverk for drift av selskapets anlegg i Våle kommune.
2. En konsesjon til A/S Dalen Porland-Cementfabrik av 26. august 1966 på leie av 24 000 kW fra Skiensfjordens komm. Kraftselskap samt
3. En konsesjon til Nordland Portland Cementfabrik A/S av 1. november 1963 på leie av 6 175 kW/27,5 GWh pr. år fra Nord-Salten Kraftlag A/L.

Samtlige konsesjoner er gitt med bl. a. vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW og om helt norsk styre. Post 2 i konsesjonen av 1. november 1963 til Nordland Portland Cementfabrik A/S er dog endret slik at ett medlem med Industridepartementets samtykke kan være fremmed statsborger, jfr. foran under pkt. 4.31.

For øvrig er samtlige konsesjoner gitt med vanlige vilkår, dog slik at vilkår om 10 pst. kraftavståelse er sløyfet.

Konsesjonene til A/S Christiania Portland Cementfabrik er som nevnt tidsbegrenset til 1. januar 1978, bortsett fra de 2 000 kW Tokke-kraft som er tidsbegrenset til 30. juni 1996. Konsesjonen til A/S Dalen Portland-Cementfabrik er tidsbegrenset til 1. januar 1977 og den til Nordland Portland Cementfabrik A/S til 19. februar 1988.

Industridepartementet har i brev av 9. november 1968 til hvert av de tre tidligere selskaper angående spørsmålet om nødvendig konsesjon for A/S NORCEM i forbindelse med sammenslutningen av de tre selskaper bl. a. meddelt:

«Før avgjørelse tas, må uttalelser innhentes fra samtlige berørte kommuner, fra bergmestrene og fra Vassdragsvesenet.

Industridepartementet har konferert med Landbruksdepartementet om saken, og det er enighet mellom departementene om at den påtenkte fusjon bør gjennomføres, jfr. statsråd Rostofts uttalelse i Stortinget 11. oktober i år. Man er derfor innstilt på å gå inn for at de nødvendige konsesjoner for dette formål blir gitt, dog således at man finner å måtte ta forbehold for mulige spesielle innvendinger fra de instanser som først må høres. Videre har fylkeslandbruksstyrene forkjøpsrett etter jordloven.

Man forutsetter at endelige konsesjonssøknader blir sendt inn når fusjonen er vedtatt av generalforsamlingene.»

Sammenslutningen er gjennomført ved at aktiva og passiva på fusjonstidspunktet i A/S Christiania Portland Cementfabrik og i Nordland Portland Cementfabrik A/S er overført til A/S Dalen Portland-Cementfabrik etter reglene i aksjelovens § 115 flg. A/S Dalen Portland-Cementfabrik endret samtidig sitt firma til A/S NORCEM.

Ifølge A/S NORCEM's vedtekter av 14. november 1968 med endringer av 30. mai 1969 har selskapet til formål å drive industri, handel, transport og hva dermed står i forbindelse, samt å delta som aksjonær eller på annen måte ved investering i andre foretagender.

Aksjekapitalen er kr. 68 000 000 fordelt på 680 000 aksjer á kr. 100 som er fullt innbetalt og lydene på navn. Av aksjekapitalen skal minst 90 pst. være på norske hender.

Selskapets styre består av minimum 5, maksimum 18 styremedlemmer som velges for 2 år av gangen av representantskapet.

6. *NVE's konklusjon.*

N V E har etter dette ikke noe å innvende mot søknaden og vil rå til at A/S NORCEM gis en ny samlet konsesjon på leie av inntil:

1. 20 000 kW — inklusive 2 000 kW Tokke-kraft — fra Buskerud Kraftverker for drift av Slemmestad Cementfabrik og Norsk Eternitfabrikk i Slemmestad i Røyken kommune.
2. 1 800 kW fra Våle komm. elektrisitetsverk for drift av kalkstensbrudd på Langøen i Våle kommune.
3. 24 000 kW fra Skiensfjordens kommunale Kraftselskap for drift av selskapets anlegg i Porsgrunn kommune.
4. 7 200 kW/32 GWh pr. år fra Nord-Salten Kraftlag A/L for drift av selskapets anlegg i Tysfjord kommune.

Konsesjonen foreslås gitt for den tid de respektive kraftleieforhold måtte stå ved makt, dog ikke utover en 10-års periode som vanlig.

For så vidt angår leie av de 2 000 kW Tokke-kraft forutsettes konsesjonen tidsbegrenset til 30. juni 1996, som for den tidligere konsesjon av 19. januar 1968 til A/S Christiania Portland Cementfabrik.

N V E vil foreslå at det som for de tidligere konsesjoner fastsettes vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes bortsett fra kraft til romoppvarming og til fremstilling av damp for så vidt angår leien av de 20 000 kW (inkl. de 2 000 kW Tokke kraft) fra Buskerud Kraftverker.

For øvrig foreslås konsesjonen gitt med samme vilkår som for de tidligere konsesjoner, herunder med vilkår om helt norsk styre, dog slik at ett styremedlem med vedkommende departements samtykke kan tillates å være fremmed statsborger. Vilkår om kraftavståelsen forutsetter sløyfet i samsvar med praksis.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.»

Departementet skal bemerke:

Bedriftens søknad gjelder i det vesentlige overtagelse av gitte kraftleiekonsesjoner til A/S Christiania Portland Cementfabrik, A/S Dalen Portland-Cementfabrik og Nordland Portland Cementfabrik A/S. Når det gjelder den tidligere gitte konsesjonen til Nordland Portland Cementfabrik A/S søkes det samtidig om utvidelse fra 6 175 kW/27,5 GWh til 7 200 kW/32 GWh pr. år.

Videre skal det bemerkes at Nordland Portland Cementfabrik A/S etter søknad fikk endret pkt. 2 i konsesjonsvilkårene ved kongelig resolusjon 5. februar 1965 til:

«Selskapets styre skal ha sitt sete i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere. Dog kan med vedkommende departements tillatelse ett medlem av styret være fremmed statsborger.»

I brev av 25. februar 1965 ga departementet sitt samtykke til at en representant for det danske selskap F. C. Smidth & Co. A/S ble medlem av styret i Nordland Portland Cementfabrik A/S. Det danske firma har etter fusjonen ca. 5,2 pst. av aksjekapitalen. Departementet finner det rimelig at et medlem av dette firma får plass i styret i A/S NORCEM. Departementet vil derfor foreslå at den ovennevnte ordlyd i vilkårenes pkt. 2 benyttes i konsesjonsvilkårene til A/S NORCEM.

Departementet vil i tilslutning til NVE anbefale at A/S NORCEM gis en ny samlet konsesjon på leie av inntil:

1. 20 000 kW — inklusive 2 000 kW Tokke-kraft — fra Buskerud Kraftverker for drift av Slemmestad Cementfabrik og Norsk Eternitfabrik i Slemmestad i Røyken kommune.
2. 1 800 kW fra Våle komm. elektrisitetsverk for drift av kalkstensbrudd på Langøen i Våle kommune.
3. 24 000 kW fra Skiensfjordens kommunale Kraftselskap for drift av selskapets anlegg i Porsgrunn kommune.
4. 7 200 kW/32 GWh pr. år fra Nord-Salten Kraftlag A/S for drift av selskapets anlegg i Tysfjorden kommune.

Konsesjonen foreslås gitt på følgende vilkår:

«1. *Leietid.*

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med de respektive kraftleverandører måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. juli 1986, for de 2 000 kW Tokke-kraft ikke lenger enn til 30. juni 1996.

2. *Styre.*

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre, herunder formannen, skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere. Dog kan med vedkommende departements tillatelse ett medlem av styret være fremmed statsborger.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes — utenom kraft til romoppvarming og til fremstilling av damp — erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

9. *Overdragelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917. Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.»

Industridepartementet

t i l r å r :

Med hjemmel i lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates A/S NORCEM å leie inntil:

1. 20 000 kW — inklusive 2 000 kW Tokkekraft — fra Buskerud Kraftverker for drift av Slemmestad Cementfabrik og Norsk Eternitfabrikk i Slemmestad i Røyken kommune.
2. 1 800 kW fra Våle komm. elektrisitetsverk for drift av kalkstensbrudd på Langøen i Våle kommune.
3. 24 000 kW fra Skiensfjordens kommunale Kraftselskap for drift av selskapets anlegg i Porsgrunn kommune.
4. 7 200 kW/32 GWh pr. år fra Nord-Salten Kraftlag A/S for drift av selskapets anlegg i Tysfjord kommune.

Tillatelsen gis på de vilkår som er tatt inn i Industridepartementets foredrag av 22. oktober 1976.

25. Elkem-Spigerverket A/S PEA, Porsgrunn.

(Tillatelse 1. Til å leie 13 500 kW/80 GWh pr. år tilfeldig og ikke-garantert kraft fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap i henhold til kontrakt 2. desember 1970/11. januar 1971. 2. Til å konvertere 8 500 kW/50 GWh pr. år tilfeldig kraft til fastkraft i henhold til kontrakt 16. desember 1974/10. januar 1975 med Skiensfjordens kommunale kraftselskap.)

Kongelig resolusjon 22. oktober 1976.

Ved kongelig resolusjon av 19. januar 1968 fikk Elektrokjemisk A/S konsesjon på leie av inntil 45 000 kW/350 GWh fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap (SKK) til drift av smelteverk i Porsgrunn. Konsesjonen er tidsbegrenset til 50 år regnet fra 1. juli 1966 og gjelder drift av det smelteverk som tidligere har vært drevet av Porsgrunn Elektrometallurgiske Aksjeselskap (PEA), jfr. «Meddelte vassdragskonsesjoner» for 1968 side 10 flg.

Ved Industridepartementets brev av 31. januar 1968 fikk Elektrokemisk A/S videre konsesjon etter § 36 i lov nr. 16 av 14. desember 1917 på erverv av samtlige aksjer i PEA.

Elektrokemisk A/S har senere forandret navn til Elkem A/S. Ved kongelig resolusjon av 16. januar 1970 fikk Elkem A/S konsesjon på leie av ytterligere inntil 15 000 kW/120 GWh fra SKK utover de 45 000 kW/350 GWh som omfattes av selskapets kraftleiekonsesjon gitt ved kongelig resolusjon av 19. januar 1968 og med samme tidsbegrensning som denne.

N o r g e s v a s s d r a g s - o g e l e k t r i s i t e t s v e s e n har i brev av 6. mai 1971 gitt følgende uttalelse til departementet i anledning av søknaden 12. august 1970 fra Elkem A/S om konsesjon på leie av ytterligere inntil 22 000 kW/130 GWh pr. år fra SKK til drift av smelteverket i Porsgrunn:

«1. *Innledning.*

Ved kongelig resolusjon 19. januar 1968 — jfr. departementets brev av 31. januar 1968 jnr. 3231/67 IDV — er Elektrokemisk A/S

gitt tillatelse til for drift av smelteverket i Porsgrunn (PEA) å leie inntil 45 000 kW/ 350 GWh pr. år fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap (SKK). Tillatelsen er tidsbegrenset til 50 år regnet fra 1. juli 1966.

Ved kongelig resolusjon 16. januar 1970 — jfr. departementets brev 3. februar 1970 jnr. 2535/69 IDV — er Elektrokemisk A/S gitt tillatelse til å leie ytterligere inntil 15 000 kW/ 120 GWh pr. år fra SKK til drift av PEA med samme tidsbegrensning.

I brev 12. august 1970 til departementet har selskapet søkt om konsesjon på leie av ytterligere inntil 22 000 kW/130 GWh pr. år fra samme kraftleverandør og til samme formål.

I påtegning 27. august 1970 — Id 7774/70 IDV — har departementet bedt om Hovedstyrets uttalelse.

2. *Søknaden.*

Selskapets søknad 12. august 1970 lyder:

«Vi viser til vår gjeldende kraftleiekonsesjon for drift ved Elkem A/S Porsgrunn Elektrometallurgiske (PEA), Porsgrunn, datert 3. februar 1970.

Denne konsesjon dekker drift av følgende installerte ovnskapasitet:

Ovn nr.	Belastning	Trafokapasitet	
6	2 500 kW	10 000 kVA	Åpen
7	7 500 »	10 000 »	Lukket og utstyrt med gassrenseanlegg
8	8 000 »	10 000 »	Åpen
9	14 000 »	18 000 »	Lukket og utstyrt med gassrenseanlegg
10	28 000 »	39 000 »	Lukket og utstyrt med gassrenseanlegg
Totalt ca. ..	60 000 kW	87 000 kVA	

For tiden prosjekteres en mulig utvidelse av produksjonskapasiteten ved PEA med en ny ovn nr. 11. Ovnsstørrelsen vil være 30 000 kW med en trafokapisitet på 39 000 kVA. Ovnen blir lukket og utstyrt med gassrenseanlegg. I forbindelse med installasjonen av denne ovnsenhet går planen ut på å stanse ovn nr. 8 for godt.

Samlet installert ovnskapasitet ved PEA vil da utgjøre 82 000 kW som tilsvarer et totalforbruk på ca. 600 GWh pr. år. Dekning av dette kraftkvantum er diskutert med Skiensfjordens kommunale kraftselskap og Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen. I henhold til disse samtaler har SKK foreslått å dekke vårt kraftbehov etter følgende avtale:

350 GWh	Fast kraft i henhold til eksisterende kontrakt
25 pst. herav = 87,5 GWh	som dekkes av nåværende konsesjon Som tilfeldig kraft til samme pris som garantert kraft ifølge hovedkontrakten
Resten = 162,5 GWh	Ved tilfeldig kraft

Kontraktsforslag er utarbeidet og vil bli forelagt SKK's styre den 20. august.

Vi tillater oss i henhold hertil å søke generelt om å få utvidet vår konsesjon til 82 000 kW i henhold til ovenstående.

Til Industridepartementets orientering om driftsforholdene vil vi gjerne fremføre følgende:

En ny ovn vil muliggjøre at alt direkte røkutslipp ved PEA fjernes. Dette vil da være skjedd over perioden 1966—72, idet de åpne FeSi-ovnene nr. 2 og 3 er stanset og revet. Ovn nr. 6 som også produserte FeSi, er stanset og vil eventuelt ombygges for en fremtidig raffineringsprosess hvor man vil fremstille Fe-Mn-affiné. Denne produksjonen vil gi en meget beskjeden røykutvikling. Separat konsesjonssøknad for denne produksjon er sendt Røykskaderådet.

Ovn 7 — som var den første lukkede ovn ved bedriften, bygget i 1952—53, er nettopp ombygget med nytt hvelv og røkrenseutstyr. Den produserer SiMn.

Ovn 8, som på grunn av ekstraordinære forhold er i produksjon, er en åpen SiMn ovn. Denne vil som nevnt foran tas ut av produksjon. Ovn 9 og 10 er begge lukkede ovner med røkrenseutstyr. Den nye ovnen vil bli av samme konstruksjon som ovn nr. 10.

Ovnen vil ikke bare bety en forbedring i de eksterne forhold, men vil også gi en vesentlig bedring i de interne arbeidsforhold. De ansatte innen alle kategorier uttrykker et sterkt håp om at denne nyinstallasjon blir realisert, da den vil bety en vesentlig bedring i arbeidsforholdene rundt smelteovnen både i form av mer rasjonelt og lettere arbeid og med hensyn til atmosfæren. Ovnen vil ikke øke behovet for arbeidskraft ved bedriften, idet nåværende skiftmannskap ved ovn 8 vil være i overkant av hva vi vil få behov for med den nye ovnen.

Markedsmessig er det av vesentlig betydning for oss at utvidelsen kan gjennomføres raskest mulig, og forutsatt at de nødvendige konsesjoner oppnås håper vi å kunne ha ovnen i drift allerede i løpet av høsten 1971.»

3. *Kontraktsforholdet mellom partene vedrørende kraftleie.*

Kraftleieavtale i forbindelse med smelteverket i Porsgrunn var opprinnelig inngått mellom tidligere Porsgrunn Elektrometallurgiske A/S og SKK. Aksjene i PEA er som kjent senere overtatt av Elkem A/S og i den forbindelse ble aksjeselskapet PEA besluttet oppløst og fra samme tid — 1. januar 1967 — trådte Elkem A/S inn som part i kontraktsforholdet med SKK.

Ifølge den tidligere kontrakt av 29. juni/14. juli 1966 — som nå er avløst av kontrakt av 2. desember 1970/11. januar 1971 — var SKK forpliktet til å stille til disposisjon for drift av smelteverket i Porsgrunn minimum 40 MW/250 GWh pr. år. I kontraktens § 2, pkt. 2) var anført at ved videre utbygging av bedriften vil selskapet få et ytterligere kraftbehov, og at SKK av egen krafttilgang først ville kunne dekke dette økede kraftbehov etterat utbygging av Sundsbarm kraftverk er realisert eller annen ny kraftverksutbygging i tillegg til utbyggingen av Sira-Kvina's første og annet byggetrinn. Hvis selskapets videre utbygging av bedriften gjennomførtes tidligere enn slik egen kraftutbygging ble realisert, var bestemt at SKK skulle søke å få dekket selskapets kraftbehov ved midlertidig kontrahering av kraft. Såsnart selskapets videre utbygging av bedriften var gjennomført og en av de nevnte forutsetninger for øket kraftlevering fra SKK var oppfylt, skulle kontraktens effektkvantum økes til 55 MW (momentanverdi) og 350 GWh pr. år.

Ifølge den nye kontrakten har SKK forpliktet seg til fra det tidspunkt Elkems nye ovn på 30 MVA er driftsklar, forutsetningsvis i 4. kvartal 1971, å stille til disposisjon for Elkem følgende hovedkvantum:

Effekt: 45 MW (timemiddel), 55 MW (momentverdi).

Energi: 350 GWh pr. driftsår.

Elkem skal være forpliktet til å betale for minst ¾ av energikvantumet, selv om det i vedkommende år ikke har tatt ut så meget.

Kraften skal leveres på Roligheten som trefaset vekselstrøm med en spenning av ca. 10,4 kV, idet det ved reguleringen skal tas hensyn til Elkems behov.

Kraften skal måles samme sted hvor Elkem setter opp kWh-måler med 1 times registreringsperiode samt registrerende MW-MVAr meter.

For kraften skal Elkem betale 2,4 øre/kWh. Denne pris skal gjelde uforandret til 1. juli 1971. Hvis den av Stortinget fastsatte kraftpris for den alminnelige forsyning, som fra 1. januar 1965 er fastsatt til kr. 145,40 pr. kW/år med 6 000 timers brukstid, er endret pr. nevnte dato, skal kraftprisen for hovedkvantumet reguleres opp eller ned i samme forhold etter nærmere i kontrakten fastsatte regler.

SKK vil levere som overforbruk inntil 87,5 GWh (25 pst. av 350 GWh) pr. driftsår utover hovedkvantumet i den utstrekning overforbruket kan dekkes av SKK's egenproduksjon. For kraft utover dette som formidles fra Samkjøringen eller andre, skal Elkem betale de utgifter Elkem har med å skaffe kraften til veie, med tillegg av 0,15 øre/kWh i formidlingsavgift.

Kontrakten skal gjelde i 50 år regnet fra leveringens begynnelse 1. juli 1966, dog ikke utover konsesjonstiden.

Om kontraktens øvrige bestemmelser kan vises til vedlagte kontraktskopi.

For øvrig vises til vedlagte kopi av avtale 2. desember 1970/11 januar 1971 mellom partene, hvoretter Elkem har påtatt seg å forskuttere anleggsutgiftene, anslått til ca. 2,2 mill. kroner, til bygging av nytt transformeringsanlegg og til nødvendig utvidelse av koplingsanlegg.

4. *Avgitte uttalelser.*

Søknaden har herfra vært forelagt:

4.1. S K K, som i brev 29. september 1970 har meddelt:

«Med skriv, datert 17. ds. har vi mottatt kopi av ovennevnte søknad med anmodning om våre bemerkninger. I den forbindelse kan vi bekrefte at de opplysninger som er gitt vedrørende kontraktsforhold er riktige. Kontraktsforslaget som er utarbeidet, er godkjent av SKK's styre i møte 21. august 1970. Kontraktsforslaget vil bli forelagt på representantskapsmøte i SKK, sannsynligvis i slutten av november måned. De øvrige forhold Elkem A/S behandler i sitt brev, går vi ut fra at det ikke er vår oppgave å kommentere.»

4.2. P o r s g r u n n b y s t y r e har i møte 19. november 1970 etter innstilling fra finansrådmannen og formannskapet enstemmig vedtatt å anbefale konsesjon. Innstillingen fra finansrådmannen lyder slik:

«Til formannskapets medlemmer følger vedlagt:

1. Ansøkning av 12. august 1970 om kraftleiekonsesjon.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 17. september 1970 bedt fylkesmannen i Telemark om uttalelse etter at uttalelse fra Porsgrunn kommunestyre foreligger i samsvar med ervervsloven av 14. desember 1917.

Saken har vært sendt Porsgrunn helseråd som den 6. oktober 1970 skriver:

«Da søknaden gjelder kraftleie og helserådet tidligere har tatt standpunkt til røykutslippene i forbindelse med søknad til røykskaderådet, finner jeg ikke grunn til at den skal behandles av helserådet.»

En kan ikke se noen grunn til å motsette seg at konsesjon gis. S. K. K. vil etter hvert få anselige kraftmengder til disposisjon i forbindelse med utbygging av Sira-Kvina III og det foreslås et slikt

v e d t a k :

Konsesjon anbefales.»

4.3. Fylkesmannen i Telemark har i påtegning til NVE av 9. desember 1970 vist til ekspdisjon fra Porsgrunn formannskap 23. november 1970.

4.4. Elektrisitetsdirektoratets Elektrisitetsavdeling, som i notat 6. januar 1971 har uttalt at den for sin del ingen innvendinger har mot en eventuell innvilgning av søknaden.

Søknaden har dessuten av departementets Vassdragsavdeling vært forelagt:

4.5. Departementets Industriavdeling, som i notat 24. november 1970 har konkludert med å anbefale innvilget en øking av konsesjonsgrensen for kraftleie for Elkem A/S, Porsgrunn Elektrometallurgiske (PEA) fra 60 000 kW til 82 000 kW. Industriavdelingen har ikke forslag til spesielle konsesjonsvilkår utover de vanlige.

Jfr. departementets brev til NVE av 3. desember 1970 — Id utg./70.

5. *De tidligere gitte kraftleiekonsesjoner.*

Ved kongelig resolusjoner av 19. januar 1968 og 16. januar 1970 er Elektrokemisk A/S som nevnt gitt tillatelse til å leie i alt inntil 60 000 kW/470 GWh pr. driftsår fra SKK.

Tillatelsene gjelder så lenge kraftleiekontrakt av 29. juni/14. juli 1966 mellom partene måtte stå ved makt, dog ikke utover 50 år regnet fra 1. juli 1966.

Selskapets styre skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Videre er bestemt i konsesjonsvilkårenes post 2 at selskapets aksjer eller parter skal lyde på navn. De kan ikke med rettsvirkning tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller med vedkommende departements godkjennelse andre norske banker eller selskaper. Industridepartementet kan imidlertid dispensere fra bestemmelsen for mindre aksjeposters vedkommende, dog ikke utover $^2/_{10}$ av aksjekapitalen.

Selskapets vedtekter såvel som senere forandringer i disse skal forelegges vedkommende departement til godkjenning.

Konsesjonene er videre gitt med vilkår om en årlig avgift til staten på kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: kWh/8 760 = kW. Etter 20 år fra konsesjonenes datum kan konsesjonsmyndighetene ta fastsettelsen av avgiften opp til ny prøvelse.

De årlige avgifter til staten er betalt til og med for 1970. For 1970 var de tilsammen kr. 63 862,50.

For øvrig er konsesjonene gitt med vanlige vilkår. Vilkår om 10 pst. kraftavståelse til kommuner er sløyfet, da bedriften er beliggende i Porsgrunn kommune, som hører under SKK's forsyningsområde.

6. *Hovedstyrets uttalelse.*

Den foreliggende søknad fra Elkem A/S gjelder leie av ytterligere inntil 22 000 kW/130 GWh pr. driftsår fra SKK til drift av PEA i tillegg til de tidligere konsederte 60 000 kW/470 GWh pr. driftsår.

Den installerte ovnseffekt ved verket er i dag 60 000 kW. Det prosjekteres en utvidelse av ovnskapasiteten med en ovn nr. 11 på 30 000 kW med en transformatorkapasitet på 39 000 kVA. Ovnen vil bli lukket og utstyrt med gassrenseanlegg. :Selskapet har meddelt hit underhånden at det foreligger røykskadekonsesjon for ovnen. I forbindelse med installasjonen vil bedriften ta ut av produksjon for godt, en ovn (åpen) på 8 000 kW. Samlet installert effekt ved verket vil da utgjøre 82 000 kW, som skal tilsvare et totalforbruk på ca. 600 GWh pr. år.

I sin oppgave til departementet/NVE ved rundspørring i januar 1970 har bedriften oppgitt følgende utvikling av kraftbehovet fra 1969 til 1975:

1969	370	GWh
1970	399	»
1971	421	»
1972	425	»
1973	591	»
1974	591	»
1975	591	»

Den konsesjonsgrense på 82 000 kW det nå søkes om, tilsvarer som nevnt et årlig energikvantum på ca. 600 GWh som vil nås i 1973. Det ser ut til at selskapet ikke regner med større utvidelser i de nærmeste år deretter. I nevnte oppgave er det regnet med en øking i fastkraftbehovet fra 250 GWh i 1969 til 450 GWh i 1973, mens det er regnet med en øking i ikke-garantert kraft fra 120 GWh til 141 GWh i samme tidsrom.

Etter de foreliggende opplysninger vil produksjonskvantum øke fra 1969 til 1973
fra 62 000 tonn ferromangan til 110 000 tonn
fra 30 000 tonn ferrosilicomangan til 56 000 tonn
fra 6 000 tonn ferromangan affiné til 7 000 tonn

som noenlunde skal stemme overens med den oppgitte øking av kraftbehovet.

Ifølge selskapet er dette en utvikling som startet i 1966 og som skal være avsluttet i

1972 som ledd i avviklingen av røykutviklende produksjon. All ferrosilisiumproduksjon skal da være opphørt, og manganlegeringsproduksjonen være overført til lukkede ovner.

Ifølge Industriavdelingen vil installasjonen av en ny 30 MW ovn representere ikke bare en forbedring av eksterne forhold, men vil bety en vesentlig bedring av arbeidsforholdene og medføre en mer rasjonell produksjon. Arbeidskraftbehovet vil etter det opplyste ikke øke, idet skiftmannskapet ved den mindre ovn som skal settes ut av produksjon vil dekke behovet ved den større nye ovn. Industriavdelingen har anført at bedriften håper konsesjon vil bli innvilget, slik at ovnen kan settes i drift i løpet av høsten 1971 av hensyn til markedsforholdene som synes å ligge til rette for en slik øking.

I forbindelse med Elkem's søknad 9. mars 1967 om konsesjon på de opprinnelige 45 000 kW/350 GWh pr. år fra SKK uttalte Hovedstyret i brev til departementet av 19. september 1967 (side 12):

«På grunnlag av tidligere uttalelse vedrørende den videre utbygging av særlig kraftkrevende industri i Sør-Norge vil Hovedstyret rå til at det meddeles Elektrokemisk A/S, at selskapet ikke kan påregne å bli innvilget konsesjon på ytterligere leie av kraft til drift av PEA utover de 45 000 kW.»

Hovedstyrets standpunkt var at videre utbygging av særlig kraftkrevende industri i Sør-Norge fortrinnsvis burde legges til Vestlandet, hvor kraftgrunnlaget var vesentlig bedre.

Tillatelsen av 19. januar 1968 på leie av de 45 000 kW inneholder imidlertid intet forbehold om dette.

Under henvisning til at det økte kraftbehov var grunnet på en rasjonell og maksimal utnyttelse av det allerede eksisterende anlegg i perioder med rikelig krafttilgang og at kraft utover de opprinnelige 45 000 kW/350 GWh pr. år etter kontrakten av 1966 bare skulle leveres i den utstrekning dette var mulig for SKK, fant Hovedstyret i 1969 etter omstendighetene å kunne anbefale at det ble meddelt konsesjon til Elektrokemisk A/S på leie av ytterligere inntil 15 000 kW/120 GWh pr. år fra SKK, i tillegg til de opprinnelige konsederte 45 000 kW/350 GWh pr. år.

Heller ikke den nå omsøkte kraftøking innebærer noen endring i fastkraftkvantumet på 45 000 kW/350 GWh pr. år, jfr. således den tidligere kontrakt av 29. juni/14. juli 1966 § 2, pkt. 2) (omtalt foran under pkt. 3, annet avsnitt). Ifølge den nye kontrakt av 1970/71 skal kraft utover dette kvantum bare leveres i den utserekning SKK er i stand til det enten ved hjelp av egenproduksjon eller ved hjelp av kraft fra Samkjøringen eller andre, jfr. kontraktens § 13.

7. *Hovedstyrets konklusjon.*

Hovedstyrets flertall — alle unntatt Haugeland — finner etter dette å kunne anbefale at det gis konsesjon til Elkem A/S på leie av ytterligere inntil 22 000 kW og 130 GWh pr. år fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap — i tillegg til de tidligere konsederte i alt 60 000 kW/470 GWh pr. år — for drift av selskapets smelteverk i Porsgrunn (PEA).

Konsesjonen foreslås gitt med samme tidsbegrensning som konsesjonene av 1968 og 1970, nemlig 50 år regnet fra 1. juli 1966.

Hovedstyret vil foreslå at det som for de tidligere konsesjoner fastsettes vilkår om en årlig avgift til staten på kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: kWh/8 760 = kW. Det forutsettes — i likhet med det som er bestemt for konsesjonene av 1968 og 1970 — at konsesjonsmyndighetene etter 20 år fra konsesjonsdatum kan ta fastsettelsen avgiften opp til ny prøvelse (jfr. lovens § 23 a, post 4, etter lovendringen av 19. juni 1969).

For øvrig foreslås konsesjonen gitt med samme vilkår som konsesjonene av 1968 og 1970.

Vilkår om kraftavståelse til staten og kommuner forutsettes fortsatt sløyfet.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Det er av departementets Industriavdeling som nevnt ikke foreslått spesielle konsesjonsvilkår utover vilkårene i konsesjonene av 1968 og 1970.

I samband med vedtaket avga medlemmene Benum, Jacobsen og Selvik slik uttalelse:

«Disse medlemmer stemmer for at søknaden imøtekommes ut fra erkjennelsen av at etablert kraftkrevende industri må gis rimelig adgang til å gjennomføre rasjonaliserings- og produksjonsforbedringstiltak. Den gradvise økning, som ut fra samme synspunkt har funnet sted de senere år av krafttilførselen til slik industri i pressområder, har imidlertid medvirket til at kraftbalansen er blitt ytterst anstrengt. Med et for svakt utbyggingstempo er derfor kraftgrunnlaget for tilsvarende tiltak og for nyetablering av slik industri som man har ment bør finne sted i andre områder og i nærheten av kraftkildene, stadig blitt innsnevret. Om denne utviklingen ikke brytes er det fare for at planer på dette område ikke kan realiseres.

Disse medlemmer vil derfor understreke nødvendigheten av at de bestemmende og bevilgende statsmyndigheter treffer de tiltak som er nødvendig for at kraftbalansen skal kunne rettes opp og fremfor alt legge avgjørende vekt på distriktsutbyggingshensyn ved disponeringen av de gjenværende vannkraftressurser til beste for distrikter som er sakket mer akterut.»

I tillegg til dette vil Hovedstyrets medlem Selvik spesielt uttale at det er av livsviktig interesse for Hordaland omgående å få en tilfredsstillende avklaring og avgjørelse på disse spørsmål, hvis ikke årelangt strev for å tilrettelegge industrireisingsplaner for nye arbeidsplasser skal være forgjeves.

Hovedstyrets medlem, Haugeland, stemte imot tilrådingen av konsesjonen og viste herunder til Hovedstyrets uttalelse av 19. september 1967 (side 12) og følgende:

«På grunnlag av tidligere uttalelse vedrørende den videre utbygging av særlig kraftkrevende industri i Sør-Norge vil Hovedstyret rå til at det meddeles Elektrokemisk A/S, at selskapet ikke kan påregne å bli innvilget konsesjon på ytterligere leie av kraft til drift av PEA utover de 45 000 kW.»

Hovedstyrets standpunkt var at videre utbygging av særlig kraftkrevende industri i Sør-Norge fortrinnsvis burde legges til Vestlandet, hvor kraftgrunnlaget var vesentlig bedre.»

Etter at Elkem A/S søkte om konsesjon 12. august 1970 har sammenslutningen av Christiania Spigerverk og Elkem A/S funnet sted.

I brev av 17. desember 1975 til NVE har Elkem-Spigerverket A/S, PEA, søkt om konsesjon for konvertering av 8 500 kW/50 GWh tilfeldig kraft til fastkraft i henhold til kontrakt med SKK.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 6. mars 1975 gitt følgende uttalelse:

«1. *Innledning.*

Ved kongelig resolusjon av 19. januar 1968 fikk Elektrokemisk A/S tillatelse til for drift av smelteverket i Porsgrunn (PEA) å leie inntil 45 000 kW/350 GWh pr. år fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap. Tillatelsen er tidsbegrenset til 50 år regnet fra 1. juli 1966.

Ved kongelig resolusjon 16. januar 1970 fikk Elektrokemisk A/S tillatelse til å leie ytterligere inntil 15 000 kW/120 GWh pr. år fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap til drift av PEA med samme tidsbegrensning.

I brev av 12. august 1970 til departementet har selskapet søkt om konsesjon på leie av ytterligere inntil 22 000 kW/130 GWh pr. år fra samme kraftleverandør og til samme formål. Om den saken har NVE uttalt seg i brev til departementet av 6. mai 1971. Med bakgrunn i utviklingen i kraftsituasjonen er saken inntil videre ikke avgjort.

I brev til NVE av 17. desember 1974 har Elkem-Spigerverket A/S, PEA søkt om konsesjon for konvertering av 50 GWh tilfeldig kraft til fastkraft i henhold til kontrakt med Skiensfjordens kommunale kraftselskap.

2. *Søknaden.*

Søknaden av 17. desember 1974 fra Elkem-Spigerverket A/S lyder slik:

«Vi tillater oss herved å søke om konsesjon for konvertering av 50 GWh tilfeldig kraft til fastkraft i henhold til vedlagte forslag til kontrakt mellom Skiensfjordens komm. Kraftselskap og Elkem-Spigerverket A/S, PEA, Porsgrunn. Det nevnte kraftkvantum utgjør 1/3 av SKK's rettigheter i Folgefonnverket og er beregnet levert Porsgrunn.

Kraftforbruket ved PEA er ca. 620 GWh/år.

Dette forbruk dekkes på følgende måte:

Kontrakt med SKK av 1970, fastkraft	350,0	GWh
Kontrakt med SKK av 1970, ugarantert kraft	87,5	»
Tilfeldig kraft gjennom SKK	182,5	»
	620,0	GWh

Våre kraftleiekonsesjoner er gitt ved kgl. res. av 19. januar 1968 (45 MW — 350 GWh) og 16. januar 1970 (15 MW og 120 GWh). Tilsammen 60 MW og 470 GWh.

Da vårt kraftforbruk i 1972 ville øke ytterligere, søkte vi i brev av 12. august 1970 om økning av kraftleiekonsesjonen til 82 MW, idet vi var i tvil om hvorvidt konsesjonsplikten også omfattet ugarantert og tilfeldig kraft. Denne søknad har vi ikke fått svar på, og vi har forstått det slik at det ikke var nødvendig med konsesjon for disse kraftkategorier.

Dersom denne vår oppfatning er riktig, skulle våre nåværende konsesjoner også dekke en ny fastkraftkontrakt på ca. 50 GWh (ca. 8,5 MW).

Skulle det imidlertid være slik at ugarantert kraft er konsesjonspliktig, men derimot ikke tilfeldig kraft, vil nærværende søknad omfatte tilleggskonsesjon på følgende kraftmengde:

Nåværende konsesjoner	60 000	kW	470,0	GWh
Kontraktkraft, inkl. ugarantert	56 000	»	437,5	»
	4 000	kW	32,5	GWh
Ny kontrakt om Folgefonnkraft	8 500	»	50,0	»
Nødvendig tilleggskonsesjon	4 500	kW	17,5	GWh

Vi vil ellers få lov til å opplyse følgende:

Bedriften har seks elektriske smelteovner hvorav fire er utstyrt med moderne gassrenseanlegg, kapasitet 10, 18, 39 og 46 MWA. De to øvrige er eldre ovner uten renseutstyr og drives bare leilighetsvis og med spesiell tidsbegrenset dispensasjon fra Røykskaderådet.

Vi har tidligere anmeldt vårt kraftbehov, og «Forhandlingsutvalget for nye industritiltak» anbefalte å tildele PEA 100 GWh fastkraft i tillegg til våre 350 GWh.

Bedriften har ca. 420 ansatte og produserer årlig ca. 100 000 tonn Ferromangan, 60 000 tonn Silicomangan, samt 10 000 tonn Ferromangan affiné. Videre leverer vi gass fra våre smelteovner til Norsk Hydro, og gassen transporteres direkte til Hydro i rørledninger. Kalori-innholdet av de nuværende leveranser tilsvarer 75 GWh/år, fra 1. juli 1975 vil overføringskapasiteten bli øket, slik at leveransene vil tilsvare 120 GWh/år.

Vi hadde regnet med at vi i 1973 skulle ha fått tildelt 100 GWh fastkraft, slik at vi i alt var garantert 450 GWh. Dette ville vært tilstrekkelig til å sikre driften av våre to største ovner med fastkraft. Endringen i energisituasjonen har imidlertid ført til at vi ikke kan regne med tildeling av fastkraft med det første, og vi har derfor inngått denne kraftleiekontrakt hvor leveransene skal bebynne i 1980.

Det er kjent at tilgangen på tilfeldig kraft vil forandre seg sterkt i de nærmeste år. En stor del av den tilfeldige kraft vil bli konvertert til fastkraft ved en videre utbygging av samkjøringslinjene i Norge og ved samkjøring med Sverige og Danmark. Vi må derfor regne med en meget usikker kraftforsyning i fremtiden som vil måtte lede til innskrenkninger i produksjonen, og som kan gjøre bedriften ulønnsom. Det er derfor av den største betydning at i allfall den mest moderne del av produksjonsutstyret ikke blir avhengig av tilgangen på tilfeldig kraft.

Av de problemer som vår usikre kraftsituasjon medfører, nevner vi:

1) Vår fastkraftdekning er bare 57 pst. av vårt behov. Resten av behovet må dekkes ved ugarantert og tilfeldig kraft, det vil si at pris og kvantum bestemmes fra uke til uke. Vi kan f. eks. risikere å måtte foreta en betydelig reduksjon av vår produksjon på en ukes varsel.
2) Markedssituasjonen for råmateriale har i de senere år vært ustabil. Dette har ført til at vi for å sikre produksjonen har måttet inngå langsiktige leveringsavtaler. Som sjonsmaterialer skjer på 5-års kontrakter, og for andre råmaterialer på gjennomsnittlig 1½-års kontrakter. Med de kvanta det her dreier seg om, vil det økonomiske ansvar vi pådrar oss ved f. eks. å måtte kansellere kontrakten på grunn av manglende kraft til å gjennomføre produksjonen, være vesentlig.
3) For å holde bedriften til enhver tid på et konkurransemessig nivå, må vi fortløpende foreta investeringer for å rasjonalisere, og det er vanskelig å ta standpunkt til slike investeringer på et usikkert kraftgrunnlag.
4) I bransjen inngås salgskontrakter på ½ eller 1 år med fast kvantum og til faste priser. Vi kan her komme opp i store leveringsvanskeligheter overfor kundene fordi vi ikke kan forutse krafttilgang og produksjonsomkostninger.

Som det vil fremgå, har det meget stor betydning for bedriften å få klarlagt den fremtidige krafttilgang, og vi håper på en snarlig avgjørelse av vår søknad.»

3. *Kraftleiekontrakten.*

Kontrakten er undertegnet av partene 16. desember 1974/10. januar 1975 og ifølge denne har SKK rett til å utta 170 GWh fra Folgefonn-verkene på nærmere bestemte vilkår. Bl. a. skal SKK for kraftleveringen betale en forholdsmessig part av Folgefonn-verkenes antatte kostende hvis utbyggingen skulle skjedd etter de samme planer i løpet av de siste 5 år før kraftleveringens begynnelse, men uten tillegg for byggerenter. Herfra skal trekkes 1½ pst. pr. år fra anleggets idriftssettelse for slit og elde. De nærmere vilkår om dette er inntatt i kontraktens § 1.

For å sikre kraftleveringen til PEA, som for en del skjer som ugarantert kraftlevering, vil SKK viderelevere ⅓ av de nevnte 170 GWh til PEA mot at PEA dekker ⅓ av forpliktelsene etter § 1. I tillegg skal PEA betale utgiftene ved transformering 300/132 kV, lokal overføring med 132 kV og transformering 132/10 kV etter satser som til enhver tid gjelder for transformering og overføring i radialnettet.

Kraften skal leveres på Roligheten som trefaset strøm med en spenning på ca. 10,4 kV. Kraften skal måles samme sted hvor PEA setter opp kWh-måler med 1 times registrerperiode samt registrerende MW-MVAr meter.

I følge kontrakten skal SKK være forpliktet til å viderelevere kraften i minst 20 år. Oppsigelse av kontrakten skal kunne skje med 3 års varsel. Hvis viderelevering av kraften foregår i mindre enn 30 år, skal SKK refundere PEA den del av kapitalen som ikke er amortisert i henhold til § 3, pkt. 2 i kontrakten. Maksimal varighet av kontrakten skal ifølge denne være 30 år regnet fra det tidspunkt kraftleveringen tar til.

Det vises for øvrig til vedlagte kontraktskopi.

4. *NVE's uttalelse.*

Elkem-Spigerverket A/S har oppgitt kraftforbruket ved PEA til i alt ca. 620 GWh pr. år. Dette forbruk dekkes for tiden på følgende måte:

Kontrakt med SKK av 1970, fastkraft	350,0	GWh
Kontrakt med SKK av 1970, ugarantert kraft	87,5	»
Tilfeldig kraft gjennom SKK	182,5	»
	620,0	GWh

Av dette har selskapet konsesjoner på til sammen 60 MW/470 GWh pr. år, jfr. konsesjoner av 19. januar 1968 og 16. januar 1970. Da selskapets kraftforbruk i 1972 ville stige

ytterligere, søkte det i brev av 12. august 1970 om øking av det konsederte kraftkvantum til 82 MW/600 GWh pr. år, idet det var i tvil om hvorvidt konsesjonsplikten også omfattet ugarantert og tilfeldig kraft. I søknaden av 17. desember 1974 er anført at hvis disse kraftkategorier ikke er konsesjonspliktige, skulle selskapets nåværende konsesjoner også dekke en ny fastkraftkontrakt på ca. 8,5/50 GWh pr. år. Skulle det imidlertid være slik at ugarantert kraft er konsesjonspliktig, men derimot ikke tilfeldig kraft, omfatter søknaden en tilleggskonsesjon på 4,5 MW/17,5 GWh pr. år, som er differansen mellom 64,5 MW/487,5 MWh (kontraktkraft, inkl. ugarantert kraft og Folgefonn-kontrakten) og konsedert kraft.

Da det er slik at både den ugaranterte og tilfeldige kraft er konsesjonspliktig etter loven, vil Elkem-Spigerverket A/S ha behov for konsesjon på hele det kraftkvantum den nye Folgefonn-kontrakten omfatter.

Folgefonn-kontrakten ligger i det vesentlige innenfor rammen av de ved brev av 12. august 1970 omsøkte 22 MW/130 GWh pr. år, og NVE finner derfor å kunne anbefale at Elkem-Spigerverket A/S gis tillatelse til å leie de 8,5 MW/50 GWh pr. år som Folgefonn-kontrakten omfatter. Det forutsettes da at dette kvantum kommer til fradrag i de 22 MW/130 GWh pr. år det er søkt om ved brev av 12. august 1970.

Konsesjonen foreslås gitt med samme tidsbegrensning som konsesjonene av 1968 og 1970, nemlig 50 år regnet fra 1. juli 1966.

NVE vil foreslå at det som for de tidligere konsesjoner fastsettes vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes og beregnet etter formelen: kWh/8 760 kW. Det forutsettes — i likhet med det som er bestemt for konsesjonene av 1968 og 1970 — at konsesjonsmyndighetene etter 20 år fra konsesjonsdatum kan ta fastsettelsen av avgiften opp til ny prøvelse.

For øvrig foreslås konsesjonen gitt med samme vilkår som de tidligere konsesjoner. Vilkår om kraftavståelse forutsettes fortsatt sløyfet.

Det vises ellers til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

NVE har etter omstendighetene ikke funnet grunn til å forelegge søknaden for distriktet til uttalelse.»

Departementet skal bemerke:

Elkem A/S søkte 12. august 1970 om konsesjon på leie av ytterligere inntil 22 000 kW/130 GWh pr. driftsår fra SKK i tillegg til de tidligere konsederte i alt 60 000 kW/470 GWh pr. driftsår i henhold til en fremlagt kraftleiekontrakt av 2. desember 1970/11. januar 1971 mellom partene. Denne kontrakten som avløser den tidligere kraftleiekontrakten av 29. juni/14. juli 1966, pålegger SKK å stille 45 000 kW/350 GWh pr. driftsår til bedriften, jfr. kontraktens § 1. Dette kvantum har bedriften allerede konsesjon på. Videre er SKK etter kontraktens § 13 forpliktet til å levere bedriften ytterligere kraft enten av selskapets egenproduksjon eller ved formidling av kraft fra Samkjøringen eller andre. Det er denne kraften søknaden av 12. august 1970 gjelder. Bedriften søker således generelt om å få utvidet konsesjonen til 82 000 kW/600 GWh. Kraftleiekontrakten gjelder i 50 år fra leveringens begynnelse 1. juli 1966, dog ikke utover konsesjonstiden, jfr. kontraktens § 11.

Ved en avtale av 2. desember 1970/11. januar 1971 mellom SKK og Elkem A/S har bedriften påtatt seg å yte SKK som lån det beløp på ca. 2,2 mill. kroner som regnes å medgå til bygging av nytt transformeringsanlegg og til nødvendig utvidelse av koblingsanlegg. Etter avtalen skal Elkem A/S forskuttere beløpet etter hvert som anleggsutgiftene påløper, mens SKK plikter å tilbakebetale beløpet gjennom fradrag på 5 pst. i strømleien fra det tidspunkt forskutteringen tar til.

17. desember 1974 søker Elkem-Spigerverket A/S, PEA, om konsesjon for konvertering av 8 500 kW/50 GWh tilfeldig kraft til fastkraft i henhold til kontrakt med SKK (Folgefonnkontrakten). Kontrakten ble undertegnet av partene 16. desember 1974/10. januar 1975. I følge kontraktens § 1 har SKK rett til å utta 170 mill. kWh med statens normale brukstid fra Folgefonnverkene på nærmere i § 1 angitte betingelser. For å sikre kraftleveringen til PEA, som for en del skjer som ugarantert kraftlevering, vil SKK viderelevere ⅓ av ovennevnte kraftkvantum til PEA mot at PEA dekker SKK's forpliktelser etter § 1, og i tillegg betaler utgiftene ved transformering 300/132 kV, lokal overføring med 132 kV og transformering 132/10 kV etter satser som til en hver tid gjelder for transformering og overføring i radialnettet.

NVE har i brev av 6. mars 1975 anbefalt at Elkem-Spigerverket A/S gis tillatelse til å leie de 8 500 kW/50 GWh pr. år som Folgefonnkontrakten omfatter under forutsetning av at dette kvantum kommer til fradrag i de 22 000 kW/130 GWh pr. år det er søkt om ved brev av 12. august 1970. Denne forutsetning er departementet enig i. Det betyr at kvantumet det ble søkt om 12. august 1970 blir redusert til 13 500 kW/80 GWh pr. år.

Saken har ligget i departementet i påvente

av Stortingets behandling av St. prp. nr. 165 for 197?—7? om kraftleiekontrakter til kraftkrevende industri. I nevnte Stortingsproposisjon og Innst. S. nr. 416 for 1975—76 er PEA forutsatt tildelt 190 GWh.

Bedriften har et kraftforbruk som overstiger det konsederte. Imidlertid regner departementet med å ta stilling til ny konsesjonssøknad fra bedriften i den nærmeste fremtid. Det vises i den forbindelse til brev av 8. oktober 1976 fra Elkem-Spigerverket A/S:

«PEA's nuværende kraftleiekonsesjoner er gitt ved kongelig resolusjon av 19. januar 1968 (45 MW — 350 GWh) og 16. januar 1970 (15 MW og 120 GWh), i alt 60 MW og 470 GWh.

Den 12. august 1970 søkte vi om kraftleiekonsesjon hvor også den tilfeldige kraft var inkludert, i alt 82 MW og den 17. desember 1974 søkte vi om kraftleiekonsesjon på 50 GWh i forbindelse med kontrakt inngått mellom Skiensfjordens Kommunale Kraftselskap og PEA. I denne søknad oppga vi PEA's kraftforbruk til 620 GWh/år. Det har vist seg at dette tallet er for lavt, i 1974 anvendte PEA 634 GWh og regner med å ha et forbruk på 650 GWh i 1977. Denne økningen skyldes bare bedre utnyttelse av produksjonsutstyret.

PEA's kraftforbruk dekkes utelukkende ved kraftleveranser fra Skiensfjordens Kommunale Kraftselskap. Kraftkontrakten omfatter 350 GWh fastkraft pr. år og et overforbruk på inntil 25 pst. (87,5 GWh) som leveres i den utstrekning dette kan dekkes av Skiensfjordens Kommunale Kraftselskap's egen produksjon. Videre formidler Skiensfjordens Kommunale Kraftselskap tilfeldig kraft fra Samkjøringen til de til enhver tid gjeldende priser pluss en formidlingsavgift.

Vi har inngått kraftleiekontrakt med Skiensfjordens Kommunale Kraftselskap med forbehold om at vi bli innvilget kraftleiekonsesjon. Selskapet har nu gitt oss frist ut året for endelig aksept av kontrakten.

Vi viser ellers til St. prp. nr. 165 hvor vi fikk forhåndstilsagn om kraftleiekonsesjon på 190 GWh. Vi tar sikte på videre forhandlinger med Skiensfjordens Kommunale Kraftselskap for å skaffe kraftleiekontrakter for restkvantumet.»

Etter dette vil departementet i tilslutning til NVE anbefale at Elkem-Spigerverket A/S, PEA, gis tillatelse til å leie de 8 500 kW/50 GWh pr. år som Folgefonn-kontrakten omfatter, og 13 500 kW/80 GWh pr. år som omfattes av kontrakten av 2. desember 1970/11. januar 1971.

Det foreslås at konsesjonen gis på følgende vilkår:

«1. *Konsesjonstid.*

Konsesjonen gjelder så lenge kontrakten av 2. desember 1970/11. januar 1971 og kontrakten om Folgefonn-kraft består, dog ikke utover 50 år regnet fra 1. juli 1966.

2. *Styre m. v.*

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets aksjer eller parter skal lyde på navn. De kan ikke med rettsvirkning tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller med vedkommende departements godkjennelse andre norske banker eller selskaper. Industridepartementet kan dispensere fra denne bestemmelse for mindre aksjeposters vedkommende, dog ikke utover to tiendedeler av aksjekapitalen.

Selskapets vedtekter såvel som senere forandringer i disse blir å forelegge vedkommende departement til godkjennelse.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Industridepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.»

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV gis Elkem-Spigerverket A/S, PEA:

1. Tillatelse til å leie inntil 13 500 kW/80 GWh pr. år tilfeldig og ikke-garantert kraft fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap i henhold til kontrakt 2. desember 1970/ 11. januar 1971.

2. Til å konvertere 8 500 kW/50 GWh pr. år tilfeldig kraft til fastkraft i henhold til kontrakt 16. desember 1974/10. januar 1975 med Skiensfjordens kommunale kraftselskap.

Ovennevnte tillatelse gis på vilkår som er foreslått i Industridepartementets tilråding av 22. oktober 1976.

26. Hedmark Kraftverk.

(Tillatelse til erverv av fall og ekspropriasjon av rettigheter i forbindelse med utbygging av Braskereid i Glomma, Våler kommune.)
Kongelig resolusjon 29. oktober 1976.

Kap. 1. *Innledning.*

Departementet fremmer med dette tilråding om tillatelse for Hedmark Kraftverk til ekspropriasjon og erverv for utbygging av Braskereidfoss i Glomma.

Hedmark kraftverk søkte i brev av 3. juli 1975 om tillatelse til utbygging av Braskereidsfossen. Braskereidfoss ligger i Våler kommune ca. 25 km syd for Elverum og ca. 18 km nedenfor Skjefstadfoss kraftverk.

Utbyggingsplanene går ut på å bygge et elvekraftverk, som antas å ville gi små skadevirkninger. Kraftverket vil ha en årsproduksjon på 115 GWh, hvorav 53 GWh er vinterkraft.

I kap. 2 er inntatt hovedstyrets uttalelse i anledning saken. Kap. 3 inneholder andre innkomne uttalelser. Deretter følger departementets bemerkninger i kap. 4.

Kap. 2. *Hovedstyrets uttalelse.*

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 18. mars 1976 avgitt følgende uttalelse i anledning saken:

«Hedmark Kraftverk har sendt inn følgende søknad datert 3. juli 1975:

«I forbindelse med utbyggingen av Braskereidfoss kraftverk i Våler kommune søkes det om:

1. Tillatelse til erverv av fallrettigheter i Glomma i medhold til ervervsloven av 14. desember 1917 med senere endringer.
2. Tillatelse i henhold til vassdragsloven av 15. mars 1940 §§ 62, 104, 105 og 148.

I. *Planer.*

Braskereidfoss kraftverk vil utnytte fallet i Braskereidfossen i Glomma ca. 25 km syd for Elverum.

Plan for utbyggingen er utarbeidet av sivilingeniør E. Strømme A/S. Planen følger som vedlegg nr. 1.

Kraftstasjonen plasseres i dammen som legges ved foten av fossen.

Gjennomsnittlig brutto fallhøyde vil bli *9,5 m.*

Overvannstanden ved dammen forutsettes hevet til kote 163,20. Ved korttidsregulering mellom kotene 162,20 og 163,20 etableres et inntaksmagasin på ca. 5 mill. m^3.

Det søkes om tillatelse til denne oppdemming og korttidsregulering.

Årsproduksjonen med slipping av fløtningsvann blir *ca. 118 GWh.*

Byggesum inkl. overføring til Våler transformatorstasjon er kalkulert til ca. 89 mill. kroner med kostnadsnivå 1. kvartal 1975.

Utbyggingsprisen blir etter dette ca. 75 øre/kWh.

Utbyggingen får virkning for eiendommer i Våler og Elverum kommuner.

II. *Fallrettigheter.*

Som vedlegg nr. 2 følger en liste over falleierne med fallhøyder fordelt. Fallhøydene er nivellert opp til ca. 1,6 km fra damstedet, fallet på denne strekning er 8,81 m. Fra denne grense til undervannet ved Skjefstadfossen kraftverk faller elven meget lite og fallet er derfor her fordelt etter lengdene av de forskjellige eiendommer langs Glomma.

Staten ved NVE har tidligere ervervet det meste av fallet, 7,76 m på østsiden og 7,90 m på vestsiden. Dette er henholdsvis 82,8 pst. og 83,2 pst. av hele fallhøyden.

Som vedlegg nr. 3 følger notat av 4. februar 1975: «Braskereidfoss kraftverk, fallrettigheter». I henhold til notatet rettet Hedmark Kraftverk i brev av 20. mars 1975 en henvendelse til NVE om kjøp av statens fallrettigheter. I brev av 5. mai 1975 (vedlegg nr. 4) fra NVE får Hedmark Kraftverk tilsagn om kjøp eller leie av fallrettighetene forutsatt at konsesjon blir gitt.

Når det gjelder de øvrige falleiere er det foreslått opprettet avtale om fallrettighetene. Forslag til avtaletekst følger som vedlegg nr. 5.

Alle grunneiere var innkalt til orienteringsmøte om utbyggingen den 5. juni 1975. På møtet ble valgt en grunneierkomité. Det er grunn til å tro at grunneierne vil nytte felles advokat og at det oppnås enighet med falleierne om minnelig avtale om kjøp av fallrettighetene.

III. *Beskrivelse av de tekniske installasjoner.*

Som nevnt i Sivilingeniør E. Strømmes utredning legges kraftstasjonen i egen skjæring på østre bredd. Flomløpene legges i det østre elveløpet og på øya, mens hovedløpet stenges med en fyllingsdam.

I kraftstasjonen installeres et rørturbinaggregat på ca. 20 MW ved en vannføring på 270 sm^3.

Det stasjonsarrangement som er planlagt har varegrind, hurtiglukkende inntaksluke og sugerørsluke. Dette arrangement er under bearbeidelse og en forenklet utførelse kan bli aktuell.

Kraften vil bli overført til Våler transformatorstasjon over en ca. 2,3 km lang 24 kV linje. Fra transformatorstasjonen vil produksjonen bli fordelt på Solør Kraftlags abonnenter i distriktet.

Overføringskostnaden for kraften blir derfor meget lav.

Flomløpene består av fire segmentluker med mål b×h=15×8,5 m for flomavledning og en klappeluke med mål b×h=15×3 m for fløting. Maksimal flomavledningsevne eksklusiv turbin er 3 500 m³/s. Dette tall er fastsatt etter oppgave fra hydrologisk avdeling ved NVE.

Fisketrappen vil bli plassert og utført i samråd med direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.

Anlegget vil bli prøvet i modell ved Vassdrags- og havnelaboratoriet. Ved disse modellforsøk vil det bli samarbeidet med Glomma fellesfløtningsforening og fiskesakkyndige for å sikre at fløtningsluker og fisketrapp, virker etter forutsetningen.

Kraftverket vil derfor etter vår mening ikke bli til hinder for fløtingen eller den frie fiskegang.

Kraftverket er planlagt fjernstyrt og overvåket fra Hedmark Kraftverks driftssentral i Elverum.

IV. *Hedmark Kraftverks kraftbehov.*

Hedmark fylke er deltaker i K/L Opplandskraft med 25 pst. og Hedmark Kraftverk disponerer således 25 pst. av produksjonen i Øvre Vinstra, Hunderfossen, Harpefossen, Skjåk I, Rendalen og Savalen kraftverker.

Hedmark Kraftverk disponerer i sin helhet produksjonen i Lutufallet kraftverk. Under bygging er Kongsvinger kraftverk som ventes i drift i desember 1975 og under konsesjonsbehandling has Nye Osa kraftverk.

Hedmark fylke ved Hedmark Kraftverk er deltaker med 30 pst. i fellesskapet kraftverkene i Orkla. Utbyggingen er under konsesjonsbehandling.

Videre abonnerer Hedmark Kraftverk på statskraft, og nåværende abonnement gjelder frem til 1977/78.

Med ventet produksjon og nåværende abonnement av statskraft skulle krafttilgangen til Hedmark fylke være sikret til 1978. Etter dette år has ingen sikkerhet for krafttilgangen.

Økningen i Hedmark Kraftverks forbruk i perioden etter 1978 vil etter prognosene være ca. 60 GWh pr. år hvorav ca. 40 GWh er vinterkraft.

Nye Osa kraftverk vil kunne dekke ca. 5 års ventet økning i vinterkraftforbruket ved Hedmark Kraftverk. Byggestart ved dette kraftverk kan tidligst skje sommeren 1976. Med 4 års byggetid vil kraftverket komme i drift i 1980.

Hedmark Kraftverk vil etter dette ikke ha dekning av forbruket fra 1978 til Nye Osa kraftverk kommer i drift.

Braskereidfoss kraftverk vil kunne dekke noe over 1 års øking i vinterkraftforbruket for Hedmark kraftverk. Byggetiden for kraftverket er 2 år forutsatt byggestart tidlig høst.

Ved eventuell start av anleggsarbeidene høsten 1976 kan kraftverket være i drift høsten 1978 og sikre forsyningen inntil Nye Osa kraftverk kommer i drift.

V. *Naturforhold, friluftsliv.*

Som arkitekt ved anlegget er engasjert Egil Sorteberg. Han har beskrevet de landskapsmessige virkninger i forbindelse med utbyggingen. Denne utredning følger i vedlegg nr. 6.

Fisketrappen vil sikre fiskens frie gang i vassdraget og sjøen som dannes ved oppdemmingen vil etter vår mening gi muligheter til økte fritidsaktiviteter.

VI. *Nødvendige arealer og rettigheter.*

På strekningen mellom dammen og fossenakken i Braskereidfoss vil ca 54 da bli neddemmet. Det vesentlige av arealet består av skog og uproduktiv jord. Dyrket mark utgjør bare ca. 1 da og neddemming kan unngås ved heving av arealet.

En liste over grunneiere og tilhørende arealer følger i vedlegg nr. 7.

På strekningen ovenfor fossenakken vil vi få en gjennomsnittlig høyere vannstand i det eksisterende elveleiet, men nye arealer blir ikke neddemmet.

Det må i tillegg til de arealer som neddemmes erverves arealer på begge sider av elven til adkomstveier, naturmessig arrondering og riggformål i anleggstiden.

Disse arealer er spesifisert nedenfor og gjelder følgende grunneiere:

Damfeste vestsiden:

Harald Braskerud, 10/6, 17, 11/37	19 da
Riggområde og stasjonstomt østsiden:	
Olav Lundeby, 47/1 m. fl.	69 da
Damfeste og flom- og tømmerløp på holmen:	
Olav Lundeby, 77/1	6,5 da
Kari Olsrud m. f. 47/17	4,5 da
	11 da
Sum	99 da

Ved skjønnet søker vi om tillatelse til å stevne grunneierne på den måte som er foreskrevet i lov av 9. juli 1851 om almenningsaker.

De arealer som beslaglegges ved denne utbygging er meget beskjedne og de øvrige skader på anses som små.

Bygging og drift av Braskereidfoss kraftverk vil derfor mange ganger oppveie den skade som gjøres ved at disse arealer tas ut av nåværende produksjon.»

I planbeskrivelsen er det i pkt. 1 — utover det i søknaden nevnte — opplyst at nedbørfeltet ved Braskereidfoss er 15 860 km² og middelvassføringen ca. 245 m³/s. Utbyggingen vil føre til en noe høyere vasstand enn i dag på elvestrekningen opp til Skjefstadfoss for vassføringer opp til ca. 500 m³/s, mens flomvasstandene blir uendret.

Videre blir det sagt:

«2. *Inntaksbasseng. Døgnreguleringsmagasin.*

Overvannstanden ved dammen forutsettes å kunne variere mellom kote 162.20 og kote 163.20 (N.G.O. høydesystem). For det meste vil den ligge nær opp mot kote 163.20.

Ved vannføringer mindre enn ca. 500 sm³ vil den ca. 18 km lange elvestrekningen opp til Skjefstadfossen virke som inntaksbasseng. Regulering på *1 m* vil gi et magasin på ca. 5 mill. m³ som kan utnyttes til utjevning av tilløpet og til døgnregulering av avløpet.

Magasinet kan også tenkes utnyttet i forbindelse med fløtning.

Ved flom over ca. 500 sm³ vil vannstanden bli som før på elvestrekningen mellom Skjefstadfossen og fossenakken ved Braskereidfossen. Ved maksimal flom vil vannstanden ved dammen stige til ca. kote 164,50.

3. *Endringer i vannstandsforhold.*

3.1 Vannstand ovenfor det nye anlegg.

Nåværende vannstandslinjer og eksempler på fremtidige vannstandslinjer mellom Braskereidfoss og Skjefstadfoss undervann er vist på tegning 906/101. De fremtidige vannstander er beregnet ved vannstand på kote 163,20 ved dammen i Braskereidfoss. Som kurvene viser vil man i fremtiden måtte regne med en hevning av vannstanden på nevnte strekning for vannføringer opp til ca. 500 sm³. Ovenfor fossenakken i Braskereidfoss vil vannstandshevningen bare skje innenfor det naturlige elveleiet, og ikke føre til neddemming av arealer for øvrig. Hevningen blir størst ved små vannføringer. I forhold til dagens vannstandsforhold vil hevningen bli størst ved dammen og avta jevnt oppover langs elva.

I de perioder kraftproduksjonen døgnreguleres vil vannstanden ved dammen pendle. De fremtidige vannstander vil da i gjennomsnitt ligge noe lavere enn de kurver som er vist på tegningen.

3.2 Skjefstadfoss. Oppstuvning undervann.

Som tegning 906/101 viser vil undervannet ved Skjefstadfoss Kraftverk stuves noe opp ved vannføringer mindre enn ca. 500 sm³. Dette vil føre til et produksjonstap i Skjefstadfoss som utliknes kWh mot kWh fra produksjonen i det nye verk i Braskereidfoss.

Ved hevningen av vannstanden ovenfor fossenakken i Braskereidfoss reduseres falltapet på den ovenforliggende elvestrekning og vi oppnår en netto fallhøydegevinst. Den totale kraftproduksjon for de to verk tilsammen øker, selv om produksjonen i Skjefstadfoss alene blir noe redusert. Forholdet er fremstilt på tegning 906/102 som viser oppstuvning av Skjefstadfoss undervann og fallhøydegevinst ved ulike vannføringer.

For å gi et riktig bilde av Braskereidfoss som utbyggingsprosjekt er det antatte erstatningskvantum til Elverum elektrisitetsverk fratrukket i de tall som er oppgitt for kraftproduksjon.

3.3 Vannstand nedenfor det nye anlegg.

Nedenfor det nye anlegg vil døgnregulering av tappingen kunne føre til en pendling i vannstanden. Etter at det nye Osa Kraftverk er satt i drift vil denne ekstra pendling av vannstanden kunne dreie seg om opptil ca. 30 cm. Virkningen vil avta etter hvert nedover i elva. Døgnregulering ved vannføringer over ca. 250 sm³ er lite sannsynlig.»

Vedrørende den ovenfor nevnte oppstuing av undervannet ved Skjefstadfoss Kraftverk har søkeren opplyst at det er forhandlinger i gang med Elverum Elektrisitetsverk om dette forhold.

Beskrivelsen pkt. 4 gjelder hydrologi og kraftproduksjon. Det fremgår der at man har regnet med det magasin som brukes i dag når det gjelder Savalen. Videre er det bl. a. regnet med en slik håndhevelse av manøvreringsreglementet for Osensjøen som det er forutsatt i konsesjonssøknaden for Nye Osa kraftverk. Midlere årsproduksjon i Braskereidfoss er da beregnet til 118 GWh, hvorav 55 GWh vinterkraft og 63 GWh sommerkraft.

Ellers blir det nå planlagt magasiner i Rien og Feragen i Øvre Glomma som bl. a. vil gi en økning i vinterproduksjonen i Braskereidfoss på 4 GWh, samtidig med at sommerproduksjonen reduseres ca. 1,5 GWh. Reduksjon på grunn av fløting anslås til henimot 2 GWh.

Maskininstallasjonen er valgt romslig for ytterligere å kunne tilpasses en eventuell utbygging av Våler pumpekraftverk og en eventuell regulering av Mistra.

Videre siteres:

«5. *Kort beskrivelse av anlegget.*

5.1 Grunnforhold. Undersøkelser.

Damstedet har fjell i dagen på østre bredd og på øya som deler elveløpet i to. Fjellet antas å være av stort sett god kvalitet i anleggsteknisk henseende. På østre bredd er fjellet overlagret av ca. 10 m mektige løsavsetninger.

Damstedet er detaljkartlagt og overdekningen på østre bredd undersøkt ved seismiske målinger.

Videre er det neddemmete areal nedenfor fossenakken kartlagt.

5.2 Anleggets utforming — tegn. nr. 89—01, 906/110, 111.

Terrengforholdene ved damstedet gir følgende naturlige utforming av anlegget.

Kraftstasjonen legges i egen skjæring på østre bredd. Flomløpene legges i det østre elveløpet og på øya, mens hovedløpet stenges med en fyllingsdam.

Kraftstasjonen forsynes med ett rørturbinaggregat på ca. 20 MW ved en nominell vannføring på 270 sm³.

Ved det stasjonsarrangement som er vist på tegningene forsynes inntaket med en varegrind på ca. 300 m² og en hurtiglukkende rulleluke med ca. 120 m² netto tverrsnitt. Sugerørsluken utføres som skalluke.

Kraftstasjonen utstyres med en 70 t maskinsalskran. Transformator- og kontrollrom plasseres mellom maskinsal og inntak.

Arrangementet i kraftstasjonen er under bearbeidelse. En løsning der buestengselet fra omløpskanalen erstatter rulleluken i inntaket kan komme på tale. Andre forenklinger vil også bli vurdert.

Kraften føres på 24 kV linje til Våler transformatorstasjon.

Flomløpene består av fire segmentluker med mål b×h=15×8,5 m for flomavledning ag en klappeluke med mål b×h=ca. 15×3 m for fløtning.

Fisketrappen får innløp i undervannet et stykke utenfor munningen av sugerøret. Den legges i sløyfe nedenfor betongdammen mellom kraftstasjon og flomløp.

Fyllingsdammen i hovedløpet bygges opp med støttefylling av sprengstein fra sprengningsarbeidene, og tetning av naturlige masser. Endelig utforming vil først bli bestemt senere.

6. *Omkostninger.*

Posten fallrettigheter og deltakelse i ovenforliggende reguleringer inkluderer antatt andel for Braskereidfoss av reguleringsomkostningene for de reguleringer (210 Mm³) som planlegges gjennomført ovenfor Tolga.

For det maskintekniske og elektrotekniske utstyr har Hedmark Kraftverk innhentet prisoverslag fra aktuelle leverandører. De byggningstekniske arbeider er kalkulert av Sivilinngeniør Elliot Strømme A/S. Prisnivået pr. 1. januar 1975 er lagt til grunn.

Dersom arrangementet i kraftstasjonen blir forenklet, kfr. pkt. 5.2, vil dette kunne redusere omkostningene noe. Driftsmessige forhold vil avveies mot mulige besparelser ved det endelige valg av arrangement.

Omkostningsoverslag pr. 1. januar 1975.

1. Administrasjon og planlegging		3,5	mill. kr.
2. Fallrettigheter og deltagelse i ovenforliggende reguleringer		3,5	» »
3. Skjønnsutgifter og grunnerstatninger		1,0	» »
4. Felles- og hjelpeanlegg		1,0	» »
5. Kraftverket:			
Bygningsmessige arbeider	25,0 mill. kr.		
Maskintekniske arbeider	26,0 » »		
Elektrotekniske arbeider inkl. overføringer	13,0 » »		
		64,0	» »
6. Finansieringsutgifter		6,0	» »
Byggesum ekskl. investeringsavgift		79,0	mill. kr.
13 pst. investeringsavgift av 70,0 mill. kr.		9,0	» »
Byggesum inkl. overføring og investeringsavgift		88,0	mill. kr.

Utbyggingspris inkl. investeringsavgift:

	Årsproduksjon[1])	Utbygningspris
Med fløtning	59 GWh Vinter (7 mnd.) 59 GWh Sommer	
	118 GWh	74,6 øre/kWh årsprod.
Uten fløtning	59 GWh Vinter (7 mnd.) 61 GWh Sommer	
	120 GWh	73,3 øre/kWh årsprod.

[1]) Etter gjennomføring av tilleggsreguleringer på 210 Mm³ i Øvre Glomma. (Rien og Feragen.)

7. *Fallhøyder. Naturhestekrefter.*

Ved beregningen av innvunnede naturhestekrefter er benyttet en vannføring på 125 sm³. Det er da tatt utgangspunkt i dagens reguleringsforhold og gjort tillegg for fremtidige reguleringer i Øvre Glomma på 210 Mm³.

Som tilhørende innvunnet fallhøyde ved 125 sm³ er regnet:

Undervannstand Skjefstadfoss		162,60
Fremtidig falltap på elvestrekningen Skjefstadfoss—Braskereidfoss	0,20	
Undervannstand Braskereidfoss	153,00	153,20
Innvunnet fallhøyde		9,40 m
Innvunnede naturhestekrefter		15 670 Nhk

Fallet i fossen utgjør ca. 8,80 m. Fordelingen på de enkelte teiger og tilhørende naturhestekrefter fremgår av bilag 1.

De resterende 0,6 m av det fall som innvinnes er fordelt på en rekke grunneiere på den 18 km lange elvestrekningen mellom Skjefstadfoss og Braskereidfoss. Oversikt over disse vil bli utarbeidet senere.

8. *Skader og ulemper.*

8.1 Jordskader.

På strekningen mellom dammen og fossenakken i Braskereidfoss vil ca. 54 da bli neddemmet, mens ca. 11,5 da ligger i forsumpningsområdet som er regnet 1 m over HRV. Det vesentlige av arealet består av skog og uproduktiv jord. Dyrket mark utgjør kun

ca. 1 da. En oversikt over de neddemmede arealer er vist på tegn. nr. 906/109. På vestre bredd vil det kanskje være nødvendig å slake ut skråningene enkelte steder for å øke stabiliteten mot utglidning.

På elvestrekningen ovenfor fossenakken vil vi få en gjennomsnittlig høyere vannstand i det eksisterende elveleiet, men nye arealer blir ikke neddemmet.

8.2 Fiske.

For å opprettholde fiskens frie gang i vassdraget er det forutsatt bygget fisketrapp forbi anlegget. Trappens trasé og utforming vil bli fastlagt i samråd med Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfisk. Foreløpig er trappen lagt mellom kraftstasjonen og flomløp med inngang for fisken nedstrøms sugerørsutløpet.

8.3 Fløtning.

Anlegget utstyres med en klappeluke for fløtningen. Vi regner med at utbyggingen ikke vil gi fløtningen vesentlige ulemper.

8.4 Isproblemene i vassdraget.

Strømningshastigheten ovenfor anlegget reduseres og den åpne fallstrekningen vi har i dag vil forsvinne. Dette vil bety en tidligere islegning enn under nåværende forhold. Skader og ulemper i vassdraget skulle ikke øke nevneverdig selv om det drives en viss korttidsregulering.

8.5 Ferdsel.

Vannstanden ved Lømosund ferjested vil bli høyere enn i dag for vannføringer under 500 sm^3. Dette fører til redusert strømhastighet. Korttidsregulering av kjøringen vil føre til noe pendling over døgnet, mens sesongvariasjon i vannstanden over sommeren vil bli mindre enn før.

Korttidsregulering om vinteren vil kunne føre til noe råkdannelse langs elvebreddene.»

Fra søknadens vedlegg 6 — Landskapsmessige skadevirkninger — siteres:

«Landskapet i området preges av rolige linjer med dels store flate sletter, svakt bølgende jorder og enkelte skogkledde åser.

For det meste ligger åsene tilbaketrukket fra elven, men ved Braskereidfossen reiser Gjerdrumsberget seg til 334 m o. h. på høyre bredd like syd for utbyggingsområdet.

Nord for Braskereidfoss Bru renner Glåma bred og rolig (foto nr. 1). Elvebreddene er her lave og vannspeilet utgjør et dominerende element i landskapet. Sør for broen snevres løpet inn og danner selve fossen som munner ut i en lone like ovenfor krafttsasjonsområdet (foto nr. 2). Her har elven gravet seg ned gjennom et lag finmasser, skråningen mot elven er høyere og vannspeilet ligger tilsvarende lavere i forhold til omgivende terreng.

På østre bredd går skråningen relativt bratt fra en flat furumo ned til fjellet som ligger synlig i dagen og danner et smalt strandbelte. På vestsiden er det dannet et flatere strandparti ved foten av den bratte skråningen.

I søndre ende av lonen ovenfor kraftstasjonsområdet deler en holme eleveløpet i to. Denne holmen inngår som et viktig element i utbyggingen, i det kraftstasjonen med betongdam og luker er plasser i det østre løpet, og det vestre løpet sperres av en fyllingsdam.

Landskapstypen i det berørte område må hovedsakelig karakteriseres som kulturlandskap, dels gårdsbruk med mindre skogteiger imellom, dels noe større sammenhengende skogarealer.

På begge sider av elven syd for broen, — vel 400 meter på østsiden og noe lenger nedover på vestsiden går oppdyrkede jorder helt ut til skråningen mot elven. Lenger syd — ved kraftstasjonsområdet og ved lonen nord for dette — er breddene skogkledd. På østsiden dominerer furuskogen, på vestsiden er det blandet barskog og løvskog, og med kratt av løvtrær på de flate strandpartiene.

Hovedferdselsårene gjennom området er riksvei 3 på østsiden av Glåma og riksvei 210 (gamle riksvei 3) på vestsiden. Ved Braskereidfoss forbindes disse med en tverrvei med Braskereidfoss Bru over Glåma ca. 1 km nord for kraftstasjonen.

Dessuten finnes det flere gårdsveier og skogsbilveier i området. Skogsveier i furumoen på østsiden gir i dag en foreløpig adkomst til kraftstasjonsområdet.

Fra riksvei 3 har en ikke utsyn hverken til kraftstasjonsområdet eller til elven de nærmeste kilometre nord for dette.

Der vestsideveien, riksvei 210, passerer kraftstasjonsområdet, går den relativt nær elven — og på sine steder hvor skråningene er ryddet for skog — får en godt utsyn over kraftstasjon, dam og oppdemmingsområde. En er kjent med at det arbeides med planer om omlegging av veitraséen syd for Tangen gård. Dette vil kunne føre til øket utsyn over utbyggingsområdet, men før trasévalget er klarlagt, kan en selvsagt ikke si noe om hvorvidt omleggingen vil medføre landskapsestetiske problemer.

Et særlig aktuelt standpunkt er Braskereidfoss Bru hvor en har godt utstyn såvel oppover elven (fot. nr. 1) som nedover til kraftstasjonsområdet (fot nr. 2).

På østsiden av elven nedstrøms for kraftstasjonsområdet ligger tre mindre holmer som i noen grad vil skjerme for innsyn fra den lavtliggende elvebredden. Skjermingseffekten vil avhenge av høyden på den til enhver tid eksisterende trebestand (foto nr. 7).

Å legge særlige restriksjoner på skogsdriften på disse holmene synes imidlertid ikke å være påkrevet.

3. *Oversikt over de forskjellige kategorier av landskapsmessige skadevirkninger.*

De landskapsmessige skadevirkninger ved den planlagte utbygging av Braskereidfoss kraftverk kan prinsipielt deles inn i følgende kategorier:

3.1 Varige virkninger.
3.1.1 Beslaglagte arealer.
3.1.2 Virkning av endret vannføring i vassdrag og av heving eller senking av vannstanden i magasin.
3.1.3 Permanente bygninger og betongkonstruksjoner inkl. betongdam.
3.1.4 Fyllingsdam.
3.1.5 Permanente veier.
3.1.6 Permanente kraftlinjer.
3.1.7 Den visuelle virkning av tipper, massetak, skjæringer, fyllinger samt provisoriske veier og anleggsprovisorier som

måtte kunne registreres også etter at disse anleggsdeler er arrondert som nedenfor beskrevet og vegetasjon etablert.

3.2 Midlertidige virkninger.
3.2.1 Virkninger selve anleggsdriften fører med seg i anleggsperioden.
3.2.2 Massetak, tipper, provisoriske veier, skjæringer, fyllinger etc. inntil vegetasjon er etablert etter avsluttet arrondering.
3.2.3 Midlertidige kraftlinjer for fremføring av anleggskraft.

4. *Omtale av de enkelte deler av anlegget.*
4.1 Beslaglagte arealer (kategori 3.1.1).

Av tegning nr. 906/108 A fremgår hvilke arealer som forutsettes erhvervet permanent av utbyggeren. Begrensningen av arealene følger bruksgrensene. For øvrig har en villet begrense seg til å erhverve de arealer som direkte berøres av anleggsdriften og som ansees nødvendige for å ha herredømme over utforming av anleggets tilslutning til omliggende terreng og over fremtidig landskapspleie i denne forbindelse. Disse arealer er i dag skogkledd, og ved rydding for permanente og provisoriske anleggsdeler bør det legges vekt på å opprettholde en trebestand som i størst mulig grad skjermer anlegget mot innsyn fra nærliggende områder. Det kan komme på tale å plassere anleggsprovisorier også utenfor de ovennevnte arealer (f. eks. forlegningsområde), og det synes i en slik sammenheng naturlig å peke på det kommunale industriareal som er vist på tegningen.

4.2 Magasin og elv (kategori 3.1.2).

I beskrivelsens kapitel 2.—4. samt på tegning 906/101, 906/102 og 906/109 er det redegjort for endringer i vannstanden som forventes å følge av utbyggingen.

Like nedenfor Skjefstadfoss kraftverk vil et mindre stryk bli borte under normal vannføring.

Mulighetene for erosjon som følge av utbyggingen er ikke klarlagt i detalj.

En er imidlertid oppmerksom på at vannstandshevingen og døgnreguleringen eventuelt kan komme til å medføre erosjon i enkelte partier med særlig bratte løsmasseskråninger. Spørsmålet vil bli undersøkt nærmere av utbyggeren.

For øvrig synes utbyggingen ikke å ha landskapsestetiske virkninger av vesentlig betydning når det gjelder partiet ovenfor Braskereidfoss Bru eller nedenfor kraftstasjonsområdet. Mellom kraftstasjonen og broen vil det imidlertid etableres et rolig vannspeil der det nå er stryk, og et mindre areal blir satt under vann.

I hvilken grad dette er et tap eller en gevinst i landskapsestetisk sammenheng, vil nok i stor grad være gjenstand for subjektiv bedømmelse. Et vesentlig moment i denne forbindelse er det forhold at fosser og stryk slik Braskereidfossen er i dag, blir stadig sjeldnere som landskapselement. En kan imidlertid heller ikke se bort fra den rekreasjonsverdi som etablering av en kunstig sjø innebærer, et forhold som i dette tilfelle kommer f. eks. campingplassen ved Støa til gode.

Bortsett fra området mellom Braskereidfossen og kraftstasjonen går en ut fra at vannstandsvariasjonene (unntatt flomperioder) vil foregå innenfor det allerede etablerte elveleie. Under flom forutsettes forholdene å bli som før.

På tegning nr. 906/109 er det vist hvilke arealer som forutsettes neddemmet. Ved befaring den 20. mai d. å. var HRV markert ved utsatte høydemerker. Disse viste at arealer som neddemmes, i alt vesentlig utgjøres av skog, kratt eller bart fjell. En unntagelse har vi ved eiendommen Tangen, hvor en snipp av en åker blir liggende under HRV (foto nr. 6). Det synes naturlig å heve åkeren på dette sted såpas meget av forsumping ikke finner sted.

De utsatte høydemerkene viste for øvrig at de slake strandpartiene på nord- og vestsiden av oppdemmingsområdet i alt vesentlig blir liggende under LRV.

Bekkedalen ved Drykjeåa vest for eiendommen Tangen representerer et unntak i så henseende. Dalen har imidlertid en skjermet beliggenhet, og det synes ikke naturlig å iverksette særlig omfattende tiltak. En event. omlegging av r.v. 210 (se pkt. 2 ovenfor) vil også kunne endre situasjonen her i vesentlig grad.

På bakgrunn av ovenstående må det være riktig å konkludere med at de landskapsmessige ulemper som følger av den forutsatte oppdemming og døgnregulering vil bli små.

4.3 Kraftstasjon, betongdam m. v. (kategori 3.1.3).

Kraftstasjonens beliggenhet fremgår av tegn. 906/108 A, mens utformingen er vist på tegn. 906/110 og 906/111.

Videre vises til vedheftede perspektivtegning nr. 89/01 A som gir et inntrykk av omfanget og en mulig utforming av de bygningsmessige konstruksjoner i forbindelse med kraftstasjon, betongdam med tømmerløp og lukearrangement, utløpsarrangement, fisketrapp etc.

Tegningene er ikke ferdig gjennomarbeidet i detalj og kan derfor bli gjenstand for endringer.

En skal i denne forbindelse få gjøre oppmerksom på at tidligere utgave av perspektivtegningen — 89—01 — som følger som bilag til Sivilingeniør Strømmes beskrivelse, er misvisende med hensyn til høyden på holmen ute i elveløpet. I den korrigerte utgave av tegningen — 89—01 A — som følger som bilag til nærværende beskrivelse, er dette punkt korrigert i samsvar med mer detaljert kartmateriale og befaring på stedet.

Det fremgår av perspektivtegningen og av foto nr. 4 at tilslutningen mellom tømmerløpet i betongdammen og holmen er et estetisk point av stor betydning for bildet nedstrøms for kraftstasjonen.

Under den vider planlegging bør en ha for øye at hvis den samlede lengde av kraftstasjon og betongdam blir for stor slik at fjellskjæringen på holmen skyves inn mot holmens høyeste parti, vil dette virke meget uheldig, såvel på nært hold sett fra kraftstasjonsområdet, som med tanke på silhuettvirkningen på avstand.

Spørsmålet om adkomst til kraftstasjonen er omtalt under pkt. «4.7 permanente veier» nedenfor.

4.4 Fyllingsdam (kategori 3.1.4).

Fyllingsdammen som forutsettes bygget mel-

lom holmen og vestre bredd er vist i plan på tegning 906/110.

Dammen forutsettes bygget med tetningskjerne, grusfilter og støttefylling av sprengstein fra kraftstasjonsområdet.

På ovennevnte tegning er dammen vist skjematisk. Under det videre arbeide bør en vurdere muligheten for å krumme damaksen med konkav luftside. Likeledes bør tilslutningen mellom dammen og tilstøtende terreng vurderes nærmere. Ved å flaske ut nedre del av luftsiden med sprengmasser fra kraftstasjonen til slakere fall (f. eks. 1 : 3) samt ved å jevne ut overgangen til terrenget på begge sider vil en kunne etablere et sammenhengende skogbelte fra vestre bredd over dammens luftside og ut på holmen. En slik utforming kan synes fristende i dette tilfelle hvor en vel må kunne anta at skogproduksjon i overskuelig fremtid er den eneste realistiske anvendelse såvel av skråningen på vestbredden som av holmen ute i elven.

4.5 Steintipp (kategori 3.1.7 og 3.2.2).

Event. utsprengte masser fra kraftstasjonsområdet som måtte bli til overs etter heving av åker-areal og etablering av fyllingsdagmen (pkt. 4.2 og 4.4 ovenfor), forutsettes utlagt i tipp under LRV som vist på tegning 906/110 og vil således ikke bli synlig.

4.6 Massetak (kategori 3.1.7 og 3.2.2).

Massetak for tetningsmasser til dammen er ikke lokalisert. Det samme gjelder masser til betongproduksjonen, men her er ferdigbetong et realistisk alternativ som vil bli vurdert nærmere.

Dersom det finnes egnede masseforekomster i neddemmingsområdet, vil disse bli benyttet.

4.7 Permanente veier.

Veisystemet er vist på tegning 906/108 A og på NGO's kart i mål 1 : 50 000 blad «Våler».

Vestsideveien er på tegn. 906/108 A merket «F. V. D 505». På NGO's kart er den merket r.v. 210.

I nærværende beskrivelse er NGO's betegnelse anvendt.

Det vises også til det som er opplyst om veier under pkt. 2 «Orientering om det berørte område» ovenfor.

Fra ny adkomstvei i kanten av det planlagte industriområde føres vei ned til inntaket og over betongdam og fyllingsdam med tilknytning til riksveg 210 på vestsiden. Videre forutsettes adkomstvei til maskinsalsnivå på ca. kote 160 anlagt i skråningen nedstrøms for kraftstasjonen.

Når det gjelder veien over dammen, regner en i de foreliggende planer ikke med at denne skal ha noen viktig trafikkmessig funksjon som forbindelsesvei mellom østsiden og vestsidet idet Braskereidfoss Bru ca. 1 km lenger opp er av ny dato og har god standard. Imidlertid kan utbygging av det viste industriområde lett medføre utilsiktet trafikk dersom denne ikke ledes naturlig over i det eksisterende veinett uten for lange omkjøringer. Trafikkavviklingen vestover fra industriområdet bør avklares, idet en øket trafikkmengde event. måtte få konsekvenser for utformingen av veikrysset på vestbredden, — event. også for dimensjonering av kjørebanen på bro og dam.

Når det gjelder adkomstvei ned til kraftstasjonen, vil denne medføre et betydelig inngrep i den furukledte skråningen øst for kraftstasjonen. Skråningen står i naturlig rasvinkel og såvel skjæringer som fyllinger vil derved bli høye og stikke seg ut inntil ny vegetasjon er etablert. Etter hvert som skogen vokser til igjen på de nye skråningene vil landskapsbilledet igjen bli helt og skadevirkningene i forbindelse med nedkjøringen vil derfor i det vesentligste være av forbigående art.

Imidlertid bør også slike skader søkes redusert så langt det er praktisk gjennomførbart, og i det foreliggende tilfelle bør en ved detaljprosjekteringen undersøke om det er mulig å bryte skjærings- og fyllingsflatene slik at enkelte tregrupper kan beholdes, samt om det er mulig å forkorte disse flater ved å legge veien i ren skjæring øverst på brinken og legge den ut på ren fylling nederst ved foten av skråningen.

4.8 Permanent kraftlinje.

Permanent 24 kV linje bygges for fremføring av kraften fra kraftstasjonen til Våler transformatorstasjon. Endelig trasé er ikke fastlagt.

Selv om avstanden er meget kort og linjen er relativt beskjeden, melder det seg spørsmål som må avklares. Et av disse er spørsmålet om kryssing av eksisterende industribedrifter i området, et annet er spørsmålet om parallellføring av linjen langt eksisterende 72,5 kV linje (også parallell med ny trasé for r.v. 3) dersom en skulle velge å legge linjen syd for industribedriftene.

5. *Midlertidige virkninger av anleggsdriften* (kategori 3.2).

I anleggstiden vil det bli etablert mannskapsforlegning og tilriggingsområde på hensiktsmessig sted etter planer som utarbeides av utførende entreprenør og skal godkjennes av utbyggeren.

Ang. bevaring av skjermende trebestand m. v., vises til pkt. 4.1 ovenfor. Det forutsettes at det meste av tilriggingen henvises til den flate furumoen nordøst for kraftstasjonen. Holmen ute i elven bør ikke nyttes til riggformål av noen art.

Det er ikke til å unngå at rigg- og forlegningsområder samt interne anleggsveier og nedfaringer til de resp. arbeidssteder vil forårsake lokal skade på vegetasjon og terreng og utgjøre sjenerende elementer i landskapet.

Etter anleggstidens slutt forutsettes imidlertid sporene etter anleggsdriften fjernet i den utstrekning det er praktisk mulig og behandlet som angitt i pkt. 6 nedenfor.

Ovennevnte ulemper som anleggsdriften forårsaker kan derfor forutsettes å være midlertidige.

6. *Generelle retningslinjer for opprydding, planering og ferdigbehandling av berørt terreng.*

Etter avsluttet anleggsdrift vil alle berørte arealer bli ryddet for alt som ikke vedkommer det ferdige anlegg.

Massetak, skjæringer, fyllinger og event. andre berørte arealer vil bli planert og overflatebehandlet med sikte på å fjerne sporene etter anleggsdriften samt å oppnå en mest mulig harmonisk overgang til det omliggende

landskap. Hvilke virkemidler som bør brukes for å oppnå dette, vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Spørsmålet om planeringsgrad og om event. utlegging av særskilt toppskikt av finere masser vurderes i sammenheng med tilstøtende arealoverflater og landskapsformer. Analogt vurderes spørsmål om tilsåing og tilplanting samt valg av egnet kunstgjødseltype.

Ved valg av virkemidler tas det hensyn til at utgiftene ikke skal være urimelige i forhold til det forventede resultat.

Landskapstypen for de berørte arealer ved utbygging av Braskereidfoss kraftverk gjør det naturlig at disse som en hovedregel tilplantes med skog av lokal proviniens. Arealer som ligger så nær de respektive anleggsdeler at tilplanting med skog er uønsket, forutsettes tilsådd. For deler av anlegget kan begge deler bli aktuelt.»

Søknaden har vært kunngjort i Norsk lysingsblad og lokalpressen og har vært sendt distriktet til uttalelse og utlegging i samsvar med vassdragslovens § 125. Følgende uttalelser er innkommet:

Våler friluftsnemnd, 16. oktober 1975:

«Vi ser ingen grunn til å motsette oss et slikt foretagende, selv om bygda mister et naturskjønt område. Vi går ut fra at utbyggingen blir utført på en naturvennlig måte og omgivelsene blir skånet mest mulig.»

Våler kommune har i møte den 1. november 1975 sluttet seg til generalplanutvalgets vedtak:

«Generalplanutvalget har ingen prinsipielle innvendinger mot planene for utbygging av Braskereidfoss Kraftverk. Etter utvalgets syn medfører utbyggingen små ulemper, både når det gjelder det landskapsmessige og for jordbruket. Fiskens gang i vassdraget synes sikret i og med den påtenkte fisketrapp. Fløtingen antas å få minst like gode muligheter som i dag.

Generalplanutvalget vil anbefale at det innledes et nært samarbeid med kommunen, spesielt når det gjelder adkomstvegen. Spørsmålet om en omlegging av Fv 505 forbi Fossberget bør drøftes med vegmyndighetene, fordi adkomstvegen til damstedet fra vestsiden av Glomma da vil kunne forenkles vesentlig.

Utvalget antar det vil være mulig å komme tilbake til eventuelle skadevirkninger siden, som en i dag ikke har muligheter for å bedømme. En tenker her på f. eks. eventuelt isproblem som følge av døgnreguleringen, tåkedannelse m. v. nedenfor damstedet, og eventuelle skadevirkninger på drenssystemet ovenfor dammen.»

Hedmark fylkes friluftsnemnd i møte den 14. november 1975:

«Hedmark fylkes friluftsnemnd har vurdert konsesjonssøknaden for Braskereidfoss kraftverk med tilhørende anlegg. En har spesielt vurdert eventuelle konsekvenser av utbyggingen for frilufts- og naturverninteressene og har festet seg ved følgende punkter:

1) Oppdemningen og de stadige forandringer i vannstanden på strekningen fra Braskereidfoss og oppover mot Skjefstadfossen vil sannsynligvis føre med seg visse ulemper for det friluftsliv som tradisjonelt er drevet i området. En sikter her blant annet til bruken av Glåma til bading på enkelte sandstrender.

   I denne sammenheng kan nevnes at Løkensanda ved Heradsbygd tradisjonelt er en mye brukt badeplass.
2) Døgnreguleringene må ventes å medføre problemer for ferdselen på vassdraget vinterstid da en må regne med at råkdannelser kan opptre hyppigere. Det er videre antatt at isleggingen generelt ikke blir så stabil som tidligere. Nemnda hadde gjerne sett at en nærmere utredning om hvilke konsekvenser utbyggingen kan få lokalklimatisk hadde foreligget (rim, frostrøyk, tåke m. v.).
3) Ved fluktuasjonene i vannstanden kan en vente at strendenes stabilitet og motstandsevne mot erosjon svekkes. Dette kan få landskapsestetiske og praktiske konsekvenser.
4) Fiskens frie gang i vassdraget blir påvirket. Det bør være en selvfølge at fisketrapp bygges, og at denne plasseres på et for fisken mest mulig gunstig sted.
5) De naturlige fossefall i Glåma må sies å være attraktive hovedelementer i landskapet. Fosser og stryks betydning for vannets naturlige renseprosesser bør heller ikke undervurderes.
6) Nemnda vil understreke betydningen av effektive landskapspleietiltak under en eventuell gjennomføring av prosjektet. Spesielt viktig er tiltakene ved demningen og kraftstasjonen.
7) Nemnda har ingen innvendinger mot forslaget til linjetrasé fra kraftstasjonen og til Våler transformatorstasjon.

Prinsipielt er fylkesfriluftsnemnda av den oppfatning at en i dagens situasjon kan forsvare utbyggingen av fosser og stryk i Glåma fremfor å angripe nokså uberørte naturområder for eksempel i våre fjelltrakter. Etter å ha vurdert de foreliggende planer for utbygging av Braskereidfossen, finner nemnda å kunne tilrå utbygging med de forbehold og under de forutsetninger som er nevnt ovenfor.»

Våler jordstyre, 21. november 1975:

«Våler jordstyre mener at jordbruksinteressene i dette tilfelle bør vike for samfunnsinteressene, og anbefaler at konsesjonen blir gitt.»

Herredsagronomen hadde i kommentarene til sin innstilling bl. a. nevnt at de arealer som tenkes ervervet, synes unødig store.

Hedmark fylkeslandbruksstyre, vedtak av 12. desember 1975:

«Hedmark fylkeslandbruksstyre har intet vesentlig å bemerke til planene om å bygge

ut Braskereidfossen i Våler, men vil anbefale at anleggsområdet på østsiden av Glomma innskrenkes, slik også jordstyret antyder i sin uttalelse, da virksomheten her kommer til å berøre meget verdifull dyrkingsjord.

Fylkeslandbruksstyret vil be landbrukssekretariatets administrasjon om gjennom forhandlinger med Hedmark Kraftverk å komme fram til akseptabelt areal for byggeområdet og vegplassering m. v.»

Elektrisitetskontoret for Hedmark, 22. desember 1975:

«Elektrisitetskontoret mener at utbygging av Braskereidfoss kraftverk vil medføre meget små ulemper for distriktet. Utbyggingen vil kunne gjennomføres på ca. 2 år, og utbyggingsprisen er etter vår vurdering akseptabel.

Det er meget ønskelig at konsesjonene kan bli meddelt i løpet av vinteren, slik at anleggsarbeidet kan starte opp på forsommeren 1976.

Med disse merknader vil Elektrisitetskontoret anbefale søknadene.»

Fylkesmannen viser i brev av 24. desember 1975 til ovenstående uttalelse og rår til at søknaden blir innvilget.

Hedmark Naturvern, brev av 28. oktober 1975:

«Styret i Hedmark Naturvern har etter befaring av området for den planlagte Braskereidfoss kraftstasjon ikke funnet grunn til å fremme noen naturvernprotest. Anlegget vil ikke medføre neddemning av noe større dyrket mark eller andre naturinngrep av noe særlig omfang.

Noe uvisst er det med forholdene ved Støa Camping. Badeplassen her antas å bli borte. Det må også tas hensyn til at de løse jordmassene i grasbakken her er utsatt for erosjon.

Braskereidfoss kraftverk er planlagt bygget med overkapasitet med tanke på en fremtidig regulering av Mistra og Kynna (Våler Pumpekraftverk). Vi vil understreke at vi sammen med Norges Naturvernforbund går inn for varig vern av disse vassdrag. Vi finner det meget uheldig med en slik «skritt for skritt» utbygging som forutsetter inngrep og utbygging i andre områder før disse er konsesjonsbehandlet.

Prognosene for kraftforsyningen i Hedmark etter år 1978 er etter vår mening meget dystre. Det er urovekkende at et anlegg som Braskereidfoss kraftverk kun vil dekke økningen i vinterkraft innen Hedmark fylke i vel ett år. Etter vår mening er det helt nødvendig at alle, også de som er ansvarlig for elektrisitetsforsyningen, gjør sitt for å være med å redusere veksten i energiforbruket.»

Glomma fellesfløtingsforening, brev av 29. august 1976:

«Glomma fellesfløtingsforening er innstilt på å forhandle med Hedmark Kraftverk om den fremtidige fløting gjennom dammen for det planlagte Braskereidfoss Kraftverk.

Avtalen skal omfatte den fremtidige fløting over inntaksmagasinet, forbi damanlegget og til og med bakevjen nedenfor dammen, herunder de spesielle problemer som kan oppstå i anleggsperioden.

Adm. direktør Jon Foss i Hedmark Kraftverk har i en samtale pr. telefon 17. juli 1975 erklært seg enig i dette. Partene er også enige om at forholdet dem imellom skal fastlegges ved skjønn efter Vassdragslovens bestemmelser hvis man ved forhandlinger ikke blir enige om avtale.»

På vegne av de fleste berørte grunneiere har høyesterettsadvokat Knut Lassen under sakens sluttbehandling sendt inn en utredning fra Hydroconsult, Sivilingeniør Erik Ræstad A/S, datert 9. februar 1976. Her omtales først søknaden og hydrologiske forhold. Deretter følger et avsnitt om virkninger oppstrøms dammen, hvori sitat begynner:

«Vannstandshevingen vil imidlertid føre til at grunnvannstanden i tilstøtende områder heves. Hvordan en heving av grunnvannstanden vil virke for dyrkingsmulighetene i området bør utredes av en jordbrukssakkyndig.

Vannstanden vil bli hevet på hele strekningen fra kraftstasjonen og opp til undervann Skjefstadfoss, ca. 18 km.

I forhold til dagens vannstandsforhold vil hevingen bli størst ved dammen og avta jevnt oppover langs elva. Hevingen av vannstanden vil ikke nødvendigvis bare merkes i de områder som grenser umiddelbart ut mot Glomma. Der hvor sidebekker renner over relativt flatt land før de løper ut i Glomma, kan vannstandshevingen i hovedelva virke til at vannet i bekken stuves opp langt innover og virke til at langt større arealer får hevet grunnvannspeil.

Dette er forhold som særlig får aktualitet ved Drykjeåas utløp like ovenfor dammen og ved den elven som renner ut i Glomma ca. 500 m nord for Braskereidfoss bru. Den renner her parallelt med Glomma, ca. 250 m fra den, et langt stykke oppover. Fallet på de nedre strekninger av den er meget lite.

Her bør det på utvalgte steder plasseres vannmerker for å få avgjort hvor langt oppover i tverrelva vannstandsendringer i Glomma vil gjøre seg gjeldende.

Hvis vannstandshevingen virker langt oppover, vil hele området mellom denne og Glomma få hevet sin grunnvannstand. Også områdene vest for denne tverrelven vil da få hevet grunnvannstand, og det kan være spørsmål om ikke de store myrområdene i dette området også vil bli påvirket.

Det er således relativt store arealer som kan få endret sine grunnvannsforhold i uheldig retning. Dette er forhold som bør avklares før det taes endelig stilling til konsesjonsspørsmålet.

Noe av den samme stuvningseffekten vil man få der nåværende drensledninger blir liggende med utløpet under vann.

Ved siden av at de fort vil slammes igjen og derved miste sin effekt, vil de også virke til å lede vann inn under jordveien, stikk imot sin hensikt.

En vesentlig grunn til å frykte en hevet grunnvannstand er faren for øket teledannelse. Det følgende er generelle synspunkter saksett fra prof. I. Th. Rosenqvist's «Øvre Otra, Generelle geotekniske betraktninger», datert 1. juli 1974:

«En ytterligere faktor av geoteknisk betydning som man må ha for øynene, når man studerer virkningene av reguleringstiltak, er televirksomheten. Ved teledannelse har man med 2 fenomener å gjøre. Det ene er telehivning som skyldes at det dannes is og at volumet av is p. g. a. vannopptrekking er vesentlig større enn volumet av vann før frysning satte inn. NB! ikke bare de 10 pst. utvidelse som man har ved en overgang fra vann til is. Det annet er teleløsning som bevirker et overtrykk i porevannet og som nedsetter skjærfastheten til meget små verdier. Ved en gitt jordart vil dette avhenge ganske sterkt av hvorledes frysningen og tiningen foregår enten de skjer meget raskt eller meget langsomt. Overtrykket avhenger også av hvor dypt telen trenger ned. Alle disse klimatiske faktorer har man studert i forbindelse med forskjellige jordarter og en er i dag langt på vei i stand til å forutsi hvorledes en bestemt jordmasse vil oppføre seg under forskjellige temperaturmessige variasjoner.

I trangporete systemer som finsand, leirjordarter og endel morenejordarter, har man å gjøre med et kapilært system: Når et iskrystall dannes i den øverste del av jordoverflaten, vil denne vokse på bekostning av vann som ligger dypere ned i profilet og gjennom de trange porer suges det stadig mer vann opp til iskrystallen mens jordarten under iskrystallen fremdeles er ufrossen. Dette fører til at det totale is + vanninnhold i en jordart etter telefrysningen kan bli vesentlig større enn før telefrysningen. Ved et reguleringstiltak som hever det fri grunnvannsspeil på et sted, vil også undertrykket i det kapilært opptrukne porevann reduseres og dermed til oppsugingen av vann til iskrystaller bli lettere og ved et gitt klimatisk forhold vil man i så tilfelle få mer is dannet i jordarten i løpet av vinteren. Ved teleløsning om våren vil man i så fall kunne få betydelig nedsettelse av fastheten p. g. a. porevannsovertrykk, slik at en skråning som tidligere hadde vært stabil vil kunne skli ut i form av teleras. Forholdsvis små endringer i porevannstrykket i en jordart kan bevirke meget store utslag i televirkningen og dette vil kunne skje i relativt store avstander fra et vassdrag og i atskillig høyde over innsjøen eller elvens nivå. Selv hevninger av vannspeil i noen få desimeter vil kunne bevirke alvorlige utblidninger i skråninger i finkornige jordarter.»

Det er ikke bare i forbindelse med rasfare at øket teledannelse skaper problemer. Ved siden av at jorda vil trenge lenger tid utover våren for å tine opp på grunn av mer tele, vil også fastheten i jorden etter opptiningen bli mindre på grunn av øket vanninnhold. Det kan derved bli langt vanskeligere å komme utpå jordene med den tunge maskinpark som nyttes i dagens jordbruk. Resultatet kan altså bli forsinket våronn, med de konsekvenser dette har for avlingene.

Vannstandspendlinger.

Det søkes om tillatelse til å la vannstanden ved dammen variere 1 m, mellom k. 162,20 og k. 163,20.

På den ca. 18 km lange strekningen opp til Skjefstadfoss vil denne reguleringen for vassføringer mindre enn ca. 500 m^3/s, gi et magasin på ca. 5 mill. m^3 som tenkes brukt til døgnregulering. Magasinet kan også tenkes benyttet i forbindelse med fløting.

Slik søknaden er utformet, kan døgnregulering foretas når som helst kraftverket finner det formålstjenlig.

Man kan imidlertid vanskelig tenke seg noen form for døgnregulering for vassføringer større enn ca. 270 m^3/s. Det er nemlig dette som er turbinens nominelle kapasitet. Når vassføringen er større enn ca. 270 m^3/s, vil altså kraftverket kunne gå for fullt kontinuerlig og enhver form for døgnregulering vil da bare redusere produksjonen.

Korttidsregulering under 270 m^3/s. vil foregå på den måten at man kjører med redusert effekt om natten og derved får fylt opp et magasin som så kjøres ut på dagtid med effekt større enn døgnmidlet.

Av hensyn til forholdene nedenfor kraftverket må man kreve en viss minstevassføring nedstrøms.

Vi vil foreslå at man krever at vassføringen umiddelbart nedenfor kraftverket aldri skal underskride 65 m^3/s så sant tilløpet til kraftverket er større eller lik denne verdi. I de tilfeller der tilløpet til kraftverket er mindre enn 65 m^3/s, må det som eventuelt slippes, være lik tilløpet.

Det bør også settes visse krav til begrensning i plutselige tappevariasjoner fra dammen.

Ved plutselige endringer i tappingen kan en få raske stigninger i vannstanden ovenfor kraftverket. Spesielt ved avslag i kraftverket kan det oppstå en standbølge som vandrer oppover magasinet. Denne kan bli ytterligere forsterket dersom ikke manøverorganene for tappelukene forbi kraftverket virker som forutsatt.

En har uheldige erfaringer fra andre lavtrykksanlegg på dette punkt, bl. a. ved Gammelbrofoss i Kongsberg, hvor plutselig stigning på 0,75 m over HRV har forekommet.

Slike plutselige vannstandsstigninger kan representere en fare, særlig for barn som oppholder seg langs elva.

Det bør kreves at lastvariasjonene i kraftverket ikke skal være mer enn 30 pst. i løpet av en time. Dette vil si at man f. eks. skal bruke minst en time på å øke vassføringen fra 65 m^3/s til 85 m^3/s, en time fra 85 m^3/s til 110 m^3/s osv.

Strømningssituasjonen.

Ved at kraftstasjonen er lagt ved den østre bredden, vekk fra det nåværende hovedløpet i elva, må man vente å få et helt annet strømbilde i området nedenfor kraftstasjonen enn det man har i dag.

Hvordan dette vil bli er det ikke godt å si med sikkerhet fordi retningen på avløpsvannet ikke går klart frem av de tegninger som følger søknaden.

Det synes imidlertid som om de tre småøyene som ligger i bukten umiddelbart nedenfor kraftverket, vil bli utsatt for et sterkt økt strømdrag med derav følgende fare for erosjonsproblemer.

Dette kan unngås ved å «styre» avløpsvannet ut mot midten av elven. Dette må i tilfelle skje ved at det bygges en eller annen form for forbygning like nedenfor utløpet, som kan «styre» vannet i ønsket retning.

Vi kan ikke se at erosjonsproblemet som følge av endret strømbilde nedenfor kraftverket har vært vurdert i søknaden.

Nedenfor kraftverket vil man også få store pendlinger i vannstanden som følge av døgnreguleringer i kraftverket.

Vannstandspendlinjene, som vil gi fullt utslag like nedenfor kraftverket, vil bli noe redusert i økende avstand fra Braskereidfoss p. g. a. elvemagasinets selvregulerende effekt, men må antas å bli tydelig merkbare langt nedover elven. Hvor langt nedover og i hvilken grad de vil virke, vil til enhver tid være avhengig av den gjennomsnittlige døgnvassføring i elven og graden av døgnregulering. Disse problemene er overhodet ikke nevnt i søknaden.

Med byggingen av Osa kraftverk og kraftig døgnregulering i denne, vil man få meget ujevnt tilsig til Braskereidfoss. Bruken av døgnreguleringsmagasinet avhenger av hvor raskt den «bølgen» som kommer fra Osa vil forplante seg nedover vassdraget.

I meget slake elvepartier vil elven virke nærmest som en innsjø og vannstandsendringer vil merkes omtrent samtidig i begge ender av slike partier. Der elven er meget flat vil altså «bølgen» forplante seg hurtig nedover.

Fra Osa og ned til Braskereidfoss er det imidlertid lange strekninger med en god del fall. Her vil ikke «bølgen» fra Osa forplante seg vesentlig fortere enn den strømningshastigheten i elven tilsier.

Det er således realistisk å regne med at vannet fra Osa vil bruke 6—8 timer ned til Braskereidfoss.

Det betyr at det vann som kjøres ut i Osa på dagtid ikke rekker frem til Braskereidfoss før ut på kvelden. Det må derfor lagres i døgnreguleringsmagasinet over natten for å kunne bli kjørt ut i Braskereidfoss den følgende dag.

Det er derfor all grunn til å tro at døgnreguleringsmagasinet i lange perioder vil bli utnyttet maksimalt.

Denne pendlingen med vannstanden vil kunne skape problemer ved fergestedene over elven. Den vil også gjøre utøvelse av fiske, spesielt med stående redskap som garn o. l., vanskeligere.

Erosjon.

På grunn av den hevede vannstand ovenfor dammen vil strømhastigheten bli mindre for alle vassføringer mindre enn ca. 500 m^3/s. Dette fordi det tverrsnitt vannmassene skal passere, er blitt økt som følge av hevningen av vannstanden.

Med hensyn til erosjonsfaren synes dette være en fordel fordi nedsatt strømhastighet gjør elvens evne til å grave i bunn og sider av elveleiet mindre.

På den annen side vil hevingen av vannspeilet føre til at store strekninger som tidligere hadde vannstander i dette nivå bare i relativt korte perioder av året, nå får et nær permanent vannspeil i denne høyde.

Siden disse områdene til nå bare periodevis har vært utsatt for vannets påvirkning, har det vært tilstrekkelig for å hindre erosjon at de bare har vært beskyttet av et gressdekke. Ved at vannstanden heves permanent vil dette gressdekket etterhvert forsvinne, og man vil få en helt ubeskyttet strandsone, bestående av meget finkornet materiale. Denne sonen vil på grunn av sitt store innhold av fin sand og silt kunne bli svært utsatt for erosjon.

Man bør også ha i mente det som tidligere er sitert fra prof. Rosenqvist's utredning om faren for utglidninger og ras i elvesiden som følge av økt teledannelse p. g. a. hevet vannstand. Disse forhold synes ikke å ha vært vurdert i søknaden.

Med den bredde og det vindfang langs Glomma som en her vil få på inntaksmagasinet, vil bølgevirkninger i finsanden ikke være uten problemer. Vannstandspendlinger ved korttidsregulering vil også virke eroderende ved at en kan få «sudden draw-down»-effekt av porevannstrykk.

Isforhold.

Den nedsatte strømhastigheten i elven ved oppdemming ville alene ha virket til at isleggingsforholdene på inntaksmagasinet hadde blitt bedre enn de er i dag.

Med den døgnregulering som er planlagt i kraftverket, må man imidlertid regne med at isen ovenfor kraftverket vil bli fullstendig ufarbar.

Hvis man får etablert et isdekke, vil dette på grunn av de stadige vekslinger i vannstanden bli meget utsatt for overvann. Når vannstanden stiger igjen etter at det er tappet fra magasinet om dagen, vil vann presses opp på isen og gjøre det umulig å ferdes der. Det kan også skapes farlige råker langs land som gjør det umulig å komme ut på isen.

Nedenfor kraftverket vil vannstandspendlinger og endrede strømforhold forstytte issituasjonen i høy grad.»

Herpå følger avsnitt om anleggsskader, fallhøyder og -priser, hvoretter utredningen fortsetter:

Virkninger nedstrøms dammen.

Nedstrøms dammen vil vannstanden pendle i takt med døgnvariasjonen i kraftverket og føre til meget variable vassføringsforhold.

Man kan ikke vente vesentlige endringer i grunnvannstanden her, men ved at vannstanden hvert døgn det døgnreguleres, blir høyere enn det normale, kan det ventes noe mer teledannelse i nærliggende områder. Kfr. det som er sagt om tele foran.

Pendlingene vil også føre til mer ustabile isforhold nedstrøms dammen på samme måte som ovenfor dammen. De endrede strømmingsforholdene nedstrøms dammen kan føre til ytterligere forverrede isforhold.

Oppsummering.

I den foranstående gjennomgåelse av utbyggingens virkninger har vi søkt å gjøre rede for konsekvensene. Vi skal her bare summarisk gjennomgå hva vi anser viktigst for en videre avklaring.

1. Manøvreringsreglement. Det er ikke lagt ved noe forslag til manøvreringsreglement til søknaden. Manøvreringsreglementet må inneholde bestemmelser om lastvariasjoner i kraftverket og begrensninger i mulighetene for døgnregulering.
   For ikke å få for plutselige vassføringsendringer nedstrøms, respektive vannstandsendringer oppstrøms, foreslår vi at vassføringen gjennom kraftverket ikke skal kunne endres med mer enn ± 30 pst. pr. time.
   For å være sikret en viss vassføring i elven nedstrøms i lavvassperioder, foreslår vi at det ikke skal være anledning til døgnregulering i kraftverket når vassføringen i elven er mindre enn 65 m^3/s.
2. Erosjonsproblemene avklares ved en grundig analyse. Alle forhold som antyder at erosjon vil oppstå, søkes løst ved tiltak.
3. Det bygges laksetrapp for å sikre fiskens gang forbi kraftverket.
   Det fastsettes bestemmelser for opphjelp av fiske-reproduksjon, klekking og utsetting av yngel og/eller settefisk.
4. I den grad etablerte isveier for ferdsel over elven eller fergesteder blir forstyrret som følge av oppdemmingen og døgnreguleringen avhjelpes dette ved tiltak.
5. Det iverksettes undersøkelser i tverrelvene på oppdemmingsstrekningen for å få klarlagt i hvilken grad vannstandsendringer i Glomma påvirker vannstanden i disse, med derav følgende grunnvannsendringer.»

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, brev datert 26. februar 1976:

«På strekningen mellom Elverum og Kongsvinger flyter Glomma for størstedelen rolig, men det finnes enkelte strykpartier og mindre fosser hvorav nå flere er utbygd.

Fiskebestanden i denne delen av Glomma er meget variert, og omfatter de fleste arter av norsk ferskvannsfisk. De viktigste fiskeartene er ørret, harr, sik, gjedde og abbor. Det fiskes hovedsakelig fra båt, men det drives også en del stangfiske fra land, særlig i strykpartiene. Salg av fiskekort foregår i en viss utstrekning, særlig i forbindelse med drift av campingplasser o. l. og gjennom de lokale jakt- og fiskeforeninger. Totalt sett må imidlertid salget av fiskekort ansees som lite organisert.

En rekke mindre sidevassdrag munner ut i Glomma på strekningen mellom Elverum og Kongsvinger. Til dels kan disse sidevassdragene være populære fiskeplasser. Sannsynligvis rekrutteres også en del av bl. a. Glommas ørretbestand fra disse sideelvene.

Glomma er meget populær som fiskeplass både for den lokale befolkning og for gjennomreisende. Spesielt har strykområdene meget stor betydning som fiskeområder for ørret og harr, samtidig som de også er meget gode gyte- og oppvekstområder for de samme fiskearter. Braskereidfoss er nå det viktigste området i denne forbindelse på strekningen mellom Elverum og Kongsvinger. Til visse tider av året foregår det her et meget populært sportsfiske etter stor ørret og etter harr.

En har også i innlandsvann i dette området fått merke den generelle forsurning av vassdrag som foregår over store deler av Sør-Norge. Glommas vannkvalitet i så måte ansees derimot ikke å være truet. Dersom denne forsurningen fortsetter må en anta at Glommas betydning som sportsfiskevassdrag vil øke i langt sterkere grad enn den generelle økningen i sportsfiskeaktiviteten for øvrig.

I de stilleflytende partiene av vassdraget dominerer helt andre fiskearter, såsom gjedde og abbor. Abboren i Glomma er storvokst og populær som sportsfisk. Det fiskes også en del gjedde, men den er lite ettertraktet som matfisk.

Det må være helt klart at fiskemulighetene og produksjonsmulighetene for ørret og harr blir vesentlig forringet ved en utbygging av Braskereidfoss. Derimot vil en rekke fiskearter som lever i de stillere partier av vassdraget, eks. gjedde, kunne øke sin bestand etter reguleringen. Dette forholdet med økningen av «ugrasfisk» i elvemagasin er kjent fra en rekke utbygginger i svenske vassdrag med tilsvarende sammensetning av fiskebestandene. Det er derfor viktig at konsesjonsvilkårene både inneholder bestemmelser som sikrer utsetting av ørret og harr i vassdraget, samtidig som mulighetene for tynning av en overtallig bestand av ugrasfisk holdes åpen.

For å sikre fiskens frie gang i vassdraget, må regulanten forpliktes til å bygge fisketrapp(er) samt å avgi nødvendig lokkevann i tillegg til det vann som kreves i trappen(e). For å føre kontroll med oppvandringen av fisk, må konsesjonæren pålegges å anordne fisketeller i trappen(e).

Det har fra lokalt hold og gjennom Hedmark fylkes jeger- og fiskerforbund vært reist spørsmål eller krav om bygging av et oppdrettsanlegg for ørret i forbindelse med utbyggingen av Braskereidfoss. Rogn og settefisk av ørret, leveres i dag hovedsakelig av A/L Settefisk på Reinsvoll utenfor Gjøvik. Dette anlegget eies i fellesskap av en rekke kraftlag. Direktoratet ser det som ønskelig at det bygges flere anlegg for oppdrett av settefisk av ørret på egnede lokaliteter i Østlandsområdet. Dette både ut fra hensynet til bedre å kunne benytte lokale fiskestammer som utsettingsmateriale, og dessuten at produksjonen på Reinsvoll kan bli redusert som følge av sykdommer eller uhell i anlegget. Et eventuelt nytt anlegg for oppdrett av settefisk i Østlandsområdet, f. eks. i Hedmark fylke, må kunne dekke kraftverkenes pålegg om utsetting av settefisk av ørret både i Glomma og i andre områder av fylket. Ettersom fiskebestanden både i Glomma og i regulerte vann i området for øvrig, vanligvis består av mange fiskearter, er det naturlig at en i et nytt anlegg produserer hovedsakelig tosomrig settefisk. Men dette direktorat kan ikke forsvare å pålegge Hedmark kraftverk å dekke de totale kostnader som bygging og drift av et slikt anlegg ville medføre, bare gjennom utbyggingen av Braskereidfoss. En finner det imidlertid rimelig at Hedmark kraftverk pålegges å dekke en ¼-part av utgiftene ved bygging og drift av et settefiskanlegg basert på en produksjon av 25 000 tosomrige settefisk av ørret, i forbindelse med utbyggingen av Braskereidfoss.

Når det gjelder lokaliseringen av et slikt anlegg må en komme tilbake til dette på et senere tidspunkt. En plassering av anlegget

ved Braskereidfoss med inntak av vann fra Glomma kan imidlertid ikke anbefales på grunn av faren for spredning av uønskede fiskearter. Det er likevel opplagt en fordel å bygge slike anlegg i tilknytning til kraftstasjoner på grunn av tilgangen på oppvarmet vann, noe som ved riktig drift kan øke produksjonen vesentlig.

Braskereidfoss er et av de få strykområdene i Glomma på strekningen mellom Elverum og Kongsvinger. For størstedelen er elva bred og stilleflytende, og en må anta at strykområdene bidrar til å lufte vannmassene og dermed sørge for en raskere nedbryting av organisk stoff, samtidig som livsmiljøet til både fisk og evertebrater forblir intakt. Ved utbyggingen av Braskereidfoss blir det ovenfor dammen dannet en ca. 18 km lang sjø. Vannet blir i k k e luftet ved gang gjennom turbinen, og en er derfor meget usikker på hvordan og/eller hvilke endringer i vannkvalitet, eks. med hensyn til oksygeninnholdet i vannet, en får som følge av utbyggingen. Dette kan ha direkte konsekvenser både for fisk og næringsdyr. Direktoratet finner at dette forholdet ikke er tilstrekkelig klarlagt, og en anmoder derfor om at regulanten blir forpliktet til å gjennomføre undersøkelser av vannkvaliteten i vassdraget. Dette kan best skje i samarbeide med NIVA.

Det bemerkes ellers at på grunn av en lapsus har saken dessverre ikke vært forelagt de lokale viltstellorganer, men dette vil bli gjort omgående. En må derfor forbeholde seg rett til å komme tilbake til saken.

En antar imidlertid at for viltet i området vil ikke utbyggingen få særlig store konsekvenser.

Etter direktoratets oppfatning er skadene ved utbyggingen av Braskereidfoss relativt beskjedne, og direktoratet vil derfor ikke motsette seg at det blir gitt tillatelse til utbygging.

Forslag til konsesjonsvilkår.

I.

Hedmark kraftverk plikter å påse at det ved anleggsarbeidet og kraftverksdriften blir tatt de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingen. Herunder skal utbyggeren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensing av vassdraget.

II.

Utbyggeren tilpliktes å bygge og vedlikeholde fisketrapp(er) i dammen i Braskereidfoss samt å avgi nødvendig lokkevann i tillegg til det vann som kreves i trappen(e) etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Trappen(e) skal før den/de bygges godkjennes av nevnte direktorat. Konsesjonæren pålegges dessuten å anordne fisketeller i trappen(e) etter nærmere bestemmelse av nevnte direktorat.

III.

For å avhjelpe skadevirkninger av utbyggingen skal konsesjonæren dersom vedkommende departement eller den dette bemyndiger, finner det nødvendig:

a) Sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, fôring og transport av den fisk som skal settes ut.
b) Bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen.
c) Foreta utfiskninger (uttynninger) dersom utbyggingen fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.
d) Dekke utgiftene med utvidet jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden.
e) Foreta finrydding av fiskeplasser i neddemmingsområdet.

IV.

Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, kan Hedmark kraftverk pålegges å bekoste en ¼-part av kostnadene ved bygging og drift av et settefiskanlegg for produksjon av 25 000 tosomrige settefisk av ørret.

V.

Dersom det som følge av kraftutbyggingen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren, utover det som er nevnt ovenfor, å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer for å kompensere skaden, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.»

S t a t e n s f o r u r e n s n i n g s t i l s y n, brev datert 23. februar 1976:

«Slik vi oppfatter søknaden er det mulig å holde vannet tilbake i magasinet i ca. 12 t ved en vannføring på 113 m³/sek. Dette er gjennomsnittlig vintervannføring i bestemmende år. Holdes vannet tilbake vil vannføringen nedstrøms kraftverket bli minimal, og dette vil gi dårligere resipientforhold ned til samløp Vorma. En vil derfor foreslå at ved lavere vannføring enn 120 m³/sek. ved Braskereidfoss tillates ingen oppmagasinering av vann i inntaksmagasinet.

Glomma er oppstrøms den planlagte dammen (influensområdet), resipient for utslipp fra Elverum (Leiret), Heradsbygd, Jømna og Braskereidfoss tettsted. Elverum og Jømna har utslippstillatelse, og det er planlagt bygget renseanlegg ved disse tettstedene for henholdsvis 18 000 p. e. og 280 p. e. Braskereidfoss tettsted har renseanlegg for 1 000 p. e. under prosjektering. For øvrig nytter Våler Skurlag og Saga Skogindustri Glomma som driftsvannskilde og resipient.

Glomma er i dag, i følge et notat utarbeidet av NIVA i forbindelse med Rendalsoverføringen og utbyggingsplanene i Øvre Glomma forurenset, til dels betydelig forurenset. Forurensningen er tydeligst nedstrøms tettstedene. Den planlagte oppdemmingen ved Braskereidfoss vil øke vannets oppholdstid bak demningen og endre strømmønsteret. Muligheten for eutrofiering og saprobiering kan derfor tilta, da transporten av partikulære forurensninger og plantenæringsstoffer er relativt stor her (NIVA's rapport). Endrede sedimenteringsforhold kan innebære at det vil finne sted dannelse av slamavsetninger på strekningen Braskereidfoss—Skjefstadfoss. Da

elvens selvrensende evne blir dårligere ved at strykene (som tilfører vannet oksygen) forsvinner, vil det bli nye voksebetingelser for begroingsorganismer. I de øvre vannlag kan det oppstå eutrofiering.

En rekke stryk i Glomma er eller er planlagt utbygd til kraftproduksjon bl. a. Bingsfoss, Rånåsfoss, Fundefoss, Kongsvingerstrykene og Skjefstadfossen. Oppdemningene vil gi Glomma mer preg av sammenhengende innsjøer enn av strømmende elv. Siden oksygentilførselen vil avta og de fysiske forhold for øvrig vil endres ved utbyggingene vil Glomma bli en dårligere risipient enn før over en lang strekning (Elverum—Bingsfoss) til tross for den store vannføringen. Endrede fysiske forhold i vannet vil gi endrede betingelser for de organismer som lever der, bl. a. vil fisk som krever høyt oksygeninnhold i vannet få svekkede konkurranseforhold og kan forsvinne. En endring av vassdragets biologiske karakter må ansees som uheldig. Økte rensetiltak og eventuelt at visse stryk unntas fra utbygging vil motvirke uheldige forurensningsvirkninger.

Glomma er Norges største vassdrag med et nedbørfelt på 41 767 km², og midlere vannføring ved utløpet ved Fredrikstad er ca. 700 m³/sek. Drikkevannsinteressene i Glomma i Østfold og Romerike er betydelige.

Glomma fra Rien til samløp Vorma og videre til Øyeren er til i dag dårlig undersøkt med hensyn til forurensningspåvirkninger. De undersøkelser som er gjort til nå gir bare indikasjoner på at vassdraget er forurenset. SFT vil derfor foreslå at det blir innført en grundig resipientundersøkelse i Glomma fra Rien til Øyeren, der forurensningstilførsler, belastning på vassdraget, hydrologiske forhold og de forskjellige interesser som knytter seg til vassdraget blir kartlagt. En slik undersøkelse bør utføres før eventuelle utbyggingsplaner i Glomma realiseres og i samråd med konsesjonssøkerne.

Utbyggingen av Braskereidfoss Kraftverk er tenkt startet høsten 1976. En undersøkelse av vassdraget fra Elverum til Våler i sommer vil neppe utsette en eventuell utbygging av dette kraftverket vesentlig. Undersøkelsen vil gi referansedata for senere undersøkelser og er viktige for fastsettelse av krav til eventuelle senere skjerpede krav til rensing av avløpsvannet. Et slikt ønske om undersøkelse er også kommet fra Hedmark fylkes utbyggingsavdeling.

Under henvisning til det ovennevnte og lov om vern mot vannforurensning, §§ 4 og 10, vil en tilrå at følgende vilkår medtas:

— Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å betale merkostnader forbundet med at det kan stilles skjerpede rensekrav til kloakkavløpet fra Elverum (Leiret), Heradsbygd, Jømna og Braskereidfoss tettsted som følge av reguleringen og/eller fastsettes kortere gjennomføringsfrist og/eller mer omfattende kloakktilknytting de berørte kommuner oppstrøms kraftverket enn det som ville bli fastsatt uten at vedkommende regulering blir gjennomført.
— Konsesjonæren tilpliktes å betale merkostnader forbundet med å lede det rensede avløpsvannet fra Braskereidfoss tettsted med industri til kraftverkets utløp. Dersom enighet ikke oppnås mellom konsesjonæren og kommunen om beløpets størrelse, fastsettes dette av vedkommende departement.
— Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å la utføre eller bekoste andre tiltak som skyldes forurensningsvirkninger som står i forbindelse med utbyggingen.
— Konsesjonæren tilpliktes helt eller delvis å bekoste en vassdragsundersøkelse og senere overvåkingsundersøkelser i det berørte vassdragsavsnitt. Vedkommende departement fastsetter størrelsen av kostnadene som skal belastes konsesjonæren.
— Konsesjonæren tilpliktes ikke å magasinere vann i inntaksmagasinet når vassføringen er lavere enn 120 m³/sek. like nedstrøms Braskereidfoss kraftstasjon.»

De innkomne uttalelser har vært forelagt søkeren, som i brev av 16. februar 1976 bemerker:

«1. Våler kommunestyre.
Det kan nevnes at det allerede høsten -75 ble innledet samarbeide med Hedmark Vegkontor og med Våler kommune om adkomstveiene til damanlegget på begge sider av Glomma.
Det samarbeides videre med Våler kommune om andre forhold som riggområder, vann- og kloakkledninger og grusforekomster m. m.

2. Hedmark fylkes friluftsnemnd.
Som arkitekt for anlegget er engasjert Egil Sorteberg. Han var også arkitekt ved Kongsvinger kraftverk som etter vår mening har fått en vellykket utforming. Arkitekten vil ha et nært samarbeide med NVE.

3. Hedmark fylkeslandbruksstyre.
Landbruksstyret anbefaler at anleggsområdet på østsiden av Glomma må innskrenkes og at landbruksselskapets administrasjon gjennom forhandlinger med Hedmark Kraftverk fastlegger akseptabelt areal for byggeområdet, vegplassering m. m. I anleggstiden må vi disponere det areal som er nevnt i konsesjonssøknaden, ca. 69 da. Etter at anlegget er ferdig vil ca. 40 da være tilstrekkelig. Hedmark Kraftverk er innforstått med at det samarbeides med landbruksselskapet om disse ting.»

Søkeren fortsetter i brev datert 1. mars 1976, og bemerker der vedrørende Hydroconsults uttalelse:

«1. Virkninger oppstrøms dammen.
På strekningen fra fossenakken i Braskereidfoss til undervann i Skjefstadfoss ligger flomsikre arealer ca. 2,5—3,0 m over vannstadsnivået ved 500 sm³. Dette gjelder såvel selve Glomma som de mindre bielver til Glomma på denne strekning.
Skader på dyrkningsmuligheter som følge av forhøyet grunnvannstand er oss bekjent ikke påvist i sammenlignbare områder så høyt som 1 m over de vannstander som endres. 1 m er da også vanlig regnet som en grense her.

Det synes klart at arealet 1 m over vannnivået ved 500 sm^3 ligger så utsatt for flomskade at dyrkningsmulighetene i dette beltet vil være meget begrensede.

For den relativt beskjedne strekningen fra den nye dammen til fossenakken er såvel det permanente neddemmede areal ca. 53 da som forsumpningssonen ca. 12 da kartlagt. Dette fremgår av konsesjonsdokumentene.

Det er i dag en betydelig isoppstuving i Glomma om vinteren. Ved Elverum vil dette kunne dreie seg om ca. 1 m. Ved oppdemming ved Braskereidfoss vil tendensen til isoppstuving sannsynligvis forsvinne på den ovenforliggende strekning. Dette vil redusere og kanskje oppveie effekten som vannstandshevningen i seg selv medfører på grunnvannsnivået.

2. Vannstandpendlinger.

Det foreslås at vannføringen umiddelbart nedenfor kraftverket aldri skal underskride 65 sm^3, såsant tilløpet til kraftverket er større eller lik denne verdi. I de tilfeller der tilløpet til kraftverket er mindre enn 65 sm^3, må det som slippes være lik tilløpet.

Vi finner dette krav rimelig, og det kan godtas.

Kraftverket må kunne kjøres hurtig opp for eventuelt å redde strømforsyningen ved feil på forsyningsnettet. Det kan her dreie seg om oppkjøring som kan vare forholdsvis kort tid. Lastvariasjoner som ikke skal være mer enn 30 pst. av fullast pr. time kan derfor ikke godtas under slike forhold.

Ved normal regulering morgen og kveld, kan langsomme endringer godtas.

Vi mener at det relativt store basseng ovenfor dammen i Braskereidfoss ikke vil gi tilsvarende bølgeeffekter som det som er nevnt for Gammelbrofoss kraftstasjon i Kongsberg.

3. Strømningssituasjonen.

Erosjonsspørsmål nedstrøms og oppstrøms anlegget vurderes som en del av de pågående modellforsøk med tanke på nødvendige tiltak. Anbefalinger fra Vassdrags- og Havnelaboratoriet vil der bli fulgt.

4. Anleggsskader.

Det kan nevnes at det er innledet et intimt samarbeid med Våler kommune og med Hedmark Vegkontor angående omlegging av fylkesveger på begge sider av damanlegget, angående massetak, angående vann og kloakk m. m.»

Vedrørende uttalelsene fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk og Statens forurensningstilsyn — som kom inn under sakens sluttbehandling — har søkeren under hånden bemerket at han finner de foreslåtte vilkår til dels svært runde og ubestemte, slik at en har liten oversikt over hva de i tilfelle vil føre til av fremtidige utgifter.

Kort tid før Hovedstyrets endelige behandling av saken i møte den 15. mars 1976 mottok man dessuten Miljøverndepartementets ekspedisjon av 9. s. m. Brevet med vedlegg er lagt ved sakens dokumenter.

Hovedstyret vil bemerke:

Søknaden.

Braskereidfoss i Glomma ligger i Våler kommune ca. 25 km syd for Elverum, og ca. 18 km nedenfor Skjefstadfoss kraftverk. Selve fossefallet har en høyde på ca. 8,8 m. Tar en med strekningen opp til Skjefstadfossen, blir total brutto fallhøyde ca. 9,4 m.

Det vesentlige av fallet — ca. 83 pst. — eies av staten, mens resten er på private hender. Med henblikk på utbygging har Hedmark Kraftverk sikret seg tilsagn fra NVE om kjøp eller leie av statens rettigheter for det tilfelle at konsesjon blir gitt.

Den foreliggende sak gjelder:

1. Søknad fra Hedmark Kraftverk om konsesjon på erverv av det ovenfor omtalte fall i henhold til konsesjonsloven av 14. desember 1917.
2. Søknad om tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105 til å bygge ut fallet.
3. Søknad etter vassdragelovens § 62 om rett til å kreve avstått nødvendig grunn og rettigheter for å gjennomføre utbyggingen.
4. Søknad etter vassdragslovens § 148 om rett til ekspropriasjon av manglende fallrettigheter.

Plan og produksjon.

Planen går ut på å bygge dam med kraftstasjon ved foten av fossen. Vasstanden ved dammen heves til kote 163,20. Det forutsettes korttidsregulering ned til kote 162,20, hvorved oppnås et inntaksmagasin på ca. 5 mill. m^3. I kraftstasjonen tenkes installert et rørturbinaggregat på ca. 20 MW ved vassføring ca. 270 m^3/s. (NVE vil muligens ta opp spørsmålet om en økning av installasjonen, bl. a. for å redusere flomtapet.) Ved dammen vil det bli bygget fisketrapp og nødvendige innretninger for fløting.

I Vassdragsdirektoratet er produksjonen i Braskereidfoss med nåværende reguleringer beregnet til 115 GWh i middels år. Herav 53 GWh vinterkraft og 62 GWh sommerkraft. Ifølge søkeren vil ytterligere reguleringer som nå er under planlegging i Øvre Glomma i tilfelle oppveie tap av fløtingsvatn ved Braskereidfoss. Med ytterligere foreliggende magasinmuligheter samt det påtenkte Våler pumpekraftverk realisert, regner Vassdragsdirektoratet med at middelproduksjonen vil kunne økes til ca. 140 GWh.

Med kostnadsoverslag pr. 1. januar 1975 på 88 mill. kroner og en produksjon på 115 GWh blir utbyggingsprisen 76,5 øre pr. kWh. Produksjonens nytteverdi basert på oljekraft-

priser pr. 1. kv. 1976 anslås i vassdragsdirektoratet til ca. 138 mill. kroner. Verket får en sentral beliggenhet i forsyningsområdet ,og utbyggingen anses som økonomisk akseptabel.

Regulert vassføring i bestemmende år og median år er beregnet til henholdsvis 90,5 m^3/s og 117,4 m^3/s. Med et fall på 9,4 m gir dette en kraftytelse på ca. 14 700 nat.-hk beregnet etter ervervslovens bestemmelser. En tar forbehold om senere justering av tallet.

Hedmark Kraftverk regner at krafttilgangen i fylket er sikret til 1978. Tidligere utbygginger er Lutufallet kraftverk og Kongsvinger kraftverk. Fylket deltar dessuten i K/L Opplandskraft med 25 pst., og disponerer således en tilsvarende andel av produksjonen i Øvre Vinstra, Hunderfossen, Harpefossen, Skjåk I, Rendalen og Savalen kraftverker. Hertil kommer et abonnement på statskraft som gjelder fram til 1977/78. Kraftforbruket i fylket vil etter prognosene øke med ca. 60 GWh pr. år etter 1978, hvorav 40 GWh vinterkraft. Nye Osa kraftverk antas ikke å kunne komme i drift før i 1980. Dersom arbeidet med Braskereidfoss kan komme igang inneværende år, regner en med at verket kan være i drift høsten 1978, slik at det kan dekke det vesentlige av behovsøkingen inntil Nye Osa kommer i drift.

Skader og ulemper

Som nevnt ovenfor vil vasstanden ved dammen variere mellom kotene 162,20 og 163,20, men for det meste vil den ligge nær opp til kote 163,20. Ved maksimal flom vil den stige til kote 164,50. Mellom dammen og fossenakken blir det demt ned et areal på ca. 54 daa, mens 11,5 daa opp til 1 m over HRV regnes å bli forsumpet. Det dreier seg vesentlig om skog og uproduktiv mark — ca. 1 daa er dyrket.

I tillegg til neddemte arealer må det erverves ca. 99 daa skogslende til damfester, atkomstveger, naturmessig arrondering og til riggformål i anleggstiden.

Fra fossenakken og opp til Skjefstadfoss blir vasstanden som før ved vassføringer over 500 m^3/s. Ved mindre vassføringer vil vasstanden bli noe høyere enn før, og hevingen blir størst ved de minste vassføringene. På denne strekningen holder elva seg innenfor sitt naturlige leie, slik at neddemming unngås. Hevingen blir størst ved dammen og avtar oppover langs elva.

Ved Skjefstadfoss kraftverk vil undervatnet stuves opp mer eller mindre ved vassføringer under 500 m^3/s. Dette fører her til et produksjonstap, som imidlertid er fratrukket ved beregning av produksjonstallene for Braskereid. Alt i alt blir det likevel netto produksjonsgevinst ved å velge kote 163,2 som overvatn for Braskereidfoss.

Også nedenfor dammen vil døgnreguleringen kunne føre til en pendling i vasstanden. Søkeren regner med at det kan dreie seg om opptil ca. 30 cm etter at Nye Osa kraftverk er satt i drift, men virkningen vil avta etter hvert nedover i elva. Ved vassføringer over 250 m^3/s. er døgnregulering lite sannsynlig.

Ferjestedet Lømsund, ca. 12 km ovenfor dammen, vil få høyere vasstand ved små vassføringer, og samtidig mindre strømhastighet. Vasstanden vil kunne pendle noe over døgnet, men det blir mindre sesongvariasjon over sommeren.

På strekningen ovenfor dammen vil isleggingen foregå tidligere enn før, og korttidsreguleringen kan føre til råkdannelse langs breddene. Her kan også tenkes å oppstå erosjon i større eller mindre grad. Nedenfor dammen kan erosjon oppstå p. g. a. endrede strømretninger.

Det blir veg over dammen med atkomst fra begge sider, og avgrening ned til kraftstasjonen. Fra stasjonen vil en 24 kV kraftlinje føre til Våler transformatorstasjon vel 2 km mot nord-øst.

Anlegget forutsettes utformet i samråd med engasjert arkitekt og med NVE, og skulle etter Hovedstyrets syn ikke føre til landskapsmessige ulemper av større betydning.

Fylkesmannen anbefaler utbygging under henvisning til uttalelser fra fylkets etater og Våler kommune. Sistnevnte har ingen innvendinger mot planene, men slutter seg til generalplanutvalget som anbefaler et nært samarbeid med kommunen. Spesielt gjelder dette atkomstvegen, og det foreslås i den forbindelse at spørsmålet om en omlegging av fylkesveg 505 forbi Fossberget blir tatt opp med vegmyndighetene. Søkeren opplyser at et samarbeid om vegspørsmålene er innledet med Våler kommune og Hedmark vegkontor. Når det gjelder muligheten for skader på drenssystemene ovenfor dammen, som utvalget bl. a. også nevner, regner Hovedstyret med at spørsmålet er av mindre betydning i denne sammenheng.

Fylkeslandbruksstyret anbefaler at anleggsområdet på østsiden innskrenkes, fordi ekspropriasjonene der vil berøre meget verdifull dyrkingsjord. Det ber om at det tas opp forhandlinger mellom Hedmark Kraftverk og Landbruksselskapet om dette. Søkeren opplyser i denne forbindelse at stasjonstomt og riggområde på østsiden i anleggstida vil beslaglegge ca. 69 daa, men at 40 daa er tilstrekkelig når anlegget er ferdig. Kraftver-

ket vil samarbeide med Landbruksselskapet om disse ting.

Fylkesfriluftsnemnda understreker betydningen av effektive landskapspleietiltak, særlig ved dammen og kraftstasjonen. Ellers kommer nemnda inn på ulemper for bading og annet friluftsliv på strekningen mellom Braskereidfoss og Skjefstadfoss. Videre nevnes ulemper for ferdselen på elva vinterstid. Med hensyn til landkapspleien peker søkeren på engasjementet av arkitekt for anlegget.

Fylkesfriluftsnemnda hadde dessuten gjerne sett en utredning om utbyggingens virkning på lokalklimatiske forhold sm rim, frostrøyk, tåke m. v. Hovedstyret anser det ikke for sannsynlig at en her vil få endringer av noen betydning i disse forhold, men går ut fra at et eventuelt skjønn vil vurdere spørsmålet.

Vedrørende erosjonsfare og aktuelle tiltak ovenfor og nedenfor dammen i den forbindelse, pågår modellforsøk ved Vassdrags- og Havnelaboratoriet. Søkeren er villig til å følge laboratoriets anbefalinger vedrørende nødvendige tiltak. Når det gjelder fisket samarbeider søkeren med Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk om trapper m. v., og nevnte direktorat regner bare med beskjedne skadevirkninger av utbyggingen. Disse forhold er nærmere omtalt nedenfor.

Hedmark Naturvern peker bl. a. på at kraftverket er planlagt bygget med overkapasitet med tanke på en fremtidig regulering av Mistra og Kynna. Sammen med Norges Naturvernforbund går Naturvernet inn for varig vern av nevnte vassdrag, og finner det meget uheldig at en ved dimensjonering av kraftstasjonen i Braskereidfoss forutsetter nye inngrep og utbygginger før disse er konsesjonsbehandlet. Til dette vil Hovedstyret bemerke at en i dag selvsagt ikke kan si noe bestemt om hvorvidt de nevnte fremtidige reguleringer vil komme, men at det — når de gjelder installasjonen i Braskereidfoss — også er behov for økt installasjon p. g. a. nyttiggjøring av flomvassføringer.

Når det gjelder fløtingsspørsmål er Glomma fellesfløtingsforening enig med søkeren om å forhandle om en avtale, og om at forholdet dem i mellom fastlegges ved skjønn etter vassdragslovens bestemmelser dersom forhandlingene ikke fører fram.

Utover det som er omtalt ovenfor kommer Hydroconsult, Sivilingeniør Erik Ræstad A/S, inn på hevingen av grunnvasstanden på begge sider av inntaksbassenget som følge av oppdemmingen i hovedelva med sidebekker. Han mener at en jordbrukskyndig bør utrede grunnvasshevingens virkning på dyrkingsmulighetene i området. Videre mener han at døgnreguleringen bør underlegges restriksjoner for å unngå for sterke variasjoner i vassføring nedenfor dammen, samt standbølger vandrende oppover i magasinet. De sistnevnte bølger kan særlig opptre ved plutselige avslag i kraftverket. Ræstad foreslår i denne forbindelse en maksimal lastvariasjon i verket på 30 pst. pr. time, og en minstevassføring nedenfor på 65 m^3/s. Ved mindre tilløp til verket enn dette skal hele tilløpet slippes.

Slik forholdene ligger an anser Hovedstyret den foreslåtte jordbruksmessige utredning som unødvendig for sakens vurdering i konsesjonssammenheng. Hvorvidt et eventuelt skjønn i tilfelle vil ha behov for særlige undersøkelser blir det opp til skjønnet selv å vurdere. Hedmark Kraftverk er imidlertid villig til å sette ut vassmerker på utvalgte steder langs Drykjeåa slik Ræstad foreslår, for å fastslå hvor langt oppover i åa oppstuvingen gjør seg gjeldende.

Når det gjelder spørsmålene om minstevassføring og lastvariasjoner er Ræstads forslag stort sett akseptable for søkeren. Kraftverket bør imidlertid stå fritt med hensyn til lastvariasjoner i spesielle tilfeller når det gjelder å sikre elektrisitetsforsyningen p. g. a. feil på forsyningsnettet.

Ifølge Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk drives det i Glomma til sine tider av året et populært sportsfiske etter stor ørret og harr. Spesielt gjelder dette strykområdene, som dessuten er gode gyte- og oppvekstområder for de nevnte fiskeslag. Braskereidfoss er nå det viktigste området i denne forbindelse mellom Elverum og Kongsvinger. I de stilleflytende partier av elva dominerer andre fiskeslag, bl. a. «ugrasfisk» som f. eks. gjedde. Ved en utbygging av Braskereidfoss vil fiske- og produksjonsmulighetene for ørret og harr bli forringet, mens «ugrasfisken» vil kunne øke sin bestand.

Direktoratet opplyser videre at det fra lokalt hold og Hedmark fylkes jeger- og fiskerforbund er reist krav om bygging av et oppdrettsanlegg for ørret i forbindelse med utbyggingen av Braskereidfoss. Også direktoratet ser det som ønskelig at det bygges flere slike anlegg i Østlandsområdet for å kunne dekke pålegg til kraftverkene om utsetting av settefisk av ørret i Glomma og andre vassdrag. Hedmark Kraftverk menes i tilfelle å burde dekke en passende andel av byggekostnadene.

Ellers er samme direktorat av den oppfatning at skadene ved en utbygging av Braskereidfoss vil bli relativt beskjedne, og legger fram forslag til konsesjonsvilkår vedrørende fisket.

Statens Forurensningstilsyn fremholder at Glomma ovenfor Braskereidfoss er resipient for utslipp fra en rekke tettsteder og at den

derfor er betydelig forurenset. Elvas selvrensende evne blir dårligere ved at strykene forsvinner. En rekke stryk er utbygd eller planlagt utbygd, slik at Glomma etter hvert får mer preg av sammenhengende innsjøer enn av strømmende elv. Elva er til i dag lite undersøkt med hensyn til forurensningspåvirkninger. Det trengs derfor grundige undersøkelser på hele strekningen fra Rien til Øyeren samtidig som de forskjellige interesser som knytter seg til vassdraget bør kartlegges. Forurensningstilsynet mener Hedmark Kraftverk bør være med på å dekke utgiftene til et slikt arbeid.

Spørsmålet om salg kontra leie av statens fallretter i Braskereidfoss har som foran nevnt stått åpent i NVE's tidligere løfte til Hedmark Kraftverk. Spørsmålet vil bli tatt opp i egen sak der Hovedstyret foreslår overdragelse av fallet.

Vassdragsdirektøren så på forholdene på stedet den 15. januar 1975 sammen med ekspedisjonssjef Dehli.

Konklusjon.

Hovedstyret finner etter en samlet vurdering at skadevirkningene for private såvel som for offentlige og allmenne interesser er små i forhold til nytten av tiltaket. Hovedstyret vil tilrå at de omsøkte ervervs-, utbyggings- og ekspropriasjonstillatelser blir gitt på de vilkår som følger i vedlagte utkast. Likeså tilrås at Hedmark Kraftverk gis tillatelse til å stevne grunneierne til skjønnet på den måte som er foreskrevet i lov av 9. juli 1851 om almenningssaker. Det er da en forutsetning at de grunneiere som er kjente blir varslet direkte.

Om vilkårene bemerkes:

A. *Ervervstillatelsen.*

Konsesjonstid, post 1.

Hedmark Kraftverk kan i henhold til ervervslovens § 4 få konsesjon på ubegrenset tid, og dette er da foreslått. Videre er det foreslått adgang til alminnelig revisjon av vilkårene etter 50 år.

Årlige avgifter, post 2.

Som tidligere nevnt er kraftytelsen i Braskereidfoss beregnet til ca. 14 700 nat.-hk. Utbyggingen er relativt kostbar, og skadevirkningene er etter Hovedstyrets oppfatning svært beskjedne. Som avgiftssatser foreslås kr. 1,50 pr. nat.-hk til staten og kr. 5 pr. nat.-hk til kommuner.

Byggefrister, post 4.

Her er det tatt med det vanlige vilkår om frist på 2 år til igangsetting og ytterligere 5 år til fullføring av anlegget. Dagmulkt for overskridelse av fristene er satt til kr. 200.

Forsamlingslokale, post 9.

Hovedstyret har funnet det riktig å ta med denne posten i vanlig form.

Tilsyn og naturvern, post 10.

Såvel kommunens som fylkets friluftsnemnd har pekt på betydningen av landskapsmessige hensyn i forbindelse med anlegget.

Under denne posten blir det bl. a. foreslått at konsesjonæren pålegges å planlegge, utføre og vedlikeholde anlegget slik at det landskapsarkitektoniske resultat blir så godt som mulig. Det er også tatt med bestemmelser om samarbeid med kommunen og om tilsyn med utførelse og vedlikehold av anlegget.

Veger og bruer, post 11.

Posten er tatt inn i vanlig form, deriblant bestemmelsen om at veger og bruer som konsesjonæren anlegger skal kunne nyttes av allmenheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse.

Kraftavgivelse, post 13.

Posten er tatt inn i sin vanlige form med forslag om avgivelse av inntil 10 pst. av kraftproduksjonen til kommuner og inntil 5 pst. til staten.

Fornminne, post 14.

Også denne post er tatt med i vanlig form.

Mulktbestemmelser m. v.

Her er bl. a. foreslått en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse av konsesjonsvilkår som det ikke er satt annen bestemmelse for.

B. *Ekspropriasjons- og utbyggingstillatelsen.*

Fiske, post I.

Posten er i overensstemmelse med forslaget fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk hva angår bygging av fisketrapper, utsetting av yngel og settefisk, bekostning av biologiske undersøkelser, utvidet oppsyn i anleggstiden og eventuelle ytterligere tiltak etter departementets nærmere bestemmelse.

Søkeren har innvendt at vilkårene tildels er runde og ubestemte, men Hovedstyret finner det vanskelig å unngå dette. Hva som er rimelig å pålegge konsesjonæren av utgifter i denne forbindelse, vil som vanlig bli vurdert i hvert enkelt tilfelle av vedkommende departement eller den dette bemyndiger.

Hovedstyret har imidlertid sløyfet en bestemmelse i forslaget fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk om at Hedmark Kraftverk skal pålegges å bekoste ¼ av kostnadene ved bygging og drift av et settefiskanlegg av nærmere angitt størrelse. Det synes vanskelig i forbindelse med denne utbygging å fastsette Hedmark Kraftverks andel i et eventuelt nytt settefiskanlegg. Det forhold at Hedmark Kraftverk har flere verk i Glommavassdraget kan f. eks. vanskelig tas hensyn til i vilkårene for utbygging av Braskereidfoss. For øvrig blir søkeren pålagt å sette ut yngel og settefisk og er for så vidt ansvarlig for at de nødvendige mengder kan skaffes. Hovedstyret kan forstå at det er behov for flere settefiskanlegg i Østlandsområdet, men ser helst at disse kommer som et resultat av frie forhandlinger og overenskomster mellom interesserte.

Forurensing, post II.

Posten er i overensstemmelse med forslaget fra Statens Forurensningstilsyn hva angår dekning av merkostnader ved kloakkering, bekostning av vassdragsundersøkelser og eventuelle ytterligere tiltak etter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

Også her har søkeren bemerket at en har liten oversikt over hva vilkårene vil føre med seg av utgifter. Som det nå er vanlig, blir det opp til vedkommende departement å vurdere i hvilken utstrekning konsesjonæren skal pålegges utgifter i denne forbindelse.

Hovedstyret har sløyfet Forurensningstilsynets forslag til minstevassføring på 120 m³/s. nedenfor dammen, og viser i denne forbindelse til post VI og kommentarene til denne.

Erosjon, post IV.

Erosjonsfare og aktuelle tiltak ovenfor og nedenfor dammen i den forbindelse utredes som en del av pågående modellforsøk ved Vassdrags- og Havnelaboratoriet. Søkeren er villig til å følge laboratoriets anbefalinger vedrørende nødvendige tiltak.

På strekningen mellom Braskereidfoss og Skjefstadfoss er det utført en rekke strandkledninger i NVE's regi, og flere er planlagt. En kan ikke se bort fra at forholdene stedvis kan bli forverret p. g. a. den planlagte døgnregulering.

Posten er formet slik at NVE kan bestemme i hvilken utstrekning konsesjonæren skal sikre elvebreddene, eventuelt også bidra økonomisk ved anlegg av nye og vedlikehold av bestående elveforbygginger.

Tiltak, post V.

Da det kan tenkes å være naturlig med tiltak for å avhjelpe ulemper for ferdsel og friluftsliv i det berørte område, er det i denne post foreslått at skjønnet skal vurdere dette spørsmål.

Manøvrering av dammen, post VI.

I henhold til vassdragslovens § 127 bør det fastsettes regler for vasslipping og angis reguleringshøyder m. v.

Som forutsatt i søknaden blir det i denne posten fastslått at vasstanden ved dammen kan variere mellom kotene 162,2 og 163,2 når vassføringen er under 500 m³/s., og at det ved større vassføringer skal manøvreres slik at vasstanden blir som før på strekningen mellom Braskereidfoss og Skjefstadfoss.

Det er videre bestemt at vassføringen nedenfor dammen skal være minst 65 m³/s., så sant tilløpet ikke er mindre. Dette er i overensstemmelse med grunneiernes forslag gjennom Hydroconsult og er godtatt av søkeren. Forslaget fra Statens Forurensningstilsyn om en minstevassføring på 120 m³/s. er etter Hovedstyrets oppfatning urimelig. I den forbindelse kan opplyses at alminnelig lavvassføring ved Braskereidfoss ifølge NVE's hydrologiske undersøkelser er ca. 42 m³/s. og at regulert vassføring i bestemmende år er beregnet til ca. 90 m³/s.

For å unngå nevneverdige standbølger ovenfor dammen og raske variasjoner i vassføringen nedenfor, har en fulgt grunneiernes forslag om at lastvariasjonene i verket ikke skal overskride 30 pst. pr. time. Dog er det tillatt unntak fra bestemmelsen for å kunne sikre elektrisitetsforsyningen i tilfelle av feil på forsyningsnettet. Under denne forutsetning er bestemmelsen akseptabel for søkeren. Unntakstilfellene må antas å inntreffe forholdsvis sjelden, og antas ikke å føre til større ulemper.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i Hovedstyrets møte 15. mars 1976.»

Hovedstyrets forslag til vilkår for tillatelse til å erverve fallrettigheter lyder:

«1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år fra konsesjonens datum. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1,50 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 5,00 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntrer etter hvert som vasskraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

2 a.

Når konsesjon er gitt, plikter anleggenes eier å innbetale til Våler kommune kr. 500 000 til næringsfond for kommunen.

Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt godkjennelse av vedkommende departement.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Driften må ikke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva som måtte være avgitt til bruk for stat, kommune eller fylkeskommune etter post 12, og slike stansninger eller innskrenkninger må ikke noensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra vedkomemnde departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 200.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familiger og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning

forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av departementet.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

10.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Opprydddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Departementet kan pålegge konsesjonæren å planlegge midlertidige hjelpeanlegg slik at de senere blir til nytte for allmenheten. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten departementets samtykke.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidene. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse.

12.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde, som vassfallene etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanleggene er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonene eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft

kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft, som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4 eller 15, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26, annet ledd.

16.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.»

Hovedstyrets forslag til vilkår for tillatelse etter vassdragslovens §§ 62, 148, 104 og 105 til ekspropriasjon og til utbygging lyder:

«I.

a) Hedmark Kraftverk plikter å påse at det ved anleggsarbeidet og kraftverksdriften blir tatt de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingen. Herunder skal utbyggeren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensing av vassdraget.
b) Utbyggeren tilpliktes å bygge og vedlikeholde fisketrapp(er) i dammen i Braskereidfoss samt å avgi nødvendig lokkevatn i tillegg til det vatn som kreves i trappen(e) etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Trappen(e) skal før den/de bygges godkjennes av nevnte direktorat. Konsesjonæren pålegges dessuten å anordne fisketeller i trappen(e) etter nærmere bestemmelse av nevnte direktorat.
c) For å avhjelpe skadevirkninger av utbyggingen skal konsesjonæren dersom vedkommende departement eller den dette bemyndiger, finner det nødvendig:
   1. Sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes, og dekke alle utgifter forbundet med fangst av stamfisk, klekking, fôring og transport av den fisk som skal settes ut.
   2. Bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen.
   3. Foreta utfiskinger (uttynninger) dersom utbyggingen fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.
   4. Dekke utgiftene med utvidet jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden.
   5. Foreta finrydding av fiskeplasser i neddemmingsområdet.
d) Dersom det som følge av kraftutbyggingen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren, utover det som er nevnt oven-

for, å bekoste ytterligere tiltak som departementet bestemmer for å kompensere skaden, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

II.

a) Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å betale merkostnader forbundet med at det kan stilles skjerpede rensekrav til kloakkavløpet fra Elverum (leiret), Heradsbygd, Jømna og Braskereidfoss tettsted som følge av reguleringen og/eller fastsettes kortere gjennomføringsfrist og/eller mer omfattende kloakktilknytting for de berørte kommuner oppstrøms kraftverket enn det som ville bli fastsatt uten at vedkommende regulering blir gjennomført.

b) Konsesjonæren tilpliktes å betale merkostnader forbundet med å lede det rensede avløpsvatnet fra Braskereidfoss tettsted med industri til kraftverkets utløp. Dersom enighet ikke oppnås mellom konsesjonæren og kommunen om beløpets størrelse, fastsettes dette av vedkommende departement.

c) Konsesjonæren tilpliktes etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å la utføre eller bekoste andre tiltak som skyldes forurensningsvirkninger som står i forbindelse med utbyggingen.

d) Konsesjonæren tilpliktes helt eller delvis å bekoste en vassdragsundersøkelse og senere overvåkingsundersøkelser i det berørte vassdrags avsnitt. Vedkommende departement fastsetter størrelsen av kostnadene som skal belastes konsesjonæren.

III.

Hedmark Kraftverk avgir nødvendig vatn til fløting eller ordner forholdet til Glomma fellesfløtingsforening gjennom avtale eller skjønn i henhold til vassdragslovens § 112.

IV.

Utbyggeren plikter etter NVE's bestemmelse å sikre elvebredder — herunder også sidebekker — mot økt erosjon som følge av utbyggingen, eventuelt også bidra økonomisk ved anlegg av nye og vedlikehold av bestående elveforebygninger i det berørte område.

V.

Ekspropriasjonsskjønnet kan bestemme at konsesjonæren skal treffe tiltak eller påta seg ytelser for å avhjelpe ulemper for ferdsel og friluftsliv i det berørte område. Slik bestemmelse kan bare treffes når utgiftene ved tiltaket eller ytelsen etter skjønnsrettens mening ikke vesentlig overstiger den pengeerstatning som ville bli å betale dersom bestemmelsen ikke ble truffet.

VI.

Vasstanden ved dammen kan variere mellom kotene 162,2 og 163,2 ved vassføringer under 500 m³/s. Ved større vassføringer skal det manøvreres slik at vasstanden blir som før på strekningen mellom Braskereidfoss og Skjefstadfoss. Eventuelle avvik fra nåværende vasstander på nevnte strekning skal da være minst mulig og ikke over ± 10 cm.

De tillatte reguleringsgrenser skal markeres med faste og tydelige vasstandsmerker som godkjennes av NVE.

Minstevassføring nedenfor dammen skal være 65 m³/s., eller lik tilløpet ved dammen hvis dette er mindre.

Lastvariasjoner i verket skal normalt ikke overskride 30 pst. pr. time. Det kan gjøres unntak fra denne bestemmelse for å sikre elektrisitetsforsyningen i tilfelle av feil på forsyningsnettet.

Det skal føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres — om det forlanges — regnmengder, temperatur m. v. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som Hedmark kraftverk plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.»

Kap. 3. *Andre innkomne uttalelser.*

I brev av 28. april 1976 har Våler kommune avgitt slik uttalelse i anledning Hovedstyrets innstilling:

«Det Kongelige Departement for Industri og Håndverk har i brev datert 24. mars 1976 skrevet slik til kommunen:

«Vedlagt oversendes Hovedstyrets innstilling av 18. mars 1976 til uttalelse.
Av hensyn til den videre saksbehandling tør man be om eventuell uttalelse snarest mulig og innen 1. mai 1976.»

Ordføreren refererte sakens øvrige dokumenter.

Kontorsjefen innstiller for formannskapet at det i medhold av kommunelovens § 22 gjør slikt

v e d t a k :

Til Hovedstyrets utkast til vilkår for Hedmark Kraftverk til ekspropriasjon, vil Våler kommune bemerke:

Ad I c.

Kommunen påpeker nødvendigheten av at det bygges et settefiskanlegg (stamfiskanlegg) p å s t e d e t , og ber om at dette settes som vilkår, da dette må ansees nødvendig av

hensyn til bevaring av fiskebestanden på stedet. Erfaring viser at overføring av settefisk fra andre kanter av ikke stedegen fisk, ikke er tilstrekkelig. Det vises i den forbindelse til uttalelse fra Hedmark Jakt- og fiskeforbund samt fra Våler Jakt- og fiskeforening.

Ad II a.
Kommunen vil understreke det som er sagt om skjerpede rensekrav av kloakkutløp fra Braskereidfoss tettsted. Ny utslippssøknad er ute til behandling i disse dager. Eventuelle merutgifter hvis det forlanges mer avanserte rensemetoder enn tilfelle ville vært uten kraftutbygging, må dekkes av konsesjonæren.

Ved utbygging av Braskereidfossen, slik at fossefallet elimineres, vil stryket flates ut. En frykter for at elvas selvrensende evne på denne måten svikter.

Såvel Feltartilleriets Skyte- og Øvingsskole som Våler tettsted får sitt drikkevann fra Glomma nedenfor Braskereidfoss. Utbyggingen medfører en fare for mindre selvrensende evne av elva, slik at det kan bli aktuelt med ytterligere omkostninger for rensing av Glommavannet til drikkevann. Det bør tas forbehold om at konsesjonæren gjøres ansvarlig for slike merutgifter.

Ad II b.
Den planlagte kraftutbygging har allerede medført at avløpsledningene fra Braskereidfoss tettsted har måttet gjøres ca. 450—500 m lengre enn tilfelle ville vært uten utbygging. Samme forhold gjør seg gjeldende for strømforsyning og adkomstveg fram til det planlagte renseanlegg på Braskereidfoss. Kostnadene ved slik forlengelse må det pålegges konsesjonæren å bære.

Søkeren skal betale en årlig avgift til kommunen basert på merutgiftene for eventuelle overføringer og drift av renseanlegget i det berørte området. Avgiftene fastsettes til enhver tid av Fylkesmannen.

Til Hovedstyrets utkast til vilkår for tillatelse for å erverve fallrettigheter ved Braskereidfoss vil Våler kommune bemerke:

Ad pkt. 8.
Konsesjonæren må tilpliktes i den utstrekning det overhode er mulig, å nytte lokal arbeidskraft og transportører fra Våler. Konsesjonæren må også tilpliktes å innta dette som et vilkår ved bortsettelse av entrepriser. Det kan opplyses at Våler kommune har ca. 400 pendlere, og en stor del av disse har lang erfaring i bygg- og anleggsarbeid.

Ad pkt. 9.
Kommunen krever satt som vilkår at konsesjonæren deltar med kr. 300 000 — trehundretusenkroner — til nytt samfunnshus som er planlagt på Braskereidfoss i tilknytning til indrettsanlegget der.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 25 000 til rådighet for almenndannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

Ad pkt. 10.
Kommunen krever at brua over kraftverksdammen blir bygget etter fylkesvegstandard, og at det etableres en tverrforbindelse mellom fylkesveg D 505 (i konsesjonssøknaden feilaktig kalt Rv 210) på vestsiden og riksveg 3 på østsiden av Glomma. Kraftverkets adkomstveg bygges etter samme tracé som en fylkesveg bør få, dvs. parallelt med og like inntil overføringslinjen fra Kraftverket til Braskereidfoss transformatorstasjon.

Plassering av overskuddsmassen må skje i nøye samråd med Våler kommune — teknisk etat — da massen eventuelt kan knuses og nyttes til bærelagsmasser.

Ad pkt. 13.
Utbyggingen av Braskereidfossen finner i sin helhet sted innen Våler kommune. Kommunen vil derfor understreke at konsesjonæren må være forpliktet til å avgi 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde til Våler kommune.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.»

I brev av 6. mai 1976 har Landsbruksdepartementet avgitt følgende uttalelse:

«Landbruksdepartementet viser til Hedmark fylkeslandbruksstyres uttalelse av 12. desember 1975, og forutsetter at konsesjonæren samarbeider med fylkeslandbruksstyret, med sikte på begrensning av byggeområde på østsiden av Glomma. En minner om at Våler ikke har godkjent generalplan. Et nært plansamarbeid, slik kommunen ber om, vil derfor være tilrådelig.

Departementet anser det ønskelig at grunnvasshevningens virkning på dyrkingsmulighetene utredes av jordbrukssakkyndig i ethvert tilfelle (side 26, 45).

Saken har så vidt sees, ikke vært forelagt Hermark fylkesskogråd til uttalelse.

Landbruksdepartementet har ellers ingen bemerkninger til at søknaden imøtekommes.»

I brev av 1, juni 1976 har Miljøverndepartementet uttalt følgende:

«Hovedstyrets innstilling har vært forelagt Statens forurensningstilsyn til uttalelse. Denne er datert 22. april 1976 og følger vedlagt i kopi.

Miljøverndepartementet viser til uttalelsen fra Staten forurensningstilsyn og ber om at manøvreringsreglementet endres slik det foreslås av Statens forurensningstilsyn.

Under forutsetning av at manøvreringsreglementet endres på nevnte punkt, kan det gis tillatelse i medhold av lov om vern mot vannforurensing § 10 første ledd jfr. § 4.

Hovedstyrets innstilling ble forelagt Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk 1. april d. å., idet en viste til at Hovedstyret hadde fraveket direktoratets utkast til vilkår så vidt angår økonomisk deltagelse i eventuelt settefiskanlegg.

Direktoratet har i uttalelse av 21. mai d. å. utdypet sitt syn. Departementet slutter seg til direktoratets uttalelser av 26. februar og 21. mai d. å.

For øvrig har departementet ikke merknader til Hovedstyrets innstilling.»

Direktoratets brev av 1. april d. å. lyder:

«I direktoratets forslag til konsesjonsvilkår for jakt og fiske, jfr. brev av 26. februar d. å. til Miljøverndepartementet er de vanlige vilkår såsom bygging av fisketrapper, utsetting

av yngel og settefisk, bekosting av biologiske undersøkelser, utvidet oppsyn og eventuelle ytterligere tiltak tatt med. Disse vilkår er også akseptert av Hovedstyret. Hovedstyret har imidlertid sløyfet en bestemmelse i forslaget til vilkår fra dette direktorat, om at Hedmark Kraftverk skal pålegges å bekoste ¼-part av kostnadene ved bygging og drift av et settefiskanlegg for en årlig produksjon av 25 000 tosomrige settefisk av ørret.

Begrunnelsen for direktoratets forslag på dette punkt er gitt i brev av 20. februar d. å. fra dette direktorat til Miljøverndepartementet, men en skal få lov til å utdype dette noe nærmere.

Braskereidfoss er et av de siste strykområdene som er igjen i denne delen av Glomma. Disse strykområdene er meget viktige som gyte- og oppvekstområder for ørret, samtidig som de har stor betydning også for andre fiskearter, f. eks. harr.

Fiskebestanden i denne delen av Glomma er meget variert og i de framtidige pålegg om utsetting av fisk som kompensasjon for skader på fiske, vil det derfor være naturlig i hvert fall for ørretens vedkommende å satse på stor settefisk som utsettingsmateriale. Det er mangel på denne type utsettingsmateriale i Østlandsområde i dag. Dette problem kan selvsagt løses ved f. eks. å bygge ut virksomheten ved Reinsvollanlegget, men direktoratet ser det som meget lite ønskelig å sentralisere all oppdrettsvirksomhet for ørret til Reinsvoll. Dette gjelder både ut fra hensynet til eventuell sykdom eller uhell i et slikt anlegg, samtidig som en anser at også hensynet til de lokale fiskestammer bedre kan ivaretas ved «desentraliserte» anlegg.

Det enkleste for Hedmark Kraftverk til å oppfylle et eventuelt framtidig pålegg, vil sannsynligvis være å bestille fisk på Reinsvoll. Direktoratet ønsker imidlertid at denne oppdrettsvirksomheten i større grad skal fordeles på flere anlegg, og anser det for nødvendig, dersom utviklingen skal føres inn på riktig spor, at Hedmark Kraftverk pålegges å delta i finansiering og drift av et oppdrettsanlegg. Det er risikoen for uhell og sykdom i et større sentralanlegg, samt større muligheter til bedre å kunne benytte lokale fiskestammer, som er avgjørende for direktoratets oppfatning i denne sak.»

Uttalelsen av 22. april 1976 fra Statens forurensningstilsyn lyder:

«En viser til Deres oversendelse av 8. april 1976 av Hovedstyret i NVE's innstilling vedrørende ovennevnte sak.

I brev av 23. februar 1976 uttalte vi bl. a.: «Slik vi oppfatter søknaden er det mulig å holde vannet tilbake i magasine i ca. 12 timer ved en vassføring på 113 m³/sek. Dette er gjennomsnittlig vintervassføring i bestemmende år. Holdes vannet tilbake vil vassføringen nedstrøms kraftverket bli minimal, og dette vil gi dårligere resipientforhold ned til samløp Vorma. En vil derfor foreslå at ved lavere vassføring enn 120 m³/sek. ved Braskereid tillates ingen oppmagasinering av vann i inntaksmagasinet.» Dette var utformet som følgende vilkår etter vannvernloven: «Konsesjonæren tilpliktes ikke å magasinere vann i inntaksmagasinet når vassføringen er lavere enn 120 m³/ sek. like nedstrøms Braskereidfoss kraftstasjon.»

Dette vilkåret er tatt ut av konsesjonsforslaget av Hovedstyret i NVE med den begrunnelse at en minstevassføring på 120 m³/sek. synes urimelig, da alminnelig lavvassføring ved Braskereidfoss er ca. 42 m³/sek.

Vårt forslag til vilkår var satt opp slik for å forhindre at konsesjonæren holdt hele vassføringen i Glomma tilbake i magasinet i kortere eller lengre tid og at døgnreguleringer i magasinet ikke skulle tillates ved vassføringer lavere enn 120 m³/sek. 120 m³/sek. var ikke ment som minstevassføring. Vassføringen ble satt såpass høy for å forhindre pendlinger i vannstanden som ville forårsake erosjon i inntaksmagasinet og nedstrøms kraftverkutløpet.

I manøvreringsreglementet som ble satt opp av Hovedstyret i NVE heter det at: «Minstevassføringen nedenfor dammen skal være 65 m³/sek., eller lik tilløpet ved dammen hvis dette er mindre. Lastvariasjoner i verket skal normalt ikke overskride 30 pst. pr. time. Det kan gjøres unntak fra denne bestemmelse for å sikre elektrisitetsforsyningen i tilfelle av feil på forsyningsnettet.»

Med den lastvariasjonen som er foreslått, eventuelt lavere, vil en anta at erosjonsskader som kan oppstå ved plutselige vannstandsvariasjoner vil være redusert. SFT anser imidlertid at mulighetene for erosjon langs breddene er store selv med den forelåtte lastvariasjon.

En vil foreslå overfor departementet at manøvreringsreglement for Braskereidfoss kraftverk blir som foreslått av Hovedstyret i NVE med forbehold om at lastvariasjonen pr. time kan reduseres ytterligere (f. eks. 20 pst.). En annen mulighet for å forhindre erosjonsskader er ikke å tillate vannstandsregulering i inntaksmagasinet når vassføringen er lavere enn 120 m³/sek. Den planlagte undersøkelsen av Glommavassdraget vil kunne gi svar på hva som bør settes i manøvreringsreglementet.

For øvrig har en intet å bemerke til Hovedstyret i NVE's utkast til vilkår i en konsesjon.

En vil videre bemerke at en vassdragsundersøkelse i det berørte elveavsnitt bør utføres før utbyggingen av Braskereidfoss kraftverk tar til. På møte i KKV 24. mars 1976 ble det enighet om at Hedmark fylke ber NIVA utarbeide et foreløpig undersøkelsesprogram for en undersøkelse av Glommavassdraget ned til samløp med Vorma. Undersøkelsene vil neppe starte før i 1977, men det burde være mulig å få undersøkt strekningen Elverum—Våler 1976. En vil komme tilbake til dette når NIVA har utarbeidet et programforslag for undersøkelsene.

Det er nå tre stryk i Glomma mellom Elverum og Øyeren bortsett fra Braskereidfoss, som ikke er bygd ut til kraftproduksjon, nemlig Eidstrykene, Norsfossen og Gjølstadfossen. Blir disse bygd ut vil Glommas selvrensende evne på denne strekningen bli vesentlig redusert da oksygentilførselen vil gå ned. Derved vil resipientforholdene bli dårligere. Organismer som krever høyt oksygeninnhold vil få svekkede konkurranseforhold og kan forsvinne. Dette gjelder i særlig grad laksefisk som ørret og harr. NIVA's undersøkelser kan forventes å gi grunnlag for en avgjørelse av om et eller flere av de ovennevnte uregulerte strykene bør unntas fra kraftutbygging

av hensyn til resipientforholdene og fiskerekrutteringen i denne delen av Glomma.»

I brev av 12. juli 1976 har Miljøverndepartementet oversendt følgende tilleggsuttalelse fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk av 7. juli 1976:

«Viltkonsulenten har i brev av 24. juni d. å. avgitt uttalelse, der det blant annet heter:

«En kan ikke se at den 18 km lange sjøen som vil bli dannet mellom Braskereidfoss og Skjefstadfossen skulle bli til skade for dyrelivet. Dog skal man ikke unnlate å peke på at det avgjørende for dyrelivet er at denne sjøen får en stabil vannstand. Skal den derimot senkes t. d. i yngelperioden april/juni, kan det få betydelige skadevirkninger for reir, egg, kyllinger.

Ved direkte henvendelse til dir. Foss i Hedmark kraftverk d. d. bekrefter han at det kan bli tale om 1 m senkning i sommerhalvåret. Nøyere om tidpunktet for en slik nedregulering kan selvsagt ikke sies nå, men en antar at det ligger adskillige usikkerheter for dyrelivet gjemt nettopp i denne regulering dersom den som anført foretas i en kritisk yngelfase.»

De nevnte usikkerheter for dyrelivet vil etter det en kan se dekkes av konsesjonsbetingelsens pkt. I a og d. (Hovedstyrets forslag til vilkår, brev fra Miljøverndepartementet av 1. april d. å.)

Skader på viltet i området vil måtte bli vurdert på vanlig måte under skjønnet.»

Kap. 9. *Departementets bemerkninger:*

Planen går ut på å bygge dam med kraftstasjon ved foten av fossen. Vannstanden ved dammen vil variere (korttidsregulering) mellom kotene 162,2 og 163,2, men vil for det meste ligge nær opp til kote 163,2. Ved maksimal flom vil vannstanden stige til kote 164,2.

Regulert vassføring i bestemmende år og median år, er beregnet til henholdsvis 90,5 m^3/sek. og 117,4 m^3/sek. Medforbehold har NVE beregnet at dette gir en kraftytelse på ca. 14 700 nat.-hk.

Årsproduksjonen vil i middel utgjøre 115 GWh, hvorav 53 GWh er vinterkraft. Eventuelle ytterligere reguleringer i vassdraget vil øke årsproduksjonen til ca. 140 GWh. Installasjonen i kraftverket blir på 20 M.

De totale utbyggingskostnadene er pr. 1. januar 1975 beregnet til 88 mill. kroner, og utbyggingsprisen til 76 øre pr. kWh.

Hovedstyret peker i sin innstilling på at kraftverket får en sentral beliggenhet i forsyningsområdet, og anser utbyggingen som økonomisk akseptabel.

Hedmark Kraftverk regner med at krafttilgangen i fylket er sikret til 1978. Dersom arbeidet kan komme igang i 1976, vil Braskereidfoss kraftverk, ifølge søkeren, kunne dekke det vesentlige av behovsøkningen fra 1978 og inntil kraften fra det konsederte Nye Osa kraftverk kan tas i bruk.

Utbyggingen vil medføre at ca. 54 dekar blir neddemmet, mens 11,5 dekar kan påregnes å bli forsumpet. Av det neddemte arealet er bare 1 dekar dyrket mark, mens resten består av vesentlig skog og uproduktiv mark.

Ved vannføringer under 500 m^3/sek. vil vannstanden mellom dammen og Skjefstadfoss bli høyere enn før. Da elva vil holde seg innenfor sitt leie på denne strekningen, unngås imidlertid neddemming.

Ved Skjefstadfoss kraftverk vil oppstuvingen føre til et produksjonstap som imidlertid er fratrukket ved beregningen av produksjonstallene for Braskereid.

På strekningen ovenfor dammen vil det foregå islegging tidligere enn før. Korttidsreguleringen kan føre til råkdannelse langs breddene. Ovenfor dammen kan det også tenkes å oppstå erosjon i større eller mindre grad. Angående erosjonsfaren pågår det modellforsøk ved Vassdrags- og havnelaboratoriet. Søkeren har sagt seg villig til å følge laboratoriets anbefalinger vedrørende nødvendige tiltak.

Også nedenfor dammen vil døgnreguleringen kunne medføre pendling i vannstanden. Konsesjonssøkeren regner med at man her vil få en variasjon på opptil ca. 30 cm, etter at Nye Osa kraftverk er satt i drift. Virkningene av døgnreguleringen vil avta etter hvert nedover i elva.

Når det gjelder fiske antas det at skadene ved en utbygging av Braskereidfoss vi bli relativt beskjedne. Ellers kan det bli ulemper for bading og annet friluftsliv på strekningen mellom Braskereidfoss og Skjefstadfoss. Det kan også bli ulemper for ferdselen på elva om vinteren.

Fylkesmannen i Hedmark anbefaler utbygging. Våler kommune har ingen innvendinger mot planene.

Fylkesfriluftsnemnla i Hedmark peker på at utbyggingen kan medføre ulemper for bading og annet friluftsliv på strekningen Braskereidfoss—Skjefstadfoss sommertid, og for ferdselen på elva vinterstid. Likeledes etterlyser nemnda en utredning omkring utbyggingens virkning på lokalklimatiske forhold som rim, frostrøyk, tåke m. v. Hovedstyret anser for sin del at man ikke vil få endringer i disse forhold, og viser for øvrig til skjønnsbehandlingen.

Hedmark Naturvern peker bl. a. på at kraftverket er planlagt bygget med overkapasitet med tanke på en fremtidig regulering av Mistra og Kynna. Sammen med Norges Naturvernforbund går Hedmark Naturvern inn

for varig vern av nevnte vassdrag, og finner det meget uheldig at en ved dimensjonering av kraftstasjonen i Braskereidfoss forutsetter nye inngrep og utbygginger før disse er konsesjonsbehandlet. Til dette har Hovedstyret bemerket at en i dag ikke kan si noe bestemt om hvorvidt de nevnte fremtidige reguleringer vil komme, men at det — når det gjelder installasjonen i Braskereidfoss — også er behov for økt installasjon på grunn av nyttiggjøring av flomvassføringer.

For så vidt gjelder fløtningsspørsmålet er det enighet mellom konsesjonssøker og Glomma fellesfløtningsforening om å forhandle om en avtale. Om slik avtale ikke kommer i stand, blir forholdet mellom fløtning og konsesjonær å avgjøre ved skjønn etter vassdragsloven.

For så vidt gjelder spørsmålet om heving av grunnvannstanden på begge sider av inntaksbassenget på grunn av at hovedelva demmes opp, mener Hovedstyret at det ikke er nødvendig å vurdere dette i konsesjonssammenheng, — og viser til skjønnet. Konsesjonssøker har imidlertid her sagt seg villig til å sette ut vassmerker på utvalgte steder langs Drykjeåa, for å fastslå hvor langt oppover oppstuvingen gjør seg gjeldende. Landbruksdepartementet har for sin del ansett det ønskelig at grunnvasshevningens virkning på dyrkningsmulighetene utredes av jordbruksakkyndig.

Når det gjelder forslag om minstevannføring og lastvariasjoner fra grunneiernes konsulent, Hydroconsult, Siv. ing. Erik Ræstad A/S — er disse forslag ifølge Hovedstyret stort sett akseptable for konsesjonssøker. Det tas imidlertid forbehold om at kraftverket bør stå fritt med hensyn til lastvariasjon i spesielle tilfeller når det gjelder å sikre el.forsyningen på grunn av feil på forsyningsnettet.

I Glomma drives det i dag sportsfiske etter stor ørret og harr. Dette fisket drives spesielt i strykområdene, som dessuten er gode gyte- og oppvekstområder. Braskereidfoss utgjør i denne forbindelse det viktigste område mellom Elverum og Kongsvinger. Utbygging av Braskereidfoss vil forringe fiske- og produksjonsmulighetene for ørret og harr, samtidig som bestanden av «ugrasfisk» som i dag dominerer de stilleflytende partiene av elva, vil kunne ekspandere.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk forventer for øvrig at skadene på fisket vil bli relativt beskjedne.

Fylkeslandbruksstyret har anbefalt at anleggsområdet på østsiden blir innskrenket, fordi verdifull dyrkingsjord her blir berørt av ekspropriasjonene. Utbygger har gitt uttrykk for at man vil samarbeide med Landbrukselskapet om disse spørsmål.

Miljøverndepartementet ber om en endring i manøvreringsreglementet av hensyn til forurensningssituasjonen, og slutter seg til det fremsatte krav om at konsesjonæren må tilpliktes å delta økonomisk i et eventuelt settefiskanlegg. For øvrig har Miljøverndepartementet ikke merknader til den omsøkte utbygging.

Statens forurensningstilsyn har bl. a. uttalt at Glomma ovenfor Braskereidfoss, på grunn av utslipp fra en rekke tettsteder, er betydelig forurenset.

Ved at stryk forsvinner blir elvas selvrensendeevne dårligere. Det trengs grundige undersøkelser av vassdraget og forurensningstilsynet mener at Hedmark Kraftverk bør være med på å dekke utgiftene til et slikt arbeid. Man vil komme nærmere tilbake til disse spørsmål under omtalen av de enkelte vilkår.

Våler kommune har pekt på behovet for et nært samarbeid mellom kommune og utbygger, særlig når det gjelder adkomstveien til anlegget. Konkret foreslås at spørsmålet om en omlegging av fylkesvei 505 forbi Fossberget blir tatt opp med veimyndighetene. Ifølge konsesjonssøkeren er det allerede innledet et samarbeid mellom utbygger og Våler kommune samt Hedmark vegkontor.

Hovedstyret uttaler at det etter en samlet vurdering finner at skadevirkningene for private så vel som for offentlige og almenne interesser, er små i forhold til nytten av tiltaket. Det tilrår at de omsøkte ervervs-, utbyggings- og ekspropriasjonstillatelser blir gitt.

Industridepartementet slutter seg til hovedstyret og vil tilrå at søknaden imøtekommes. Tillatelsen foreslås gitt på vilkår som foreslått av hovedstyret med enkelte endringer som omtales nedenfor.

Vilkårene for ervervstillatelsen er tatt inn som trykt vedlegg I. Når det gjelder årlige avgifter til kommunen, har hovedstyret foreslått kr. 5 pr. nat.-hk til kommuner. Utbyggingen er relativt kostbar, og skadevirkningene er etter hovedstyrets oppfatning svært beskjedne. Departementet er enig i at utbyggingen er forholdsvis kostbar og at det ikke blir noen vesentlige skadevirkninger. Man har likevel — i samsvar med senere tids praksis — funnet å ville foreslå at avgiftssatsen for kommuner heves til kr. 6 pr. nat.-hk.

Konsesjonsavgiften til staten har hovedstyret foreslått satt til kr. 1,50 pr. nat-hk. Departementet er enig i dette.

Kommunen har ikke krevd noe næringsfond, og dette er heller ikke foreslått av hovedstyret. Departementet finner det likevel riktig at kommunen gis et næringsfond og foreslår at dette settes til kr. 500 000.

Kommunen har krevet satt som vilkår at konsesjonæren deltar med kr. 300 000 til nytt samfunnshus som er planlagt ved Braskereidfoss i tilknytning til idrettsanlegget der. Hovedstyret har funnet det riktig at denne posten får den vanlige utforming. Dette vil si at konsesjonæren plikter å sørge for et midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning, eller hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere å delta i oppføring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. et samfunnshus. Departementet er enig med hovedstyret. Man går imidlertid ut fra at Hedmark Kraftverk vil se på mulighetene av å kunne delta i et nytt samfunnshus og på frivillig basis eventuelt komme fram til en avtale om dette.

Når det gjelder vilkårene for ekspropriasjonstillatelsen og utbyggingstillatelsen etter vassdragsloven — inntatt som trykt vedlegg II —er det i post I tatt inn vilkår vedrørende fiske. Hedmark Kraftlag er pålagt plikt til å påse at det ved anleggsarbeide og driften tas nødvendige hensyn for å forebygge skader for vilt og fisk. Utbyggeren er videre tilpliktet å bygge og vedlikeholde fisketrapp. For å avhjelpe skadevirkninger skal konsesjonæren sette ut yngel og settefisk, bekoste fiskeri og viltbiologiske undersøkelser, foreta utfiskinger, dekke ungiftene ved utvidet jakt og fiskeoppsyn i anleggsperioden og å foreta finrydding av fiskeplasser i neddemmingsområdet. Dersom det senere skulle oppstå skader som berører vilt og fiskebestanden i området på grunn av kraftutbyggingen, skal konsesjonæren kunne tilpliktes å bekoste ytterligere tiltak, så fremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk har også foreslått at Hedmark Kraftverk skal pålegges å bekoste ¼ av kostnadene ved bygging og drift av settefiskanlegg.

Hovedstyret har i denne forbindelse uttalt at det synes vanskelig å fastsette Hedmark Kraftverks andel i et eventuelt nytt settefiskanlegg og at det forhold at Hedmark Kraftverk har flere verk i Glommavassdraget vanskelig kan begrunne at det tas inn et slikt vilkår for utbygging av Braskereidfoss.

I det foran inntatte brev av 1. juni 1976 har Miljøverndepartementet tatt opp igjen direktoratets forslag om økonomisk deltagelse i et settefiskanlegg.

Industridepartementet slutter seg her til Miljøverndepartementets syn, og foreslår vilkår om fiske i samsvar med forslaget fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.

Vilkåret i post II er utformet i overensstemmelse med forslaget fra Statens forurensningstilsyn, for så vidt angår dekning av merkostnader ved kloakkering, bekostning av vassdragsundersøkelser og eventuelle ytterligere tiltak etter vedkommende departements nærmere bestemmelse. Likeledes er post VI vedrørende manøvrering av dammen fastsatt i overensstemmelse med forslag fra Statens forurensningstilsyn.

Statens forurensningstilsyn har også fremmet krav om at elveavsnittet Elverum—Våler bør undersøkes før utbyggingen av Braskereidfoss tar til, og forutsetter at en slik undersøkelse kan utføres av NIVA i løpet av 1976. Industridepartementet har underhånden fått opplyst fra NIVA at de ikke har kapasitet til å gjennomføre en slik undersøkelse i løpet av 1976, og finner for øvrig ikke grunn til å ta dette inn som et vilkår eller forutsetning for tillatelsen.

Hovedstyret opplyser at det er utført en rekke strandkledninger i NVE's regi på strekningen Braskereidfoss—Skjefstadfoss. Flere slike strandkledninger er dessuten planlagt.

Da Hovedstyret ikke ser bort fra at forholdene stedvis kan bli forverret på grunn av den planlagte døgnreguleringen, kan NVE i henhold til vilkåret i post IV pålegge konsesjonæren å sikre elvebredden, eventuelt bidra økonomisk ved anlegg av nye og vedlikehold av bestående elveforbygninger.

I vilkårenes post V er det åpnet adgang for skjønnet til å vurdere pålegg om tiltak for å avhjelpe ulemper for ferdsel og friluftsliv i det berørte området.

Vannstanden er foreslått å kunne variere mellom kote 172,2 og kote 163,2, når vannføringen er under 500 m³/sek. Ved større vannføringer skal det manøvreres slik at vannstanden blir som tidligere på strekningen Braskereidfoss—Skjefstadfoss.

Vannføringen nedenfor dammen skal være på minst 65 m³/sek., dersom tilløpet ikke er mindre. Dette er i overensstemmelse med grunneierenes forslag gjennom Hydroconsult og er for øvrig godtatt av konsesjonssøkeren.

For å unngå nevneverdige standbølger ovenfor dammen, samt raske variasjoner i vassføringen nedenfor, har Hovedstyret fulgt grunneiernes forslag om lastvariasjoner i verket ikke skal overskride 30 pst. pr. time. Denne bestemmelsen skal imidlertid kunne fravikes for å sikre el.forsyningen i tilfelle feil på forsyningsnettet. Statens forurensningstilsyn har her bedt om at lastvariasjonene ytterligere må kunne reduseres eksempelvis til 20 pst., dersom departementet finner dette nødvendig av hensyn til erosjon i strandsonen. Industridepartementet slutter seg her til Hovedstyrets forslag, med tillegg som foreslått av Statens forurensningstilsyn.

Bestemmelsen om lastvariasjoner skal kunne fravikes for å sikre el.forsyningen i tilfelle feil på forsyningsnettet. Slike feil vil utgjøre unntakstilfelle som må antas å inntreffe forholdsvis sjelden, og kan dessuten ikke antas å føre til større ulemper.

I overensstemmelse med Landbruksdepartementets forslag, pålegges konsesjonæren å bekoste jordbrukssakkyndig utredning av hvilke virkninger grunnvasshevingen som følger av utbyggingen vil ha for dyrkingsmulighetene i området.

Det forutsettes som vanlig at departementet kan samtykke i mindre planendringer.

Departementet skal bemerke:

Den omsøkte utbyggingen av Braskereidfoss gir en kraftytelse på ca. 14 700 nat.-hk. Dette er godt under grensen for at tillatelsen i henhold til ervervsloven må forelegges Stortinget.

I tillegg til søknaden om ervervs- og ekspropriasjonstillatelse, søkte imidlertid Hedmark Kraftverk også om å få kjøpe statens rettigheter i Braskereidfoss. Da overdragelse av statens fallrettigheter ikke kan finne sted uten Stortingets samtykke, fant departementet det hensiktsmessig å fremme saken samlet for Stortinget. Det ble således utarbeidet en proposisjon (St. prp. nr. 11 for 1976—77) som omhandlet såvel erverv og ekspropriasjon som overdragelse av fallene.

I Innst. S. nr. 13 for 1976—77 har Industrikomitéen gitt uttrykk for at Stortinget bare bør ta standpunkt til overdragelsen av fallrettigheter, mens ervervs- og ekspropriasjonsspørsmålet bør avgjøres av Kongen slik loven gir adgang til.

Stortinget vedtok således i møte 26. oktober 1976 følgende:

«Stortinget samtykker i at det blir tillatt Hedmark Kraftverk å foreta kjøp av statens fallrettigheter og grunnarealer, for utbygging av Braskereidfoss i Glomma i samsvar med Industridepartementets foredrag av 3. september 1976.»

På denne bakgrunn fremmes nærværende tilråding, som innholdsmessig er lik den foreliggende proposisjon som ble fremmet ved kongelig resolusjon av 3. september 1976.

Om utbyggingsplanene for Braskereidfoss kan bemerkes at i Hovedstyrets forslag til vilkår foreslås i henhold til det som er uttalt ovenfor, følgende endringer:

Vilkår for ervervstillatelsen:

Post 2. Konsesjonsavgifter til kommuner rettes til kr. 6 pr. nat.-hk.

Ny post 2 a:

«Når konsesjon er gitt, plikter anleggenes eier å innbetale til Våler kommune kr. 500 000 til næringsfond for kommunen.

Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt godkjennelse av vedkommende departement.»

Vilkår for tillatelse etter vassdragsloven:

Post I, punkt d skal lyde:

«Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk, kan Hedmark kraftverk pålegges å bekoste en ¼ av kostnadene ved bygging og drift av et settefiskanlegg for produksjon av 25 000 tosomrige settefisk av ørret.»

Post I, punkt e blir som Hovedstyrets forslag til punkt d.

Post VI skal lyde:

«Vasstanden ved dammen kan variere mellom kotene 162,2 og 163,2 ved vassføringer under 500 m³/sek. Ved større vassføringer skal det manøvreres slik at vasstanden blir som før på strekningen mellom Braskereidfoss og Skjefstadfoss. Eventuelle avvik fra nåværende vasstander på nevnte strekning skal da være minst mulig og ikke over ± 10 cm.

De tillatte reguleringsgrenser skal markeres med faste og tydelige vasstandsmerker som godkjennes av NVE.

Minstevassføring nedenfor dammen skal være 65 m³/s., eller lik tilløpet ved dammen hvis dette er mindre.

Lastvariasjoner i verket skal normalt ikke overskride 30 pst. pr. time. Det tas forbehold om at lastvariasjonen pr. time kan pålegges ytterligere redusert dersom departementet finner dette nødvendig av hensyn til erosjon i strandsonen. Det kan gjøres unntak fra denne bestemmelse for å sikre elektrisitetsforsyningen i tilfelle av feil på forsyningsnettet.

Det skal føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres — om det forlanges — regnmengder, temperatur m. v. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som Hedmark kraftverk plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.»

Ny post VII:

«Konsesjonæren tilpliktes å bekoste jordbrukssakkyndig utredning av hvilken virkning på dyrkningsmulighetene i området grunnvasshevingen som følger av utbyggingen vil medføre.»

I samsvar med uttalelse fra Miljøverndepartementet foreslås også at nødvendig tillatelse etter lov om vern mot vannforurensing blir gitt.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m. v. § 4 gis Hedmark Kraftverk tillatelse til erverv av fall-

rettigheter for utbygging av Braskereidfoss i Glomma, i det vesentlige i samsvar med framlagte planer og på de vilkår som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 29. oktober 1976.

2. I medhold av lov nr. 3 av 15. mars 1940 om vassdragene, §§ 62, 148, 104 og 105 og lov av 26. juni 1970 om vern mot vannforurensing gis Hedmark Kraftverk tillatelse til ekspropriasjon av fall, grunn og nødvendige rettigheter og til utbygging av Braskereidfoss i Glomma, i det vesentlige i samsvar med framlagte planer og på de vilkår som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 29. oktober 1976.

27. Glommens og Laagens Brukseierforening.

(Om tillatelse til å endre planene for den ved kongelig resolusjon av 26. august 1966 meddelte tillatelse til å regulere Savalen og Unndalen (Fundinmagasinet m. v.).

Kongelig resolusjon 11. november 1976.

Glommens og Laagens Brukseierforening ble ved kongelig resolusjon av 26. august 1966 gitt tillatelse til å foreta delvis overføring av Glomma til Rendalen og regulering av Savalen og Unndalen (Fundinmagasinet m. v.).

Ved brev av 3 .april 1974 til Industridepartementet har Glommens og Laagens Brukseierforening søkt om tillatelse til å foreta en planendring for reguleringen av Savalen ved at overføringen fra Gløta og Sparsjøen sløyfes.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 25. juni 1976 avgitt følgende innstilling i saken:

«Med Departementets påtegning av 8. april 1974 fikk Hovedstyret oversendt til uttalelse følgende søknad datert 3. s. m.:

«A. *Situasjonen.*

Savalen I:

Ovennevnte reguleringstillatelse av 1966 gikk for Savalens vedkommende ut på utnyttelse av magasinet mellom

HRV kote ..... 707,20 og
LRV 702,50

Reguleringshøyde 4,7 m, med et brutto magasin på 61 mill. m³ (netto 59 mill. m³). Dette magasinet forutsattes fylt bl. a. ved overføring av vann fra Einunna og fra Gløta og Sparsjøen, jfr. vedlagte kartskisse.

Savalen II:

Senere søkte Brukseierforeningen den 16. januar 1968 om en utvidet regulering av Savalen, med 13,1 m reguleringshøyde og 139 mill. m³ brutto magasin, med overføring av vann fra Glomma til Savalen (Savalen II). Planen gikk dertil ut på å sløyfe overføringen av Gløta og Sparsjøen til Savalen.

Savalen I B:

Da det trakk ut med avgjørelsen om Savalen II og man i mellomtiden hadde fått Savalen kraftverk klar til iverksettelse, søkte Brukseierforeningen om tillatelse til midlertidig iverksettelse av en redusert regulering (Savalen I B) med 3,0 m reguleringshøyde og 42 mill. m³ magasin, men uten overføring av Gløta og Sparsjøen. Tillatelsen til iverksettelse før endelig skjønn var holdt ble gitt den 1. februar 1971.

Anke til Stortinget:

Den 5. juni 1973 meddelte det ærede departement at søknaden om Savalen II var avslått, hvorpå en midlertidig anke ble innsendt fra Brukseierforeningen den 19. juni 1973. En søknad om utsettelse til 1. april 1975 med å inngi den endelige anke til Stortinget er sendt departementet med annet brev av i dag.

B. *Planendring, Savalen I C.*

Mens man venter på det endelige utfall av saken om Savalen II, som ennå kan ta tid, er det i Brukseierforeningen interesse for å få anledning til å utnytte det fulle magasin, 61 mill. m³ i Savalen, men fortsatt uten overføring fra Gløta og Sparsjøen (Savalen I C).

Begrunnelsen for planendringen er at de siste års detaljerte avløpsobservasjoner til dels viser en annen fordeling over feltene enn tidligere antatt, særlig gjelder dette Fundinfeltet, men spesielt har det inntrådt nye forhold ved at fløtningsstrekningen er innkortet. Således vil Savalenmagasinet (Savalen I), kunne bli fylt like raskt uten overføring av Gløta—Sparsjøen, som fyllingen ville ha skjedd med de tidligere fløtingsforutsetninger og med overføring.

På grunnlag av de hittil foretatte observasjoner er det regnet med følgende avløp og magasiner:

	Lokalt felt km²	Sum felter km²	Spes. avløp l/s/km²	Årlig avløp mill. m³ Lokalfelt	Årlig avløp mill. m³ Sum felter	Gj.sn. årlig avløp m³/s	Brutto magasin mill. m³	Sum magasin mill. m³	Reg. grad Pst.	Netto magasin mill. m³
Elgsjø dam ..	35,3		19,0	21,15		0,67	6,65			6,15
Fundin dam ..	221,0	256,3	18,5	128,91	150,06	4,75	64,00			60,00
Marsjø dam ..	24,1		14,5	11,02		0,35	7,60			7,10
Markbuli dam	224,4	504,8	13,0	92,00	253,08	8,02	1,00	79,25	31	ca. 1,00
Overføring til Savalen	75,9	580,7	12,1	28,96	282,04	8,94				
Savalen	99,4	680,1	9,0	28,21	310,25	9,83	61,00	140,25	45	59,00

Efter at tillatelsen til Savalen I ble gitt, er fellesfløtingsstrekningen i Glomma sterkt innkortet, således at fløtingen nå starter nedenfor Høyegga, mot før oppe fra Røstefossen. Fløtingen foregår dermed i langt større utstrekning på den første flommen, og det er ikke lenger nødvendig å avgi på langt nær så meget vann som det tidligere var forutsatt under fløtingen. I samråd med Glomma fellesfløtingsforening er det vurdert når og hvordan fløtingsvann under de nye forhold ville ha vært avgitt i den undersøkte årrekken.

Fyllingsdatoer for Savalen, til 1 m under HRV som er det reglementmessige fyllingskriterium for Savalen I, er beregnet for forskjellige fløtingsalternativer og viser følgende resultater:

Reguleringsalternativ:	Savalen I	I C	I D
Fløtingsalternativ:	Fra Røstefoss	Fra Høyegga	Ingen fløting
Med/uten overføring fra Gløta og Sparsjø:	Med	Uten	Uten
År: 1938	5/6	7/6	4/6
39	17/6	6/6	4/6
40	12/6	20/6	20/5
1941	18/7	30/7	30/6
42	3/7	3/7	10/6
43	27/5	27/5	26/5
44	10/6	10/6	6/6
45	18/5	26/5	21/5
46	26/7	15/6	2/6
47	13/7	5/7	6/6
48	22/7	21/7	13/6
49	26/5	26/5	22/5
50	13/6	10/6	6/6
1951	27/6	19/6	16/6
52	11/6	7/6	22/5
53	3/6	7/6	2/6
54	18/7	16/7	29/5
55	9/6	23/6	15/6
56	29/6	22/6	11/6
57	15/6	11/6	5/6
58	1/6	4/6	4/6
59	20/5	21/6	22/5
60	10/6	12/6	7/6
1961	5/6	11/6	1/6
62	23/6	14/6	5/6
Middel	17/6	17/6	4/6
Median	12/6	12/6	4/6

De midlere og de mediane fyllingsdatoer er for Savalen I C (uten Gløta, men med nåværende innkortede fløting) de samme som for Savalen I (med Gløta og med gammel fløtingsforutsetning). Ved ytterligere utvikling mot nedleggelse av fløtingen vil man nærme seg forholdene under kolonne I D.

Kraftproduksjonen ved de to alternativer I og I C er beregnet som følger:

Alternativ	Magasin Savalen netto mill. m³	Sparsjø–Gløta overført	Fløting	Median fylling Savalen	Kraftproduksjon Rendalen Vinter mill. kWh	Rendalen Sommer mill. kWh	Savalen Vinter mill. kWh	Savalen Sommer mill. kWh	Sum mill. kWh
I	59	Ja	Fra Røstefoss	12/6	274,3	321,7	96,3	76,6	768,9
I C	59	Nei	Fra Høyegga	12/6	274,8	343,2	93,7	67,1	778,8

Den samlede kraftproduksjon ved de to alternativer blir nær den samme.

Overføring av vann fra Gløta og Sparsjø, med oppdemming av Sparsjøen enten 5 m eller oppdemming 2 m + pumpestasjon, var tidligere ansett nødvendig for fylling av Savalen I i rimelig tid. Overføringen betyr i seg selv et inngrep i natur og miljø, som ikke bør gjennomføres hvis det ikke er nødvendig. Brukseierforeningen mener i denne situasjon at det vil være best for alle parter at Savalen I gjennomføres u t e n Gløta—Sparsjøens overføring

Det er fra enkelte hold i distriktet hevdet at overføringen fra Gløta til Sparsjøen ville ha en gunstig virkning i Savalbotn, hvor vannet nå er forurenset av utslipp fra hotell og hytter. Med den økende bruk av Gløta—Sparsjøområdet til rekreasjonsformål og hyttebebyggelse, kan denne virkning være tidsbegrenset, men Brukseierforeningen er innforstått med at det, efter skjønnets nærmere bestemmelse, blir anlagt et rimelig antall brønner eller tappesteder for de av de nåværende hytteeiere som tar drikkevann fra Savalbotn.

Det er Brukseierforeningens forutsetning å søke skjønnet ved Savalen fremmet så snart som mulig, på grunnlag av tillatelsen av 26. august 1966 med den ovenfor nevnte planendring. Eventuelle senere skjønn for Savalen II eller andre løsninger i vassdraget, vil man måtte ta som egen sak og behandle disse efter de nye lovregler.

Underskjønnet har foretatt registrering og befaringer, slik at første del av skjønnet vil kunne avvikles i høst, hvis grunneierne og andre rettighetshavere godtar at det fremmes på grunnlag av disse nye planer.

---

1. Glommens og Laagens Brukseierforening tillater seg herved å søke om planendring for Savalenreguleringen av 26. august 1966, således at reguleringen skjer mellom grensene HRV 707,2 og LRV 702,5 og at denne regulering tillates utnyttet uten overføring av vann fra Gløta og Sparsjøen.
2. Det søkes samtidig om at denne regulering tillates tatt i bruk fra og med 1975, selv om ikke endelig skjønn er holdt.»

Søknaden ble kunngjort og sendt distriktet m. v. til uttalelse med følgende resultat:

T y n s e t k o m m u n e fattet følgende vedtak i møte 24. april 1975 med 14 mot 13 stemmer:

«I. Prinsipalt vil formannskapet tilrå kommunestyret å kreve at den regulering som har vært brukt fra 1. februar 1971 med 3,0 m regulering (Savalen I B), blir opprettholdt som permanent.

I forhold til dette alternativ vil kommunen da ikke kreve ytterligere tiltak, og vil ikke ha noen bemerkninger til at overføringen av Gløta sløyfes.

II. Subsidiært vil formannskapet tilrå kommunestyret å gå med på gjeldende konsesjon I A, med reguleringshøyde 4,7 m, uten overføring av Gløta til Savalen.

Dette fordi Tynset kommune ikke kan se at ulempene ved amputering av Tunnavassdraget kan oppveies med noen få dagers tidligere fylling av Savalen på forsommeren.

Konsesjonæren vil ved dette spare seg for millionbeløp til damanlegg, pumpeanlegg, kraftlinje og kanalisering. Tynset kommune mener derfor at deler av dette beløp heller må komme distriktet til gode ved at brukseierforeningen blir pålagt følgende:

1) Å utbedre eksisterende veg fra Savalbotn til Savalberget til en standard som tillater at vegen vinterbrøytes.
2) Å yte et engangstilskudd til ombygging av vegen Savalen rundt til en standard som tillater vinterbrøyting og til å yte årlig tilskudd til vinterbrøyting av denne veg.
3) Å bidra til ytterligere tiltak for opphjelp av fisket i Savalen, fordi en unnlatelse av å overføre Gløta vil redusere gytemulighetene.
4) Kommunestyret antar at erosjonen i Savalbotn vil bli såvidt omfattende at en terskel kan bli nødvendig.
5) Regulanten vil ved å sløyfe Gløta-overføringen spare meget betydelige beløp, samtidig som en unnlatelse av overføringen vil redusere kommunens inntekter.

Kommunestyret finner det derfor rimelig at regulanten blir pålagt å yte et beløp på kr. 300 000 til fellestiltak i Savalen-området. Begrunnelsen for dette krav er at det ved enhver regulering alltid oppstår skader og ulemper av en slik art at de ikke blir dekket av reguleringsskjønnet. For øvrig henvises til uttalelse av 30. juli 1974 fra Hydrokonsult.»

Mindretallsforslaget lyder slik:

«I. Kommunestyret vil prinsipalt kreve at den regulering som har vært brukt fra 1. februar 1971 med 3,0 m regulering (Savalen 1 B), blir opprettholdt som permanent.

I forhold til dette alternativ vil kommunen da ikke kreve ytterligere tiltak og vil ikke ha noen bemerkninger til at overføringen av Gløta sløyfes.

II. Subsidiært vil kommunestyret kreve at gjeldende konsesjon Savalen 1 A med en reguleringshøyde på 4,7 m skal gjennomføres.

Når det gjelder søknaden om å sløyfe overføringen av Gløta, vil kommunestyret på det nåværende tidspunkt ikke ta endelig standpunkt til dette. Kommunestyret mener det knytter seg så vidt store usikkerhetsmomenter til virkningene av en unnlatelse av å overføre Gløta at kommunestyret kun kan gå inn for at det gis Brukseierforeningen en midlertidig tillatelse til å sløyfe overføringen og da på følgende vilkår:

Tynset kommune vil på et hvert tidspunkt innen en 10-årsperiode — regnet fra iverksettelsen av Savalen 1 A med 4,7 m regulering — forbeholde seg å kreve at Gløta blir overført.

I forhold til dette alternativ vil kommunen kreve at Brukseierforeningen blir pålagt følgende:

1) Å utbedre eksisterende veg fra Savalbotn til Savalberget til en standard

som tillater at vegen vinterbrøytes.
2) Å yte et engangstilskudd til ombygging av vegen Savalen rundt til en standard som tillater vinterbrøyting og til å yte årlig tilskudd til vinterbrøyting av denne veg.
3) Å bidra til ytterligere tiltak for opphjelp av fisket i Savalen, fordi en unnlatelse av å overføre Gløta vil redusere gytemulighetene.
4) Kommunestyret antar at erosjonen i Savalbotn vil bli såvidt omfattende at en terskel kan bli nødvendig.
5) Regulanten vil ved å sløyfe Gløta-overføringen spare meget betydelige beløp, samtidig som en unnlatelse av overføringen vil redusere kommunens inntekter.

Kommunestyret finner det derfor rimelig at regulanten blir pålagt å yte et beløp på kr. 300 000 til fellestiltak i Savalen-området. Begrunnelsen for dette krav er at det ved enhver regulering alltid oppstår skader og ulemper av en slik art at de ikke blir dekket av reguleringsskjønnet.

For øvrig henvises til uttalelse av 30. juli 1974 fra Hydroconsult.»

Nevnte uttalelse av 30. juli 1974 fra Hydroconsult lyder slik:

«*Grunnlag.*

Med h.r.adv. Lassens brev av 11. juni 1974 har vi fått oversendt kopi av Tynset formannskaps vedtak i sak 203/74 av 13. mai 1974 vedlagt Glommens og Laagens Brukseierforenings søknad av 3. april 1974, med anmodning om uttalelse.

Søknaden refererer en del av forhistorien til den nå foreliggende planendringssøknad, men ikke det hele.

I 1961/62 søkte Kraftlaget Opplandskraft om tillatelse til delvis utbygging av Glomma til Rendalen og om tillatelse til regulering av Savalen, Unndalen m. v.

Man søkte her om en 9 m regulering av Savalen med en hevning på 4,9 m (HRV 711,50) og senkning 4,1 m (LRV 702,50) til et samlet magasin på 133 mill. m³ og neddemmet areal 3 350 dekar. Samtidig ble søkt om regulering av Fundin ved en oppdemming på 17 m av en fjelldal, hvorved ville bli skapet en ny innsjø på 65 mill. m³, med et samlet neddemmet areal på 10 400 dekar vesentlig beitemark og setergrunn.

I søknaden ble dette betegnet som « . . . for det meste verdiløs morenegrunn».

Til bedring av fyllingsforholdene i Savalenmagasinet skulle side-elven Gløta til Tunna overføres via Sparsjøen til Savalen hvorved et midlere tilløp på 41,35 mill. m³ skulle tilføres magasinet.

Denne søknad ble ikke innvilget fullt ut. Det ble ved kgl. res. av 26. august 1966 gitt tillatelse til den omsøkte regulering av Fundin, mens Savalen bare ble tillatt oppdemt 0,6 m og senket 4,1 m, hvorved magasinet her ble redusert fra søknadens 133 mill. m³ til 61 mill. m³.

Overføringen av Gløta opprettholdes i tillatelsen, dog med en redusert oppdemming av Sparsjøen som nødvendiggjør pumping av overført vann.

Planendringer.

Den videre utvikling er medtatt i søknaden om planendring I C.

Det bør hertil bemerkes at en rekke andre ledd i den meddelte konsesjon ble endret i den endelige utførelse, tildels så omfattende at det ble reist interpellasjon i Stortinget om ikke slike endringer burde behandles pånytt av Stortinget.

Vi viser til vår uttalelse av 9. februar 1967 om slike planendringer, bl. a. økningen av maks. overført vannføring og hevning av inntaksnivået.

Vi tar her med de siste avsnitt av nevnte uttalelse:

«Opplandskrafts søknad om økning av overføringens driftsvassføring til 60 m³/s., vil såfremt den skulle bli innvilget av Industridepartementet få flere alvorlige konsekvenser for folkets tillit til en forsvarlig saksbehandling:

Hele Stortingsbehandlingen av saken var basert på 55 m³/s. driftsvassføring og da i samband med et byggeprosjekt som ble argumentert frem med de fordeler det bød på for jordbruket i øvre Rendalen å få en drenasjekanal ned gjennom Østamyra.

Første planendring var flyttingen av stasjonen. Øvre Rendalen ble berøvet den meget omtalte jordbruksmessige fordel. Endringen ble meget raskt innvilget av Departementet.

Andre planendringssøknad inneholder så økning av overføringskapasiteten til 60 m³/s.

Skader og ulemper i Rendalen øker ytterligere.

Hva kan man så vente av planendringer i årene fremover?

Det er store muligheter for økede reguleringsmagasiner i øvre Glomma. Nyttbar Vasskraft antyder ca. 400 Mm³. Skal man ved hvert trinn i reguleringsøkningen få en planeringssøknad for Rendalen kraftverk med ny økning av overført vassføring? Skal Stortinget kunne settes helt utenfor?

Det foreligger ingen prinsipputtalelse om de fremtidige forhold fra noen faggyndig og ansvarlig autoritet. Grunneierinteressene i Rendalen synes å være prisgitt en tilfeldig og trinnvis utvikling der i fremtiden alt vann som overskrider 10 m³/s. ved Høyegga (resp. 40 m³/s. ved Stai) skal slippes over til Rendalen.

Vi konkluderer med å si at Opplandskrafts søknad synes basert på en for stringent tolkning av manøvreringsreglementet. Den antydede risiko for skadevirkning i Glomma nedenfor Høyegga er meget liten og kan reduseres vesenelig uten at en derved behøver å øke overføringen til Rendalen.

Manøvreringsreglementets ordlyd kan endres slik at feilfortolkning unngås.

Hvis søknaden skal fremmes, må det skje ved fornyet behandling for Stortinget.»

Under interpellasjonsdebatten uttalte daværende industriminister at en forhøyelse av demningsgrensen ved inntaksdammen ikke var en detalj som kunne behandles utenom Stortinget, mens en flytting av posisjon av kraftverket måtte ansees som en detalj i planleggingen som departementet kunne avgjøre.

Vi delte ikke dengang, og deler heller ikke

i dag, denne oppfatning av den relative betydning av disse spørsmål, men begge blir relativt ubetydelige mot spørsmålet om endringer i manøvreringsreglementet, herunder omsøkt endring av overført maksimalvannføring, endret bestemmelse vedr. minstevassføring fra inntaksdammen og ved Stai V.M. og nå altså søknad om endring i reglementet vedr. Savalen.

I tillegg hertil bør også tilføyes at man har fått søknad om endring i reglement for Aursunden-reguleringen og man vet at det foreligger konkrete planer for ytterligere reguleringer (herunder Rien og Feragen) med såvidt bekjent allerede beregnet 212 mill. m³ nye magasiner ovenfor Høiegga. Det er også arbeidet med planer for utbygging av Atna.

Det verserer med andre ord så mange planendringsdokumenter vedr. den eksisterende utbygging og så mange nye momenter om mulige fremtidige tilleggsreguleringer at det er umulig å danne seg et sikkert bilde av hvordan de fremtidige forhold i vassdraget vil bli.

Der ligger og presser i beslutningsprosessen også det faktum at Sevilla kraftverk er teknisk utrustet som pumpekraftverk, uten at det er gitt tillatelse til pumping av vann fra Glomma opp i Savalen. Vi kan ikke unnlate å bemerke at overføring av Gløta muligens søkes holdt tilbake fordi man en gang håper å kunne sette pumpene i sving.

Videre konsesjonsbehandling.

Sett samlet kan det ikke herske tvil om at innholdet i og forutsetningene for den opprinnelig meddelte konsesjon gjennom så mange forskjellige søknader om planendringer, og innvilgning på flere punkter, er så markant endret at hele prosjektet nå burde forelegges Stortinget til helt fornyet saksbehandling.

Med basis i svaret på interpellasjonen i 1967 burde ikke de mange planendringer kunne vedtas av departementet.

Vi skal nedenfor gi en del kommentarer til belysning av ovenstående generelle betraktninger.

Grunnlagsmateriale.

Da Opplandskraft søkte om konsesjon i 1962 ble det gjort visse forutsetninger om tilsiget til reguleringsmagasinene Fundin og Savalen. Det var dengang ikke sagt noe om at materialet man bygget prosjektet på var usikkert.

Da Brukseierforeningen i 1968 søkte om planendring til Savalen II ble følgende uttalt om det tidligere tilsigsmateriale:

> «Da imidlertid magasinreduksjonen (fra opprinnelig søknad til meddelt konsesjon) står i klar sammenheng med de forutsatte tilløp til Savalen, har vi latt tilløpsforholdene i vassdraget nøyere gjennomregne . . .»

Vårt firma bemerket i uttalelse av 13. mai 1968 om søknaden om Savalen II:

> «Det er denne gang all grunn til å anmode konsesjonsmyndighetene om en nøyere kontroll av alle de tall planer og overslag bygger på.»

Nå i 1974 fremlegges sterkt endrede tilsigstall for Fundin, og søknaden om planendring IC baserer seg bl. a. på at tilsiget ovenfor Fundin dam (inkl. Elgsjøen) som i den opprinnelige søknad av 1962 var oppgitt til 111,9 mill. m³ pr. år, og i planendring II var satt til 118 mill. m³ (i 1966 oppga Brukseierforeningen nøyaktig 117,77 mill. m³), nå er bestemt til 150,06 mill. m³ pr. år.

Til tross for at tilsigstallene har vært oppgitt med 5 gjeldende siffer og således må gi inntrykk av en nøyaktighet av størrelsesorden 0,1 promille, er tallstørrelsen under sakens gang blitt justert opp med 3 4 pst.

Under avholdt underskjønn og overskjønn for Einunna fremholdt vi betydningen av at skjønnet klargjorde sitt utgangspunkt for erstatningsutmåling gjennom oppgave over det da antatte tilsig til Fundin (14,55 l/s. km²).

Om dette krav skrev overskjønnsretten i rettsbok av 23. februar 1970:

> «Overskjønnsretten bemerker at det er på det rene at tallet for det spesifike avløp er et anslått sirkatall beregnet til 14,55 l/s./km², og retten er enig med sivilingeniør Ræstad i at skjønnet må baseres på grunnlag av de tall man har i dag. Ved skjønn søker man å etablere de fremtidige rettsforhold på grunnlag av det materiale som på det aktuelle tidspunkt kan fremskaffes. Det sier seg selv at grunnlaget i et eller flere punkter ofte ikke er helt eksakt. I det foreliggende tilfelle varierer det spesifike avløp fra år til annet, men retten er av den oppfatning at det gjennomsnittstall man i dag er kommet frem til i det vesentligste også vil holde i fremtiden og at det gir et forsvarlig grunnlag for skjønnet.
>
> Med disse reservasjoner uttaler retten at erstatningene fastsettes under forutsetning av at det spesifike avløp fra Fundinfeltet (inkl. Elgsjøfeltet) utgjør 14,55 l/s./km².»

I Einunna ble hydrologisk observasjon av avløpet opprettet ved vannmerke oppsatt i 1964. Så sent som i 1971 hadde NVE Vannmerkebibliotek ikke noen vannføringskurve eller data for dette.

I 1970 fastholder man en normal på 14,55 l/s./km² som fremtidig holdbart, forsvarlig grunnlag. I 1974 oppreguleres dette med 28 pst. til 18,6 l/s./km². Utslaget i de sist forløpne 4 år må ha vært meget sterkt dersom de første 6 års observasjon var korrekt. For å korrigere et 6 års middel på 100 pst. til et 10 års middel på 128 pst. må de siste 4 år vise 170 pst. av 6 års middelet.

Dette ganske oppsiktsvekkende resultat må også sammenholdes med det forhold at tilsigstallet for det lokale felt Savalen er gått ned fra 11,0 l/s./km² i Opplandskrafts opprinnelige søknad til 9,0 l/s. /km² i Brukseierforeningens siste planendringssøknad.

Mens Gløta—Sparsjøen lå på 15—14 l/s./km² og nedre Einunna (Markbulifeltet) ligger på 13 l/s./km² og Marsjøfeltet på 14,5 l/s.km² synes det merkelig at Savalen skal ligge så lavt som 9 l/s./km².

Vi finner at en kontroll av grunnlagsmaterialet ligger utenfor rammen for den uttalelse vi her skal avgi, men materialet er nå så forskjellig fra det opprinnelige at en omfattende kontroll må kunne forlanges.

Hvis tall-endringene skyldes en omvurdert vannføringskurve, så må det bemerkes at de opprinnelige utbyggingsplaner, grunnlaget for konsesjonen, var bygget på uholdbart hydrologisk materiale uten at forbehold ble tatt.

Vi minner også om vårt brev til h.r.adv. Lassen av 25. februar 1974 om kontroll av konsesjonsvilkårene, særlig vedr. hydrologisk kontroll ved Rendalen kraftverk og Stai V. M.

Reguleringsvirkninger i Einunna.

Går vi i det etterfølgende ut fra at de nye tall er «korrekte», så vil det si at de skjønn som er avholdt i Fundin—Einunna er avgitt på sviktende grunnlag.

Riktignok var vår oppfatning ved skjønnene i 1968—70 at feltenes normalavløp sannsynligvis var lavere enn det oppgitte, men differansen mellom naturlig avløp og restavløp blir nå langt mer utpreget enn før antatt.

For fyllingen av Fundin-magasinet vil de nye hydrologiske grunnlagstall være gunstige, dvs. vi må vente raskere fylling, men sannsynligvis større variasjoner fra år til år enn før antatt. Dette vil da øke behovet for båtopptrekk og vanskeliggjøre fiskets utøvelse.

Det synes å være grunnlag for gjenopptagelse av skjønnene når grunnlagsmaterialet er kontrollert.

Overføringen Einunna—Savalen.

I opprinnelig søknad ble maksimal overføring omtalt med 25 m³/s. Dette tall ble ikke inntatt i manøvreringsreglement.

Av en eller annen grunn er tallet senere endret til 27 m³/s.

Med de økede avløpstall i Einunna vil betydelig større vannmengder, og altså med større intensitet, bli overført til Savalen.

Særlig viktig er dette vedr. vårflommenes overføring da Savalen ennå ligger lavt, henimot 4 m under HRV og en nyskapt «elv» på 27 m³/s. kan renne ut over slam og grusmasser av betydelig omfang.

Dette innebærer en alvorlig forurensningsfare for Savalen, og problemet er ikke endelig løst.

I søknad om forhåndstiltredelse for 3 m regulering (av 9. juli 1970) ble uttalt: «Dessuten betyr 3,0 m reguleringshøyde at det ikke er nødvendig å utføre større sikringsarbeider ved tilløpene.»

Hvis ikke Gløta overføres, vil fyllingen av Savalen som nå vesentlig skal bedres ved hjelp av den økede overføringen, blir ikke ubetydelig forlenget, og erosjonsproblemet øker.

Dette problem gjelder for øvrig også andre lokaltilløp til Savalen.

Overføring av Gløta.

Iflg. meddelt konsesjon skal Gløta overføres. Men oppdemming av Sparsjøen ble redusert til 2 m, og pumpestasjon er da iflg. Brukseierforeningen nødvendig.

Det opprinnelige overslag på 2,67 mill. kroner ble i søknaden for Savalen II oppjustert til en besparelse på 4,9 mill. kroner hvis Gløta sløyfes. Noen justert post for dette ved planendring I C har vi ikke sett.

Ved opprinnelig søknad ble ikke nevnt naturskader eller ulemper for turisttrafikk, mens det som argument for sløyfingen ble uttalt at dette var: «av større betydning for distriktet enn ulempene ved øket senkning av Savalen».

Fra Fiskeriinspektøren ble også nevnt at overføring av Gløta var et positivt ledd til reduksjon av fiskeskader i Savalbotn.

Betydningen av Gløta sees kanskje best ved å sammenholde normalavløpet i Gløta på 35,60 mill. m³ (tall fra søknad av 1962) og Sparsjø på 5,75 mill. m³, med Savalens magasin på 61 mill. m³.

Alle grunneierinteresser sett under ett, må det være et rimelig krav til konsesjonsmyndighetene at man ikke tillater dette viktige ledd i den gitte konsesjon sløyfet.

Vannforsyning fra Savalen.

Selve senkningen av Savalen iflg. forhåndstiltredelsen uten Gløta har hittil vært 3 m, men planendring I C innebærer en utnyttelse av hele senkningshøyden på 4,1 m.

Vi minner i den forbindelse om vår uttalelse vedr. forhåndstiltredelsen av 27. juli 1970

I praksis vil en senkning på 4,1 m si at det ennå vil være mulig å legge sugeledninger ut i vatnet og ha pumpeinstallasjoner på land for hyttene. Det gjenværende problem vil i høy grad dreie seg om hvilken vannkvalitet man kan vente å få i Savalen.

Inntil bunnforholdene har stabilisert seg i sjøen vil inntak langs strandkantene være tvilsomme, og inntakene bør legges langt ut og godt over bunnen. Her spiller da problemene ved innløpsosene, særlig ved overføringstunnelen fra Einunna en betydelig rolle, særlig hvis disse skal «selvgrave» i lang tid fremover.

De tytte-eiere som har brønner på land, som står i forbindelse med sjøen, må vente å få vanskeligheter.

I søknaden uttaler Brukseierforeningen seg innforstått med, etter skjønnets nærmere bestemmelse, å anlegge et «rimelig antall» brønner eller tappesteder for de av de nåværende hytteeiere som tar drikkevann fra Savalbotn.

For det første gjelder problemet ikke bare Savalbotn, men rundt hele sjøen. For det annet vil Savalbotn kunne få terskel som skiller denne del fra resten av sjøen.

For øvrig innebærer vannproblemet også en betydelig verdiforringelse av andre hyttetomter rundt sjøen.

Det må være et rimelig krav at en konkret plan for løsningen av vannproblemet i Savalen fremlegges før denne søknad innvilges.

Andre skadevirkninger i sjøen.

Iflg. Vassdragsdirektoratets rundskriv nr. 36 av 15. januar 1974 med Retningslinjer for konsesjonssøknader vedr. vassdragsreguleringer forutsettes det at opplysninger, undersøkelser og utredninger av skader og ulemper vedr. naturvern, kulturvern og friluftsliv er så tilfredsstillende som mulig.

Dette gjelder både ferdsel og fiske, fauna, flora, geotekniske problemer, endrede vekstforhold og resipientforhold.

Intet av dette sees det redegjort for i søknaden som er datert senere enn de nevnte Retningslinjer.

Fyllingsberegninger.

Iflg. Vassdragsdirektoratets Retningslinjer post a) pkt. 4 skal fremlegges med søknader: «Fyllingsberegninger av reguleringsmagasinene ut fra en oppgitt aktuell kjøreplan for

kraftverket. Oppfyllingskoten pr. 15. juni, 1. juli og 1. august (vanligvis) for ugunstigste og midlere fyllingsår oppstilles i diagramform.»

Dette er ikke fremlagt med søknaden.

Derimot er, for en rekke beregnede år hvor tilsigene til Fundinfeltet må være regnet proporsjonalt med Savalenfeltet ut fra «normaltallene» man nå er kommet frem til, fremstillet i tabell den dato da man forutsetter å nå opp til 1 m under HRV og altså har nær 25 pst. igjen av magasinet å fylle.

Disse «fyllings»-datoer forutsetter ved planendring I C at fløtning i fremtiden ikke vil skje ovenfor Høiegga, altså ikke i Folla og Einunna og ikke mellom Røstefoss og Høiegga i Glomma.

Det er ikke vist hvilken forskjell det ville bli i fyllingsgrad dersom denne fløtning igjen blir aktuell.

Søkeren sammenholder forholdene med den nå aktuelle fløtning under alternativ I C (uten Gløta) med konsesjonens forutsetning Alt. I (med Gløta) under den daværende fløtning.

Under denne sammenligning kommer søkeren frem til, med de nyeste tilsigsberegninger, at det ikke er noen forskjell i median og midlere «fyllings»-dato mellom Alt. I og Alt. I C.

Men det sies intet om hvor meget forlenget fyllingstiden for Savalen blir ved hel fylling til HRV, dersom en bare betrakter sløyfingen av Gløta-overføringen, som er konsesjonsbetinget.

Vår konklusjon er at minstekravet til denne planendringssøknad må være at den tilfredsstiller Vassdragsdirektoratets Retningslinjer (Rundskriv 36) og at den entydig viser hvilken virkning sløyfingen av Gløta-overføringen har på fyllingen av Savalen helt opp til HRV, både med og uten fløtning ovenfor Høiegga.

Konsesjonsavgifter m. v.

Siden konsesjon ble meddelt i kgl. res. av 26. august 1966 har vi fått en betydelig endret kroneverdi og en endring av konsesjonsavgiftens maksimalsats.

Ennå er det ikke ferdigutarbeidet nye regler for selve beregningsmåten for økning av reguleringers effekt, men de har i lengre tid vært «forhåndsvarslet».

Vedr. økning av innvunnet Naturhestekraft som de nye tilsigstall innebærer for Fundins og Savalens reguleringer, går vi ut fra at Vassdragsvesenet vil underrette de berørte kommuner om endrede avgifts-størrelser.

For eventuelle nye økningstall ville det være naturlig at nye maksimalsatser ble tatt i bruk.

De nye produksjonstall i kraftverkene vil også bety et utslag på skatteberegningsgrunnlaget som de berørte kommuner skulle underrettes om som grunnlag for deres bedømmelse av fordeler kontra ulemper.

Våre hydrologiske undersøkelser.

Det har gjennom hele det kompleks av konsesjonsbehandlinger, planendringer og skjønn som vi har hatt befatning med i de siste 8 år vedr. Rendalsoverføringen og Østerdalsskjønnene stadig gått igjen en motstand mot at vi skulle gjennomføre egne hydrologiske grunnlagsanalyser, eller som konsesjonæren har uttrykt det i Kraftlaget Opplandskrafts brev av 19. februar 1966:

> «Både for reguleringene og de kraftverk som inngår i de planlagte utbygginger, vil de hydrologiske undersøkelser nå bli utført ved elektronisk databehandling ved ingeniør A. B. Berdal, på vegne av Brukseierforeningen og Opplandskraft. Vi må derfor ta uttrykkelig forbehold om at også ingeniør E. Ræstad i størst mulig utstrekning benytter seg av dette materiale som på den måte kan skaffes, både når det gjelder det korrekte utgangsmateriale og utnyttelsen av EDB til et rasjonelt arbeide.»

Dette har da ført til at våre oppdragsgivere ikke har kunnet se seg istand til å gi oss i oppdrag å kontrollere det fremlagte materiale. En kontroll med manuelle hjelpemidler av en resultatutskrift av en EDB-analyse er ikke mulig, særlig da ikke engang helt program er fremlagt.

Det har videre ført til at analyser av Rendalsoverføringen mot vår protest har skjedd på basis av en EDB-analyse fra søkeren hvor maksimal overført vannføring har vært 60 m³/s., mens konsesjonen tillater 55 m³/s.

Vi viser bl. a. til vårt brev av 25. februar 1969 hvorav avskrift vedlegges.

Til dette svarte ekspropriantens prosessfullmektig i brev av 6. mars 1969 bl. a.:

> «Ekspropriantén har ikke reist innvending mot å bli belastet for hva som med noen rimelighet synes å kunne falle inn under begrepet «teknisk bistand», men har kun tatt reservasjon for den virkelighetsfremmede protestaksjon som grunneierne gjennomførte med sivilingeniør Ræstads bistand.»

Det er ikke vanlig at spørsmål av denne art tas opp under en konsesjonssøknads behandling. Men det finnes nødvendig her for å belyse at våre innvendinger nå 5 år senere viser seg å være høyst berettigede:

Det av søkeren påståtte korrekte utgangsmateriale har vist seg å være uholdbart.

De innvendinger vi har reist mot å fremme skjønn på basis av Savalen II og med overført 60 m³/s. har vist seg helt rimelige.

Den opprinnelige søknads kalkyler har vært uholdbare og har da også ført til at NVE Hovedstyrets bemerkning i St. prp. nr. 109, 1964—65 s. 75 sp. 1, neppe lenger er holdbar. Der uttales:

> «Det er i denne forbindelse også vist til en del andre utbyggingsmuligheter. Om disse er det vel i dag bare mulig å si med noen sikkerhet at Tolgafossene, Osa- Øra- og eventuelt Skjefstadfoss kan bli aktuelle utbyggingsprosjekter. Med sine 400 GWh representerer de en vesentlig del av den utbyggbare vasskraft i Hedmark, men kan i prisbillighet ikke konkurrere med Jutulhogget som er av den billigste vannkraft i fylket.» (Uthevet av oss.)

Dette var det grunnlag Stortinget vurderte konsesjonssøknaden på. På dette grunnlag ble konsesjon gitt for Savalen I.

Hvis det nå skal gis endringer i konsesjonen, bør hele saksgrunnlaget forelegges Stortinget.

Enten må vi eller Vassdragsvesenets Hydrologiske Avdeling gjennomgå det hydrologiske materiale som nå legges til grunn.

Krav om Generalplan for vassdraget.

Det må for en forsvarlig samfundsmessig vurdering av de fremtidige vassdragsforhold i Glomma ovenfor Rena, fremlegges en Generalplan for øvre Glomma, som tar for seg problemet vedr. fremtidige reguleringer bl. a. i Rien, Feragen og andre muligheter medtatt i Nyttbar Vasskraft. Det må tas hensyn til Tolgafallene og eventuell utbygging av Atna med overføringsmuligheter i øvre Folla. Det må vurderes hvordan forholdene nedenfor Høiegga vil bli og hvilke terskler (grunndammer) og elvejusteringer som der må bygges.

Det må gjøres slutt på den gamle praksis at man bare redegjør trinn for trinn om inngrep og at hver liten endring karakteriseres som «uten skadevirkning av betydning», inntil hele vassdraget er omkalfatret.

Dette må også sees i sammenheng med vassdragets enorme betydning for øvrig, og det sørgelige faktum at Glomma idag må karakteriseres som «Norges lengste kloakk».

Ethvert reguleringsinngrep får derfor en stadig øket betydning for mulighetene til rehabilitering av vassdraget.»

Fådal—Fåset grunneierforening og styret i Savalen Fiskerforening uttaler den 5. august 1974:

«*Merknader til søknad om Savalen I C.*

Styrene i Fådal—Fåset Grunneierlag, Savalen Fiskeforening samt valgte tillitsmenn for grunneiere samlet til møte om ovenfor nevnte søknad fra Glommen og Laagens Brukseierforening, tillater seg å komme med følgende merknader:

1. Søknaden om planendring for Savalen I (Savalen I C) avslåes, idet vi finner at reguleringen bør utføres etter den gitte konsesjon for Savalen I.
2. Reguleringen for Savalen I kan tas i bruk fra 1. januar 1975, før endelig skjønn er holdt.

Grunner til at vi holder på at planendringssøknaden skal avslås: Vi regner med at Savalen I reguleringen tross alt er det minste ondet for Savalen når det først skal være regulering. Denne er det også gitt konsesjon på. Vi har nå endel år hatt imidlertidig nedtapping på 3,0 m, og det viser seg at fisket også lider av dette. Når så full regulering av Savalen I kommer, på 4,1 m, vil fisket gå enda mere nedover. Dette mener vi for endel kan oppveies av at vi får Gløtaoverføringen. få en brukvar gyteelv inn i Savalen. Samtidig vil få tilført friskt, rent vann i Savalen. Vi mener også at når en konsesjon er gitt, så skal alle dens betingelser oppfylles, og ikke Dette vil medføre at vi etter vår mening vil bare de som passer regulanten.

Skulle det kgl. Departement for Industri og Håndverk tross vår protest likevel gi konsesjon på Savalen I C, krever vi som valgte tillitsmenn at følgende blir tatt med som konsesjonsbetingelse:

1. Det bygges terskel i Savalbotten etter fremlagte planer.
2. Regulanten betaler for utsetting av nødvendig settefisk i Savalen etter skkyndiges anvisning.
3. Skikkelige vannforsyningsanlegg må lages for de som blir skadelidende ved p. gr. av reguleringen.
4. Regulanten pålegges å bygge veg fra Sivilosen til Savalbotten, samt utbedre vegen til Savalberget.
5. Regulanten pålegges å vinterbrøyte vegene rundt Savalen til erstatning for isvegen som blir ødelagt.
6. Anordne felles båthus og felles båttrekk på sentrale steder.»

Friluftsnemnda i Tynset, uttalelse av 29. november 1974:

«Friluftsnemnda vil til å begynne med peke på at den er meget betenkt over den måten Brukseierforeningen fører fram sine planer på, som også påpekt av siv.ing. E. Ræstad A/S i hans betenkning til Tynset kommune av 30. juli 1974, med stadige planendringer. Og videre over de store forandringer i tallmaterialet som tilsigsberegningene viser. Friluftsnemnda hadde gjerne sett at en kontroll av dette hadde blitt foretatt.

Friluftsnemnda i Tynset behandlet 18. april 1968 og 31. januar 1972 søknad om konsesjon på Savalen II, med opp-pumping av vatn fra Glåma/og reg.høyde på 13,1 m, og gikk i sine innstillinger enstemmig imot etter 4 følgende hovedpunkter:

1. Forurensing av rent vatn.
2. Landskapsestetiske skadevirkninger.
3. Ferdselen på sjøen vanskeliggjøres.
4. Fiske i sjøen vil bli ødelagt.

Det ble videre nevnt i uttalelsen av 31. januar 1972:

«— Ved å sløyfe overføring Gløta/Sparsjøen, som var forutsatt ved Savalen I, vil en spare uberørt natur for inngrep. Friluftsnemnda finner likevel at de ulemper som denne reguleringen vil føre med seg ikke står i noe forhold til de verdier som vil bli ødelagt ved en ytterligere regulering av Savalen (Savalen II). —»

Friluftsnemnda vil fremdeles holde fast ved denne uttalelsen idet søknaden om konsesjon på Savalen II ennå ikke er ferdigbehandlet. Brukseierforeningens anke til Stortinget.

Friluftsnemnda vil likevel uttale at den, om avslaget på søknad om Savalen II blir opprettholdt av Stortinget, vil anbefale planendring Savalen I C framfor opprinnelig søknad om Savalen I. Dette under forutsetning av at de nye tilsigsberegningene for Fundinfeltet er riktige, og at medio for Savalen vil bli den samme som med overføring av Gløta/Sparsjøen. Og fordi alternativ I C vil spare hittil uberørt natur.

Friluftsnemnda vil til slutt understreke kravene fra grunneierorganisasjonene til Brukseierforeningen om at den må — om konsesjon på Savalen I C skulle bli gitt —.

— bygge terskel i Savalbotn.
— sette ut nødvendig settefisk i Savalen.
— ordne skikkelig vannforsyning.
— anordne felles båthus og felles båttrekk.

Uttalelsen enstemmig vedtatt.»

Tynset jordstyre, uttalelse av 13. desember 1974:

«Under forutsetning av at fyllingen av magasinet (Savalen) ikke blir forsinket i forhold til de anførte mediane fyllingsdatoer for Savalen I C og I D, h.h.v 12. juni — 4. juni, finner jordstyret ikke å ville motsette seg at Glommen og Laagens Brukseierforening får endret sine planer slik at Brukseierforeningen kan utnytte det fulle magasin 61 mill. m³ i Savalen. HRV 707.20 og LRV 702.50, og uten overføring av Gløta og Sparsjøen.»

Innlandsfiskenemnda i Tynset, uttalelse fra møte 7. januar 1975:

«Nemnda vil uttale: Enhver regulering av vassdrag vil alltid forstyrre den økologiske balanse. Følgene blir uheldige for produksjon av fisk og for utøvelsen av fisket. Etterat reguleringen av Savalen begynte er fiskebestanden gått sterkt tilbake. Dette gjelder ørretten. En mener imidlertid at fisken og bestanden kan bli brukbar ved utsettelse av nok settefisk men da etter anvisning og råd fra sakkyndige. Man tenker da på den nuværende reguleringshøyde på 3 m.

Men høyning til 4,7 m (I C), må nok Gløta overføres selv om det blir på bekostning av fisket i elva Tunna.

En viser til raport fra I. Sagbakken og T. Nesset som har fanget stamfisk i Savalen i perioden 1964—1974. Nedgangen har vært stor.

Den omsøkte reguleringen (I C) vil ha så store negative virkninger for ørretfisket at overføringen av Gløta ansees nødvendig på grunn av tapte beiteområder og for å kompensere ellers redusert fiske.

En viser ellers til rapport fra amanuensis Borgstrøms rapport.»

Alvdal kommunestyre vedtok i møte 24. april 1975 med 11 mot 6 stemmer følgende uttalelse:

«A. Alvdal kommune seier seg lei for alle dei planendringer som ligg føre når det gjeld Savalen—Rendalen utbygginga. Dette vitnar om ein stor svikt når det gjeld planlegginga av eit så viktig tiltak.

B. Alvdal kommune ser positivt på ei optimal utnytting av Savalen som reguleringsmagasin. Med det vil vi meine ei størst mogeleg regulering som kan gjennomførast uten urimeleg stor skadeverknader.

C. Savalen I B er etter vår meining det minst skadelege inngrep i miljø og lokalsamfunn. Av di magasinvolumet vert for lite er vel dette alternativet lite realistisk. Savalen I A vert då det mest balanserte inngrep i naturen og det stettar dei fleste krav vi finn rimelege.

Savalen I C skil seg fra Savalen I A ved at Gløta/Sparsjøoverføringen er sløyfa. Magasinvolumet er likt 61 mill. m³ ved båe alternativ.

Savalen I B skil seg fra Savalen I C ved reguleringshøgda. Den er berre 3 m ved I B mot 4,7 m ved I C. Magasinvolum er berre 42 mill. m³ ved dette alternativet.

D. Ved vurdering av Savalen I C finn vi fleire uklåre punkt:

1) *Resipienttilhøva i Savalen.*
Det materialet som ligg ved saka er svært sparsomt og det er derfor vanskeleg å ta standpunkt på grunnlag av dette. Vi saknar ei utgreiing om virkningen av planendringa på dette punkt.

2) *Overføringen av Gløta.*
a. I den opphavelege søknaden var verdet av det 89,6 km² store nedbørfeltet fra Gløta—Sparsjøen vurdert som sers viktig og turvande for å sikre tidleg nok og også heil fylling i nedbørfattige år. Det er mogeleg at reduksjonen i magasinstorleiken for Savalen frå 133 til 61 mill. m³ gjer at overføringa av Gløta vert uturvande når det gjeld median og middel fylling. I alle høve vil denne overføringa vera avgjerande i ekstreme turre år, der den kan sikra heil fylling.
b. Kraftproduksjonen ved dei to alternativa I A og I C vert oppgjeve tilnærma like. Men det er ein viktig skilnad: Fløtingsalternativa. Ved fløting berre nedanfor Høyegga vil dei 41 mill. m³ vatn frå Gløta/Sparsjøen vera av stort verde for kraftproduksjonen ved Bergerønningen kraftstasjon. Med ein utbyggingspris på 27 øre/kWh vil det verta rimeleg kraft. (Hovedstyremerknad i sak Savalen II).
c. Vatnet frå Gløta skulle koma inn i Savalbotnen. Dette ville verka gunstig på resipienttilhøva her. Med omsyn til fisket vil truleg Gløtaoverføringa betra fisketilvoksteren i Savalen i sterk grad.

3) *Auka vassføring fra Einunna.*
Ved søknaden om Savalen I C er tilsigstallene for Einunna oppgitt med mengder 34 pst. større enn ved opphaveleg søknad (I A). Ei auka vassmengd gjennom Savalen fra Naustermoen til Sevilosen vil skapa problem som ikkje er skikkeleg utgreidd i søknaden. Likeins er maksimal overføring endra frå 25 til 27 m³/sek. Ei slik endring vil føre til ein snøggare vasstraum, serleg på den tid Savalen er sterkt nedtappa. Dette kan gjera det turvande med større sikringsarbeid ved tilløpene i Savalen. Korleis ei elv på 27 m³/sek. verkar når den renn over store slam og grusmasser, skulle vori røkt betre etter. (Jfr. I C 1 d i vedtak i K. sak nr. 65/72.)

4) *Vassforsyning fra Savalen.*
Ved reguleringa Savalen I C lyt ein rekna med seinare oppfylling til HRV enn ved I A. Dette tilhøvet saman med ulempene ved den større vassføringa fra vest mot aust i Savalen og minska vassføring frå nord til sør, gjer det turvande med tiltak for å betra tilhøva (brønner, tappestader) rundt heile Savalen.

5) *Isvegar.*
Ved nedtapping til 4,7 m under HRV og med den sterkare straum

under isen fra vest til aust i Savalen, lyt ein rekna med dårlegare istilhøve enn det var rekna med ved Savalen I A. I alle høve vert ned- og oppkøyring vanskelegare på mange stader enn dei var med eit reguleringsmagasin på berre ein meter. Dette gjeld både Savalen I A og I C.

E. Vert det gjeve kosensjon på Savalen I C, vil Alvdal kommunestyre krevja fylgjande vilkår stetta:
   1) Brukseierforeningen arbeider ut ei konkret plan for løysing av vassforsyningsproblema rundt heile Savalen. Dette lyt gjerast før søknaden vert innvilga og plana gjennomførast før Savalen vert tappa ned under kote 704,2.
   2) Brukseierforeningen lyt kosta utsetjing av settefisk i Savalen i den grad departementet finn dette turvande. I tillegg krev vi eit fiskefond på minimum kr. 250 000 til kvar av kommunane Tynset og Alvdal. (Jamfør pkt. 11 i reguleringsvilkåra av 26. august 1966).
   3) Brukseierforeningen lyt byggja ein treskel i Savalbotnen som planlagt i samband med Savalen II.
   4) Vegsambandet rundt Savalen lyt byggjast om og vinterbrøytast som vederlag for isvegar som er øydelagde. Dette må skje på Brukseierforeningen sin kostnad.
   5) Brukseierforeningen må syte for felles båthus og felles båttrekk på sentrale stader.

F. Reduksjonen i vassføringa gjennom Bergerønningen kraftstasjon ved Savalen I C vil gjeva mindre skatteinntekter og mindre konsesjonsavgifter enn ved alternativet I A. Dette må Brukseierforeningen kompensere. Som tiltakskrav vil vi fremja tidhøveleg veg Høyegga Bru—Kveberg Bru vest for Glomma. Denne veg må vera av fylkesvegstandard. Dette kravet lyt ein sjå i samband med at isvegane Bergerønningen—Høyegga er totalt øydelagde.

   Alvdal kommunestyre viser til pkt. 12 i Konsesjonstillatelsen for Savalen I A (av 26. august 1966), der konsesjonæren er pliktig til å leggja om vegen ved inntaksmagasinet ved Høyegga der vegen vart demt ned. Ved flaumen sumaren 1973 sto vatnet høgt over vegen.

   I konsesjonstillatelsen pkt. 22 er kravd «hydrologiske iakttagelser». Før bygginga av Høyegga Dam var det sett opp mange målepunkt for slik registrering. Disse målepunkt vart tekne bort da dammen var bygd.

   Konsesjonstillatelsen som er gjeven lyt fylgjast opp.

G. *Konklusjon:*
   Alternativ Nei til Savalen I C.

   Anken på planendringa Savalen II er trekt attende. Det er derfor viktig å nytta magasinet fullt ut etter dei opphavelege konsesjonsføresetnadene med mest mogeleg vatn gjennom Bergerønningen kraftstasjon. Savalen I A stettar best dette kravet. Det materialet som ligg føre om Savalen I C er svært sparsomt og vi finn det vanskeleg å ta standpunkt på dette grunnlaget. Alvdal kommunestyre vil derfor gå mot planendringa Savalen I C og krev at utbygginga går vidare etter den opphavelege tillatelse og at Gløta først over før full reguleringshøgde (4,7 m) vert teken i bruk.

   Alvdal kommunestyre er klar over at vilkåra for Savalen I A er vedtekne i 1966 og at vi derfor ikkje kan setja vilkår når vi går inn for utbygging etter dette alternativet.

   Vi finn likevel grunn til å peika på at lokalsamfunnet har hatt store føremuner ved kraftutbygginga, men samstundes òg store ulemper som ikkje er bøtt på ein fullnøyande måte. Det ville vera rimeleg om konsesjonsvilkåra i alle høve vart endra slik at dei tok omsyn til merknadene våre.»

Mindretallet stemte for følgende uttalelse:

«*Alternativ Vente — Betinget Savalen I C.*

Anken på planendringa Savalen II er trekt attende. Alvdal kommunestyre finn det vanskeleg å ta standpunkt til Savalen I C på grunnlag av det sparsomme materialet som ligg føre. Dersom det skulle syne seg skadeverknader som vi nå ikkje kan sjå, er det likevel mogeleg å endre Savalen I C til Savalen I A ved å føre over Gløtavassdraget. Savalen I C kan og endrast til Savalen I B ved ein senkningsreduksjon på 1,7 m.

Etter ei samla vurdering vil derfor Alvdal kommunestyre gå inn for å gjeva konsesjon på Savalen I C for ei prøvetid, t. d. i ein 10 års bolk. Dersom skadeverknadene vert som vi reknar med vil Alvdal kommune krevja rett til å koma attende til dette spørsmålet når som helst innenfor denne tidbolken. I så fall vil vi krevja I A gjennomført etter dei opphavelege planene. Savalen I B er ikkje fullnøyande for bygdene. Føresetnaden er at kommunestyrets krav vert stetta.»

Alvdal friluftsnemnd, uttalelse av 23. august 1974:

«Friluftsnemnda er imot en ytterligere nedtapping av Savalen med 1,7 m. Friluftsnemnda er redd for at en videre regulering vil forsinke oppfyllingen av sjøen om sommeren. I det store og hele vil reguleringen gjøre området mindre attraktivt for friluftslivet. Tillatelse til den omsøkte planendring (Savalen I C) bør derfor ikke gis.»

Alvdal Innlandsfiskenemnd, uttalelse av 21. desember 1974:

«I møte 20. desember 1974 har Innlandsfiskenemnda behandlet søknad fra Glommens og Laagens Brukseierforening om planendring for Savalen-reguleringen (tillatelse av 26. august 1966 Savalen I) og avgitt følgende uttalelse:

«Enhver vassdragsregulering vil alltid forstyrre den økologiske balanse. Derfor må en regne med uheldige følger for produksjon av fisk og utøvelse av fiske i regulerte vassdrag. Som følge av dette er det ikke tilrådelig å feste lit til antagelser og påstander om varige fordeler for fisket ved større reguleringer.

Uansett hvilket alternativ som velges ved store eller små reguleringer, må regulanten tilpliktes å bekoste opparbeidelse av nye fiskevann til erstatning for tapt fiskeproduksjon i regulerte vassdrag.»»

Elektrisitetskontoret for Hedmark, uttalelse av 22. mai 1975:

«1. Etter de observasjoner og beregninger brukseierforeningen nå har foretatt er avløpsforholdene i Fundin—Einunnafeltet betydelig gunstigere enn tidligere, antatt, og en kan regne med at fyllingsforholdene i Savalen med 4,7 meter regulering ikke vil bli ugunstigere enn forutsatt i tillatelsen av 26. august 1966 selv om overføringen av Gløta—Sparsjø feltet sløyfes.
2. Etter vår mening er Gløta—Tunna-området i Tynset et attraktivt friluftsområde som bør bevares uberørt.
3. Etter de opplysninger som nå foreligger er det ikke økonomisk forsvarlig for brukseierforeningen å gjennomføre overføring av vann fra Gløta—Sparsjøfeltet.

Elektrisitetskontoret viser til ovenstående og vil rå til at brukseierforeningens søknad blir imøtekommet.»

Fylkesmannen viser til elektrisitetskontorets uttalelse og rår til at søknaden blir imøtekommet, jfr. brev av 27. mai 1975.

Norges Naturvernforbund, uttalelse av 7. mai 1975:

«Etter at Glommens og Laagens Brukseierforening har trukket tilbake sin anke over konsesjonsnektelsen på Savalen II, har det oppstått en ny situasjon når det gjelder reguleringen av Savalen.

Brukseierforeningens søknad om regulering mellom kotene 707,2 og 702,5 må vurderes i lys av konsesjonsnektelsen på Savalen II, og Norges Naturvernforbund tillater seg derfor å komme med en uttalelse til NVE om dette.

Savalen kraftverk har inntil nå vært kjørt med redusert regulering 3 meter, og uten overføring av Gløta og Sparsjøen. (Alt. 1 B.) Brukseierforeningen ønsker nå en regulering på 4,7 meter, fortsatt uten overføring aå Gløta og Sparsjøen. (Alt. I C.)

Til dette vil Norges Naturvernforbund anmerke følgende:

1. Utviklingen gjennom de senere år har vist at Savalenområdet i økende grad blir nyttet av Østerdalens befolkning og av tilreisende i rekreativt øyemed. Det trivselsmessige aspekt i dette er åpenbart, dessuten har det hatt økonomisk betydning for distriktet når det gjelder turisme, handel m. m. Det sentrale element i denne fritidsutnyttelse er sjøen Savalen, og i dette tilfelle er fisket av avgjørende betydning.

   Den regulering som nå nyttes, har ført til en nedgang for ørretbestanden, mens røyebestanden har holdt seg bedre. Dette kunne man vente etter tidligere fiskeribiologiske undersøkelser.

   Ørreten søker sin føde på grunnene og strendene ned til 5 meters dyp, og dette beiteområde er delvis ødelagt ved reguleringen. Røya søker sin næring mer i de frie vannmasser, og rammes derfor ikke så sterkt. En del gytegrunner for røye blir også nå tørrlagt eller isskadet om vinteren, sammen med beiteområdene for ørret, men dette har hittil ikke påvirket reproduksjonen av røye vesentlig.

   Hvis man øker reguleringen til 4,7 meter, vil ørretbestanden bli rammet ytterligere hardt, og flere store gytegrunner for røye vil bli skadet. Derfor kan man vente at en øket reguleringshøyde vil få store skadevirkninger både for ørret- og røyefisket. Fisket etter disse to arter står helt sentralt i området. En nedtapping på 4,7 meter vil imidlertid få omtrent den samme negative virkning, uansett overføring av Gløta og Sparsjøen eller ikke. Nedtappingen av sjøen om vinteren vil bli den samme, og den noe tidligere vårfylling ved en overføring vil ikke være avgjørende for fiskebestanden.

   Det er blitt antydet at en overføring av Gløta og Sparsjøen ville bedre gytemulighetene for ørreten i Savalen vesentlig men i alle tilfeller synes det bare å være en kortere elvestrekning ved nordenden av Savalen som kan nyttes p. g. a. fallhøyden. De evt. bedrede gytemuligheter i den delen av elva som kan nyttes, er derfor sannsynligvis overvurdert. Fiskebestanden kan utvilsomt opphjelpes best ved at regulanten blir pålagt å sette ut et passende antall settefisk av stedegen stamme (ørret), og ved at reguleringshøyden blir endelig fastsatt til 3 meter.
2. Savalens økende betydning som rekreasjonsområde tilsier videre at de landskapsmessige vurderinger må veie tungt. Her må både sjøen Savalen og terrenget i omgivelsene telle med. Hvis man sløyfer overføringen av Gløta og Sparsjøen, vil man få en senere fylling av Savalen på forsommeren, og dette har en negativ estetisk innvirkning. Likevel vil man ved å sløyfe overføringen, spare relativt store, uberørte områder omkring Gløta og Sparsjøen. Norges Naturvernforbund mener at dette er av så stor verdi at man ved å sløyfe overføringen, vil få en naturvernmessig gevinst som helhet. Dette er imidlertid avhengig av at området blir spart for evt. andre inngrep, blant annet senere vassdragsreguleringer, kraftlinjer etc.

Konklusjon: Norges Naturvernforbund vil meget sterkt anmode om at den reduserte reguleringshøyde for Savalen på 3 meter blir gjort endelig — sjøens store og stadig økende rekreasjonsmessige betydning tatt i betraktning. Vasskraftutbygging er etter en helhetlig vurdering kun én av de måter et vassdrag kan utnyttes på. I dette tilfelle synes en alternativ utnyttelse gjennom fiske/turisme/friluftsliv/urørt natur å være det riktige, med en bibeholdt regulering på 3 meter. (Alt. I B.) Ved denne regulering kan de forskjellige bruksmåter kombineres, uten at den ene virksomhet mer eller mindre vil ekskludere de andre. (Alt. I A og I C.)

Hvis Brukseierforeningen likevel blir gitt konsesjon på en regulering på 4,7 meter, vil Norges Naturvernforbund subsidiert anta at skadevirkningen på området som helhet vil bli minst hvis man sløyfer overføringen av

Gløta og Sparsjøen. Men da må de naturvernmessige kvaliteter ved områdene omkring Gløta og Sparsjøen bli bevart uten skjemmende inngrep i fremtiden.

I begge tilfeller må imidlertid regulanten etter det som tidligere er angitt for fiskets betydning, pålegges langt strengere plikter hva gjelder tiltak til opphjelping av fisket.»

Miljøverndepartementet, brev av 29. januar 1975:

«Saken har herfra vært forelagt:
1. Fylkesmannen/fylkesfriluftsnemnda i Hedmark.
2. Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.
3. Statens forurensningstilsyn (SFT).
4. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer ved Universitetet i Oslo.
5. Norges Naturvernforbund.
6. Norges Jeger- og Fiskeforbund.

En har mottatt kopi av uttalelse fra Hedmark Fylkes Jakt- og Fiskeforbund, uttalelse fra fylkesmannen av 9. juli 1974, direktoratet av 5. august 1974 og SFT av 18. september 1974, jfr. vedlagte kopier.

Rapport nr. 19 for 1974 fra Laboratorium for ferskvannsøkologi og innlandsfiske — «Østerdalskjønnet — Savalen. En vurdering av reguleringens virkninger på fisket ved reguleringshøyder på 3,0 og 4,7 m» har vært forelagt Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, som har avgitt ny uttalelse av 20. januar 1975, jfr. vedlagte kopi.

Departementet vil ta stilling til saken når Hovedstyret i Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har behandlet saken.»

Alvdal Jeger- og Fiskerforening, brev av 14. juni 1974:

«Reguleringstillatelse for Savalen (Savalen 1) ble gitt i 1966 og gikk ut på utnyttelse av magasinet mellom HRV kote 707,20 og LRV kote 702,50, reguleringshøyde 4,7 m. Dette magasin forutsattes fylt bl. a. ved overføring av vann fra Einunna og fra Gløta og Sparsjøen.

Brukseierforeningens søknad av 16. januar 1968 om en utvidet regulering av Savalen, med en reguleringshøyde på 13,1 m og overføring av vann fra Glomma til Savalen og sløyfing av overføring av Gløta og Sparsjøen (Savalen II), er avslått den 5. juni 1973. Saken er påanket av Brukseierforeningen.

Da det trakk ut med avgjørelsen om Savalen II, søkte brukseierforeningen om og fikk den 1. februar 1971 tillatelse til midlertidig iverksettelse av en redusert regulering (Savalen I B) med 3,0 m reguleringshøyde og uten overføring av Gløta og Sparsjøen.

I skriv av 3. april 1974 til departementet for Industri og Håndverk har Glommens og Laagens brukseierforening — i påvente av det endelige utfall av saken om Savalen II — søkt om følgende planendring — betegnet Savalen I C:

«1. Glommens og Laagens brukseierforening tillater seg herved å søke om planendring for Savalenreguleringen av 28. juni 1966, således at reguleringen skjer mellom grensene HRV 707,2 og LRV 702,5 og at denne regulering tillates utnyttet uten overføring av vann fra Gløta og Sparsjøen.
2. Det søkes om at denne regulering tillates tatt i bruk fra og med 1975, selv om ikke endelig skjønn er holdt.»

Av søknaden fremgår det ikke hvor stor forskjell det blir på kraftproduksjonen mellom alternativene I B og I C — noe vi mener den burde ha vist. Derimot synes det å fremgå at de undersøkelser som var gjort før det ble søkt om Savalen I, var mangelfulle og beregningene til dels feilaktige.

Så vidt en har erfart, ser den midlertidige reguleringshøyde på 3,0 m foreløpig ikke ut for å ha hatt noen ugunstig virkning på fisken i sjøen, og sett fra dette synspunkt var det sikkert det beste at Savalen I B ble den endelige regulering.

Når det gjelder røya, tyder det på at dens kvalitet er bedret, og det er de siste vintrene tatt så mye røye under isfiske som vel aldri før. Hvor vidt dette bare er en forbigående bedring, er det vel ingen som kan si med sikkerhet, men erfaringen fra andre regulerte vann indikerer vel at det om noen år vil bli dårligere igjen.

De siste årene har det vært stor invasjon av svenske isfiskere, foruten at distriktets folk har intensivert fisket. Sist vinter ble det solgt fiskekort for isfiske for i alt ca. kr. 15 000, til tross for at det nok var en stor prosent av fiskerne som ikke løste fiskekort. Fiskekortsalget må derfor antas å kunne økes vesentlig i fremtiden dersom fisket blir like bra.

Den store tilstrømningen av isfiskere i den stille årstiden har også hatt en ikke uvesentlig betydning for turistnæringen, idet campinghytter og andre overnattingssteder har vært jevnlig besøkt.

Det kan med temmelig stor sikkerhet påstås at en ytterligere reguleringshøyde på 1,7 m vil ha en ugunstig virkning på fisken i sjøen. De fleste — kanskje alle — gyteplassene for røya blir tørrlagt om vinteren, og beiteområdene både for ørret og røye blir betraktelig redusert, idet hele sonen som blir tørrlagt etter hvert blir mer og mer uproduktiv.

Vi ser det slik at gjennomføring av de endrede planer vil gjøre sjøen til et vesentlig dårligere fiskevann enn den er i dag, og at den vil bli tilsvarende mindre attraktiv for dem som søker rekreasjon ved fiske i sjøen. Den senere fylling av sjøen vil også ha en negativ virkning rent estetisk samtidig som bruk av båt vil vanskeliggjøres ytterligere.

Vi finner ikke å kunne gå inn for planendring overensstemmende med brukseierforeningens søknad av 3. april d. å. Dersom søknaden skulle bli innvilget, må konsesjonæren bl. a. tilpliktes å få fylt sjøen så tidlig som mulig om våren — noe vi mener han til d. d. ikke har tatt så nøye.

Kan innvilgning av søknaden bidra til at det blir satt endelig bom for Savalen II, vil vi se mer positivt på saken, idet Savalen II ikke kan resultere i annet enn et ødelagt fiskevann. Pumping av Glommavann opp i en ren fjellsjø er dessuten bevisst forurensning, som vi mener ikke under noen omstendighet kan tillates.»

Innlandsfiskenemnda i Tynset, brev av 25. mai 1974:

«På årsmøte i Savalen Fiskeforening 2. mai d. å. ble det enstemmig vedtatt å henvende seg til innlandsfiskenevndene i Tynset og Alvdal med følgende sak:
Da fiskeforeningen er kjent med at det gjennom tunnelen fra Savalen til Savalen Kraftstasjon reiser mye fisk, ber foreningen om at innlandsfiskenevndene setter seg i forbindelse med kraftlaget Opplandskraft for at de sammen kan være med når ristene i stasjonen skal renskes. Dette har Savalen Fiskeforening ikke fått anledning til.
Vi håper at Innlandsnevndene kan bistå oss med dette, både dette og neste år, og at vi videre kan få rapport over resultatet.»

Hedmark fylkes friluftsnemnd, uttalelse fra møte 13. og 14. juni 1974:

«*Regulering av Savalen — planendring:*
Miljøverndepartementet hadde i skriv av 30. april d. å. bedt om uttalelse om planendringens innvirkning på naturen og friluftslivet og også om tiltaket burde gjennomføres. Planendringen går ut på å sløyfe overføringen av Gløta og Sparsjøen til Savalen.

Enstemmig vedtak:
«Hedmark fylkes friluftsnemnd har på bakgrunn av en totalvurdering av eventuelle inngreps innvirkninger på naturlandskapet i traktene Gløta, Sparsjøen og Savalen funnet å ville råde til at den omsøkte planendring godkjennes. En har her lagt avgjørende vekt på å unngå større inngrep i Sparsjøen og Gløta som har et tilnærmet upåvirket naturlandskap i dag. Betydningen av å bevare disse områdene har en vurdert høgere enn de fordeler en sannsynligvis ville fått lokalt ved Savalen dersom overføring skulle skje.
Fylkesfriluftsnemnda vil understreke at en eventuell tillatelse til planendring som omsøkt ikke i neste omgang kan bli brukt som et argument for f. eks. å tillate opp-pumping av Glåmavann i Savalen.»

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler under 5. august 1974 at det ikke har merknader til planendringen og at vilkårene i kongelig resolusjon 26. august 1966 pkt. 14 antas å være tilstrekkelige.
I ny uttalelse av 20. januar 1975 uttaler samme direktorat:

«En har vurdert den oversendte rapport fra reguleringsundersøkelsene i Savalen av ammanuensis Reidar Borgstrøm.
Direktoratet slutter seg til konklusjonene i rapporten, nemlig at den økte regulering av Savalen fra 3,0 til 4,7 m vil kunne
(1) få betydelige følger for vannets bunndyrproduksjon og derav nedsatt produksjon av aure, og
(2) vanskeliggjøre beskatningen, men neppe den totale produksjon, av røye.

Det er ikke ventet at økningen i reguleringshøyden vil få vesentlig innvirkning hverken på aurens eller røyas reproduksjonsmuligheter. Dersom det likevel viser seg å oppstå svikt i aurens rekruttering i forhold til næringsproduksjonen, og dette vil kunne dokumenteres ved fiskeribiologiske undersøkelser etter at den nye regulering har virket i noen år, vil direktoratet pålegge konsesjonæren m. h. i. kongelig resolusjon av 26. august 1966, pkt. 14 a, å foreta utsettinger av settefisk av aure i Savalen.
For øvrig har direktoratet ingen ytterligere merknader til saken, og viser til vår uttalelse av 5. august 1974.»

Statens Forurensningstilsyn uttaler 18. september 1974 bl. a.:

«Når det gjelder konsesjonssøknadene om Fellesanlegget Sarpsfossen og planendring for Savalen I har en ingen spesielle kommentarer. Inngrepene her vil ha begrenset omfang. En antar at det er vanskelig å peke på spesielle faremomenter når det gjelder forurensningsvirkninger som følge av inngrepene.»

Glommens og Laagens Brukseierforening har den 15. oktober 1975 bemerket følgende i de innkomne uttalelser:

«I mange uttalelser (bl. a fra Tynset kommune) er det foreløpige alternativ IB (3,0 m regulering uten Gløtaoverføring) blitt anbefalt. Dette er imidlertid ikke noe reelt alternativ i denne sammenheng, idet Brukseierforeningen ikke finner å kunne basere den fremtidige reguleringsvirksomheten på dette reduserte magasinvolum. Valget må stå mellom den gitte konsesjon I A (4,7 m reguleringshøyde og med Gløta overført) og den omsøkte planendring I C (4,7 m reguleringshøyde, men uten Gløta overført).
Hvis tillatelsen til å sløyfe Gløta-Sparsjøens overføring til Savalen skulle medføre reduksjon av Savalenmagasinet, eller hvis betingelsene for øvrig skulle medføre andre særlig store belastninger, vil Brukseierforeningen måtte velge å gjennomføre reguleringen efter den allerede gitte tillatelse — med Gløta overført.
De krav som er stillet fra forskjellig hold, bl. a. fra Tynset og Alvdal kommunestyrer, om veier, terskler og store bidrag, er efter vår mening uforholdsmessige og urealistiske ved den omsøkte planendring, idet den nye plan fører til mindre naturinngrep enn det man nå har tillatelse til. Det henvises herom til uttalelse fra Friluftsnemnda i Tynset og fra Hedmark fylkes Friluftsnemnd samt til konklusjonen fra Norges Naturvernforbund.
Planer for vannforsyningsanlegg med fellesbrønner og tappesteder til bruk for hytteeiendommene er fremlagt for skjønnsretten som fastsetter eventuelle ekstra tiltak eller erstatninger i denne forbindelse.
For skjønnsretten er også fremlagt planer for sikringsarbeider i bekkeos, for 14,7 m reguleringshøyde. Det er enighet om å utsette eventuelle tiltakskrav om terskel utenfor Savalbotn til behandling ved overskjønnet, i påvente av de endelige konsesjonsvilkår.
Spørsmålet om utsettelse av settefisk forutsetter vi vil bli varetatt av Direktoratet for jakt og ferskvannsfisk på vanlig måte.
Vi tør be om at saken fremmes så snart som mulig.»

Hovedstyret vil bemerke:

Ved kongelig resolusjon 26. august 1966 ble Savalen tillatt regulert 4,7 m mellom kotene 702,5 og 707,2 som gir et magasin på 61 mill. m³ (Savalen I). Den inkluderer en gammel regulering på 1,0 m mellom kotene 707,20 og 706,20 (+0,6—0,4 m). Det var søkt om ytterligere 3,3 m oppdemming til kote 711,50 og samlet magasin ville da blitt 133 mill. m³, jfr. St. prp. nr. 109 for 1964—65. Ved behandling av søknaden ble det lagt avgjørende vekt på miljøvernhensyn, og bl. a. ble det sett som viktig å få en rask fylling av magasinet. Det reduserte magasin ville bli fylt ca. 2 måneder tidligere enn det omsøkte. Hvilket fyllingstidspunkt det ble regnet med kan ikke eksakt uttrykkes. Det sies i nevnte stortingsproposisjon at magasinet normalt ville kunne påregnes fylt første uken av juli. Det er videre også regnet med at det i enkelte — i alt 3 — ugunstige år i den undersøkte rekke på 25 år ikke ville oppnås hel fylling. I manøvreringsreglementet ble det dessuten fastlagt at magasinvolumet mellom kotene 707,2 og 706,2 kan brukes som flomdempingsmagasin. Det er således bare 46 mill. m³ som det er fyllingsbestemmelser for. Dette volum skal fylles så hurtig som mulig etter lavvassperiodens slutt med tilløpet fra de uregulerte nedbørfelter, og vasstanden kan ikke senkes under nevnte kote før 15. september. I det store og hele har siktemålet vært å få magasinet fylt av vårflommen.

Tillatelsen har som forutsetning at overføringene av Einunna og Gløta/Sparsjøen gjennomføres. Det er arbeidene med Gløta/Sparsjøen som gjenstår, og det gjelder nedbørfelt på 72,6+17,0=89,6 km² med et midlere årlig avløp på ca. 38 mill. m³.

Savalen kraftverk ble satt i drift våren 1971, men da med et begrenset magasin i Savalen på 42 mill. m³, idet de nederste 1,7 m (19 mill. m³) ikke ble tillatt tatt i bruk. Denne begrensning gjelder i dag som kompensasjon for at Gløta m. v. ikke er overført, jfr. tillatelse til forhåndstiltredelse gitt ved Departementets brev av 1. februar 1971. For øvrig baserer driften seg på følgende magasiner og nedbørfelter i Einunna:

	Lokalt nedbørfelt km²	Mag. mill. m³
Elgsjø	35,3	6,65
Fundin	221,0	64,00
Marsjø	24,1	7,60
Markbuli dam	224,4	1,00
Overført felt fra Einunna	75,9	
Sum	580,7	79,25

Av hele nedbørfeltet fra Einunna på 580,7 km² utgjør 300,3 km² en uregulert del. Til dette kommer Savalens eget nedbørfelt på 99,4 km² o: det samlede uregulerte nedbørfelt som gir fylling til Savalen i det aktuelle tidsrom er 399,7 km².

Etter å ha gått nøye gjennom det hydrologiske materialet er Vassdragsdirektoratet kommet fram til følgende normalavløp for perioden 1930—60 for nedbørfeltene i Einunna:

Fundin	256,3 km²	19,5 l/sek./km²	158 mill. m³/år
Uregulert delfelt Einunna	300,3 km²	13,2 l/sek./km²	125 mill. m³/år
Marsjø	24,1 km²	13,2 l/sek./km²	10 mill. m³/år
Sum overført	580,7 km²		293 mill. m³/år

For Savalens lokale nedbørfelt på 99,4 km² regner en med et avløp på 32 mill. m³ pr. år i normalperioden tilsvarende 10,2 l/sek./km². Vassdragsdirektoratet kommer da til at det midlere årlige avløp fra de foran nevnte uregulerte felter som bidrar til fylling av Savalen blir ca. 157 mill. m³.

Vassdragsdirektoratet vil videre om selve observasjonsmaterialet og de resultater som gis her bemerke at det først og fremst er fordelingen av avløpet på de ulike delfelter som er endret. Det observasjonsmaterialet som er benyttet, er det samme som brukseierforeningen har brukt, og resultatene samsvarer derfor stort sett.

De første beregninger over lokaltilsiget i Einunna som ble utført i 1963—66 under behandlingen av konsesjonssøknaden, støttet seg på observasjoner ved Dølplass vassmerke i Folla. Dette har imidlertid et nedbørfelt på ca. 1 980 km². Når nevnte vassmerke da skal danne utgangspunkt for anslag over avløp fra delfelter som bare utgjør fra ca. 13 og opp til ca. 30 pst. av nedbørfeltet for observasjonsstedet og med forskjellig beliggenhet, høyde over havet osv. er det klart at det kan komme inn til dels betydelige feilkilder. I slike situasjoner velger man naturlig nok å regne med et forsiktig førsteanslag og så søke å få etablert direkte målinger i delfeltene for å skaffe fram sikrere avløpsdata. Det viste seg imidlertid at det var problematisk å skaffe sikre målinger i Einunna i den første tiden fra 1964 av.

Observasjonsstedet var dårlig idet elva går i strie stryk og er sterkt materialførende slik

at avløpsprofilet stadig har endret seg. Fra 1971/72 da overføringen til Savalen kunne tas i bruk har avløpet kunnet registreres tilfredsstillende og fra samme tidspunkt er også avløpet fra Fundin målt.

Hovedstyret kan ikke se at det er noe oppsiktsvekkende ved at de nye observasjonene har ført til korrigering av avløpstallene, det må heller betegnes som helt normalt. De direkte målinger har hele tiden gitt grunn til å regne med større avløp enn opprinnelig antatt. Observasjonsperioden er imidlertid meget kort, og det er sannsynlig at heller ikke de refererte avløpstall vil bli de endelige. Tynset kommunes tekniske konsulent har sett korrigeringen som et resultat av observasjoner i 10-årsperioden 1964—1974. Konsulenten finner at de siste 4 år må vise 170 pst. av det foregående 6-årsmiddel (100 pst.) dersom middelet av hele 10-årsperioden prosentvis skal økes som søkeren nå har gjort (til 128 pst.). Utgangspunktet for denne betraktningsmåte er galt for så vidt som observasjonsperioden 1964—71 som forklart foran har gitt dårlige resultater og ikke kan brukes. Den har av den grunn heller ikke vært offentliggjort av Vassdragsdirektoratet. Vassdragsdirektoratet vil presisere at den nye normalen for Dølplass vassmerke totalt praktisk talt er uendret.

Hvilke konsekvenser dette måtte ha for skjønnet, finner ikke Hovedstyret grunn til å uttale noe om.

Glommens og Laagens Brukseierforening har hovedsakelig disse grunner for planendringssøknaden:

1) Det hevdes at det hydrologiske grunnlaget er vesentlig endret siden 1966, dels ved at avløpsmålinger i forbindelse med kraftverksdriften viser bedre tilsigsforhold i feltet enn tidligere antatt og dels ved innsparing av vatn for reguleringsformål ved at fløtingen nå er nedlagt mellom Røstefossen og Høyegga. I samråd med Glomma Fellesfløtingsforening har søkeren på dette grunnlag beregnet at innspart fløtingsvatn vil kompensere manglende overføring av Gløta/Sparsjøen.
2) Det pekes på at overføringen med bl. a. oppdemming av Sparsjøen 2 m i seg selv er et inngrep i natur og miljø som ikke bør gjennomføres hvis det ikke er nødvendig.
3) Søkeren hevder at den samlede kraftproduksjon ved de to alternativer blir nær den samme.

Da den foreliggende søknad ble sendt Hovedstyret ble det samtidig bebudet anke til Stortinget over Departementets avslag 5. juni 1973 på Savalen II. Denne søknad omfattet ytterligere senking av Savalen med 8,4 m (139 mill. m³ totalt), overføring av vatn fra Glomma til Savalen ved pumping gjennom Savalen kraftverk og tillatelse til å frafalle overføringen av Gløta/Sparsjøen. Brukseierforeningen har imidlertid i brev av 19. desember 1974 meddelt at anken ikke vil bli fremmet. Den foreliggende planendringssøknad som derfor var ment å gjelde inntil den eventuelt ville blitt avløst av Savalen II, er etter dette i dag å betrakte som søknad gjeldende for den permanente regulering av Savalen.

Hovedstyret avga innstilling om Savalen II den 26. mars 1969 og uttalte på grunnlag av beregninger at Gløta/Sparsjøens bidrag til en rask oppfylling av Savalen ikke var av vesentlig betydning. Midlere fyllingstidspunkt ville bli framskyndet 4 dager. Videre uttalte Hovedstyret at dersom vekten utelukkende skulle legges på overføringens økonomi og Savalens utseende, burde overføringen sløyfes. Vurderingen i denne forbindelse var også basert på at det blir fløtet ovenfor Høyegga, og det ble antatt at 23,6 mill. m³ fløtingsvatn i middel pr. år kunne vært brukt til oppfylling av Savalen dersom all fløting i Glomma var nedlagt. Hvor meget fløtingsvatn som gjelder for strekningen Røstfossen—Høyegga er ikke angitt, og dette forhold kan Hovedstyret ikke kontrollere i detalj. En kan imidlertid heller ikke se at dette er nødvendig. Utgangspunktet for vurderingen nå må være en teoretisk sammenlikning med den magasinprosent som innstillingen vedrørende Savalen I bygger på. I forhold til midlere årlige avløp fra uregulert nedbørfelt i Einunna med tillegg av Gløta/Sparsjøen og Savalen utgjøre 61 mill. m³ i Savalen ca. 32 pst. av dette. Tilsvarende ville 46 mill. m³ utgjøre ca. 24 pst. Det ble da ikke regnet med flomtap ved overføringsstedet.

På samme grunnlag i dag, men ut fra det reviderte hydrologiske materiale og uten Gløta/Sparsjøen blir magasinprosenten ca. 39, henholdsvis ca. 29. De magasinprosenter som sammenliknes her er i begge tilfeller angitt uten fradrag for fløtingsvatn.

Denne sammenlikning viser en høyere magasingrad nå enn tidligere, og under ellers like forhold vil dette føre til en senere fylling.

Tynset kommunes tekniske konsulent kritiserer søknaden på dette punkt og hevder bl. a. at søkeren burde ha visst hvilken virkning sløyfingen av Gløtaoverføringen har på fyllingen av Savalen helt opp til HRV, både med og uten fløting ovenfor Høyegga, jfr. Hydroconsults brev av 30. juli 1974. Hovedstyret forstår denne kritikken slik at kommunen mener at nedleggelse av fløtingen ville ha bedret fyllingen for Savalen I og at fyllingskriteriet for denne regulering således i realiteten er strammere enn hva magasingraden

alene tyder på. Hovedstyret har til en viss grad forståelse for dette syn, men en vil peke på at flktingsforeningen i sin uttalelse til Savalen I i 1962 ikke sier noe om muligheten for innkorting av fløtingsstrekningen og en kan heller ikke se at mulighetene for en hurtigere fylling av Savalen I på denne måten var med i vurderingene fra konsesjonsmyndighetenes side.

For øvrig vil Hovedstyret til kravet til fyllingsberegninger og detaljer om forsinkelsen av Savalens fylling når Gløta utelates, henvise til den fremlagte tabell — som også fløtingsforeningen har vært med på å utarbeide — idet man mener den må gi et tilfredsstillende grunnlag for vurderingene. Dessuten er det ikke utelukkende spørsmål om å kontrollere om et fyllingskrav er oppfyllt. Det må foretas en avveining mellom eventuelle økete skader ved Savalen uten Gløta mot fordelene ved at Gløta/Sparsjøen/Tunna blir uberørt. Det er 11 år siden denne overføring ble vurdert og forholdene har endret seg noe som framgår av utalelsene som en skal komme tilbake til nedenfor.

Ut fra dette syn mener Hovedstyret at en vurdering av fyllingen av Savalen nå bør baseres på mere grove kriterier. En vil imidlertid også å anta at et krav om en oppfylling som normalt vil skje i vårflommen og til den ved Atna bru i mai, juni og firdelen av juli lingsplikten ifølge konsesjonen av 1966 omfatter, i realiteten også tilfredsstiller fyllingskravet til Savalen I fra 1966.

For å skape mere klarhet i spørsmålet om Savalen I c med den magasingrad som denne i følge foranstående har, fylles av vårflommen har Vassdragsdirektoratet derfor foretatt en sammenlikning med observasjonene ved Atna bru. Dette vassmerke har et nedbørfelt på 455 km^2 — uregulert. Einunna-Savalen er ca. 400 km^2. En finner at avløpet ved Atna bruk i mai, juni og firdelen av juli tilsvarer 38,5 pst. av midlere årlig avløp. Det bemerkes også at selvreguleringen i Atnasjøen vil virke til å forsinke avløpet i sammenlikning med avløpet fra Einunna-Savalens uregulerte felt.

Ut fra den teoretiske sammenlikning som er foretatt ovenfor vil Savalen I også uten Gløta/Sparsjøen normalt bli fyllt av vårflommen — legger en til grunn 46 mill. m^3 (HRV — 1,0 m) vil sikkerheten for dette være stor. I praksis må det imidlertid regnes med flomtap ved overføring til Savalen, og dette er i middel de siste 3 år observert til ca. 20 mill. m^3. Dette går da til fradrag i den vassmengde på 157 mill. m^3 som utgjør midlere avløp fra de uregulerte felter i Einunna. I tillegg kommer da ytterligere reduksjon ved avgitt fløtingsvatn, men som en ikke kjenner det nøyaktige kvantum av. En kan imidlertid si det slik at en kan avgi inntil 17,5 mill. m^3 pr. år uten å overskride en magasingrad på 38,5 pst. Et slikt kvantum tilsvarer ca. 74 pst. av den mengde fløtingsvatn (23,6 mill. m^3) som ble avgitt i forbindelse med Savalen II da fløtingen som nevnt var forutsatt å ville foregå også o v e n f o r Høyegga.

Etter Hovedstyrets syn vil det nevnte krav om fylling av Savalen i vårflommen bli tilfredsstillet. Hovedstyret vil imidlertid tilrå at reguleringshøyden for Savalen innskrenkes til 3,0 m som nå dersom fløting ovenfor Høyegga skulle bli gjenopptatt.

Vassdragsdirektoratet har videre foretatt undersøkelser over verdien av kraftøkingen ved overføringen og kommet til at den vil være lønnsom, men med så vidt liten margin at dette hensyn ikke bør tillegges større vekt.

Hovedstyret foretok befaring av Savalen den 19. august 1975 og holdt påfølgende dag møte med grunneiere og øvrige interesserte.

Søkeren har i sine merknader til uttalelsene gjort det klart at valget må være 4,7 m regulering u t e n eller m e d overføring. Den nåværende midlertidige regulering på 3,0 m som i mange av distriktsuttalelsene er framholdt som den minst skadelige, er ikke aktuell. Hovedstyret baserer også sin vurdering på dette forhold.

Hovedstyret vil legge avgjørende vekt på de naturvernmessige sider i denne sak. I denne sammenheng er det mest nærliggende å legge størst vekt på utalelsene fra Tynset. I disse ligger både en vurdering av Savalen og Gløta/Sparsjøen/Tunna. Innen Alvdal faller bare de negative utslag ved en noe senere fylling av Savalen. Hovedstyret viser til at flertallet i Tynset kommune, Tynset friluftsnemnd, Hedmark fylkes friluftsnemnd og Norges Naturvernforbund finner at planendringen medfører en større naturvernmessig gevinst som helhet. Fylkesmannen i Hedmark har også anbefalt søknaden. Hovedstyret har videre lagt vekt på at økingen i reguleringshøyden ikke kan ventes å få vesentlig innvirkning på ørretens eller røyas reproduksjonsmuligheter i følge uttalelsen fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Argumentet fra flere hold om at overføringen skulle bety en nødvendig ny gytestrekning får derfor mindre vekt.

Heller ikke synes forurensingsforholdene i Savalen å bli påvirket i nevneverdig grad, jfr. uttalelse av 18. september 1974 fra Statens forurensningstilsyn.

Hovedstyret anbefaler på dette grunnlag og med det forbehold vedrørende fløtingen som

er nevnt foran, at forutsetningen i kongelig resolusjon 26. august 1966 om overføring av Gløta-Sparsjøen i forbindelse med regulering av Savalen, bortfaller.

De berørte kommuner m. v. har satt fram en rekke krav om tilleggsvilkår til den gjeldende konsesjon for Savalen I og om disse bemerkes:

Erosjonssikringsarbeide, terskel i Savaldbotn.

Sikring av bekkeutløp m. v. var ikke tatt spesielt opp i de tidligere konsesjonsvilkår, men spørsmålet er nå under behandling av skjønnsretten. Dette gjelder for så vidt også grunndamkravet for Savalbotn, men det er enighet om å utsette dette tiltakskrav i påvente av de endelige konsesjonsvilkår.

Kravet om grunndam ved Savalodden/Nabben ble nokså inngående vurdert i forbindelse med behandlingen av Savalen II. Prosjektet omfatter en ca. 760 m lang dam med flomløp og kanalisering av tilsig på inntil 28 m³/sek. innenfor terskelen. Kostnaden var i 1969 kalkulert til ca. 1,3 mill. kroner. I dag antar Vassdragsdirektoratet at en må regne med nærmere 3 mill. kroner til grunndammen. Savalen II omfattet 8,4 m ytterligere senking i forhold til Savalen I, og Hovedstyret tok med i vilkårene plikt til å bygge grunndammen i henhold til Glommens og Laagens Bruks-eierforenings plan for denne. I den geoteknisk sakkyndiges rapport — A/S Sivilingeniør O. Kjølseth — datert 1. april 1968 sies det at det er innlysende at erosjonen vil få mindre omfang når alt. Savalen I legges til grunn, skjønt det også da må regnes med betydelig erosjon.

Etter å ha vurdert spørsmålet på nytt i denne sammenheng mener Hovedstyret at grunndammen eller eventuelle andre sikringsarbeider i Savalbotn ikke bør fastlåses i et kategorisk vilkår nå. Hovedstyret vil derimot foreslå at departementet foretar de nærmere vurderinger av behovet for forbyggingstiltak i Savalbotn og treffer avgjørelse om disses omfang, jfr. vedlagte utkast til vilkår.

Det er bemerket i uttalelsene at tillatelsen av 1966 skulle begrense overføringen til Savalen fra Einunna til 25 m³/sek. Hovedstyret kan ikke se at det foreligger noen slik begrensning. Planene ble på dette punkt revidert under sakens gang, og det ble antydet en betydelig større overføringskapasitet, jfr. s. 74 i St. prp. nr. 109 for 1964—65.

Veger og bruer, post 12 i de fastsatte vilkår.

Det er bl. a. fra Tynset og Alvdal kommuner satt fram krav om at konsesjonæren skal utbedre eksisterende veg fra Savalbotn til Savalberget og bekoste ombygging av vegforbindelsen rundt Savalen slik at den kan vinterbrøytes samt yte tilskudd til brøytingen. Delvis er kravet begrunnet med at isvegene er ødelagt.

Hovedstyret kan ikke se at utelatelse av overføring av Gløta m. v. har noen negativ innvirkning på isvegene på Savalen. I det hele er det etter Hovedstyrets syn ingen forhold som tilsier at en bør gå inn på de nevnte krav som også har vært vurdert tidligere og henvist til avgjørelse ved skjønnet. Jfr. Hovedstyrets merknader vedrørende Savalen II og merknadene på s. 76 i proposisjonen vedrørende Savalen I. Hovedstyret viser også til at det etter det fastsatte konsesjonsvilkårsordlyd er skjønnet som skal ta stilling til omlegging av veger i oppdemmingsområdet ved Høyegga.

Fisket, post 14 i de fastsatte vilkår.

De fiskefremmende tiltak for Savalen som er forlangt er det full dekning for i det fastsatte vilkår, og Hovedstyret kan ikke se det er grunn til å komplettere dette på noe punkt heller ikke med fiskefond på kr. 250 000 til hver av kommunene Alvdal og Tynset, slik det er krav om fra Alvdals side. Avgjørelsen om utsetting av settefisk ligger hos Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.

Næringsfond, post 17 i de fastsatte vilkår.

Slikt næringsfond til de berørte kommuner er betinget tidligere for i alt kr. 1 500 000. Fondet skal dessuten tilføres kr. 75 000 årlig.

Det er av Tynset kommune krevet kr. 300 000 til felles tiltak i Savalenområdet. Det hevdes at det ved enhver regulering vil oppstå skader og ulemper av en slik art at de ikke blir dekket av reguleringsskjønnet.

De årlige avgifter, som utgjør en del av næringsfondet, skal bl. a. gi kompensasjon for dette. Planendringen betyr ingen økt ressursutnyttelse — snarere er tilfellet det motsatte. Hovedstyret finner derfor ikke grunnlag for å imøtekomme kravet. Heller ikke finnes det da grunnlag for å øke den fastsatte avgiftssats. For så vidt angår beregningsgrunnlaget for avgiftene bemerkes at den endelige beregning vil bli utført når denne søknad er avgjort. En vil da naturligvis legge til grunn det ajourførte materiale.

De foreliggende krav vedrørende tiltak for vassforsyning, felles sentrale båthus og båtopptrekk henvises til behandling ved skjønnet.

Hydroconsult har også hevdet at søknaden lider av mangler på opplysninger om ferdsel og fiske, fauna, flora, geotekniske problemer, endrede vekstforhold og resipientforhold.

Disse problemer er for en stor del kjent og belyst både nå og tidligere f. eks. når det gjelder ferdsel, ersosjon, fiske, forurensning. At man i denne forbindelse krever at en skulle gå inn på undersøkelser over flora, fauna og endrete vekstforhold viser hvor bokstavelig retningslinjer for konsesjonssøknader kan tas, jfr. Hovedstyrets brev av 9. april 1976.

Dette krav gir en mere grunn til å framheve hva Hovedstyret der har sagt om dette spørsmål.

Om enkelte andre kritiske bemerkninger fra Hydroconsults side om Glommareguleringen vises til annen sak fra Hovedstyret i dag vedrørende ytterligere overføring av vatn fra Glomma til Rendalen m. v.

Behandlet i Hovedstyremøte 14. juni 1976.»

Hovedstyret har utarbeidet følgende utkast til tilleggsvilkår til kongelig resolusjon 26. august 1966 vedrørende regulering av Savalen, Unndalen m. v. i forbindelse med planendring for Savalen (frafall av plikt til overføring av Gløta/Sparsjøen):

1.

Dersom senking av Savalen til kote 702,5 medfører erosjon i Savalbotn av vesentlig omfang skademessig sett, kan departementet pålegge konsesjonæren å foreta forbyggingsarbeider og/eller eventuelt å utføre grunndam, jfr. Glommens og Laagens Brukseierforenings tegning nr. 4581 A.

Tilsyn med utførelsen og senere vedlikehold er tillagt Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Alvdal kommune har i brev av 7. september 1976 avgitt følgende uttalelse i anledning Hovedstyrets innstilling:

«Alvdal kommunestyre behandlet Regulering av Savalen — Planendring — (Savalen 1 c) i møte den 24. april 1975 som sak nr. 36/75 og fattet da med 11 mot 6 stemmer følgende vedtak:

A. Alvdal kommune sier seg lei for alle dei planendringer som ligg føre når det gjeld Savalen-Rendalen utbygginga. Dette vitnar om ein stor svikt når det gjeld planlegginga av eit så viktig tiltak.
B. Alvdal kommune ser positivt på ei optimal utnytting av Savalen som reguleringsmagasin. Med det vil vi meine ei størst mogeleg regulering som kan gjennomførast utan urimeleg store skadeverknader.
C. Savalen I B er etter vår mening det minst skadelege inngrep i miljø og lokalsamfunn. Av de magasinvolumet vert for lite er vel dette alternativet lite realistisk. Savalen I A vert då det mest balanserte i naturen og det støtter dei fleste krav vi finn rimelege.

Savalen I C skil seg fra Savalen I A ved at Gløta/Sparsjøoverføringen er sløyfa. Magasinvolumet er likt 61 mill. m³ ved båe alternativ.

Savalen I B skil seg fra Savalen I C ved reguleringshøyda. Den er berre 3 m ved I B mot 4,7 m ved I C. Magasinvolum er berre 42 mill. m³ ved dette alternativet.

D. Ved vurdering av Savalen I C finn vi fleire uklåre punkt:
1) *Resipienttilhøva i Savalen.*
Det materialet som ligg ved saka er svært sparsomt og det er derfor vanskeleg å ta standpunkt på grunnlag av dette. Vi saknar ei utgreiing om virkningen av planendringa på dette punkt.
2) *Overføringen fra Gløta.*
a. I den opphavelege søknaden var verdet av det 89,6 km² store nedbørsfeltet fra Gløta-Sparsjøen vurdert som sers viktig og turvande for å sikre tidleg nok og også heil fylling i nedbørsfattige år. Det er mogeleg at reduksjonen i magasinstorleiken for Savalen frå 133 til 61 mill. m³ gjer at overføringa av Gløta vert uturvande når det gjeld median og middel fylling. I alle høve vil denne overføringa vera avgjerande i ekstreme turre år, der den kan sikra heil fylling.
b. Kraftproduksjonen ved dei to alternativa I A og I C vert oppgjevne tilnærma like. Men det er ein viktig skilnad: Fløtingsalternativa. Ved fløting berre nedanfor Høyegga vil dei 41 mill. m³ vatn frå Gløta/Sparsjøen vera av stort verde for kraftproduksjonen ved Bergerønningen kraftstasjon. Med ein utbyggingspris på 27 øre/kWh vil det verta rimeleg kraft. (Hovedstyremerknad i sak Savalen II).
c. Vatnet frå Gløta skulle koma inn i Savalbotnen. Dette ville verka gunstig på resipienttilhøva her. Med omsyn til fisket vil truleg Gløtaoverføringa betra fisketilvoksteren i Savalen i sterk grad.
3) *Auka vassføring fra Einunna.*
Ved søknaden om Savalen I C er tilsigstallene for Einunna oppgitt med mengder 34 pst. større enn ved opphaveleg søknad (I A). Ei auka vassmengde gjennom Savalen fra Naustermoen til Savilosen vil skapa problem som ikkje er skikkeleg utgreidd i søknaden. Likeins er maksimal overføring endra frå 25 til 27 m³/sek. Ei slik endring vil føre til ein snøggare vasstraum, serleg på den tid Savalen er sterkt nedtrappa. Dette kan gjere det turvande med større sikringsarbeid ved tilløpene i Savalen. Korleis ei elv på 27 m³/sek. verkar når den renn over store slam og grusmasser, skulle vori røkt betre etter. (Jfr. I C 1 d i vedtak i K.sak nr. 65/72.)
4) *Vassforsyning fra Savalen.*
Ved reguleringa Savalen I C lyt ein rekna med seinare oppfylling til HRV enn ved I A. Dette tilhøvet saman med ulempene ved den større vassføringa fra vest mot aust i Savalen og minska vassføring frå nord til sør, gjer det turvande

med tiltak for å betra tilhøva (brønner, tappestader) rundt heile Savalen.

5) *Isvegar.*
Ved nedtapping til 4,7 m under HRV og med den sterkare straum under isen fra vest til aust i Savalen, lyt ein rekna med dårlegare istilhøve enn det var rekna med ved Savalen I A. I alle høve vert ned- og oppkøyring vanskelegare på mange stader enn dei var med i eit reguleringsmagasin på berre ein meter. Dette gjeld både Savalen I A og I C.

E. Vert det gjeve konsesjon på Savalen I C, vil Alvdal kommunestyre krevja fylgjande vilkår stetta:
1) Brukseierforeningen arbeider ut ei konkret plan for løysing av vassforsyningsproblema rundt heile Savalen. Dette lyt gjerast før søknaden vert innvilga og plana gjennomførast før Savalen vert tappa ned under kote 704,2.
2) Brukseierforeningen lyt kosta utsetjing av settefisk i Savalen i den grad departementet finn dette turvande. I tillegg krev vi eit fiskefond på minimum kr. 250 000 til kvar av kommunane Tynset og Alvdal. (Jamfør pkt. 14 i reguleringsvilkåra av 26. august 1966.)
3) Brukseierforeningen lyt byggja ein terskel i Svalbotnen som planlagt i samband med Savalen II.
4) Vegsambandet rundt Savalen lyt byggjast om og vinterbrøytast som vederlag for isveger som er øydelagde. Dette må skje på Brukseierforeningen sin kostnad.
5) Brukseierforeningen må syta for felles båthus og felles båttrekk på sentrale stader.

F. Reduksjonen i vassføringa gjennom Bergerønningen kraftstasjon ved Savalen I C vil gjeva mindre skatteinntekter og mindre konsesjonsavgifter enn ved alternativ I A. Dette må Brukseierforeningen kompensere. Som tiltakskrav vil vi fremja tidhøveleg veg Høyegga Bru—Kveberg Bru vest for Glomma. Denne veg må vere av fylkesvegstandard. Dette kravet lyt ein sjå i samband med at isvegane Bergerønningen —Høyegga er totalt øydelagde.

Alvdal kommunestyre viser til pkt. 12 i konsesjonstillatelsen for Savalen I A (av 26. august 1966), der konsesjonæren er pliktig til å leggja om vegen ved inntaksmagasinet ved Heøyegga der vegen vart demt ned. Ved flaumen sumaren 1973 sto vatnet høgt over vegen.

I konsesjonstillatelsen pkt. 22 er krevd «hydrologiske iaktagelser». Før bygginga av Høyegga Dam var det sett opp mange målepunkter for slik registrering. iDsse målepunkt vart tekne bort da dammen var bygd.

Konsesjonstillatelsen som er gjeven lyt fylgjast opp.

G. *Konklusjon.*
Alternativ Nei til Savalen I C.

Anken på planendringa Savalen II er trekt attende. Det er derfor viktig å nytte magasinet fullt ut etter dei opphavelege konsesjonsføresetnadene med mest mogeleg vatn gjennom Bergerønningen kraftstasjon. Savalen I A stetter best dette kravet.

Det materialet som ligg føre om Savalen I C er svært sparsomt og vi finn det vanskeleg å ta standpunkt på dette grunnlaget. Alvdal kommunestyre vil derfor gå mot planendringa Savalen I C og krev at utbygginga går videre etter den opphavelege tillatelse og at Gløta førast over før full reguleringshøgde (4,7 m) vert teken i bruk.

Alvdal kommunestyre er klar over at vilkåra for Savalen I A er vedtekne i 1966 og at vi derfor ikkje kan setja vilkår når vi går inn for utbygging etter dette alternativet. Vi finn likevel grunn til å peika på at lokalsamfunnet har hatt store føremuner ved kraftutbygginga, men samstundes òg store ulemper som ikkje er bøtt på ein funnøyarde måte. Dette ville vera rimeleg om konsesjonsvilkåra i alle høve vart endra slik at dei tok omsyn til merknadene våre.

Mindretallet stemte for følgende uttalelse:
«Alternativ Vente — Betinget Savalen I C.

Anken på planendringa Savalen II er trekt attende. Alvdal kommunestyre finn det vanskeleg å ta standpunkt til Savalen I C på grunnlag av det sparsomme materialet som ligg føre. Dersom det skulle syna seg skadeverknader som vi nå ikkje kan sjå, er det likevel mogeleg å endra Savalen I C til Savalen I A ved å føra over Gløtavassdraget. Savalen I C kan og endrast til Savalen I B ved ein senkningsreduksjon på 1,7 m.

Etter ei samla vurdering vil derfor Alvdal kommunestyre gå inn for å gjeva konsesjon på Savalen I C for ei prøvetid t. d. i ein 10 års bolk. Dersom skadeverknadene vert som vi reknar med vil Alvdal kommune krevja rett til å koma attende til dette spørsmålet når som helst innafør denne tidsbolken. I så fall vil vi krevja I A gjennomført etter dei opphavelege planane. Savalen I B er ikkje fullnøyande for bygdene. Føresetnaden er at kommunestyrets krav vert stetta.»

Kontorsjefens merknader:

«Det er i Hovedstyrets merknader til saken ingen nye og utslagsgivende opplysninger til fordel for den nye konsesjonssøknaden — Savalen I C — med reguleringshøyde 4,7 m og uten overføring av Gløta. Glommen og Laagens Brukseierforening har i sine merknader til de, fra reguleringsdistriktene, innkomne merknader til søknaden om Savalen I C gjort det klart at valget må stå mellom den gitte konsesjon — Savalen I A — og den omsøkte planendring — Savalen I C.

Det foreløbige alternativ Savalen I B med 3 m reguleringshøyde er ikke noe aktuelt alternativ og Brukseierforeningen vil ikke basere sin framtidige reguleringsvirksomhet på dette reduserte magsinvolum. Hovedstyret baserer sine vurderinger på dette forholdet, men tar forbehold om at reguleringshøyden for Savalen innskrenkes til 3 m som nå — Savalen I B — dersom fløtingen ovenfor Høyegga blir tatt opp igjen.

Jeg kan ikke se at Hovedstyret med denne sin innstilling har gitt noe entydig svar på konsesjonssøknaden. Den inneholder forbe-

hold som søkeren med rene ord har sagt ikke kan aksepteres og da står en tilbake med kun et alternativ — Savalen I A. Flertallet i Alvdal kommunestyre har tidligere vedtatt at det ser positivt på en optimal utnytting av Savalen som reguleringsmagasin og videre påholdt at når en ser bort fra Savalen I B så er Savalen I A det mest balanserte inngrep i naturen og tilgodeser de fleste kravene som finnes rimelige.

Ut fra dette vil jeg anbefale kommunestyret å opprettholde det tidligere flertallsvedtaket.

Innstilling: Da det ikke er framkommet noe vesentlig nytt i saken siden den ble behandlet av Alvdal kommunestyre i møte 24. april 1975 som sak nr. 36/75, kan Alvdal kommunestyre bare vise til de uttalelser som ble avgitt dengang.

Kommunestyret vil dog presisere:

I. Savalen II er avslått av Departementet og Hovedstyret hevder at søknaden om Savalen I C skal gjelde for den permanente regulering av Savalen. Alvdal kommunestyre vil dog fortsatt kreve rett til overføring av Gløta-Sparsjøen dersom skadevirkningene blir av en størrelsesorden som nevnt i K.sak 36/75.

II. Hovedstyret er enig med Alvdal kommunestyre i at overføringen av Gløta-Sparsjøen vil være av verdi for kraftproduksjonen i Bergerrønningen. Vårt krav i K.sak 36/75 pkt. F må derfor vurderes.

III. Glommens og Laagens Brukseierforening uttaler (15. oktober 1975) at de krav som kommunestyrene i Tynset og Alvdal har stillet, er «uforholdsmessige og urealistiske ved den omsøkte planendring, — — — — —.»

Alvdal kommunestyre mener dog at en del av de millionbeløp som kraftutbyggerne sparer ved planendring, endringer i konsesjonsvilkår m. v. bør komme de berørte distrikter til gode.

Enst.
Vedtak: Formannskapets innstilling.
Enst.»

3. september 1976 mottok Industridepartementet følgende særutskrift av Tynset kommunestyres møtebok i anledning Hovedstyrets innstilling:

«Sak nr. 244/76.
Glommens og Laagens Brukseierforening. Regulering av Savalen. Planendring (Savalen I C).

Ordføreren bemerker:

I sak nr. 68/75 i Tynset kommunestyre ble behandlet søknad fra Glommens og Laagens Brukseierforening om planendring for regulering av Savalen (Savalen I C).

Planendringen bestod i hovedsak av sløyfing av overføring av Gløta. Kommunestyret gjorde med 14 mot 13 stemmer slikt vedtak:

I. Prinsipalt vil formannskapet tilrå kommunestyret å kreve at den regulering som har vært brukt fra 1. februar 1971 med 3,0 m regulering (Savalen I B), blir opprettholdt som permanent.

I forhold til dette alternativ vil kommunen da ikke kreve ytterligere tiltak, og vil ikke ha noen bemernkinger til at overføringen av Gløta sløyfes.

II. Subsidiært vil formannskapet tilrå kommunestyret å gå med på gjeldende konsesjon I A, med reguleringshøyde 4,7 m, uten overføring av Gløta til Savalen.

Dette fordi Tynset kommune ikke kan se at ulempene ved amputering av Tunnavassdraget kan oppveies med noen få dagers tidligere fylling av Savalen på forsommeren.

Konsesjonæren vil ved dette spare seg for millionbeløp til damanlegg, pumpeanlegg, kraftlinje og kanalisering. Tynset kommune mener derfor at deler av dette beløp heller må komme distriktet til gode ved at brukseierforeningen blir pålagt følgende:

1) Å utbedre eksisterende veg fra Savalbotn til Savalberget til en standard som tillater at vegen vinterbrøytes.
2) Å yte et engangstilskudd til ombygging av vegen Savalen rundt til en standard som tillater vinterbrøyting og til å yte årlig tilskudd til vinterbrøyting av denne veg.
3) Å bidra til ytterligere tiltak for opphjelp av fisket i Savalen, fordi en unnlatelse av å overføre Gløta vil redusere gytemulighetene.
4) Kommunestyret antar at erosjonen i Savalbotn vil bli så vidt omfattende at en terskel kan bli nødvendig.
5) Regulanten vil ved å sløyfe Gløta-overføringen spare meget betydelige beløp, samtidig som en unnlatelse av overføringen vil redusere kommunens inntekter.

Kommunestyret finner det derfor rimelig at regulanten blir pålagt å yte et beløp på kr. 300 000 til fellestiltak i Savalen-området. Begrunnelsen for dette krav er at det ved enhver regulering alltid oppstår skader og ulemper av en slik art at de ikke blir dekket av reguleringsskjønnet.

For øvrig henvises til uttalelse av 30. juli 1974 fra Hydroconsult.»

Av hovedstyrets merknader velger jeg å gjengi følgende, som dekker det vesentligste av det som er av betydning. Sakens øvrige dokumenter er for øvrig tilgjengelig på formannskapets kontor:

«Hovedstyret foretok befaring av Savalen den 19. august 1975 og holdt påfølgende dag møte med grunneiere og øvrige interesserte.

Søkeren har i sine merknader til uttalelsene gjort det klart at valget må være 4,7 m regulering uten eller med overføring. Den nåværende midlertidige regulering på 3,0 m som i mange av distriktsuttalelsene er framholdt som den minst skadelige, er ikke aktuell. Hovedstyret baserer også sin vurdering på dette forhold.

Hovedstyret vil legge avgjørende vekt på de naturvernmessige sider i denne sak. I denne sammenheng er det mest nærliggende å legge størst vekt på uttalelsene fra Tynset. I disse ligger både en vurdering av Savalen og Gløta/Sparsjøen/Tunna. Innen Alvdal faller bare de negative utslag ved en noe senere fylling av Savalen. Hovedstyret viser til at flertallet i

Tynset kommune, Tynset friluftsnemnd, Hedmark fylkes friluftsnemnd og Norges Naturvernforbund finner at planendringen medfører en større naturvernmessig gevinst som helhet. Fylkesmannen i Hedmark har også anbefalt søknaden. Hovedstyret har videre lagt vekt på at økingen i reguleringshøyden ikke kan vente å få vesentlig innvirkning på ørretens eller røyas reproduksjonsmuligheter i følge uttalelsen fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Argumentet fra flere hold om at overføringen skulle bety en nødvendig ny gytestrekning får derved mindre vekt.

Heller ikke synes forurensingsforholdene i Savalen å bli påvirket i nevneverdig grad, jfr. uttalelse av 18. september 1974 fra Statens forurensningstilsyn.

Hovedstyret anbefaler på dette grunnlag og med det forbehold vedrørende fløtingen som er nevnt foran, at forutsetningen i kongelig resolusjon 26. august 1966 om overføring av Gløta-Sparsjøen i forbindelse med regulering av Savalen bortfaller.

De berørte kommuner m. v. har satt fram en rekke krav om tilleggsvilkår til den gjeldende konsesjon for Savalen I og om disse bemerkes:

Erosjonssikringsarbeide, terskel i Savalbotn.

Sikring av bekkeutløp m. v. var ikke tatt spesielt opp i de tidligere konsesjonsvilkår, men spørsmålet er nå under behandling av skjønnsretten. Dette gjelder for så vidt også grunndamkravet for Savalbotn, men det er enighet om å utsette dette tiltakskrav i påvente av de endelige konsesjonsvilkår.

Kravet om grunndam ved Savalodden/Nabben ble nokså inngående vurdert i forbindelse med behandlingen av Savalen II. Prosjektet omfatter en ca. 760 m lang dam med flomløp og kanalisering av tilsig på inntil 28 m³/sek. innenfor terskelen. Kostnaden var i 1969 kalkulert til ca. 1,3 mill. kroner. I dag antar Vassdragsdirektoratet at en må regne med nærmere 3 mill. kroner til grunndammen. Savalen II omfattet 8,4 m ytterligere senking i forhold til Savalen I, og Hovedstyret tok med i vilkårene plikt til å bygge grunndammen i henhold til Glommens og Laagens Brukseierforenings plan for denne. I den geoteknisk sakkyndiges rapport — A/S Sivilingeniør O. Kjølseth — datert 1. april 1968 sies det at det er innlysende at erosjonen vil få mindre omfang når alt. Savalen I legges til grunn, skjønt det også da må regnes med betydelig eroson.

Etter å ha vurdert spørsmålet på nytt i denne sammenheng mener Hovedstyret at grunndammen eller eventuelle andre sikringsarbeider i Savalbotn ikke bør fastlåses i et kategorisk vilkår nå. Hovedstyret vil derimot foreslå at departementet foretar de nærmere vurderinger av behovet for forbyggingstiltak i Savalbotn og treffer avgjørelse om disses omfang, jfr. vedlagte utkast til vilkår.

Det er bemerket i uttalelsene at tillatelsen av 1966 skulle begrense overføringen til Savalen fra Einunna til 25 m³/sek. Hovedstyret kan ikke se at det foreligger noen slik begrensning. Planene ble på dette punkt revidert under sakens gang, og det ble antydet en betydelig større overføringskapasitet, jfr. s. 74 i St. prp. nr. 109 for 1964—65.

Veger og bruer, post 12 i de fastsatte vilkår.

Det er bl. a. fra Tynset og Alvdal kommuner satt fram krav om at konsesjonæren skal utbedre eksisterende veg fra Savalbotn til Savalberget og bekoste ombygging av vegforbindelsen rundt Savalen slik at den kan vinterbrøytes samt yte tilskudd til brøytingen. Delvis er kravet begrunnet med at isvegene er ødelagt.

Hovedstyret kan ikke se at utelatelse av overføring av Gløta m. v. har noen negativ innvirkning på isvegene på Savalen. I det hele er det etter Hovedstyrets syn ingen forhold som tilsier at en bør gå inn på de nevnte krav om også har vært vurdert tidligere og henvist til avgjørelse ved skjønnet, jfr. Hovedstyrets merknader vedrørende Savalen II og merknadene på s. 76 i proposisjonen vedrørende Savalen I. Hovedstyret viser også til at det etter det fastsatte konsesjonsvilkårs ordlyd er skjønnet som skal ta stilling til omlegging av veger i oppdemmingsområdet ved Høyegga.

Fisket, post 14 i de fastsatte vilkår.

De fiskefremmende tiltak for Savalen som er forlangt er det full dekning for i det fastsatte vilkår, og Hovedstyret kan ikke se det er grunn til å komplettere dette på noe punkt heller ikke med fiskefond på kr. 250 000 til hver av kommunene Alvdal og Tynset, slik det er krav om fra Alvdals side. Avgjørelsen om utsetting av settefisk ligger hos Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.

Næringsfond, post 17 i de fastsatte vilkår.

Slikt næringsfond til de berørte kommuner er betinget tidligere for i alt kr. 1 500 000. Fondet skal dessuten tilføres kr. 75 000 årlig.

Det er av Tynset kommune krevet kr. 300 000 til felles tiltak i Savalen-området. Det hevdes at det ved enhver regulering vil oppstå skader og ulemper av en slik art at de ikke blir dekket av reguleringsskjønnet.

De årlige avgifter, som utgjør en del av næringsfondet, skal bl. a. gi kompensasjon for dette. Planendringen betyr ingen økt ressursutnyttelse — snarere er tilfellet det motsatte. Hovedstyret finner derfor ikke grunnlag for å imøtekomme kravet. Heller ikke finnes det da grunnlag for å øke den fastsatte avgiftssats. For så vidt angår beregningsgrunnlaget for avgiftene bemerkes at den endelige beregning vil bli utført når denne søknad er avgjort. En vil da naturligvis legge til grunn det ajourførte materiale.

De foreliggende krav vedrørende tiltak for vassforsyning, felles sentrale båthus og båtopptrekk henvises til behandling ved skjønnet.

Hydroconsult har også hevdet at søknaden lider av mangler på opplysninger om ferdsel og fiske, fauna, flora, geotekniske problemer, endrede vekstforhold og resipientforhold.

Disse problemer er for en stor del kjent og belyst både nå og tidligere f. eks. når det gjelder ferdsel, erosjon, fiske, forurensning. At man i denne forbindelse krever at en skulle gå inn på undersøkelser over flora, fauna og endrete vekstforhold viser hvor bokstavelig retningslinjer for konsesjonssøknader kan tas, jfr. Hovedstyrets brev av 9. april 1976.

Dette krav gir enn mere grunn til å framheve hva Hovedstyret der har sagt om dette spørsmål.

Om enkelte andre kritiske bemerkninger fra

Hydroconsults side om Glommareguleringen vises til annen sak fra Hovedstyret i dag vedrørende ytterligere overføring av vatn fra Glomma til Rendalen m. v.

Angående manøvreringsreglement vises også til nevnte sak.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i Hovedstyremøte 14. juni 1976.

Utkast til tilleggsvilkår til kongelig resolusjon 26. august 1966 vedrørende regulering av Savalen, Unndalen m. v. i forbindelse med planendring for Savalen (frafall av plikt til overføring av Gløta/Sparsjøen):

1.

Dersom senking av Savalen til kote 702,5 medfører ersojson i Savalbotn av vesentlig omfang skademessig sett, kan departementet pålegge konsesjonæren å foreta forbyggingsarbeider og/eller eventuelt å utføre grunndam, jfr. Glommens og Laagens Brukseierforenings tegning nr. 4581 A.

Som det fremgår av det refererte er kommunens ønske om å opprettholde den midlertidige regulering ikke vurdert som aktuell.

For øvrig har Hovedstyret lagt avgjørende vekt på de naturvernmessige fordeler ved en sløyfing av overføring av Gløta, noe som er i samsvar med kommunestyrets synspunkt.

Hva angår Hovedstyrets vurdering av tilleggsvilkårene er det grunn til å merke seg at spørsmålet om grunndam (terskel) ved Savalodden/Nabben er overlatt departementet til nærmere vurdering på grunnlag av de resultater som vil fremkomme av reguleringen.

Til de øvrige tiltakskrav som er fremsatt av kommunen kan bare bemerkes at disse ikke er imøtekommet.

Ut fra Hovedstyrets vurdering om at planendringene ikke fører til økt ressursutnyttelse, kan denne innstilling synes forståelig. Dette forhindrer ikke at det i tiden etter at den opprinnelige konsesjonssøknad for Savalen ble behandlet, er skjedd en betydelig endring i synet på ressurskommunens krav til vederlag. Det ville derfor ikke vært urimelig om en ved denne behandling tok rimelig hensyn til dette forhold.

Jeg vil derfor foreslå at formannskapet skal innby kommunestyret til å fatte følgende

v e d t a k :

1. Tynset kommunestyre tar til etterretning innstilling av 14. juni 1976 fra Hovedstyret for Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen, hva angår utkast til tilleggsvilkår til kongelig resolusjon 26. august 1966 vedrørende regulering av Savalen, Unndalen m. v. i forbindelse med planendring for Savalen.
2. Tynset kommunestyre tillater seg å henlede departementets oppmerksomhet på hva som i sak 68/75 i Tynset kommunestyre er uttalt som begrunnelse for de tiltakskrav som er fremsatt fra kommunens side, og det som i foranstående saksutredning er bemerket.»

Vedtak:

Ordførerens forslag enstemmig vedtatt som formannskapets innstilling for kommunestyret.

F. 304/76. 10. august 1976.

Vedtak:

Formannskapets innstilling enstemmig vedtatt.

Glommens og Laagens Brukseierforening kommenterte Hovedstyrets innstilling i brev av 1. september 1976 slik:

«*Regulering av Savalen. Planendring Savalen I C.*

Brukseierforeningen har mottatt avtrykk av saksdokumentene og Hovedstyrets innstilling av 14. juni 1976 vedrørende ovennevnte sak og har ikke noe vesentlig å bemerke til innstillingen.

Vi har forstått innstillingen slik at den forutsetter at det nåværende manøvreringsreglements post II, annet avsnitt (om overføringen fra Gløta m. v.) b o r t f a l l e r, og at det i den forbindelse er foreslått et t i l l e g g s v i l k å r om eventuelle sikringsarbeider i Savalbotn, efter departementets nærmere bestemmelser og erfaringer ved driften.

Brukseierforeningen finner dette sammenfallende med dens eget syn på forholdene og aksepterer betingelsene.

Det er nå vårt håp at saken kan fremmes så raskt gjennom de avgjørende myndigheter at senkingen kan tas i bruk i kommende vintersesong. De nødvendige sikringsarbeider er forberedt i marken.

Overskjønnet har i sommer foretatt sine befaringer i marken ved Savalen og har avsatt tid fra 23. november d. å. til prosedyre, under forutsetning av at planendringen er sluttbehandlet til den tid, hvilket vi tør håpe vil skje.»

Departementet skal bemerke:

Ved kongelig resolusjon av 26. august 1966 ble Glommens og Laagens Brukseierforening gitt tillatelse til å regulere Savalen i Nord-Østerdal med 4,7 m og med et brutto magasin på 61 mill. m³. Magasinet forutsattes fylt bl. a. ved overføring av vann fra Gløta og Sparsjøen.

Brukseierforeningen søkte 16. januar 1968 om en utvidet regulering av Savalen med en reguleringshøyde på i alt 13,1 m og et brutto magasin på 139 mill. m³.

Departementet avslo søknaden 5. juni 1973, og da Brukseierforeningen har trukket sin anke tilbake, er dette vedtak endelig.

I mellomtiden hadde Brukseierforeningen søkt om tillatelse til midlertidig å iverksette en redusert regulering med 3,0 m reguleringshøyde og et magasin på 42 mill. m³. Tillatelse til forhåndstiltredelse ble gitt av departementet i brev av 1. februar 1971. Denne begrensede regulering er imidlertid kun en foreløpig ordning som gjelder som en kompensasjon for at Gløta/Sparsjøen ikke er overført. Søknaden av 3. april 1974 fra Brukseierforeningen om tillatelse til ikke å overføre Sparsjøen/Gløta må derfor vurderes som en søknad som skal gjelde den permanente regulering av Savalen.

Glommens og Laagens Brukseierforening har begrunnet søknaden med at det hydrologiske grunnlag vesentlig er endret siden tillatelsen til regulering ble gitt i 1966. Tilsigsforholdene e rbedre enn tidligere antatt. Dessuten blir det en innsparing av vann for reguleringsformål ved at fløtingen nå er nedlagt ovenfor Høyegga. Innspart fløtningsvann vil kompensere manglende overføring av Sparsjøen/Gløta.

Departementet har forstått de foretatte beregninger slik at unnlatelsen av å overføre Sparsjøen/Gløta vil føre til en noe senere fylling av Savalen om våren, uten at det vil føre til særlige ulemper.

Brukseierforeningen har videre anført at en eventuell overføring er et inngrep i natur og miljø som ikke bør gjennomføres hvis det ikke er nødvendig.

Departementet legger avgjørende vekt på naturverninteressene i denne sammenheng, og det fremgår av de innkomne uttalelser at planendringen vil gi en vesentlig naturvernmessig fordel. Man vil ved å sløyfe overføringen spare forholdsvis store, uberørte områder rundt Gløta og Sparsjøen.

Planendringen vil heller ikke få alvorlige konsekvenser for fiskens reproduksjonsmuligheter. De nødvendige tiltak i forbindelse med fisket kan iverksettes etter pkt. 14 a i tillatelsen av 1966.

Heller ikke forurensningssituasjonen vil bli nevneverdig forverret, i og med at planendringen har et begrenset omfang.

Søkeren hevder også at den samlede kraftproduksjon etter den opprinnelige tillatelse og etter planendringen vil bli nær den samme.

Departementet vil her bemerke at overføring av Gløta/Sparsjøen ville gi økt tilsig til Savalen kraftverk og utgjøre ca. 20 GWh pr. år. Av dette antas ca. 6 GWh å være vinterfastkraft. Anleggskostnadene vil etter dagens kostnadsnivå beløpe seg til ca. 13 mill. kroner, dvs. ca. 65 øre/kWh. Kraften ville derfor være lønnsom for så vidt, selv om det er en relativt høy pris for regulert vann.

Kraftøkningsgevinsten må imidlertid regnes som minimal sett i relasjon til de omfattende inngrep som da måtte foretas, samtidig som naturverninteressene i Gløta/Sparsjøenområdet er betydelige.

Departementet vil på dette grunnlag tilrå at tillatelse til planendringen blir gitt, men under forutsetning av at reguleringshøyden for Savalen innskrenkes til 3,0 m som nå dersom fløting ovenfor Høyegga gjenopptas.

Tynset og Alvdal kommuner har satt frem en rekke krav om tilleggsvilkår til den gjeldende konsesjon for Savalen av 1966 i forbindelse med planendringssaken. Kommunene begrunner kravene med at det etter at konsesjon ble gitt, er skjedd en betydelig endring i synet på ressurskommunenes krav på vederlag. Lokalsamfunnene har hatt store fordeler av kraftutbyggingen, men samtidig også store ulemper som det ikke er gitt skikkelig kompensasjon for. Det pekes også på at en del av det konsesjonæren sparer ved planendringen burde komme de berørte distrikter til gode.

Når det gjelder de enkelte krav, vil departementet foreta de nærmere vurderinger av behovet for erosjonssikringsarbeider og terskel i Savalbotn og gi de nødvendige pålegg, når en får oversikt over konsekvensene av planendringen. Departementet viser her til Hovedstyrets utkast til tilleggsvilkår.

Kommunene har videre fremmet krav om særlige fiskefremmende tiltak, økt næringsfond, veier, vannforsyningstiltak, felles båthus og båtopptrekk. Departementet har ikke funnet å ville imøtekomme de ovenfornevnte krav fra kommunene. Det henvises her til de begrunnelser som Hovedstyret har anført i sin innstilling og som departementet slutter seg til.

Industridepartementet

t i l r å r :

1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 tillates Glommens og Laagens Brukseierforening å endre planene for den ved kongelig resolusjon av 26. august 1966 meddelte tillatelse til regulering av Savalen og Unndalen (Fundinmagasinet m. v.) i samsvar med Industridepartementets tilråding av 11. november 1976.
2. Manøvreringsreglementets bestemmelse om overføring av Gløta og Sparsjøen utgår.

28. Strängfors i Klaraälven (Trysilelva).

(Om samtykke til svensk utbygging av kraftanlegg.)

Kongelig resolusjon av 3. desember 1976.

I samsvar med vassdragskonvensjonen av 11. mai 1929 mellom Norge og Sverige har Industridepartementet gjennom Utenriksdepartementet mottatt melding om at Uddeholms Aktiebolag og Aktiebolaget Mölnbacka—Trysil har innsendt søknad til Vattendomstolen ved Vännersborgs tingsrätt for å få tillatelse til å oppføre et kraftverk ved Strängsfors i Värmlands län.

Utenriksdepartementet sendte søknadsdokumentene til N o r g e s v a s s d r a g s - o g e l e k t r i s i t e t s v e s e n, som i brev av 4. oktober 1976 har avgitt følgende uttalelse til Industridepartementet:

«Vedlagt oversendes søknadsdokumenter vedrørende utbygging av Strängsfors mottatt med Utenriksdepartementets brev av 6. oktober 1975 (med gjenpart til Industridepartementet).

Strängforsutbyggingen omfatter et brutto fall på 32 m, beliggende ca. 25 km nedstrøms riksgrensen. Som søkere står de to svenske selskapene Uddeholm Aktiebolag og Aktiebolaget Mölnbacka—Trysil.

Av søknaden går det fram at fallstrekningen umiddelbart ovenfor Strängfors er utbygget av et eget selskap, Sångkällforsens Kraftaktiebolag, som imidlertid eies av de nevnte søkerne. I forbindelse med denne tidligere utbyggingen, Höljes kraftverk, ble det ved kongelig resolusjon av 30. juni 1961 gitt norsk samtykke på visse vilkår, bl. a. om fiske. Den viktigste bestemmelsen i denne henseende lyder:

«Av den vänerlaks som i samsvar med Västerbygdens Vattendomstols fastsettelse til enhver tid transporteres oppover vassdraget fra Deje, skal 80 pst. (antall og vekt) slippes ovenfor Höljesdammen.»

Videre inngår påbud om utsetting av yngel og/eller settefisk av aure, røye, harr og sik, men ingen tilsvarende bestemmelse om lakseyngel og/eller smolt. Imidlertid blir det i henhold til en særskilt svensk-norsk avtale av 1969 for tiden satt ut 40 000 smolt årlig i vassdraget, herav 5 000 i den norske delen.

Søknaden har vært forelagt Miljøverndepartementet som med vedlagte brev av 14. og 24. september 1976 har oversendt bl. a. uttalelser fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk og fra fiskerikonsulenten i Øst-Norge.»

Fiskerikonsulenten i Øst-Norge's uttalelse er av 20. januar 1976. Han fremholder bl. a.:

«I forbindelse med det nye Strängsfors kraftverk vil utbyggingen av dette medføre at praktisk talt resten av de naturlige reproduksjonsforhold for Vänerlaxen på norsk område blir borte.

Jeg vil derfor foreslå følgende vilkår for nevnte utbygging:

1. Her inntas samme vilkår som for Höljes kraftverk når det gjelder Vänerlaxen og at man forhøyer 80 pst. til 85 pst.
2. Det kvantum smolt som for tiden produseres og utsettes i Klara's munningsområde økes med 5 000 smolt.

Når det gjelder spørsmålet som er stillet i Deres brev av 2. desember 1975, kan svares:

Når det gjelder størrelsen av den laks som fanges på norsk område, ligger denne gjennomgående på 2,4 kg. Når det gjelder merkeresultatene og gjenfangsten av disse for voksen laks og smolt merket på svensk område, er det kommet inn en god del i gjenfangster. De eksakte resultater av disse har jeg for tiden ikke oversikt over da dette materialet ble overlatt til Harstad til bearbeidelse og som finnes hos ham. Bearbeidelsen av dette vil bli gjort når man finner frem til dette i Harstad's efterlatte papirer.

Når det gjelder gjenfangsten av merket smolt på norsk område er disse uhyre små og som i grunnen viser en heldig utvikling av smoltutsetning på norsk område da de aller fleste passerer vassdraget i hvert fall på norsk område uten å bli beskattet på veien til Vänern.

Utsetningen av den voksne opptransporterte laks foregår på 16 lokaliteter på norsk område fra grensen og opp til Femunden.

Når det gjelder spørsmålet om det nye kraftverket kan føre til større tap av nedvandrede smolt, er dette vanskelig å si noe eksakt om da jeg ikke kjenner maskininstallasjon og hvilke turbiner som blir brukt i det nye kraftverket, men at en må regne med en viss økning i tapet gjør man klokt i å legge til grunn.»

Uttalelsen fra Direktoratet for vilt- og ferskvannsfisk er datert 15. juli 1976 og lyder:

«I Trysilelva går det opp relikt laks fra Vänern for å gyte. Ved utbygging av en rekke dammer, senere også kraftanlegg, på svensk side av grensen, er oppgangen blitt sterkt hindret. Da gyteplassene for en stor del ligger i den norske del av vassdraget, er det av felles interesse for de to land at det sikres en viss gytebestand. Samtidig ønskes det fra norsk side at det kommer laks opp i den norske delen av vassdraget til en slik tid av sesongen at det kan bli mulighet for å fiske den.

Ved utbyggingen av Strängfors blir nærmest alle gyteområder for Vänerlaks ødelagt på svensk side. Byggingen av kraftverket medfører også at laksunger som vokser opp i Trysilelva under nedvandring til Vänern må passere ennå et kraftverk i tillegg til de som fins fra før. Dette vil føre til tap av en del laksunger, fordi disse må passere dammer eller turbiner. Det samme vil også måtte gjelde eventuell utgytt laks som vil gå ned. Kraftverket vil derfor øke skadene på fiskebestanden i Trysilelva, og en er enig med fiskerikonsulenten i at dette bør føre til at det settes bestemmelser slik at disse skader kan avgrenses mest mulig. Av hensyn til fisket bør det derfor fastsettes vilkår, idet kostnadene bæres av konsesjonæren:

1. Av den Vänerlaks som i samsvar med fastsettelse av Västerbygden Vattendomstol blir opptransportert oppover vassdraget fra Dejefors, skal 85 pst. (av antall og vekt) slippes ovenfor Höljesdammen.

Blir det i stedet for transport ordnet med laksetrapper forbi kraftverkene nedenfor Höljes, skal konsesjonæren samtidig ordne det slik at fisk som kommer til Höljes får passere dammen enten gjennom fisketrapp eller ved fangst og transport.

Oppgave over fangst av laks ved Deje og hvor mye som slippes ovenfor Höljesdammen, skal ved hvert års utløp sendes vedkommende norske departement.

2. Ved Klaraelvens utløp skal hvert år settes

ut 40 000 laksesmolt, og 5 000 i den norske del av vassdraget.

3. Videre bør konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement:
   a. Sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som fastsettes, og dekke alle utgifter med fangst av stamfisk, klekking, fôring og transport av den fisk som skal settes ut.
   b. Bekoste ytterligere tiltak dersom omkostningene står i et rimelig forhold til det som derved vinnes.»

Miljøverndepartementet ber i sitt brev av 14. september 1976 om at det fra norsk side blir krevet fastsatt de vilkår som Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk har foreslått i sin uttalelse.

Miljøverndepartementet har videre i brev av 24. september 1976 uttalt:

«Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk har uttalt seg i saken i brev av 15. juli 1976.

Når det gjelder pkt. 2 i direktoratets brev, viser en til den avtale som er inngått i «Sveriges överenskommelser med främmande makter» N:o 5 av 22. juli 1969, der det er forutsatt utsatt smolt både i Klaraelvens norske del og i Klaraelvens munningsområde.

Departementet ser gjerne at pkt. 2 innarbeides i denne avtalen på den måte at en øker det kvantum smolt som skal produseres og utsettes i Klaraelvens munningsområde med 5 000 smolt i forhold til forannevnte overenskomst.

For øvrig viser en til pkt. 1 og pkt. 3 i direktoratets brev.»

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i sitt brev av 4. oktober 1976 følgende komemntar til de avgitte uttalelser:

«Man forstår disse uttalelser slik at de fiskesakkyndige mener at andelen transportert laks til norsk del av vassdraget må økes fra 80 pst. til 85 pst., og at smoltutsettingen ved Klaraälvens utløp må økes fra 35 000 til 40 000 pr. år.

Vedrørende endringer i de faktiske forhold som følge av Strängforsutbyggingen, slutter NVE seg til det de sakkyndige har framholdt, nemlig at en vesentlig del av de gjenværende oppvekstområdene på svensk side vil gå tapt. Når man likevel ikke finner å kunne støtte fullt ut det utkast til vilkår som de sakkyndige har lagt fram, skyldes dette ikke at man i og for seg er uenig, men utelukkende at man har innvendinger av mer formell art.

Som nevnt ovenfor er det i gjeldende vilkår ingen bestemmelser om utsetting av smolt, mens det gjennom avtale er fastsatt 40 000 stk., — alt på grunn av Höljes eller tidligere utbygginger. Man finner det derfor lite rimelig at det i forbindelse med den langt mer beskjedne Strängsforsutbyggingen i vilkårs form tas inn pålegg om utsetting av i alt 45 000 smolt, hvorav i realiteten bare 5 000 gjelder tilleggsskader ved denne nye utbyggingen.

Man finner ellers grunn til å peke på at det også fra søkernes side er lansert en skadestørrelse på 5 000 smolt, nemlig i bilag J, der det er uttalt bl. a.:

«Även om det är osannolikt att skaden blir så stor att den motsvarar 5 000 smolt per år, föreslår jag, att det årsbelopp som skulle krävas för en tilläggsodling av denne storleksordning, tas upp i tillåtlighetskalkylen.»

Man går derfor ut fra at den svenske vattendomstolen ut fra Sveriges egne interesser vil gi de pålegg som må antas nødvendige i denne henseende, eventuelt at det i den tidligere nevnte avtalen gjøres tilsvarende endringer.

Etter dette vil man foreslå at det fra norsk side gis samtykke til utbygging av Strängsfors kraftverk under forutsetning av at prosentangivelsen i post 2 i vilkåret for samtykket til Höljesutbyggingen endres fra 80 til 85.»

Departementet skal bemerke:

I henhold til lov av 12. juni 1931 i henhold til konvensjonen av 11. mai 1929 mellom Norge og Sverige om visse spørsmål vedrørende vassdragsretten, oppstår det spørsmål om norsk samtykke til utbyggingen av Strängsforsens kraftverk.

I samsvar med lovens § 14, post 2 er det anledning til å fastsette slike vilkår som angår foretagendets planleggelse eller som tar sikte på å forebygge eller minske skader og ulemper for almene interesser. Strängforsenutbyggingen vil skade laksebestanden i Trysilelven fordi en vesentlig del av de gjenværende oppvekstområder i Sverige da vil gå tapt. For å forebygge en slik skade har Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen i overensstemmelse med de fiskesakkyndige foreslått at prosentangivelsen i post 2 i vilkåret for samtykket til den tidligere Höljesutbyggingen endres fra 80 til 85, noe også departementet slutter seg til.

De fiskesakkyndige har videre foreslått at smoltutsettingen ved Klaraälvens utløp må økes fra 35 000 til 40 000 pr. år. Departementet har ikke funnet å ville ta dette inn som et vilkår for utbyggingen, og viser her til NVE's begrunnelse hvor det fremgår at de smoltskader som oppstår forutsettes kompensert av Vattendomstolen ved pålegg som den finner nødvendig.

Spørsmålet om å endre overenskomsten mel-

lom Norge og Sverige av 22. juli 1969 pkt. 1 om utsetting av laksesmolt er reist av Miljøverndepartementet. Industridepartementet antar at det mest naturlige er at man eventuelt kommer tilbake til dette spørsmål når traktaten utløper i 1979, dersom de vilkår som pålegges skulle vise seg å være utilstrekkelige.

Så vidt departementet forstår må det være Miljøverndepartementet som ser nærmere på denne sak når spørsmålet om å forlenge og eventuelt å endre overenskomsten skal tas opp.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk foreslår dessuten et generelt vilkår for fisketiltak vedrørende annen slags fisk enn vännerlaks.

Det er imidlertid verken fra Direktoratet eller fra fiskerikonsulenten i Øst-Norge hevdet at det når det gjelder forholdene i Norge blir annen skade på fisk enn den som påføres laksen. Når det gjelder skader på annen fisk er det fastsatt vilkår for å bøte på slike skader i samtykket til Höljesutbyggingen fra 1961. Disse vilkår vil fortsatt gjelde og omfatter også nærværende utbygging. I samråd med Direktoratet har departementet derfor ikke funnet det nødvendig med et slikt ytterligere vilkår for Strängforsutbyggingen.

Industridepartementet vil tilrå at samtykke til Strängforsutbyggingen blir meddelt på det vilkår at prosentangivelsen i post 2 i vilkåret for samtykket til Höljesutbyggingen endres fra 80 til 85.

Industridepartementet
tilrår:

I medhold av § 14 i lov av 12. juni 1931, jfr. konvensjonen av 11. mai 1929 mellom Norge og Sverige om visse spørsmål vedrørende vassdragsretten, meddeles samtykke til svensk utbygging av kraftanlegg ved Strängsfors i Klaraälven (Trysilelven) i samsvar med de fremlagte planer og på det vilkår og den forutsetning som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 3. desember 1976.

29. A/S Follum Fabrikker.

(Tillatelse til å leie inntil 15 000 kW fra Buskerud Kraftverker til drift av selskapets fabrikker i Ringerike kommune.)

Kongelig resolusjon av 3. desember 1976.

I brev av 18. april 1974 søker A/S Follum Fabrikker om konsesjon på leie av inntil 15 000 kW fra Buskerud Kraftverker.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 25. oktober 1976 uttalt følgende:

«1. *Innledning.*

I brev til NVE av 18. april 1974 har A/S Follum Fabrikker søkt om konsesjon på leie av i alt inntil 15 MW fra Buskerud Kraftverker til drift av selskapets fabrikker i Ringerike kommune.

A/S Follum Fabrikker har fra tidligere følgende kraftleiekonsesjoner:

Konsesjon av 26. november 1954 på leie av 3 000 kW fra A/S Kistefos med tidsbegrensning til 12. oktober 1983.

Konsesjon av 5. januar 1962 på leie av 10 000 kW fra A/S Viul Tresliberi med tidsbegrensning til 4. januar 1991.

Konsesjon av 2. september 1963 på leie av halvparten av det kraftkvantum som produseres i A/S Kistefos Træsliberis kraftstasjoner — dog ikke utover 2 200 kW. Konsesjonen er tidsbegrenset til 1. februar 1982.

Konsesjon av 14. juli 1972 på leie av 60 000 kW spillkraft fra statskraftverkene til drift av elektrokjeler. Konsesjonen er tidsbegrenset til 1. januar 1981.

Konsesjon av 8. august 1975 på leie av 1 540 kW primakraft fra Mathiesen-Eidsvold Værk og 20 000 kW spillkraft fra Akershus Elektrisitetsverk til drift av Bøhnsdalens Cellulosefabrikk. Konsesjonen er tidsbegrenset til 1. januar 1978.

De årlige avgifter til staten som er pålagt i henhold til konsesjonene er betalt til og med for året 1975. For 1975 var de i alt kr. 12 603,94.

2. *Søknaden.*

Søknaden lyder slik:

«Vi fører for tiden forhandlinger med Buskerud Kraftverker om kraftleiekontrakt for det kvantumet vi nå får levert fra Buskerud Kraftverker. Dette er 6 MW med 6 000 h bruksstid fra 1. juli 1973 med økning til 9,5 MW 6 000 h brukstid fra 1. juli 1974. Dette er til vår nåværende drift på Follum. Økningen til 9,5 MW er gjort etter nøye vurdering av våre egne kraftstasjoners fastkraftproduksjon, samt fastkraft levert på langsiktige kontrakter fra Viul og Kistefoss. Betingelsene for leveringen fra Buskerud Kraftverker er standardkontrakt av 21. juni 1968 med senere justeringer, for tiden kr. 213,73 kW/år og 20 kr./MWh i tiden 16. oktober—15. mai og 9 kr./MWh i tiden 16. mai—15. oktober.

I overensstemmelse med Ervervsloven av 14. desember 1917 § 22 jfr. 23 tillater vi oss å søke konsesjon på kraftleveransene for det ovennevnte kvantum fra Buskerud Kraftverker.

Fra 1. juli 1975 har vi meldt inn et tillegg på 5,5 MW i forbindelse med ombygging av PM II, slik at den samlede leveranse fra Buskerud Kraftverker blir 15 MW med 6 000 h brukstid.

I overensstemmelse med Ervervsloven av 14. desember 1917 § 22, jfr. 23 tillater vi oss

å søke konsesjon på kraftleveransene for det ovennevnte tilleggskvantum fra Buskerud Kraftverker.

Alle de ovennevnte leveringer er tatt med av Buskerud Kraftverker ved siste Statskrafttildeling og vi har fått muntlig tilsagn i fra Buskerud Kraftverker om at de kan levere de ovennevnte kraftkvantum til A/S Follum Fabrikker.

Vi vil ettersende erklæring fra vårt styre etter samme lovs § 24, 2. ledd så snart vi får denne undertegnet.»

I brev av 15. mai 1974 er gitt følgende tilleggsopplysninger:

«Vi viser til Deres ovennevnte brev og kan meddele.

Vårt samlede kraftbehov ved våre fabrikker på Hønefoss er anslått til 335 000 MWh.

For 1. januar 1974—31. desember 1974 er vårt budsjett 344 000 MWh, men pga. nedgang i flatevekt på avispapir fra 52 g/m² til 48,9 g/m², vil sannsynligvis forbruket bli som ovenfor angitt. Dette forbruket dekkes fra egne kraftstasjoner og produksjonen med 90 pst. leveringssikkerhet er:

Hensfoss	98 000 MWh
Bægna	30 000 MWh
Hofsfoss	12 000 MWh
Hofs Brug	21 000 MWh
Follum 1+2	40 000 MWh

Samlet produksjon 90 pst., 201 000 MWh.

Videre har vi:

Kontrakter med A/S Viul Træsliperi av 3. oktober 1961.

90 pst. leveransesikkerhet *36 000 MWh.*

Kontrakter med A/S Kistefoss Træsliperi av 12. oktober 1953 og 1. februar 1962.

90 pst. leveransesikkerhet *17 000 MWh.*

Etter konferanse med Buskerud Kraftverker blir kvantumet 10 MW (60 000 MWh) fra 1. juli 1974 og ytterligere 5 MW (30 000 MWh) fra 1. juli 1975.

Samlet blir dette for tidsrommet 1. juli 1974—30. juni 1975: *314 000 MWh.*

Det resterende dekkes av egen produksjon fra mottrykksaggregat med produksjonsevne på inntil 50 000 MWh installert i 1972.

Etter konferanse med Buskerud Kraftverker søker vi konsesjon på 10 MW (60 000 MWh) fra 1. juli 1974 og 5 MW (30 000 MWh) fra 1. juli 1975 og ikke som tidligere angitt 9,5 MW og 5,5 MW.

Vi håper De er tjent med denne oppstilling og hører gjerne nærmere fra Dem om De skulle ønske andre opplysninger.»

3. *Kraftleiekontrakten.*

Kontrakten er datert 17. september 1974 og forplikter Buskerud Kraftverker til fra 1. juli 1974 å stille til disposisjon for driftsåret 1975/76 inntil 10 MW, mens det for driftsåret 1976/77 har sikret seg dekning for 15 MW for leveranse til A/S Follum Fabrikker, jfr. Buskerud Kraftverkers brev av 20. august 1975 til selskapet. Fra samme tidspunkt har A/S Rollum Fabrikker forpliktet seg til å betale for hele effekt- og energikvantumet, jfr. kontraktens § 1 nr. 1. Kraften skal leveres og måles i Follum transformatorstasjon hvor kraftselskapet setter opp kWh- og eventuelt kVArh-måler med 1 times registerperiode.

For kraften skal betales den til enhver tid gjeldende kraftpris pr. 1. januar 1975:

Helårseffekt	kr. 160 pr. kW
Vintereffekt	kr. 150 pr. kW
Sommereffekt	kr. 15 pr. kW
Vinterenergi	4,5 øre/kWh
Sommerenergi	2,6 øre/kWh

I den til enhver tid fastsatte energiavgift vinter skal gjøres følgende fradrag, jfr. kontraktens § 13:

1. januar—30. juni 1975	1,2 øre/kWh
1. juli—31. desember 1975	0,8 øre/kWh
1. januar—1. juli 1976	0,4 øre/kWh

Kontrakten er gjort gjeldende med 5 års gjensidig oppsigelse.

4.1. Fylkesmannen i Buskerud har i brev til NVE av 7. juli 1976 meddelt:

«En viser til direktoratets brev av 3. mai 1974, 5. november 1974, 27. mai 1975 og 4. juni 1976 (jnr. 6267 E-74 FS/HMS). Ved fristens utløp 5. juli 1976 forelå det fremdeles ikke svar fra Ringerike kommunestyre. Den mottatte kopi av søknaden følger vedlagt sammen med en kopi av ekspedisjon av 2. juli 1976 fra fylkets elektrisitetskonsulent.

Fylkesmannen er fortsatt leder av fylkeskommunens administrasjon inntil fylkesrådmannen tiltrer og fylkesmann Watnebryn er dessuten formann i styret for Buskerud Kraftverker. Fylkesmannen anser seg derfor formelt sett inhabil og gir av den grunn ingen uttalelse.»

4.2. Ringerike kommune i brev av 9. september 1976 til fylkesmannen:

«Det vises til Deres ekspedisjon av 9. mai 1974, samt til senere purringer på saken.

De underrettes med dette om at Ringerike kommunestyre i møte den 26. august 1976, sak 154, sluttet seg til Kraftverkstyrets uttalelse i brev av 2. juli 1976.

Kopi av brev av 2. juli 1976 fra Ringerike Kraftverk følger vedlagt sammen med søknaden og oversendelsesbrevet.»

4.3. Ringerike Kraftverks brev av 2. juli 1976 lyder slik:

«På bakgrunn av at Follum Fabrikker A/S ligger i Ringerike Kraftverks forsyningsområde, er det ført forhandlinger med Buskerud Kraftverker om den omsøkte kraftlevering.

Kraftverkets styre sluttbehandlet konsesjonssøknaden i sitt møte 29. juni 1976 og

anbefaler at Follum Fabrikker A/S inntil videre får konsesjon på kraftleie fra Buskerud Kraftverker.»

4.4. Buskerud Kraftverker i brev til NVE av 16. mai 1974:

«Vedlagt returneres søknad fra Follum Fabrikker A/S.
Ifølge telefonsamtale med overing. Bjørn Devold, Follum Fabrikker A/S, den 10 d. m. er bestillingskvantumet for kommende driftsår nå endret fra 9,5 til 10 MW.
Buskerud Kraftverkers leveranse til Follum Fabrikker blir etter dette:
1. juli 1973—30. juni 1974 6 MW/6 000 b.t.
1. juli 1974—30. juni 1975 10 MW/6 000 b.t.
1. juli 1975—30. juni 1976 15 MW/6 000 b.t.»

I brev til NVE av 4. august 1975 har Buskerud Kraftverker gitt følgende opplysning:

«Vi viser til Deres purring av 27. mai 1975 og oversender vedlagt kopi av vårt tidligere svarbrev av 16. mai 1974.
Med hensyn til de oppgitte kvanta kan opplyses at endelig bestilling fra Follum Fabrikker for driftsåret 1. juli 1975—30. juni 1976 ble 10 MW/60 GWh.»

4.5. Industridepartementet har i brev til NVE av 28. oktober 1974 — jnr. 3571/74 I — meddelt at departementet vil rå til at søknaden innvilges uten at det fastsettes særskilte industrielle vilkår.

5. *NVE's uttalelse.*

Søknaden fra A/S Follum Fabrikker gjelder leie fra Buskerud Kraftverker av 10 MW fra 1. juli 1974 til utvidelse av papirproduksjonen og ytterligere 5 MW fra 1. juli 1975 i forbindelse med ombygging av PM II, slik at den samlede leveranse fra 1. juli 1975 fra Buskerud Kraftverker blir 15 MW med 6 000 h brukstid.

Senere har selskapet opplyst hit underhånden at det er skjedd en viss justering med hensyn til leveringstidspunkt, idet leveransen frem til 1. april 1977 vil bli 12 MW og deretter inntil 15 MW.

Når det gjelder utvidelse av papirproduksjonen ved A/S Follum Fabrikker er det av departementet opplyst at det offentlige har medvirket til finansieringen, idet bedriften har fått emisjonstillatelse for partialobligasjonslån samt adgang til låneopptak utenlands.

NVE vil anbefale at A/S Follum Fabrikker gis tillatelse til å leie i alt inntil 15 MW fra Buskerud Kraftverker til drift av selskapets fabrikker i Ringerike kommune.

Tillatelsen foreslås gitt for en 10-års periode som vanlig.

For øvrig foreslås tillatelsen gitt på samme vilkår som tillatelsen av 8. august 1975 på leie av kraft til Bøhnsdalens Cellulosefabrikk, herunder vilkår om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilkår om kraftavgivelse til kommuner forutsettes sløyfet i samsvar med praksis.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.»

Departementet skal bemerke:

I henhold til midlertidig lov av 14. desember 1973 om samtykke til utbygging av baser for petroleumsvirksomhet og større industri- og anleggsvirksomhet er det ved kongelig resolusjon av 3. mai 1974 gitt samtykke til ombygging av selskapets papirmaskin nr. 2 ved bedriftens hovedanlegg i Ringerike kommune. Denne nye maskinen får en årskapasitet på 95 000 tonn. Dette er 40 000 tonn mer enn kapasiteten på den gamle maskinen.

Som det fremgår av foranstående brev fra NVE, har dessuten det offentlige medvirket til finansieringen av utvidelsen av papirproduksjonen ved A/S Follum Fabrikker.

Departementet vil etter dette anbefale at A/S Follum Fabrikker gis konsesjon på leie av inntil 15 000 kW til drift av selskapets anlegg i Ringerike kommune.

Konsesjonen foreslås gitt på følgende vilkår:

1. *Leietid.*

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Buskerud Kraftverker måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1987.

2. *Styre.*

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen:
kWh/8 760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917. Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35

eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Industridepartementet
tilrår:

1. I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates A/S Follum Fabrikker å leie inntil 15 000 kW fra Buskerud Kraftverker til drift av selskapets fabrikker i Ringerike kommune.
2. Ovennevnte tillatelse gis på vilkår som er foreslått i Industridepartementets tilråding av 3. desember 1976.

30. Rena Kartonfabrik A/S.

(Tillatelse til å leie inntil 7 500 kW primakraft fra Rena Kraftselskap A/S til drift av selskapets anlegg i Åmot kommune.)

Kongelig resolusjon av 17. desember 1976.

Rena Kartonfabrik A/S har i brev av 28. september 1976 søkt om tillatelse til å leie inntil 7 500 kW primakraft fra Rena Kraftselskap A/S.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 26. november 1976 avgitt følgende uttalelse:

«1. *Innledning.*

Ved kongelig resolusjon 23. mai 1913 ble Rena Kartonfabrik A/S gitt tillatelse til å leie inntil 3 200 Hk fra Osfallet, nåværende Rena Kraftselskap A/S. Tillatelsen var tidsbegrenset til 60 år regnet fra kraftleveringens begynnelse. I brev av 9. februar 1974 har kartonfabrikken meddelt at produksjonen kom i gang i april 1916. Konsesjonen antas således å ha utløpt.

Videre ble selskapet ved kongelig resolusjon 2. juni 1950 gitt tillatelse til å leie ytterligere inntil 3 400 kW fra Rena Kraftselskap A/S. Tillatelsen er tidsbegrenset til 5. juli 1978.

Dessuten ble selskapet ved kongelig resolusjon 13. desember 1968 gitt tillatelse til å leie inntil 15 000 kW spillkraft fra Hedmark Kraftverk med tidsbegrensning til 1. januar 1979.

2. *Søknaden.*

Søknaden av 28. september 1976 gjelder ifølge telefonbeskjed samme dag fornyelse av konsesjonene av 1913 og 1950 og lyder slik:

«Vi tillater oss å søke Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen om konsesjon på leie av inntil 7,5 MW prima kraft fra Rena Kraftselskap. Nevnte energikvantum vil i det vesentlige bli anvendt til drift av våre sliperi- og kartongmaskiner.

Styret i Rena Kartonfabrik A/S består av: C. A. Knudtzon, formann, Ole A. Bachke, Wilh. Edvardsen, Trond Fuglerud, Arne Granholm, Jan Lockert, Tollef Mykleby, Otto Mørch.

Daglig leder: Bjørn H. Mehus.

Selskapets aksjekapital er kr. 5 500 000 fordelt på 516 aksjonærer.

Vi vedlegger et eksemplar av selskapets Vedtekter.»

3. *Kraftleieavtale.*

Ifølge kraftleveringsavtale mellom Rena Kraftselskap A/S og Rena Kartonfabrik A/S av 30. juni/15. juli 1973 forplikter kraftselskapet seg til i tiden 1. april 1976 til 1. januar 2003 å stille til disposisjon for kartongfabrikken den til enhver tid faktiske kraftproduksjon fra Osfallet kraftstasjon. Kraftselskapet skal dog forlodds kunne levere 500 kW til Åmot komm. elektrisitetsverk i henhold til særskilt avtale av samme dato. Kfr. for øvrig St. prp. nr. 111 for 1975—76 side 128.

Den kraftmengde som leveres kartongfabrikken skal leveres til selvkostpris utregnet som en gjennomsnittspris over driftsåret.

Hvis Osa-vassdraget skulle bli helt eller delvis utbygget av Hedmark fylke, slik at produksjonen i Osfallet kraftstasjon ikke kan opprettholdes er Rena Kraftselskap A/S fortsatt forpliktet til å levere inntil 5,5 MW maksimert til 40 GWh pr. år. Jfr. avtalens pkt. V.

Prisen for denne kraft vil i tilfelle bli 1,5 øre pr. kWh pr. 1. januar 1974 med regulering 1. januar hvert år overensstemmende med engrosprisindeksen med gjennomsnittsindeksen for 1973 som basis.

Avtalen kan av Rena Kartonfabrik A/S sies opp med 1 års varsel, men av Rena Kraftselskap A/S kun p. g. a. manglende betaling for fabrikkens uttak av kraft.

4. *Avgitte uttalelser.*

4.1. Rena Kraftselskap A/S har i brev til NVE av 7. oktober 1976 meddelt at de intet har å bemerke til søknaden.

4.2. Åmot kommunestyre har i møte 2. oktober 1976 enstemmig godkjent kontorsjefens innstilling som lyder:

«Rena Kartonfabrik A/S tilrås innvilget konsesjon på leie av inntil 7,5 MW primakraft fra Rena Kraftselskap A/S.»

4.3. Fylkesmannen i Hedmark tilrår i brev til NVE av 15. november 1976,

etter å ha vært forelagt fylkets elektrisitetskontor, at søknaden blir innvilget.

4.4. N V E vil i denne sammenheng også vise til Industridepartementets merknader i St. prp. nr. 111 for 1975—76 — Hedmark Kraftverk. Tillatelse til utbygging av Nye Osa kraftverk — side 98.

5. *NVE's uttalelse.*

Rena Kartonfabrik A/S fikk som nevnt ved kongelig resolusjon av 23. mai 1913 og 2. juni 1950 tillatelse til å leie tilsammen i alt ca. 5 600 kW (3 200 Hk+3 400 kW) fra Rena Kraftselskap A/S. Tillatelsen av 1913 utløp 60 år fra kraftleveringens begynnelse dvs. i april 1976 og tillatelsen av 2. juni 1950 utløper 5. juli 1978.

Dessuten fikk Rena Kartonfabrik A/S ved kongelig resolusjon av 13. desember 1968 tillatelse til å leie inntil 15 MW spillkraft fra Hedmark Kraftverk. Tillatelsen utløper 1. januar 1979.

Konsesjonene er gitt med i hovedsak de samme vilkår, herunder vilkår om helt norsk styre. Tillatelsene av 1913 og 1968 er dog gitt uten vilkår om avgift, mens tillatelsen av 1950 er gitt med vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 0,50 pr. kW. I tillatelsen av 1950 er det dessuten gitt vilkår om 10 pst. kraftavståelse til kommuner.

Konsesjonsavgiften er betalt til og med for 1975 og var for 1975 kr. 310,20.

Søknaden fra Rena Kartonfabrik A/S gjelder fornyet og utvidet konsesjon på leie av inntil 7,5 MW primakraft fra Rena Kraftselskap A/S til fortsatt drift av selskapets anlegg i Åmot kommune. Fornyelsen gjelder de to konsesjonene av 1913 og 1950. Kraften skal som tidligere i det vesentlige benyttes til drift av selskapets sliperi- og kartongmaskiner.

NVE har for sin del ikke noe å bemerke til søknaden og vil anbefale at Rena Kartonfabrik A/S gis tillatelse til å leie inntil 7,5 MW primakraft fra Rena Kraftselskap A/S til drift av selskapets anlegg i Åmot kommune. Tillatelsen foreslås gitt for en 10-års periode som vanlig, dvs. inntil 1. januar 1987.

Konsesjonen foreslås i det vesentligste gitt med de samme vilkår som tidligere, herunder vilkår om helt norsk styre og en årlig avgift til staten, som ifølge praksis foreslås satt til kr. 1,50 pr. kW beregnet etter formelen kWh/8 760 = kW. Vilkår om kraftavståelse forutsettes i samsvar med praksis sløyfet.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.»

Departementet skal bemerke:

Som det fremgår av NVE's brev gjelder søknaden fornyet og utvidet konsesjon på leie av inntil 7 500 kW primakraft til fortsatt drift av selskapets anlegg i Åmot kommune.

Ved kongelig resolusjon av 11. juni 1976 fikk Åmot kommune tillatelse til å erverve samtlige aksjer i Rena Kraftselskap A/S. Det vises i den forbindelse til St. prp. nr. 111 for 1975—76 s. 98 flg. hvor det fremgår at motivet for å gi kommunen konsesjon på ervervet av nevnte aksjer var å sikre Rena Kartonfabrik A/S den nødvendige kraft til en pris som ville gjøre det mulig å opprettholde driften ved fabrikken. Dette ble begrunnet med at det var av den største betydning for kommunen at driften av Rena Kartonfabrik A/S kunne fortsette i mange år fremover. Fabrikken har ca. 500 ansatte og er av avgjørende betydning for næringslivet og bosetting i skogdistriktene i Østerdalen.

Industridepartementet vil i likhet med NVE anbefale at Rena Kartonfabrik A/S gis konsesjon på omhandlede kraftleie fra Rena Kraftselskap A/S på følgende vilkår:

1. *Leietid.*

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Rena Kraftselskap A/S måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1987.

2. *Styre.*

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den

utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: kWh/8 760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates Rena Kartonfabrik A/S å leie inntil 7 500 kW primakraft fra Rena Kraftselskap A/S til drift av selskapets anlegg i Åmot kommune på de vilkår som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 17. desember 1976.